

รายงาน

โครงการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และการแบ่งส่วนราชการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เมื่อเดือน สิงหาคม ๒๕๕๓ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไข ปัญหาคุณภาพการศึกษา ทั้งด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้มีคุณภาพประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ดำเนินงานมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานที่กำกับดูแลนโยบายและรับผิดชอบการประเมินผล การจัดการศึกษาในภาพรวมของประเทศ จึงเห็นควรวิจัยประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่การ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน รวมทั้ง จัดทำข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยได้รับความอนุเคราะห์จาก ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะเป็นนักวิจัย และได้ดำเนินการวิจัยเสร็จ สิ้นสมบูรณ์ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศที่สำคัญ และเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในระดับ นโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

สำนักงานฯ ขอขอบพระคุณคณะนักวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ หน่วยงานสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่ได้ให้ ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ตลอดจนให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ และหวังเป็น อย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการบริหาร และจัดการศึกษาเกิดประสิทธิภาพและส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายยิ่งขึ้นต่อไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ในการดำเนินการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ซึ่งเป็นการศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 กำหนดให้ มีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา นั้น

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการทำวิจัย ในครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้ให้การสนับสนุนข้อมูลในการทำวิจัย ได้แก่ เลขาธิการสภาการศึกษา รอง เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ผู้อำนวยการสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ผู้อำนวยการ สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้อำนวยการสำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขต พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ประธาน คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา และ ผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา รวมทั้ง เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง ผู้ประสานงานสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษาและผู้ประสานงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สุดท้ายนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา สถาบันทดสอบ ทางการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เป็นพิเศษที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้การวิจัย เรื่องนี้สำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการ ส่งเสริมการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ยิ่งขึ้นไป

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์
หัวหน้าคณะนักวิจัย

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) มีวัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ 4 ประการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตามมติของสภาการศึกษา
2. ประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
4. เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ในการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยผสมผสาน (Mixed Methods Research) รูปแบบการวิจัยสำรวจตามลำดับขั้น (An Exploratory Sequential Design) ประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ วิธีการวิจัยเอกสาร วิธีการวิจัยภาคสนาม วิธีการสนทนากลุ่ม และกรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 9 เขต เพื่อนำไปสู่วิธีการวิจัยเชิงปริมาณโดยการสำรวจและการใช้สถิติ ผลประเมินและข้อมูลไร้แรงสะท้อน (Unobtrusive Measures) ประชากรเป้าหมายคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 42 เขต กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 32 เขต กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 32 คน ผู้แทนรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 13 คน ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 16 คน ประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 13 คน ประธานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) จำนวน 13 คน และผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 509 คน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัยประเมินผลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาใช้วิธีการสังเกต การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และแบบสอบถามสำหรับผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบบสอบถามสำหรับผู้แทนรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบบสอบถามสำหรับผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน แบบสอบถามสำหรับประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบบสอบถามสำหรับประธาน อ.ก.ค.ศ. ประจำเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และแบบสอบถามสำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษา

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทั้ง 4 ประการ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อเรื่องสำหรับข้อมูลเชิง

เอกสาร หรือข้อมูลเชิงคุณภาพ ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณคำนวณค่าสถิติพื้นฐาน และเปรียบเทียบทดสอบนัยสำคัญโดยใช้สถิติ t-test และ F-test

ผลการวิจัยประเมินผล

1. การดำเนินงานการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

จากการสนทนากลุ่มและการสำรวจ พบว่า ครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเป็นไปตามหลักการทุกประการ ส่วนอีกครึ่งหนึ่งเห็นว่า การจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเป็นไปตามหลักการบางประการ ทั้งนี้เป็นเพราะขาดความพร้อมด้านบุคลากรการเกลี่ยอัตรากำลังทำได้ยากและล่าช้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่รับผิดชอบพื้นที่ 1 จังหวัดหรือน้อยกว่า (กลุ่ม สพม.1) ไม่เป็นไปตามหลักการกลุ่มจังหวัดบูรณาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ต้องดูแลหลายจังหวัดต้องการให้ดูแลพื้นที่จังหวัดเดียว คือ เป็น สพม.ประจำจังหวัดแบบกลุ่ม สพม.1 และต้นสังกัดยังไม่ได้กระจายอำนาจอย่างแท้จริงมาสู่เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและสถานศึกษา กล่าวคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและสถานศึกษา ยังขาดภาวะอิสระ (Autonomy) โดยเฉพาะด้านการบริหารงบประมาณและด้านการบริหารบุคคลที่จำเป็นต่อการแสดงความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ (Accountability) ต่อผู้เรียน ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และคุณภาพ มาตรฐานของการศึกษาตามนโยบายและความต้องการของพื้นที่ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานสู่สากล

2. สภาพและความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

จากการศึกษาเอกสารการสนทนากลุ่มและการวิจัยสำรวจ พบว่า

1) กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาโดยรวม เห็นว่า สพม. มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานโดยเฉลี่ยร้อยละ 77.42 เมื่อจำแนกตามกลุ่ม สพม. มีความเห็นใกล้เคียงกันมากคือความก้าวหน้าในการดำเนินงานของ สพม. โดยเฉลี่ยตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่ม สพม. 1, 2 และ 3 คิดเป็นร้อยละ 76.08, 78.68 และ 77.50 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นหน่วยจัดตั้งใหม่ประมาณปีเศษ ยังขาดความพร้อมทั้งปริมาณและคุณภาพของบุคลากร ขาดงบประมาณสนับสนุน อาคารสถานที่ และเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่ม สพม. 2 และ 3 ต้องรับผิดชอบพื้นที่มากกว่า 1 จังหวัด ทำให้การดูแลสถานศึกษาไม่ทั่วถึง

2) ผลงานที่สำคัญของ สพม. คือ การพัฒนางานด้านวิชาการ การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

3) จากผลการประเมินการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายตามกลยุทธ์ที่ 5 ประสิทธิภาพการบริหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 พบว่า มี สพม. จำนวน 24 เขตอยู่ในระดับพอใช้ และจำนวน 18 เขต อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาในระดับตัวบ่งชี้ 5.1 ถึง 5.4 พบว่า (1) สพม.บริหารจัดการตามเกณฑ์

คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ อยู่ในระดับพอใช้จำนวน 7 เขต ระดับดีจำนวน 22 เขต และระดับดี
มากจำนวน 13 เขต (2) สพม. มีการกำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือและพัฒนาสถานศึกษาให้เกิด
ความเข้มแข็ง พบว่า มีผลประเมินอยู่ในระดับปรับปรุงจำนวน 1 เขต ระดับพอใช้จำนวน 25 เขต ระดับดี
จำนวน 10 เขต ระดับดีมากจำนวน 6 เขต (3) สพม. บริหารอัตรากำลังให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจก
การศึกษา พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นมืออาชีพ พบว่ามี สพม. ถึง 38 เขต มีผล
ประเมินอยู่ในระดับพอใช้ และมีเพียงจำนวน 4 เขตอยู่ในระดับดี และ (4) สพม. สร้างและพัฒนา
เครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา พบว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้จำนวน 33 เขต และระดับดี
จำนวน 9 เขต โดยสรุป

ร้อยละ 42.86 ของ สพม. มีประสิทธิภาพการบริหารระดับดีขึ้นไป (โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ
พอใช้)

ร้อยละ 83.33 ของ สพม. มีการบริหารจัดการมุ่งผลสัมฤทธิ์และพัฒนาระบบการจัดการ
ตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐระดับดีขึ้นไป (โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดี)

ร้อยละ 38.10 ของ สพม. มีการกำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และพัฒนาส
ถานศึกษาให้เกิดความเข้มแข็งระดับดีขึ้นไป (โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้)

ร้อยละ 9.52 ของ สพม. บริหารอัตรากำลังให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา
ระดับดีขึ้นไป (โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้)

ร้อยละ 21.43 ของ สพม. สร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาระดับ
ดีขึ้นไป (โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้)

4) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง และผู้อำนวยการสถานศึกษา ระบุว่า สพม. มีความ
พร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจอยู่ในระดับมากทั้งด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหาร
งบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

5) ผู้อำนวยการสถานศึกษา ระบุว่า สถานศึกษามีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจาย
อำนาจอยู่ในระดับมากทั้งด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล
และการบริหารงานทั่วไป

6) บทบาทและการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในการดำเนินงานของ สพม. พบว่าโดยรวม
สถานศึกษามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ สพม. ใน 5 อันดับแรกคือ (1) สถานศึกษาได้รับ
ผลประโยชน์การพัฒนาคุณภาพนักเรียนและคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น (71.11%) (2) ได้ร่วมให้ความเห็น
และประเมินผลการดำเนินงานของ สพม. ที่สังกัด (61.89%) (3) ปัญหาการจัดการศึกษาได้รับการแก้ไข
จากการมี สพม. (60.86%) (4) ได้ร่วมวางแผนและพัฒนา สพม. ที่สังกัด (58.20%) และ (5) ได้ร่วมจัดตั้ง
สพม. (54.10%)

3. การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นั้นสามารถ
ปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนการจัดตั้ง สพม. โดยสรุปคือ (1) ปัญหาคุณภาพการศึกษาต่ำลง (2) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างช่วงชั้น 1 -2 และ 3-4 (3) ปัญหาด้านการบริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาทำให้การดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่เหมาะสมและคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร (4) มีปัญหาด้านการถ่วงดุลและตรวจสอบในการบริหารงานบุคคลในรูปคณะกรรมการ (5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีภารกิจในการส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาหลายระดับ ทำให้การดูแลเอาใจใส่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ทำได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร (6) การจัดสรรงบประมาณตามหลักความขาดแคลนทำให้โรงเรียนระดับมัศึกษามีโอกาสได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามีน้อย (7) กฎหมายและวิธีดำเนินงานที่เกี่ยวข้องไม่เอื้อต่อความคล่องตัวของการบริหารสถานศึกษาและการเป็นนิติบุคคล (8) การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีความแตกต่างกันทั้งในด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ หลักสูตร การเรียนการสอนและการดูแล ซึ่งส่งผลต่อวัฒนธรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษาและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจพบว่า การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของ สพม. สามารถลดปัญหาได้หลายประการ โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 เห็นว่าปัญหาการบริหารงานบุคคลของ อ.ก.ค.ส. เขตพื้นที่การศึกษาเดิมมีปัญหาและอุปสรรคมาก บางเขตไม่มีตัวแทนครูระดับมัธยมศึกษา ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขแล้ว ส่วนปัญหาอื่นๆก็ต้องดำเนินการแก้ไขต่อไป โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษาต่ำลง นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 เห็นว่า การมี สพม. ก่อให้เกิดผลดีคือ (1) สามารถกำกับ ดูแล ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน ให้บริการสถานศึกษาได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น (2) สามารถแก้ไขปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาได้อย่างรวดเร็วคล่องตัวขึ้น (3) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบประสานและเป็นกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (4) เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารต่างๆ (5) สามารถเชื่อมโยงกับองค์กรอื่นๆเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ (6) สนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการกระจายอำนาจและส่งเสริมความเข้มแข็งให้ สพม. และสถานศึกษา (7) สร้างความสามัคคีของคณะครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง และ (8) เร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้

4. ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษามัธยมศึกษาอันเนื่องจากการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า

1) สพม. มีประสิทธิผลในการขับเคลื่อนนโยบายตามกลยุทธ์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 กล่าวคือ อยู่ในระดับพอใช้ในกลยุทธ์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับหลักสูตร และส่งเสริมความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ อยู่ในระดับดีมากในกลยุทธ์ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึก ความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับดีมากในกลยุทธ์ขยายโอกาสให้ทั่วถึง ครอบคลุมผู้เรียนให้ได้รับโอกาสพัฒนาตามศักยภาพและอยู่ในระดับพอใช้ในกลยุทธ์พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาตามแนวกระจายอำนาจของการศึกษาตามหลักธรรมาภิ

บาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการศึกษา

- 2) สพม. ร้อยละ 59.52 มีประสิทธิผลตามคำรับรองการปฏิบัติราชการอยู่ในระดับดีขึ้นไป
- 3) สพม. ร้อยละ 97.62 มีประสิทธิผลตามแผนปฏิบัติการประจำปีอยู่ในระดับดีขึ้นไป
- 4) ผู้อำนวยการสถานศึกษาประเมินว่า สพม. บรรลุตามวัตถุประสงค์ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ประการ
- 5) ผู้อำนวยการสถานศึกษามีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ สพม. อยู่ในระดับมาก
- 6) คะแนนเฉลี่ย O-NET ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่ละวิชา 8 วิชา และรวมเฉลี่ย 5 วิชาหลัก และรวมเฉลี่ย 8 วิชา ก่อนมี สพม. สูงกว่าหลังมี สพม. อย่างมีนัยสำคัญ
- 7) ก่อนมี สพม. สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาได้รับการรับรองมาตรฐานจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 2 ร้อยละ 85.22 ในขณะที่หลังมี สพม. สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาได้รับการรับรองมาตรฐานจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 3 ร้อยละ 61.90

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของ สพม. พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ สพม. คือ บุคลากรมีความรู้ความสามารถ และมีความตระหนักในหน้าที่ของตน มีการบริหารงานที่เป็นระบบตามหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส และตรวจสอบได้ มีงบประมาณที่เหมาะสม และเพียงพอ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ และผู้บริหารมีภาวะผู้นำ ส่วนปัจจัยที่เป็นสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของ สพม. คือ งบประมาณไม่เพียงพอและล่าช้า ขาดแคลนบุคลากร บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญ และกลุ่ม สพม. 2 และ 3 มีพื้นที่บริการหลายจังหวัด การประสานงานยุ่งยาก และไม่สะดวก

6. ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการบริหารจัดการของ สพม. ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ในมุมมองของผู้อำนวยการสถานศึกษา (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5) ได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนา สพม. 7 ประการคือ

- 1) ควรจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเป็นรายจังหวัด (14.24%, n = 82)
- 2) จัดหาบุคลากรของ สพม. ให้เพียงพอเหมาะสม (12.67%, n =73)
- 3) เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของ สพม. ทั้งด้านการบริหารงานบุคคล งบประมาณ และธุรการ เป็นต้น (10.07%, n =58)
- 4) บุคลากรยังขาดประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ ควรจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่ตรงกับงาน และพัฒนาบุคลากรอย่างเร่งด่วน (9.72%, n =56)
- 5) พัฒนาคูณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการของ สพม. (8.16%, n =47)
- 6) เป็นผู้นำทางวิชาการในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในเขตพื้นที่ พัฒนาคูณภาพการศึกษาและพัฒนางานวิชาการ (6.08%, n = 35)

7) ศึกษานิตเทศก์ไม่เพียงพอควรเป็นผู้มีคุณภาพทางวิชาการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดการศึกษาได้อย่างมืออาชีพ (5.56%, n = 32)

ข้อเสนอแนะ

1. จากการวิจัยประเมินผลครั้งนี้แสดงอย่างชัดเจนว่า การมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษายังไม่สามารถยกคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตามนโยบายได้ อีกทั้งผลประเมินแสดงแนวโน้มว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษายังไม่สามารถยกคุณภาพของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาได้ ดังนั้นจึงเห็นสมควรให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษากำหนดกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพของสถานศึกษาเป็นรายสถานศึกษา ซึ่งในแต่ละสถานศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน อยู่ในบริบทที่แตกต่างกัน รวมทั้งมีคุณภาพที่ต่างกัน ย่อมต้องการวิธีการและกลยุทธ์การพัฒนาที่ต่างกัน

2. จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนน O-NET เป็นรายสถานศึกษาโดยการเปรียบเทียบกับตนเอง คะแนนเฉลี่ยของเขตหรือระดับชาติที่นิยมปฏิบัติกันในหลาย สพม. ไม่สามารถนำไปสู่วิธีการและกลยุทธ์ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนและหรือคุณภาพของสถานศึกษาได้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาโดยศึกษานิตเทศก์พึงใช้ข้อริยส์จ 4 เป็นกรอบในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการยกระดับคุณภาพผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนและการยกคุณภาพของสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยจัดให้มีการพัฒนาผู้บริหารและครูในแต่ละสถานศึกษา ให้สามารถวิเคราะห์วิจัย เพื่อหาแนวทางและกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการยกคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและคุณภาพของสถานศึกษาของตนได้

3. จากการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาครั้งนี้พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจำนวนมากยังขาดความพร้อมในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบครบวงจร และอย่างประกันคุณภาพ อันเนื่องมาจากการขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพ มีหลาย สพม. ต้องพึ่งสถานศึกษาแทนที่ สพม. จะส่งเสริมความเข้มแข็งให้สถานศึกษาตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้ง สพม. ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพึงทบทวนและกำหนดจำนวนบุคลากรที่พึงมีในแต่ละ สพม. และจัดสรร รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

4. จากการวิจัยประเมินผล พึ่งยกฐานะสถานศึกษามัธยมศึกษาประจำจังหวัดให้เป็นโรงเรียนนิติบุคคลอย่างแท้จริง โดยสามารถบริหารงบประมาณและการบริหารงานบุคคลได้อย่างอิสระ トラบใดที่ไม่ให้ภาวะอิสระในการบริหารการเงินและการบริหารงานบุคคลแก่สถานศึกษาแล้ว การกระจายอำนาจจัดการศึกษาจะไม่เกิดขึ้นในระดับที่จะส่งผลต่อคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษา

5. เพื่อให้เกิดเอกภาพของการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาอย่างแท้จริงที่จะนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานและคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของประเทศ เห็นสมควรให้มีการทบทวนกำหนดเขต

พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำจังหวัด ซึ่งจะมีหน้าที่กำกับดูแลและพัฒนาสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทุกสังกัด มิใช่เป็นเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น

6. จากการวิจัยประเมินผลครั้งนี้ บ่งชี้ว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาได้รับการควบคุมกำกับจากส่วนกลางทั้งทางตรงและทางอ้อมในฐานะที่เป็นส่วนราชการจนไม่สามารถมีอิสระที่จะสะท้อนและตอบสนองความต้องการการศึกษาของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพึงแสวงหาจุดสมดุลของการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการปฏิบัติตามนโยบายของส่วนกลางและสนองตอบความต้องการของพื้นที่ให้สมกับเป็นท้องที่ทางการศึกษาเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

7. จากการศึกษารายงานการประชุมขององค์คณะหลักพบว่า คณะกรรมการได้ปฏิบัติหน้าที่เฉพาะตามที่กฎหมายกำหนด เป็นที่สังเกตว่าขาดการระดมสติปัญญาและความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการกำหนดแนวทางและกลยุทธ์ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นไปในทิศทางนี้ จึงเห็นสมควรให้จัดวาระเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับคะแนนผลการทดสอบระดับชาติ ผลประเมินคุณภาพภายในและภายนอก ผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ ผลการดำเนินงานตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ ผลการปฏิบัติการประจำปี และอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่กลยุทธ์การพัฒนาผู้เรียนและการพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดสัมฤทธิ์ผล มิใช่การเสนอในวาระเพื่อทราบซึ่งนิยมปฏิบัติกันโดยทั่วไป

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยประเมินผลต่อไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจรับผิดชอบด้านนโยบายและแผน วิจัยและประสานส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษา รวมทั้งจัดทำข้อเสนอนโยบายการบริหารและการจัดการศึกษา ประกอบกับข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ได้กำหนดกรอบแนวทางการปฏิรูปการบริหารจัดการใหม่ โดยให้มีกลไกขับเคลื่อนการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาอย่างเป็นระบบ ตามศักยภาพและความพร้อมของเขตพื้นที่การศึกษา และให้มีแผนส่งเสริมเขตพื้นที่การศึกษาให้มีความเข้มแข็งและมีความพร้อมโดยมีเกณฑ์ประเมินเพื่อจัดกลุ่มตามศักยภาพความพร้อมของเขตพื้นที่การศึกษา

สำหรับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาได้ดำเนินการจัดระดับคุณภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 และได้มีการดำเนินการวิจัยและพัฒนานำร่องสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 เพื่อให้มีการดำเนินการอย่างครบถ้วนและส่งผลต่อการพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จึงเห็นสมควรให้มีการดำเนินการวิจัยประเมินผลเพื่อจัดระดับคุณภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และมีการดำเนินการวิจัยและพัฒนานำร่องสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่อไป

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
สารบัญ	ณ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 คำถามการวิจัยประเมินผล	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัยประเมินผล	4
1.5 นิยามสำคัญและนิยามปฏิบัติการในการวิจัยประเมินผล	5
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยประเมินผล	7
1.7 กรอบแนวคิดในการวิจัยประเมินผล	8
1.8 วิธีการและรูปแบบการวิจัย	8
2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 แนวคิด หลักการและพันธกิจของเขตพื้นที่การศึกษา	9
2.2 กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามกฎหมายการศึกษา	16
2.3 การวิจัยประเมินผลการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษา	44
2.4 การติดตามและประเมินผลดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	53
2.5 ความเป็นมาของการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา (สพม.)	64
3 วิธีดำเนินการวิจัย	75
3.1 วิธีการวิจัยเอกสาร วิธีการสนทนากลุ่ม และวิธีการสำรวจโดยแบบสอบถาม	76
3.2 วิธีการวิจัยภาคสนาม	76
3.3 วิธีการวิจัยสำรวจ	78
3.4 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	81
4 ผลการศึกษาระดับเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา	82
4.1 สภาพปัญหาสำคัญของการมัธยมศึกษาก่อนการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา	82

สารบัญ

	หน้า
4.2 การจัดตั้ง สพม.	83
4.3 สภาพและปัญหาในการบริหารงานของ สพม.	83
4.4 ความพร้อมด้านบุคลากร	84
4.5 ความพร้อมด้านอาคารสถานที่	85
4.6 ความพร้อมด้านงบประมาณ	85
4.7 ความพร้อมด้านวิชาการ	85
4.8 การได้รับความช่วยเหลือจากโรงเรียนในด้านต่างๆ	86
4.9 ความพร้อมและความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและโรงเรียนนิติบุคคล	86
4.10 ความสัมพันธ์ระหว่าง สพม. และ สพป.	86
4.11 ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาเอกชน	87
4.12 ผลประเมินเว็บไซต์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	87
4.13 ข้อสังเกตจากการศึกษาเอกสาร	89
5 ความก้าวหน้าในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	93
5.1 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล	93
5.2 หลักการและการดำเนินการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	94
5.3 ความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	95
5.4 ผลดีของการมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	99
5.5 ประสิทธิภาพในการจัดตั้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	105
5.6 ปัจจัยต่อความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และปัญหาอุปสรรคของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	106
5.7 ปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	107
5.8 ความพร้อมและศักยภาพในการรองรับการกระจายอำนาจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	109
5.9 ความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตามการรับรู้ของผู้อำนวยการสถานศึกษา	111
5.10 ความพร้อมและศักยภาพในการรองรับการกระจายอำนาจของสถานศึกษา	113
5.11 ความพึงพอใจของสถานศึกษาต่อการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	116

สารบัญ

	หน้า
5.12 บทบาทและการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	118
5.1.3 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในมุมมองของผู้อำนวยการสถานศึกษา	121
6 ประสิทธิภาพ และผลลัพธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	124
6.1 ประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	124
6.2 ผลลัพธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	129
7 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	139
7.1 ผลการวิจัยประเมินผล	140
7.2 ข้อเสนอแนะ	145
7.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยประเมินผลต่อไป	146
บรรณานุกรม	148
ภาคผนวก	151

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ปัญหาและอุปสรรคของการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา	47
2.2	ตัวชี้วัดประสิทธิภาพองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	54
2.3	เปรียบเทียบกรณีศึกษาทั้ง 3 กรณีตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	61
3.1	การกระจายของกลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการ สพม.	78
3.2	การกระจายของกลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการสถานศึกษา	79
3.3	การกระจายของกลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา	79
4.1	ผลประเมินเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 9 เขต จำแนกตามมิติที่มุ่งประเมินและสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา	88
5.1	กลุ่มตัวอย่างสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา	93
5.2	กลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการสถานศึกษาจำแนกตามกลุ่ม สพม. และขนาดสถานศึกษา	93
5.3	ร้อยละของ สพม. ที่ได้ดำเนินการจัดตั้งตามหลักการและไม่เป็นไปตามหลักการ	94
5.4	ความก้าวหน้าในการดำเนินงานของ สพม. จำแนกตามกลุ่ม สพม.	95
5.5	การมีเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาก่อให้เกิดผลดีต่อการจัดการศึกษามัธยมศึกษาและการปฏิรูปการศึกษา	99
5.6	ปัญหาการจัดการศึกษาของมัธยมศึกษาที่ได้รับการแก้ไขภายหลังจากการมีสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา	102
5.7	การบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานของ สพม. ตามการรับรู้ของ ผอ. สพม. และผู้เกี่ยวข้อง	105
5.8	การบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานของ สพม. ตามการรับรู้ของ ผอ. สถานศึกษา	105
5.9	การกระจายร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยต่อความสำเร็จของ สพม.	106
5.10	ร้อยละของปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุของปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานของ สพม.	107
5.11	ค่าสถิติพื้นฐานและผลการเปรียบเทียบความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจของ สพม. ตามการรับรู้ของ ผอ. สพม. และผู้เกี่ยวข้อง	109
5.12	ค่าสถิติพื้นฐานและผลการเปรียบเทียบความพร้อมและศักยภาพรองรับการ	

สารบัญญัตราสาร

ตารางที่		หน้า
	กระจายอำนาจของ สพม. ตามการรับรู้ของผู้อำนวยการสถานศึกษา	111
5.13	รูปแบบของสถานศึกษา ค่าสถิติพื้นฐานและผลการเปรียบเทียบ ความพร้อมรองรับการกระจายอำนาจของสถานศึกษา ตามการรับรู้ของผู้อำนวยการสถานศึกษา	113
5.14	ค่าสถิติพื้นฐานและผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของสถานศึกษาต่อการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	116
5.15	ร้อยละของการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	118
5.16	ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในมุมมองของผู้อำนวยการสถานศึกษา	121
6.1	ค่าสถิติพื้นฐานของผลการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายตามกลยุทธ์ ประจำปีงบประมาณ 2554/2 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (42 เขต)	124
6.2	ร้อยละของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่บรรลุเป้าหมายในระดับดีขึ้นไปในแต่ละกลยุทธ์	127
6.3	ผลการประเมินตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554	127
6.4	ผลประเมินตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต	128
6.5	ค่าสถิติพื้นฐานคะแนน O-NET ม.6 รวม 8 วิชา ก่อนและหลังมี สพม.	129
6.6	ค่าสถิติพื้นฐานคะแนน O-NET ม.6 รวม 5 วิชาหลัก ก่อนและหลังมี สพม.	133

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดในการวิจัยประเมินผล	8
1.2	วิธีการและรูปแบบการวิจัย	8

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 9 ได้กำหนดหลักการจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา โดยข้อ (2) ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ในหมวด 5 ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาภาครัฐ มาตรา 31 ยังกำหนดให้กระทรวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม และกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานการศาสนา ศิลปะ และการกีฬาเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวง มาตรา 37 ได้กำหนดให้การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงระดับการศึกษา จำนวนสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรมและความเหมาะสมด้านอื่นๆ ด้วย เว้นแต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา และให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของสภาการศึกษา มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และเขตพื้นที่มัธยมศึกษา การกำหนดให้สถานศึกษาแห่งนั้นอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาใด ให้ยึดระดับการศึกษาของสถานศึกษานั้นเป็นสำคัญ ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่เป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนนั้น ให้ขึ้นกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 มาตรา 36 กำหนดให้ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง รวมทั้งมาตรา 37 ได้กำหนดให้มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 36 และให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น และมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ในการบริหารและการจัดการศึกษา และพัฒนาสาระของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. อำนาจหน้าที่ในการพัฒนางานด้านวิชาการและจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษา
3. รับผิดชอบในการพิจารณาแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาและสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา
4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

ในการประชุมคณะกรรมการสภาการศึกษา ครั้งที่ 3/2551 วันที่ 18 กันยายน 2551 ที่ประชุมได้ พิจารณาข้อเสนอของคณะอนุกรรมการสภาการศึกษาด้านการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร การจัดการ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน: มัธยมศึกษา มีมติเห็นชอบให้จัดตั้งเขตพื้นที่การ มัธยมศึกษา โดยให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการสภาการศึกษา เพื่อดำเนินการศึกษาวิเคราะห์และกฎหมายที่ เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งแนวทางการดำเนินงานและพิจารณาจำนวนเขตพื้นที่การมัธยมศึกษาที่มีความ เหมาะสม ทั้งนี้จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพการจัดการศึกษา การบริหารงานบุคคล การ บริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารทั่วไปของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า ปัญหาคุณภาพการศึกษาต่ำลง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างของช่วงชั้น 1-2 และ 3-4 ปัญหาด้านการบริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทำให้การดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาใน ระดับมัธยมศึกษาไม่เหมาะสมและคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร การบริหารงานบุคคลในรูปของคณะกรรมการ พบว่ามีปัญหาด้านการถ่วงดุลและตรวจสอบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในปัจจุบันมีภารกิจในการ ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาหลายระดับ ทำให้การดูแลเอาใจใส่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางด้าน มัธยมศึกษา ซึ่งมีสถานศึกษาจำนวนน้อย ทำได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร การจัดสรรงบประมาณของเขตพื้นที่ การศึกษา ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะใช้หลักการพิจารณาจากความขาดแคลน ทำให้โอกาสของโรงเรียน มัธยมศึกษาที่จะได้รับการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพการศึกษามีน้อย ความคล่องตัวของการ บริหารสถานศึกษา ซึ่งกฎหมายและวิธีดำเนินงานที่เกี่ยวข้องไม่เอื้อต่อการเป็นนิติบุคคล และการจัด การศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัศึกษามีความแตกต่างกันทั้งในด้านจิตวิทยา การเรียนรู้ หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนและการดูแล ซึ่งส่งผลต่อวัฒนธรรม ในการบริหารจัดการสถานศึกษา และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ต่อมาคณะกรรมการสภาการศึกษาในคราวประชุม ครั้งที่ 1/2552 เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2552 ได้พิจารณาข้อเสนอการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาประถมและเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา แล้วมีมติเห็นชอบหลักการให้มีเขตพื้นที่การศึกษา (มัธยมศึกษา) โดยให้ดำเนินการแก้ไข กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการประกาศการจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษา (มัธยมศึกษา) ต่อไป

เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ และพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร ราชการกระทรวงศึกษาธิการฯ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การ กำหนดเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ประกาศ ณ วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ในการกำหนดเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาและที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เพื่อบริหารและจัดการศึกษา

ขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พ.ศ. 2553 ขึ้น โดยมีหลักการสำคัญในการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตมัธยมศึกษา ได้แก่ 1) มุ่งเพิ่มคุณภาพการศึกษา 2) ยึดกลุ่มจังหวัดบูรณาการของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและส่วนกลาง 3) การบริหารจัดการมุ่งเน้นการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษา และกระจายอำนาจให้สถานศึกษาเพิ่มความเป็นอิสระและความคล่องตัวของความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา และ 4) ไม่เพิ่มอัตรากำลัง ใช้วิธีการเกลี่ยบุคลากรในเขตพื้นที่การศึกษาเดิมด้วยความสมัครใจ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยมุ่งการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงระดับการศึกษา จำนวนสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรมและความเหมาะสมด้านอื่นที่ทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) แผนงานริบตัวนระยะแรก (พ.ศ. 2552-2554) แผนงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา ที่มุ่งส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับและประเภทโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน (area-based)

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) จำนวน 42 เขต โดยกำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ดูแล 1 จังหวัด มีจำนวน 13 เขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ดูแล 2 จังหวัด มีจำนวน 23 เขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ดูแล 3 จังหวัด มีจำนวน 3 เขต และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ดูแล 4 จังหวัด มีจำนวน 2 เขต ทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบางแห่ง ต้องดูแลโรงเรียนมากกว่า 3 จังหวัด อาทิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ดูแล 2 จังหวัด เช่น สพม. เขต 4 (จังหวัดปทุมธานี และสระบุรี ให้มีที่ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองปทุมธานี) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ดูแล 3 จังหวัด เช่น สพม. เขต 7 (จังหวัดปราจีนบุรี นครนายก และ สระแก้ว ให้มีที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองปราจีนบุรี) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ดูแล 4 จังหวัด เช่น สพม. เขต 5 (จังหวัดสิงห์บุรี ลพบุรี ชัยนาท และอ่างทอง ให้มีที่ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองสิงห์บุรี) โดยมีเกณฑ์การจัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังนี้ 1) ระดับการศึกษา 2) จำนวนโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา 3) จำนวนประชากรในเขตพื้นที่การศึกษา 4) ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีชุมชน และ 5) อื่นๆตามความเหมาะสม

ในการนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานที่กำกับดูแลนโยบาย และรับผิดชอบประเมินผลการจัดการศึกษาภาพรวมของประเทศ จึงเห็นควรให้มีการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ครั้งนี้ขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาการดำเนินงานการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตามมติของสภาการศึกษา

1.2.2 ประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1.2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1.2.4 เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.3 คำถามการวิจัยประเมินผล

1.3.1 การดำเนินงานจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเป็นไปตามหลักเกณฑ์การจัดตั้งหรือไม่ อย่างไร

1.3.2 สภาพการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในปัจจุบันเป็นอย่างไร และมีความก้าวหน้าในการดำเนินการเป็นอย่างไร

1.3.3 การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานั้น สามารถลดปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือไม่ อย่างไร

1.3.4 การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในปัจจุบัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร

1.3.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามีอะไรบ้าง

1.3.6 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นมีอะไรบ้าง

1.4 ขอบเขตของการวิจัยประเมินผล

1.4.1 ประชากรในการวิจัยประเมินผล หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต

1.4.2 ประชากรผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้แทนรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบายและแผน ประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ประธานอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ประจำเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1.4.3 สาระในการวิจัยประเมินผล เป็นการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตามที่กฎหมายกำหนดโดยเป็นการประเมินผลการดำเนินงานนับตั้งแต่คณะกรรมการสภาการศึกษาเห็นชอบให้จัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จนถึงสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2555

1.4.4 ตัวแปรสำคัญในการวิจัยประเมินผล ได้แก่ การจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ความก้าวหน้าในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา และประสิทธิผลและผลลัพธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา

1.4.5 สถานที่การวิจัยประเมินผลครั้งนี้ครอบคลุมสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 42 เขต ทั่วประเทศ รวมทั้งสถานศึกษาในสังกัด

1.4.6 ระยะเวลาในการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ระหว่างวันที่ 6 มิถุนายน 2555 ถึงวันที่ 5 มกราคม 2556 เป็นเวลา 7 เดือน

1.5 นิยามสำคัญและนิยามปฏิบัติการในการวิจัยประเมินผล

1.5.1 สพม. หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา

1.5.2 กลุ่ม สพม. 1 หมายถึง สพม. ที่รับผิดชอบบริหารจัดการศึกษาไม่เกิน 1 จังหวัด มีจำนวน 14 เขต ได้แก่ สพม. เขต 1, สพม. เขต 2, สพม. เขต 20, สพม. เขต 21, สพม. เขต 23, สพม. เขต 24, สพม. เขต 25, สพม. เขต 26, สพม. เขต 27, สพม. เขต 30, สพม. เขต 31, สพม. เขต 32, สพม. เขต 33, และ สพม. เขต 40

1.5.3 กลุ่ม สพม. 2 หมายถึง สพม. ที่รับผิดชอบบริหารจัดการศึกษา 2 จังหวัด มีจำนวน 23 เขต ได้แก่ สพม. เขต 3, สพม. เขต 4, สพม. เขต 6, สพม. เขต 8, สพม. เขต 9, สพม. เขต 11, สพม. เขต 12, สพม. เขต 13, สพม. เขต 16, สพม. เขต 17, สพม. เขต 18, สพม. เขต 19, สพม. เขต 22, สพม. เขต 28, สพม. เขต 29, สพม. เขต 34, สพม. เขต 35, สพม. เขต 36, สพม. เขต 37, สพม. เขต 38, สพม. เขต 39, สพม. เขต 41, และ สพม. เขต 42

1.5.4 กลุ่ม สพม. 3 หมายถึง สพม. ที่รับผิดชอบบริหารจัดการศึกษามากกว่า 2 จังหวัด คือ 3 หรือ 4 จังหวัด มีจำนวน 5 เขต ได้แก่ สพม. เขต 7, สพม. เขต 14, และ สพม. เขต 15 ที่รับผิดชอบบริหารจัดการศึกษา 3 จังหวัด และ สพม. เขต 5 และ สพม. เขต 10 ที่รับผิดชอบบริหารจัดการศึกษาถึง 4 จังหวัด

1.5.5 ขนาดสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียนน้อยกว่า 500 คน) สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาขนาดกลาง (จำนวนนักเรียนระหว่าง 500-1499 คน) สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียนระหว่าง 1500-2499 คน) และสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2500 คนขึ้นไป)

1.5.6 ความพร้อมและศักยภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง ความสามารถที่จะรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาในด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

1.5.7 หลักการในการจัดตั้งเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา หมายถึง 1) มุ่งเพิ่มคุณภาพการศึกษา 2) ยึดกลุ่มจังหวัดบูรณาการของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและส่วนกลาง 3) การ

บริหารจัดการมุ่งการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษา และกระจายอำนาจให้สถานศึกษาเพิ่มความเป็นอิสระและความคล่องตัวของความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา 4) ไม่เพิ่มอัตรากำลังและงบประมาณ โดยใช้วิธีการเกลี่ยงบประมาณและบุคลากรในเขตพื้นที่การศึกษาเดิม 5) เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการดีขึ้น และ 6) มีเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบจัดการศึกษาทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

1.5.8 วัตถุประสงค์ของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา หมายถึง 1) เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปให้เป็นเอกภาพ และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาของชาติ 2) เพื่อให้มีหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษารับผิดชอบการจัดการมัธยมศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปเป็นการเฉพาะ 3) เพื่อสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการกระจายอำนาจและการส่งเสริมความเข้มแข็งในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา และ 4) เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ความมั่นคง สามัคคี และ สมานฉันท์ในการจัดการศึกษาของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ตามนโยบายการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

1.5.9 รูปแบบของสถานศึกษา หมายถึง การจำแนกสถานศึกษาตามความพร้อมและศักยภาพในการรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา ซึ่งมี 4 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 เป็นสถานศึกษาที่พร้อมเป็นนิติบุคคลเต็มรูปแบบได้ทันที สามารถตัดสินใจอย่างเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้เรียน รูปแบบที่ 2 เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ (3 ใน 4 ด้าน) เป็นสถานศึกษาที่สมควรได้รับการเร่งพัฒนาสู่การเป็นนิติบุคคลที่เข้มแข็งต่อไปในอนาคตอันใกล้ รูปแบบที่ 3 เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาพอสมควร (2 ใน 4 ด้าน) เป็นสถานศึกษาต้องกำกับดูแลโดยเขตพื้นที่การศึกษาอย่างใกล้ชิด และต้องใช้เวลาในการส่งเสริมพัฒนาให้มีความพร้อมที่จะเป็นโรงเรียนนิติบุคคลต่อไปในอนาคต และรูปแบบที่ 4 เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาค่อนข้างน้อย เป็นสถานศึกษาที่เขตพื้นที่การศึกษาต้องควบคุมดูแลสถานศึกษาในฐานะเป็นส่วนราชการให้มีการบริหารการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานในระดับหนึ่ง จึงส่งเสริมพัฒนาให้มีความพร้อมเป็นโรงเรียนนิติบุคคลต่อไปในอนาคต

1.5.10 เกณฑ์คุณภาพเว็บไซต์ หมายถึง การบูรณาการตัวบ่งชี้จากเกณฑ์การสำรวจเว็บไซต์ภาครัฐครั้งที่ 1 โดยกระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศและการสื่อสารกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) เพื่อให้เหมาะสมกับการประเมินคุณภาพเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยแบ่งเกณฑ์ประเมินเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา น้าหนักร้อยละ 40 2) ด้านการให้บริการตามพันธกิจแก่ผู้รับบริการทั้งภายในและภายนอกสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา น้าหนักร้อยละ 40 และ 3) ด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้

เยี่ยมชมเว็บไซต์ นวัตกรรมร้อยละ 20 ในการให้คะแนนในแต่ละด้านจะมีการให้คะแนนตามเงื่อนไขที่จำเป็น และคะแนนเสริม การประเมินคุณภาพเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 9 เขต ครั้งนี้ ได้ดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ

1.5.11 ประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ตามนโยบายกลยุทธ์ ประจำปีงบประมาณ 2554/2 ผลคะแนนตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 ผลคะแนนตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 และระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามการประเมินของผู้ให้ข้อมูล

1.5.12 ผลลัพธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หมายถึง คุณภาพของผู้เรียนที่พิจารณาจากผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างปีการศึกษา 2551-2554 และคะแนนคุณภาพสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งประเมินโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยประเมินผล

1.6.1 ข้อค้นพบจากการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการสภาการศึกษาในการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมศักยภาพและความพร้อมการรองรับการกระจายอำนาจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

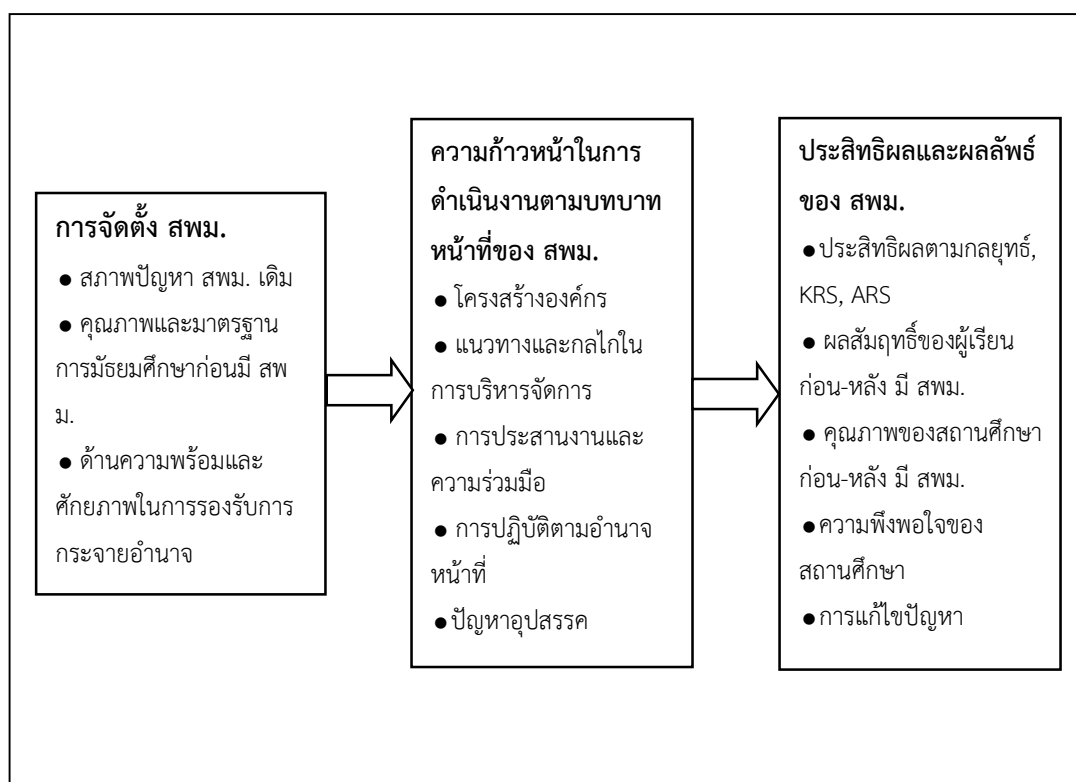
1.6.2 คณะกรรมการสภาการศึกษา มีสารสนเทศประกอบการพิจารณาให้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

1.6.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามีการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.6.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้สารสนเทศเกี่ยวกับจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนารวมทั้งแนวทางในการพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

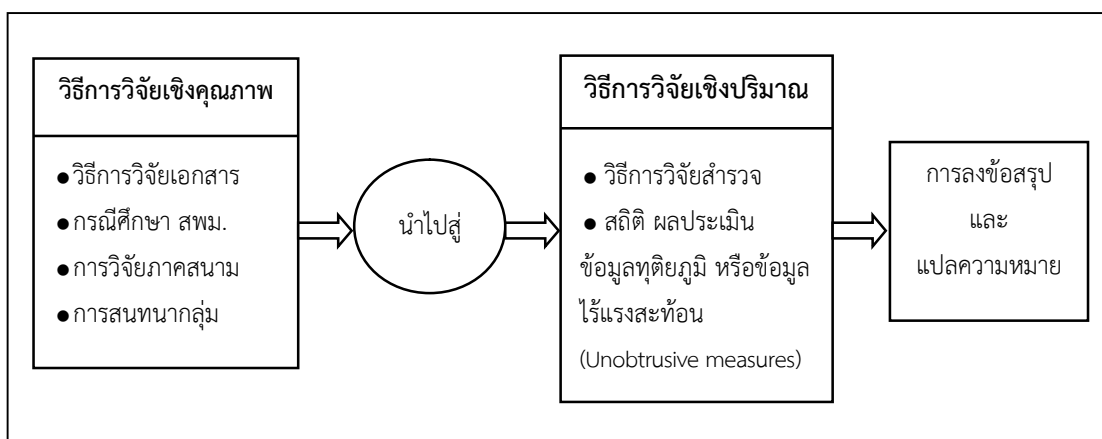
1.6.5 ได้แนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไปเกี่ยวกับการวิจัยนำร่องในการพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและการจัดระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในอนาคต ทำนองเดียวกับการวิจัยนำร่องและการจัดระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1.7 กรอบแนวคิดในการวิจัยประเมินผล

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัยประเมินผล

1.8 วิธีการและรูปแบบการวิจัย

ภาพที่ 1.2 วิธีการและรูปแบบการวิจัย

วิธีการผสมผสาน (Mixed Methods) รูปแบบการวิจัยการสำรวจตามลำดับขั้นตอน (An Exploratory Sequential Design)

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้นำเสนอวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สาระในบทนี้แบ่งเป็น 5 ตอน คือ 2.1 แนวคิด หลักการและพันธกิจของเขตพื้นที่การศึกษา 2.2 กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามกฎหมายการศึกษา 2.3 การวิจัยประเมินผลการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษา 2.4 การติดตามและประเมินผลดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ 2.5 ความเป็นมาของการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิด หลักการและพันธกิจของเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545)

2.1.1 แนวคิด

ตามหลักการกระจายอำนาจในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจะเป็นหน่วยงานรองรับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการบริหารจัดการศึกษารูปแบบใหม่ โดยที่มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และ 2553 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง

แนวคิดในการจัดโครงสร้างให้มีเขตพื้นที่การศึกษาในการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอาน (2551) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวสรุปไว้ชัดเจนว่า

“แนวคิดของการจัดโครงสร้างให้มีเขตพื้นที่การศึกษาคือ แนวคิดที่ต้องการสร้างท้องถื่นทางการศึกษาเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาที่ให้แก่เด็กและประชาชน ดังนั้น จึงขอให้คำนึงถึงความเป็นท้องถื่น คนที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกันต้องรู้สึกว่าร่วมเขต มีอัตลักษณ์ และมีวิถีชีวิตที่รู้สึกเหมือนว่าอยู่ในท้องถื่นเดียวกัน”

2.1.2 คุณลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาที่จะรองรับพันธกิจตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545)

1) เป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเป็นที่ยอมรับในด้านการวิเคราะห์แผนและนโยบายของหน่วยเหนือและของสถานศึกษา มีศักยภาพเพียงพอที่จะกำหนดนโยบาย และจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาในเขตพื้นที่ รวมทั้งเป็นองค์กรนำการพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึง

ควรเป็นองค์กรที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในลักษณะการพัฒนามากกว่าการปฏิบัติงานตามนโยบายและแนวปฏิบัติที่หน่วยเหนือกำหนด

2) เป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพและความคล่องตัวเพียงพอที่จะกำกับดูแลการปฏิบัติงานในเชิงนโยบาย สนับสนุน ส่งเสริม และประสานงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีบุคลากร เครื่องมือ และแผนปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพและมีศักยภาพเพียงพอที่จะสนับสนุน ส่งเสริม และประสานงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

3) บุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตั้งแต่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา และบุคลากรในองค์กรควรเป็นที่ยอมรับของสถานศึกษาและผู้มีส่วนร่วมในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งในด้านการชำนาญการ ความเชี่ยวชาญ และคุณธรรม ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงควรเป็นองค์กรเปิด มีอิสระ และมีวิธีการสรรหาผู้อำนวยการหรือผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม โดยมีวิธีการหมุนเวียนมาปฏิบัติงาน และใช้วิธีการและหลักเกณฑ์ที่เน้นคุณภาพ ไม่ใช่เกิดจากการแต่งตั้งจากหน่วยเหนือในส่วนกลางเพียงอย่างเดียว

4) เขตพื้นที่การศึกษาควรเป็นแหล่งบริการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการศึกษาควบคู่กับการกำกับดูแลสถานศึกษา ดังนั้น เครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี ข่าวสาร และศักยภาพของบุคลากรจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับพัฒนาการทางการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคมในระดับประเทศและระดับสากล

2.1.3 หลักการบริหารจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมายและความคาดหวังของสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545)

การบริหารจัดการในเขตพื้นที่การศึกษาอาศัยหลักการในการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คือ

1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ ดังนั้น แต่ละเขตพื้นที่การศึกษาใช้กรอบนโยบายของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ และในขณะเดียวกันจะมีการกำหนดนโยบายตามความต้องการและความจำเป็นของตนเองเพื่อบริหารจัดการการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาด้วย เน้นมีการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานตามนโยบายที่มีประสิทธิภาพ แต่ผู้ปฏิบัติมีอิสระที่จะเลือกปฏิบัติตามแนวทางที่เหมาะสมของตนเอง

2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการกำหนดขอบเขตอำนาจการตัดสินใจขององค์กรหลักทั้งสามอย่างชัดเจน ไม่ก้าวร้าวซ้ำซ้อน ดังนั้น ควรมีการกระจายอำนาจไปถึงมือผู้ปฏิบัติให้มากที่สุด ภารกิจหลักของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงอยู่ที่การ

กำกับ ดูแล สนับสนุน และส่งเสริมให้สถานศึกษาได้บริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนด โดยสถานศึกษามีอิสระในการกำหนดความต้องการ ดำเนินการ และตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารงานทั่วไป

3) มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภทการศึกษา นั่นคือ ทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีมาตรฐานและดัชนีชี้วัดคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการที่ชัดเจน สามารถประเมินและตรวจสอบได้ ดังนั้น ทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจึงมีการดำเนินงานโดยอาศัยแนวทางและวิธีการต่อไปนี้

3.1) มีเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพขององค์กร มาตรฐานการปฏิบัติงานขององค์กร และมีดัชนีชี้วัดคุณภาพขององค์กรที่สามารถประเมินและเปิดเผยต่อสาธารณชน

3.2) มีการบริหารจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานและดัชนีชี้วัดคุณภาพที่กำหนด

3.3) มีการประเมินคุณภาพขององค์กรโดยคณะกรรมการจากภายในและจากภายนอกองค์กร

3.4) มีรายงานผลประเมินต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบและเปิดเผยผลประเมิน

3.5) มีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพัฒนาคุณภาพตามเงื่อนไข มาตรการ และช่วงเวลาที่กำหนด

4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาต้องมีแผนและดำเนินการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องชัดเจน

5) มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา ดังนั้น เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจำเป็นต้องมีแนวคิดและวิธีการระดมทรัพยากรมาใช้ในการจัดการศึกษา การสร้างและใช้ประโยชน์จากเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการบริหาร และการจัดการศึกษา โดยการระดมสรรพกำลัง และทรัพยากรจากหน่วยงาน องค์กร ฯลฯ บุคคลทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งระดับหน่วยงาน สถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษา

6) มีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน องค์กรมหาชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ ในการจัดการศึกษา ดังนั้น เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาจึงใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา จึงบริหารจัดการโดยคณะกรรมการที่มาจากผู้มีส่วนร่วมฝ่ายต่างๆ เข้ามาปรึกษาหารือ ในฐานะผู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบ มิใช่เพียงคณะกรรมการที่มีแต่ให้ข้อเสนอแนะหรือให้คำปรึกษาเพียงอย่างเดียว

2.1.4 การกิจของเขตพื้นที่การศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553

1) การกิจร่วมของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาได้แก่การดำเนินการตามมาตรา 47,48,54 และมาตรา 57 กล่าวคือ มาตรา 47 ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก และมาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ให้มีการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินตนเองเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก (มาตรา 49)

มาตรา 54 ให้มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู โดยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นข้าราชการในสังกัดองค์กรกลาง บริหารงานบุคคลโดยยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลลงสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

มาตรา 57 ให้หน่วยงานการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

2) การกิจที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องดำเนินการ

2.1) ต้องดำเนินการตามมาตรา 38 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 และ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2553) ที่กำหนดว่า

“ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาให้มีคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือ เลิก สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาประกอบด้วยผู้แทนองค์กร ชุมชน ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพครู ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนสมาคมผู้ปกครองและครู และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา”

2.2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องดำเนินการตามข้อ 17 และ 18 ในกฎกระทรวงว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 ที่ออกตามความมาตรา 47 กล่าวคือ

“ข้อ 17 ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาวิเคราะห์วิจัยและเผยแพร่นวัตกรรมเกี่ยวกับ รูปแบบและเทคนิควิธีการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุน และร่วมพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ข้อ 18 ให้หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจัดให้มีการติดตามตรวจสอบ คุณภาพการศึกษาอย่างน้อย 1 ครั้งในทุก 3 ปี และแจ้งผลให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานทราบ รวมทั้งให้เปิดเผย ผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาต่อสาธารณชน”

2.3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และ วิธีการกระจายอำนาจ ปี 2550 ตามมาตรา 39 ที่ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่ การศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง รายละเอียดได้ กล่าวต่อไปในหัวข้อกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามกฎหมายการศึกษา

2.4) อำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามคู่มือการปฏิบัติงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่ การศึกษา ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 และมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

2.4.1) จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้ สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการ ของท้องถิ่น

2.4.2) วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณ เงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และหน่วยงาน ในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ และกำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว

2.4.3) ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษา

2.4.4) กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา

2.4.5) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

2.4.6) ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่างๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคลเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

2.4.7) จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

2.4.8) ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

2.4.9) ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัย และพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

2.4.10) ประสานส่งเสริมการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการและคณะทำงานด้านการศึกษา

2.4.11) ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กร หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา

2.4.12) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุเป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะหรือปฏิบัติงานอื่นตามที่มอบหมาย”

2.1.5 มาตรฐาน และตัวบ่งชี้ความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา

1) การกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา ตาม EFQM (The European Foundation for Quality Management)

สำนักงานปฏิรูปการศึกษาซึ่งเป็นองค์การมหาชนเฉพาะกิจ (2545) ได้เสนอตัวอย่างของตัวบ่งชี้ความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษาตามรูปแบบ EFQM โดยแบ่งกลุ่มตัวบ่งชี้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1) กลุ่มตัวบ่งชี้ด้านเหตุปัจจัย มี 5 ตัวบ่งชี้คือ กระบวนการทำงานอย่างประกันคุณภาพของเขตพื้นที่การศึกษา การบริหารบุคลากร และการพัฒนาบุคลากรของเขตพื้นที่การศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา นโยบายและแผนกลยุทธ์ของเขตพื้นที่การศึกษา และการระดมทรัพยากรและการบริหารจัดการ และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2) กลุ่มตัวบ่งชี้ที่เป็นผลของการกระทำซึ่งเป็นผลผลิตและผลลัพธ์ของเขตพื้นที่การศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ประสิทธิภาพ หรือการบรรลุผลสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ และข้อตกลงการ

ปฏิบัติงานของเขตพื้นที่การศึกษา ความพึงพอใจของผู้รับบริการทั้งทางตรงและทางอ้อม ความพึงพอใจของบุคลากรของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา และผลกระทบของการบริหารเขตพื้นที่การศึกษาต่อคุณภาพผู้เรียน และคุณภาพสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งผลกระทบต่อความเสมอภาคทางการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา ตลอดจนผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและศิลปกรรม วัฒนธรรม และภูมิปัญญา

2) มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อใช้เป็นฐานแห่งการพัฒนา และเป็นเป้าหมายเบื้องต้นในการปฏิบัติงาน ซึ่งคาดว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่งจะสามารถปรับปรุงพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานได้ครบถ้วนทุกแห่งในระยะเวลาอันรวดเร็ว และนำไปสู่การยกระดับมาตรฐานให้สูงขึ้นได้อีกในอนาคตอันใกล้

ในการจัดทำมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาครั้งนี้ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ภารกิจหลักของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 ว่าด้วยเรื่องกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเรื่อง การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550 ร่างยุทธศาสตร์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเข้มแข็ง มาตรฐานสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และคำรับรองการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)

มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบริหารจัดการโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์และพัฒนาระบบการจัดการตามเกณฑ์คุณภาพ การบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 2 ตัวคือ มีระบบการบริหารจัดการที่ดี และการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ

มาตรฐานที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติจนบรรลุเป้าหมายและส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษา ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ คือกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ และผลงานที่แสดงความสำเร็จตามนโยบาย และส่งผลดีต่อการพัฒนาสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการกำกับดูแลส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดความเข้มแข็ง ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้คือ การกำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และพัฒนาสถานศึกษา และสถานศึกษาจัดบริการการศึกษาแก่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพได้มาตรฐาน

มาตรฐานที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบริหารอัตรากำลังให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นมืออาชีพ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้คือ การบริหารอัตรากำลังครูและบุคลากรทางการศึกษา กระบวนการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และผลที่ได้รับจากการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

มาตรฐานที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้คือ การสร้างและพัฒนาเครือข่าย และผลที่ได้รับจากการสร้างและพัฒนาเครือข่าย

2.2 กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามกฎหมายการศึกษา

2.2.1 ความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาในทางกฎหมาย

หลักการและแนวคิด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตรา 9 (2)ที่ว่าด้วยการจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง อีกทั้งยังมีการประกาศกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ข้อ 1 ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตนแล้วแต่กรณีซึ่งโดยหลักการตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย มุ่งให้อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษากระจายสู่เขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว เป็นอิสระ สามารถบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาได้สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management)

สถานศึกษาที่จะมีสถานะเป็นนิติบุคคลย่อมมีสิทธิหน้าที่หรืออำนาจความรับผิดชอบภายในขอบวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งที่กำหนดไว้ในกฎหมาย คือเป็นส่วนราชการที่มีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มี

จริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และยังมีอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นในฐานะนิติบุคคล กำหนดไว้ในมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 และที่กำหนดให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลมีอำนาจในการปกครองดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาที่เป็นราชพัสดุ ตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ และที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว นอกจากจะมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้ถือปฏิบัติแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินกิจการ หรือบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคลและบริหารงานทั่วไปให้มีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการบริหารจัดการกระจายอำนาจโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) ที่ยึดหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า เป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์ และนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

แนวคิดเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน(School Based Management) คือ แนวคิดการบริหารจัดการการศึกษาที่มุ่งให้สถานศึกษาเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนดโดยมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ มีเป้าหมายให้สถานศึกษาร่วมมือกันทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป โดยมุ่งเน้นถึงประสิทธิภาพ คุณภาพ ผลลัพธ์ทางการศึกษา และผลกระทบที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดหลักของการกระจายอำนาจตามเจตนารมณ์ของกฎหมายบัญญัติไว้

การกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล จึงมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามีอิสระมีความเข้มแข็งในการบริหาร เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ ซึ่งนักการศึกษาเชื่อว่า การกำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคล จะเป็นเครื่องมือสำคัญให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเป็นอิสระ สามารถบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้สะดวก รวดเร็วมีประสิทธิภาพได้

ที่มาของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

ที่มาของการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 มาตรา 35 กำหนดว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34(2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล การเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาดังกล่าวนอกจากเป็นสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ยังมีลักษณะเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 65 มาตรา 66 และ มาตรา 70 ที่กำหนดให้นิติ

บุคคลจะมีขึ้นได้โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย และย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดภายในขอบแห่งอำนาจหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ที่ได้บัญญัติหรือกำหนดไว้ในกฎหมาย โดยความประสงค์ของนิติบุคคล ย่อมแสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล จึงถือได้ว่านิติบุคคลมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่ สิทธิและหน้าที่ซึ่งโดยสภาพ กฎหมายระบุให้เป็นการเฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้นที่กระทำการนั้นได้ ดังนั้น สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลในทางกฎหมายจึงสามารถกระทำการใดๆ ได้โดยผ่านผู้แทนของนิติบุคคลนั้น เช่น ความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญา สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สินต่างๆ เช่น ที่ดิน เงิน หน้าที่ในการเสียภาษี การเป็นเจ้าหนี้ลูกหนี้ เป็นต้น

ภายใต้โครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 ที่กำหนดให้การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวก และการตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยได้กำหนดให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลางออกเป็น สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง และกรมหรือส่วนราชการอย่างอื่นที่มีฐานะเป็นกรม โดยกำหนดให้ราชการส่วนกลางมีฐานะเป็นนิติบุคคล ส่งผลให้ส่วนราชการเหล่านี้มีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการบริหารจัดการ สามารถครอบครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเป็นของตนเอง ตลอดจนสามารถทำนิติกรรมได้ในนามของตนเองในลักษณะเดียวกับบุคคลธรรมดาทั่วไป ประกอบกับเมื่อพิจารณาจากกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ พบว่ากฎหมายได้กำหนดให้ส่วนราชการที่สามารถเสนอหรือทำคำขอจัดตั้งงบประมาณได้นั้นหมายความถึง “กระทรวง ทบวง กรม หรือทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบเท่า สำนักงานหรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐ แต่ไม่รวมตลอดถึงรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น” เพราะฉะนั้นภายใต้เจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติที่ต้องการให้มีการปฏิรูปการศึกษาของชาติทั้งระบบ จึงได้กำหนดให้การบริหารจัดการการศึกษาอยู่ภายใต้การบริหารงานขององค์คณะบุคคลหลัก 4 องค์กร อันได้แก่ สภาการศึกษาแห่งชาติ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา และคณะกรรมการการอุดมศึกษา ทั้งกำหนดให้สำนักงานของคณะกรรมการดังกล่าวมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน นอกจากนี้ กฎหมายยังได้กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ทั้งนี้ เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการการศึกษาภายใต้ขอบอำนาจของตนเองได้อย่างคล่องตัวและเป็นอิสระนั่นเอง กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการอันเป็นกฎหมายหลักในการบริหารราชการภายในของกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้

กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคลเพื่อให้สามารถบริหารจัดการการศึกษาในสถานศึกษาได้อย่างคล่องตัวภายใต้ความหลากหลายของสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยกำหนดไว้ในมาตรา 35 ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ดังนี้ “มาตรา 35 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียน มีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง” ส่งผลให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานซึ่งแม้จะเป็นส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการภายใต้การควบคุมดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นกรม และถูกจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายในระดับประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีฐานะเพียง “เทียบเท่ากอง” หรือต่ำกว่า กลายเป็นส่วนราชการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลโดยผลของกฎหมายทันที ส่งผลให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นบุคคลตามกฎหมาย ซึ่งย่อมหมายถึงการมีสิทธิในการถือครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน สามารถทำนิติกรรมเพื่อให้มีผลผูกพันตามกฎหมายได้ (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554)

ลักษณะของนิติบุคคลตามความหมายของกฎหมาย

นิติบุคคล คือ กลุ่มบุคคล องค์กร หรือคณะบุคคล เพื่อดำเนินกิจการอันใดอันหนึ่ง ซึ่งเป็นบุคคลที่กฎหมายสมมติขึ้นเพื่อให้มีสิทธิหน้าที่และความสามารถกระทำการใดๆ อันเป็นการก่อกำเนิดสัมพันธ์กับบุคคลอื่นภายในขอบแห่งอำนาจหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ที่ได้บัญญัติไว้หรือกำหนดไว้ในกฎหมายนิติบุคคล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ นิติบุคคลตามกฎหมายเอกชน และนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน

1. นิติบุคคลตามกฎหมายเอกชน หมายถึง นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นโดยอำนาจตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีด้วยกัน 5 ประเภท ได้แก่ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน สมาคม และมูลนิธิ นิติบุคคลตามกฎหมายเอกชนจึงเป็นการดำเนินการที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของเอกชนโดยไม่มีการใช้อำนาจมหาชน เช่น บรรดาองค์กรต่างๆ ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2. นิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน หมายถึง นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายมหาชน มีพระราชบัญญัติหรือกฎหมายให้จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะดำเนินกิจกรรมที่เป็นบริการสาธารณะและมีการใช้อำนาจมหาชนหรืออำนาจของรัฐ เช่น กระทรวง องค์กรของรัฐ เทศบาล วัด เป็นต้น

ข้อจำกัดของนิติบุคคล

โดยปกติ นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา แต่ก็มีสิทธิและหน้าที่บางอย่างที่โดยสภาพแล้วมิได้เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น นิติบุคคลจะมีไม่ได้ เช่น นิติบุคคลจะทำกรจดทะเบียนสมรสไม่ได้ นอกจากนี้ ด้วยสภาพของนิติบุคคลย่อมไม่สามารถตัดสินใจอะไรได้ด้วยตัวเอง ดังนั้นนิติ

บุคคลจะมีความสามารถ สิทธิ และหน้าที่ภายในขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลเท่านั้น และจะแสดงออกซึ่งสิทธิและหน้าที่ที่แก่แต่โดยผ่านผู้แทนนิติบุคคล

สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล จึงหมายถึง โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาที่กฎหมายยอมรับให้สามารถทำกิจกรรมต่างๆได้ด้วยตนเองภายในขอบวัตถุประสงค์ มีสิทธิและหน้าที่ที่ตามบทบัญญัติกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดสิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาไว้เป็นการเฉพาะ (พรชัย กาพันธ์, 2547)

อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. สิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลโดยทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายอาญา สามารถทำนิติกรรมต่างๆ ได้ภายในขอบวัตถุประสงค์ได้ เช่น การซื้อขาย การแลกเปลี่ยนทรัพย์สิน การจัดการรายได้ของสถานศึกษาเป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ และถือครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต่างๆ โดยเฉพาะในทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศ รวมทั้งเป็นโจทก์และจำเลยในอรรถคดีต่างๆ ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญานอกจากนี้ สถานศึกษายังมีสิทธิ หน้าที่ ข้อจำกัดและต้องผูกพันตามข้อกำหนดที่บัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้ มีสิทธิและหน้าที่เช่นบุคคลธรรมดา การแสดงเจตนาหรือความประสงค์ในการทำกิจกรรมใดๆต้องแสดงโดยผ่านผู้แทนนิติบุคคลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาได้แสดงเจตนาเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของสถานศึกษาเป็นอย่างไร การนั้นย่อมมีผลผูกพันสถานศึกษาโดยตรง ไม่ผูกพันตัวผู้บริหารสถานศึกษาเป็นการส่วนตัว แต่หากผู้บริหารสถานศึกษาได้กระทำนอกขอบวัตถุประสงค์ สถานศึกษาไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในการกระทำของผู้บริหาร อีกทั้งถ้าประโยชน์ได้เสียของสถานศึกษาขัดกับประโยชน์ได้เสียของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนนิติบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้แทนในการทำกิจการนั้นไม่ได้

2. อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น สถานศึกษาถือเป็นหน่วยงานให้บริการสาธารณะของรัฐ ต้องจัดการศึกษาและกิจกรรมต่างๆของสถานศึกษาตามหลักการให้บริการสาธารณะของรัฐ ดังนี้ ความเสมอภาค ต้องจัดให้เด็กทุกคนได้เข้าเรียน ประชาชนที่มารับบริการต้องได้รับประโยชน์จากการบริการสาธารณะอย่างเสมอกัน ความต่อเนื่องของการบริการสาธารณะ สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องอย่าให้หยุดชะงักและสร้างความเดือดร้อน

2.2.2 สถานะทางกฎหมายและอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา

รูปแบบการบริหารราชการของประเทศไทยในปัจจุบันมีรูปแบบที่สำคัญ 3 รูปแบบได้แก่

1. หลักการรวมอำนาจการปกครอง (Centralization) เป็นหลักการรวมอำนาจในการปกครองทั้งหมดไว้ที่ส่วนกลาง โดยการบริหารราชการกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของราชการส่วนกลางเท่านั้นและอยู่ภายใต้สายการบังคับบัญชาจากราชการส่วนกลางอย่างเคร่งครัด

2. หลักการแบ่งอำนาจทางปกครอง (Deconcentration) เป็นหลักการที่ส่วนกลางมอบอำนาจในการวินิจฉัยสั่งการบางส่วนให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้แทนของราชการบริหารส่วนกลาง ซึ่งส่งไปประจำปฏิบัติราชการตามเขตการปกครองต่างๆ โดยการแต่งตั้งจากส่วนกลางและอยู่ภายใต้สายการบังคับบัญชาจากราชการส่วนกลาง

3. หลักการกระจายอำนาจทางปกครอง (Decentralization) เป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้องค์กรอื่น นอกจากราชการบริหารส่วนกลางไปจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างได้โดยอิสระตามสมควร และไม่ขึ้นอยู่ในสายการบังคับบัญชาจากราชการส่วนกลาง หากแต่อยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ตามกฎหมาย กล่าวคือ รัฐมอบอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างให้แก่ท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นที่มีใ้ราชการส่วนกลางรับไปดำเนินการโดยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นนั้นเอง การกระจายอำนาจดังกล่าว หน่วยรับการกระจายอำนาจนี้ จะต้องมีฐานะเป็น “นิติบุคคล” แยกออกจากราชการส่วนกลางเท่านั้น

จากรูปแบบของการบริหารราชการดังกล่าวข้างต้น ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการและจัดระบบบริหารราชการในระดับต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยกฎหมายได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการอยู่ภายใต้การบริหารจัดการขององค์กรหลัก 4องค์กร คือสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่ทำหน้าที่ในการประสานงานต่างๆในกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การบริหารจัดการการศึกษาของชาติสอดคล้องและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดให้การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาจะต้องยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษายังกำหนดให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ภายใต้ความดูแลของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลและเป็นกรมตามกฎหมาย อีกทั้งยังให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีฐานะเทียบเท่าปลัดกระทรวงมีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาด้วย ย่อมหมายความว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงถือเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับ บัญชาโดยตรงจากราชการส่วนกลางนั่นเอง

นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ได้ กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคลเพื่อให้สามารถบริหารจัดการการศึกษาใน สถานศึกษาได้อย่างคล่องตัวภายใต้ความหลากหลายของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ส่งผลให้สถานศึกษาที่จัด การศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน ซึ่งแม้จะเป็นส่วนราชการในสังกัดของกระทรวงศึกษาธิการภายใต้การ ควบคุมดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นกรม และถูก จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายในระดับประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีฐานะเพียง “เทียบเท่ากอง” หรือต่ำกว่า กลายเป็นส่วนราชการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลโดยผลของกฎหมายทันที การ กำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้ในกฎหมายในลักษณะเช่นนี้ส่งผลให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น บุคคลตามกฎหมาย ซึ่งย่อมหมายถึงการมีสิทธิในการถือครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน สามารถทำนิติกรรม เพื่อให้มีผลผูกพันตามกฎหมายได้ อย่างไรก็ตาม แม้สถานศึกษาจะมีฐานะเป็นนิติบุคคลก็ตาม สถานศึกษา ดังกล่าวกลับมิได้มีฐานะเป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณแต่ประการใด ซึ่งย่อม หมายความว่าสถานศึกษาย่อมไม่อาจสามารถจัดทำคำขอของงบประมาณและเป็นหน่วยเบิกจ่ายงบประมาณได้เอง หากแต่ต้องดำเนินการโดยยื่นคำขอผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นหน่วยงานในสังกัดของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะผู้บังคับบัญชาตาม กฎหมายระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการแทน นอกจากนี้ การดำเนินการใดๆ อันเกี่ยวกับการ บริหารจัดการการศึกษาในส่วนของสถานศึกษายังถูกกำหนดให้ต้องเป็นไปตาม “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดของ เขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546” ที่เป็นกรอบในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาอีกด้วย ซึ่ง การบัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าวนี้ย่อมแสดงให้เห็นชัดเจนว่า แม้กฎหมายจะมีเจตนารมณ์ที่จะให้ สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการการศึกษาได้อย่างคล่องตัวและเป็นอิสระ โดยการกำหนดให้สถานศึกษามี ฐานะเป็นนิติบุคคลในทางกฎหมายก็ตาม แต่ความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาโดยผลของบทบัญญัติมาตรา 35 ดังกล่าวข้างต้น มิได้ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตนได้อย่างอิสระคล่องตัว ในฐานะนิติบุคคลเอกเทศ เนื่องจากกฎหมายมิได้กำหนดกลไกที่จะรองรับความเป็นอิสระของสถานศึกษาแต่ ประการใด อันส่งผลให้การดำเนินการใดๆ ของสถานศึกษายังคงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดขึ้นอย่างเคร่งครัด (สถาบันวิจัย และให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2555) ได้ดำเนินการวิจัยประเมินเพื่อจัดระดับคุณภาพเขตพื้นที่ การศึกษา พบว่า “การศึกษาอำนาจหน้าที่ของเขตพื้นที่การศึกษา ภายใต้หลักการบริการจัดการศึกษา ต้อง

ศึกษาถึงอำนาจหน้าที่ของเขตพื้นที่การศึกษาในฐานะที่เป็นส่วนราชการในสังกัดของราชการบริหารส่วนกลาง คือ กระทรวงศึกษาธิการและอยู่ภายใต้สายการบังคับบัญชาของเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมาย ดังนั้น บทบาทอำนาจหน้าที่ของเขตพื้นที่การศึกษาภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการต้องกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้น จึงมิได้มีลักษณะเป็นการกระจายอำนาจตามหลักการบริหารราชการที่กล่าวไว้ข้างต้น เนื่องจากหน่วยรับการกระจายอำนาจจะต้องมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ในทางตรงกันข้ามเขตพื้นที่การศึกษาไม่ได้มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ทั้งยังอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาจากราชการส่วนกลาง นั่นคือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงให้เห็นว่า การบริหารและการจัดการศึกษาโดยเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการบริหารจัดการการศึกษาโดยราชการส่วนกลางในลักษณะของการแบ่งอำนาจบางส่วนเท่านั้น กล่าวคือ กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังหน่วยงานในสังกัดของราชการบริหารส่วนกลางคือ เขตพื้นที่การศึกษาเท่านั้น

เมื่อพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา จากกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการ กำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา หน้าที่ในการประสานส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคลและครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ดังกล่าว โดยคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาจะดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตน ภายใต้ขอบเขตอย่างใดนั้นให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง และกำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่ในการดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และหากพิจารณาจากประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พ.ศ. 2553 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พ.ศ. 2553 กำหนดให้อำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตประถมศึกษาและมัธยมศึกษาไว้ในลักษณะเดียวกัน คือ ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไป ตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ จากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า “อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกันกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงบทบาทหน้าที่ของราชการส่วนกลาง คือคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยผ่านคณะกรรมการ

และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นส่วนราชการในสังกัดตามกฎหมาย ส่งผลให้การดำเนินการใดๆของ คณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จะต้องเป็นไปภายใต้อำนาจที่คณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานเป็นผู้กำหนดเสียก่อน

ทั้งนี้จากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจในการ บริหารจัดการการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารส่วนบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยัง คณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง อีกทั้งยังกำหนดให้แต่ละเขตพื้นที่ การศึกษามีคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา หน้าที่ในการประสานส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษา เอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาให้ สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาที่หลากหลายในเขต พื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 พร้อมกำหนดแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัด การศึกษา โดยยึดหลักด้านความพร้อมและความเหมาะสม ความสอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ความ เป็นเอกภาพด้านมาตรฐานและนโยบายความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการ การมีส่วนร่วม ของชุมชนในพื้นที่ขึ้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษา

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีเจตนารมณ์ในเรื่องสิทธิและเสรีภาพ ทางการศึกษาโดยมุ่งหวังให้ทุกคนมีความเสมอภาคกันทางการศึกษา มาตรา 49 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิ เสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” โดยเป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดการศึกษาให้เหมาะสม ซึ่งตามวรรคสาม ว่า “การจัดการศึกษาอบรม ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ ทั้งนี้ในรัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้เป็น”หน้าที่”ของรัฐในการที่จะ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบ ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง ทางสังคมและเศรษฐกิจและจะต้องจัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการปรับปรุง จัดทำกฎหมายที่มีผล เป็นการพัฒนาการศึกษาของชาติ ตลอดจนจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบ วินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข นอกจากนี้ รัฐยังมีหน้าที่ที่จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนาและเอกชน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา

มาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้มีความเท่าเทียมกันและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐอีกด้วย ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะหลาย ประการซึ่งรวมทั้งอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา และการฝึกอบรมตามความเหมาะสมและความต้องการ ภายในท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ถือเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา ที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 อันเป็นกฎหมายสูงสุดได้กำหนดเจตนารมณ์ในเรื่องสิทธิ และเสรีภาพไว้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ถือเป็นกฎหมายลำดับรอง ตามลำดับศักดิ์ของกฎหมาย ที่ ต้องปฏิบัติตามจะขัดหรือแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญมิได้ ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จึงบัญญัติ เรื่องสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ไว้ในหมวด 2 มาตรา 10 เช่นกัน ว่า การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมี สิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมี คุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับการบริหารจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา คือในหมวด 5 เรื่องการบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ โดยแก้ไขเพิ่มเติมในมาตราที่ 39 กำหนดให้ กระทรวงศึกษาธิการ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการ บริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา โดยตรง โดยหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในหมวด 5 เรื่อง การบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ โดยแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา ที่ 37 ว่า การบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงระดับของการศึกษาขั้น พื้นฐาน จำนวนสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรมและความเหมาะสมด้านอื่นด้วย ให้รัฐมนตรีโดย คำแนะนำของสภาการศึกษา มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการบริหาร และจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ทั้งนี้ในกรณีที่สถานศึกษาใดจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา การ กำหนดให้สถานศึกษาแห่งนั้นอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาใด ให้ยึดระดับการศึกษาของสถานศึกษานั้นเป็นสำคัญ

3. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้มีการแก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบบริหารและการจัดการศึกษา คือในหมวด 2 เรื่องการจัดระเบียบบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา ในมาตรา 33 วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสามที่ บัญญัติสอดคล้องกับในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในหมวด 5

เรื่องการบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ โดยแก้ไขเพิ่มเติมใน มาตราที่ 37 วรรคหนึ่งว่า การบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงระดับ ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรมและความเหมาะสมด้านอื่นด้วย และวรรคสองให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของสภาการศึกษา มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขต พื้นที่การศึกษาเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและ เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ทั้งนี้วรรคสามในกรณีที่สถานศึกษาใดจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระดับ ประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา การกำหนดให้สถานศึกษาแห่งนั้นอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาใด ให้ยึดระดับ การศึกษาของสถานศึกษานั้นเป็นสำคัญ โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้คือ โดยที่การ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีระบบการ บริหารและการจัดการศึกษาของทั้งสองระดับรวมอยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละพื้นที่การศึกษา และโดยที่ การจัดระเบียบบริหารราชการในเขตพื้นที่การศึกษาที่กำหนดให้แต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาของทั้งสอง ระดับรวมอยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานเกิดความไม่คล่องตัวและเกิดปัญหาการพัฒนาการศึกษา จึงสมควรแยกเขตพื้นที่การศึกษาก่อเป็นเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษามี ประสิทธิภาพ อันจะเป็นการพัฒนาการศึกษาแก่นักเรียนในช่วงชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาให้สัมฤทธิ์ผล และมีคุณภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ อันเป็นเหตุผลและความ จำเป็นในการแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาการณ์ในปัจจุบัน

4. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 (ฉบับที่ 2) และพ.ศ.2553 (ฉบับที่ 3) โดยเหตุผลที่บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และ คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งบทบัญญัติอื่นที่ เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับ สภาการณ์ในปัจจุบัน ทำให้การบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นไปโดยล่าช้า และไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งต่อมาได้มีการปรับปรุงเขตพื้นที่การศึกษา เป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและ เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ดังนั้น เพื่อการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคนั้นให้สอดคล้องกับการรับผิดชอบการ บริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการ ศึกษาที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 39 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานั้นโดยตรง โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตน อันเป็นกฎหมายที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับอำนาจในการบริหารจัดการการศึกษาของราชการส่วนกลางคือกระทรวงศึกษาธิการที่จะต้องกระจายอำนาจ โดยกำหนดให้ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้พิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษา อันเป็นการกำหนดในลักษณะของการแบ่งอำนาจการบริหารจัดการการศึกษาของราชการส่วนกลางไปยังเขตพื้นที่การศึกษา

ข้อ 2 ของกฎกระทรวงฯ ได้วางหลักเกณฑ์ในเรื่องของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ให้คำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้

1) ความพร้อมและความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ที่จะสามารถรับผิดชอบดำเนินการตามขีดความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ความสอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศหรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะกระจายอำนาจ

3) ความเป็นเอกภาพด้านมาตรฐานและนโยบายด้านการศึกษา

4) ความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษา

5) มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่

6) มุ่งให้เกิดผลสำเร็จแก่สถานศึกษา โดยเน้นการกระจายอำนาจให้แก่สถานศึกษาให้มากที่สุด เพื่อให้สถานศึกษานั้นมีความเข้มแข็งและความคล่องตัว

7) เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพให้แก่สถานศึกษา

8) เพื่อให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ โดยตรง

ข้อ 3 กฎกระทรวงฯ ยังวางข้อจำกัดในเรื่องการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามที่กำหนดในข้อ 1 ว่าเรื่องใดจะกำหนดให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาเป็นผู้รับมอบการกระจายอำนาจให้เป็นไปตามที่ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกาศกำหนดโดยอาจกำหนดให้ในระยะแรกมีการกระจายอำนาจเฉพาะบางเรื่อง หรือ กำหนดการกระจายอำนาจให้เขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาแตกต่างกันไปตามลักษณะ หรือความพร้อมและความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งอาจกำหนดเงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติในการดำเนินการตามที่ได้รับมอบการกระจายอำนาจได้ แต่จะต้องปรับปรุงการกระจายอำนาจนั้นให้เพิ่มมากขึ้นตามช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจ ในกรณีการกระจายอำนาจให้แก่สถานศึกษา อาจกำหนดให้ดำเนินการในเรื่องใดต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาด้วยก็ได้ ซึ่งปัจจุบันได้ออก “ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550” โดยประกาศ ณ วันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2550

นอกจากนี้ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ยังวางหลักในเรื่องการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไว้ 4 ด้านดังต่อไปนี้

1) ด้านวิชาการ กฎหมายกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระจายอำนาจการบริหารจัดการการศึกษาด้านวิชาการจากส่วนกลาง ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เฉพาะในด้านวิชาการรวมทั้งสิ้น 17 เรื่อง ได้แก่ (ก) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น (ข) การวางแผนงานด้านวิชาการ (ค) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา (ง) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา (จ) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (ฉ) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน (ช) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา (ซ) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ (ฌ) การนิเทศการศึกษา (ญ) การแนะแนว (ฎ) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา (ฏ) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ (ฐ) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น (ฑ) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา (ฒ) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา (ณ) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และ (ด) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

อำนาจหน้าที่ที่มอบไปยังเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ประกอบกับประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกระจายอำนาจ ได้มอบอำนาจหน้าที่ด้านวิชาการให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้รับมอบอำนาจ เว้นแต่ อำนาจในเรื่อง (ค) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา (ฉ) การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน และ (ณ) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะมอบอำนาจให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นผู้รับมอบอำนาจ

2) **ด้านงบประมาณ** กฎหมายกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระจายอำนาจการบริหารจัดการการศึกษาด้านงบประมาณจากส่วนกลาง ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 22 เรื่อง ได้แก่(ก) การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี (ข) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยตรง (ค) การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร (ง) การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ (จ) การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ (ฉ) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้จ่ายงบประมาณ (ช) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้จ่ายผลผลิตจากงบประมาณ (ซ) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา (ฌ) การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา (ญ) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา (ฎ) การวางแผนพัสดุ (ฏ) การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฐ) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ (ฑ) การจัดหาพัสดุ (ฒ) การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ (ณ) การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน (ด) การเบิกเงินจากคลัง (ต) การรับเงิน การเก็บรักษาเงินและการจ่ายเงิน (ถ) การนำเงินส่งคลัง (ท) การจัดทำบัญชีการเงิน (ธ) การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน และ (น) การจัดหาหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

อำนาจหน้าที่ที่มอบไปยังเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ประกอบกับประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องการกระจายอำนาจ ได้มอบอำนาจหน้าที่ด้านงบประมาณทั้ง 22 เรื่องให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้รับมอบอำนาจทั้งหมด ทั้งยังมอบอำนาจทั้งหมดตรงไปยังสถานศึกษาโดยผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้รับมอบอำนาจทั้งหมดเช่นเดียวกัน เฉพาะกรณีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณ การจัดทำแผนปฏิบัติ

การใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาเท่านั้น ที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้อำนวยการสถานศึกษาจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหรือคณะกรรมการสถานศึกษาแล้วแต่กรณีก่อนดำเนินการ

3) ด้านการบริหารงานบุคคล กฎหมายกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระจายอำนาจการบริหารจัดการการศึกษา ด้านการบริหารงานบุคคลจากส่วนกลาง ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 20 เรื่อง ได้แก่ (ก) การวางแผนอัตรากำลัง (ข) การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ค) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง (ง) การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (จ) การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน (ฉ) การลาทุกประเภท (ช) การประเมินผลการปฏิบัติ (ซ) การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ (ฌ) การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน (ญ) การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ (ฎ) การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ (ฏ) การออกจากราชการ (ฐ) การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ (ฑ) การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (ฒ) การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ณ) การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ (ด) การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ (ต) การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ถ) การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต และ(ท) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

อำนาจหน้าที่ที่มอบไปยังเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ประกอบกับประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องการกระจายอำนาจ ได้มอบอำนาจหน้าที่ด้านการบริหารงานบุคคลทั้ง 20 เรื่องให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้รับมอบอำนาจทั้งหมด ทั้งยังมอบอำนาจทั้งหมดตรงไปยังสถานศึกษาโดยผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้รับมอบอำนาจทั้งหมด เช่นเดียวกัน เฉพาะกรณีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนอัตรากำลังเท่านั้นที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาก่อนดำเนินการ

4) ด้านการบริหารทั่วไป กฎหมายกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระจายอำนาจการบริหารจัดการการศึกษา ด้านการบริหารทั่วไปจากส่วนกลาง ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 21 เรื่อง ได้แก่ (ก) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ (ข) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา (ค) การวางแผนบริหารงานการศึกษา (ง) งานวิจัยเพื่อพัฒนา

นโยบายและแผน (จ) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร (ฉ) การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน (ช) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (ซ) การดำเนินงานธุรการ (ฌ) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม (ญ) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน (ฎ) การรับนักเรียน (ฏ) การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา (ฐ) การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย (ฑ) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา (ฒ) การทัศนศึกษา (ณ) งานกิจการนักเรียน (ด) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา (ต) การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา (ถ) งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น (ท) การรายงานผลการปฏิบัติงาน (ธ) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน และ (น) แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

อำนาจหน้าที่ที่มอบไปยังเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ประกอบกับประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องการกระจายอำนาจ ได้มอบอำนาจหน้าที่ด้านบริหารทั่วไปทั้ง 21 เรื่องให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้รับมอบอำนาจทั้งหมด เว้นแต่ อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการทัศนศึกษาเท่านั้นที่มอบตรงไปยังสถานศึกษาโดยผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้รับมอบอำนาจ เฉพาะกรณีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนการบริหารการศึกษา การรับนักเรียน และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาเท่านั้น ที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้อำนวยการสถานศึกษาจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหรือคณะกรรมการสถานศึกษาแล้วแต่กรณีก่อนดำเนินการ

นอกจากนี้ตามประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 กำหนดในเรื่องการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาใน 4 ด้านดังกล่าวข้างต้น ยังให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริม กำกับดูแล และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ได้รับมอบการกระจายอำนาจ ให้เป็นไปตามแนวทางที่ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดด้วย

6. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา อาศัย อำนาจตามความในมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงออกประกาศเพื่อกำหนดศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา จำนวน 41 ศูนย์ โดยให้มีศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา ทำหน้าที่ประสานการดำเนินงานจัดการมัธยมศึกษา จัดเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษา (มัธยมศึกษา) รวมทั้งการเชื่อมประสานความร่วมมือการจัดการศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเป็นเอกภาพ ด้านนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้โดยมีเหตุผลของการจัดตั้งศูนย์ประสานงานฯ เพื่อให้การจัด

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐานและยกระดับสู่มาตรฐานสากล โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2552

7. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดเครือข่ายการนิเทศการมัธยมศึกษา อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงออกประกาศเพื่อกำหนดเครือข่ายการนิเทศการมัธยมศึกษา จำนวน 19 กลุ่ม โดยให้มีเครือข่ายการนิเทศการมัธยมศึกษา ทำหน้าที่เป็นกลไกการขับเคลื่อนนโยบาย ภารกิจ แผนงานพัฒนาคุณภาพการมัธยมศึกษาทั้งในระดับจังหวัด/กลุ่มจังหวัด วิจัยพัฒนาและนิเทศติดตามการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งเสริม และประสานให้เกิดความร่วมมือในการแก้ปัญหาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นและความเป็นเลิศสู่สากล ทั้งนี้โดยมีเหตุผลของการจัดตั้งเครือข่ายการนิเทศการมัธยมศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐานและยกระดับสู่มาตรฐานสากล โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2552

8. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำแนะนำของสภาการศึกษา เมื่อคราวประชุม ครั้งที่ 2/2553 วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ได้มีมติเรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อบริหารและจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต มีผลใช้บังคับตามกฎหมายนับจากวันประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2553 เป็นต้นไป

9. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พ.ศ. 2553 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 34 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และโดยคำแนะนำของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการประชุมครั้งที่ 8/2553 เมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ.2553 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศกระทรวงฯ โดยกำหนดในเรื่องอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และมีอำนาจหน้าที่เป็นการเฉพาะไว้ทั้งหมด 12 เรื่องดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น มีผลใช้บังคับตามกฎหมายนับจากวันประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2553 เป็นต้นไป

ปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายการศึกษา

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2555) ได้วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเขตพื้นที่การศึกษา สรุปได้ว่า

1. ปัญหาในเรื่องความเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย แม้กฎหมายว่าด้วยการศึกษากำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการได้มีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการการศึกษาในด้านต่างๆ ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาแล้ว ทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป ตามหลักการกระจายอำนาจทางการศึกษาที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550 พบว่า อำนาจหน้าที่ต่างๆ ล้วนแต่เป็นอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หากแต่องค์กรที่ใช้อำนาจเป็นส่วนราชการที่อยู่ในสังกัดของส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินการแทน ที่สอดคล้องกับโครงสร้างของการบริหารจัดการการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบันที่กำหนดให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นกรมตามกฎหมาย ในขณะที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่โดยตรง โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีฐานะเทียบเท่าปลัดกระทรวง เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาด้วย นั้นหมายความว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาถือเป็นหน่วยงานภายใต้การบังคับบัญชาโดยตรงของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น อำนาจหน้าที่ของเขตพื้นที่การศึกษา จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของเขตพื้นที่การศึกษาในฐานะที่เป็นส่วนราชการในสังกัดของกระทรวงศึกษา ด้วยเหตุนี้ บทบาทอำนาจหน้าที่ของเขตพื้นที่การศึกษาภายใต้กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดไว้เป็นหลักในเรื่องการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงมิได้มีลักษณะเป็นการกระจายอำนาจที่แท้จริง ตามหลักการกระจายอำนาจ เพราะโดยหลักที่กำหนดให้หน่วยรับการกระจายอำนาจต้องมิใช่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย แต่เขตพื้นที่ศึกษากลับมิได้มีฐานะเป็นนิติบุคคลทั้งยังอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาจากส่วนกลางคือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ปัญหาจากตัวบทกฎหมายที่มีลักษณะไม่ชัดเจนถึงขอบเขตอำนาจหน้าที่ เป็นเพียงการรวบรวมเนื้อหาของกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาเรียบเรียงขึ้นใหม่โดยมิได้มีเนื้อหาที่เป็นกำหนดยละเอียดของอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมาให้มีความชัดเจนเพิ่มขึ้นแต่อย่างใดจึงยังคงเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการการศึกษาของเขตพื้นที่ ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์

และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ในเรื่องอำนาจในการบริหารจัดการ การศึกษาที่กฎหมายกำหนดให้มอบไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา พบว่า แม้กฎกระทรวงฯ ดังกล่าวได้แบ่งอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาแก่เขตพื้นที่และสถานศึกษาครบถ้วนทุกด้าน หากแต่ บทบัญญัติของกฎกระทรวงฯ ดังกล่าวบัญญัติในเรื่องอำนาจหน้าที่ในลักษณะระบุกลุ่มของอำนาจหน้าที่แต่ เพียงกว้างๆ ไม่ระบุเฉพาะเจาะจงว่าเขตพื้นที่ต้องมีหน้าที่ดำเนินการตามอำนาจที่ได้รับมอบอย่างไร และมี ขอบเขตเพียงใด อันก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนในข้อกำหนดและการตีความเจตนารมณ์ของกฎหมาย และ ก่อให้เกิดความสับสนต่อผู้รับมอบอำนาจว่ามีขอบเขตอำนาจหน้าที่แต่ละข้อต้องดำเนินการอย่างไร ได้มาก น้อยเพียงใด และกรณีใดเป็นอำนาจของเขตพื้นที่ และกรณีใดเป็นอำนาจของสถานศึกษา เป็นต้น ซึ่งแตกต่าง จากกฎกระทรวงฯ ด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นกฎหมายใน ลำดับชั้นเดียวกัน แต่กลับกำหนดอำนาจของเขตพื้นที่การศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาไว้อย่าง ชัดเจนในข้อที่ 17 ทำให้หน่วยงานที่ได้รับมอบอำนาจรู้ถึงขอบเขตอำนาจหน้าที่และสามารถปฏิบัติได้อย่าง ถูกต้องและมีประสิทธิภาพได้

3. ปัญหาการตีความคำว่า “เขตพื้นที่การศึกษา” โดยที่การบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น กฎหมายกำหนดให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหลัก โดยจะต้องคำนึงถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน สถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรมและความเหมาะสมด้านอื่นด้วย ภายใต้สถานะของเขตพื้นที่ การศึกษาที่เป็นส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ได้มีการแบ่งเขตพื้นที่ การศึกษาออกเป็นเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา และเขตพื้นที่ประถมศึกษาตามกฎหมาย ซึ่งเมื่อพิจารณาถึง เขตพื้นที่การศึกษาเหล่านี้ จะมีสถานะเป็น “เขตบริการ” อันเป็นการแบ่งโดยคำนึงถึงระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน จำนวนสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรมและความเหมาะสมด้านอื่นเป็นสำคัญ เพราะฉะนั้น เขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ จึงมิใช่เขตพื้นที่ในความหมายเดียวกับ เขตจังหวัด ซึ่งจัดว่าเป็น “เขตบริหาร” ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินแต่อย่างใด ส่งผลให้อำนาจในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาภายใต้เขตพื้นที่การศึกษา แห่งใดแห่งหนึ่งครอบคลุมไปถึงสถานศึกษาที่แม้จะอยู่ภายใต้เขตพื้นที่การศึกษาเขตเดียวกัน แต่อาจมิได้อยู่ใน เขตเดียวกันก็ได้ ลักษณะเช่นนี้ส่งผลให้การบริหารจัดการการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีลักษณะเป็นเขต บริการ ครอบคลุมหลายจังหวัด จึงเกิดปัญหาในเชิงการบริหารจัดการและขาดการประสานงานเชื่อมโยง ระหว่างสถานศึกษาที่แม้อาจจะอยู่ในเขตบริการเดียวกัน แต่อยู่ในเขตบริหารต่างกัน อันกระทบต่อ ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาได้ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ยังพบว่า กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าว มิได้ กำหนดกลไกเพื่อรองรับให้มีการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ในลักษณะของเขตบริการให้สามารถ

ประสานงานการจัดการศึกษาร่วมกับจังหวัด ซึ่งเป็นราชการส่วนภูมิภาคหรือประสานงานการจัดการศึกษา ระหว่างเขตพื้นที่การศึกษาด้วยตนเอง

4. ปัญหาในด้านการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป แม้เจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาจะมีแนวคิดในเรื่อง การกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา ให้คำนึงถึงความพร้อมและความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ที่สามารถรับผิดชอบดำเนินการตามขีดความสามารถอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเป็นเอกภาพด้าน มาตรฐานและนโยบายด้านการศึกษา มีความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและจัดการศึกษา มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ มุ่งให้เกิดผลสำเร็จแก่สถานศึกษา โดยเน้นการ กระจายอำนาจให้แก่สถานศึกษาให้มากที่สุด เพื่อให้สถานศึกษานั้นมีความเข้มแข็งคล่องตัว และเพิ่มคุณภาพ และประสิทธิภาพให้แก่สถานศึกษา โดยกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ การศึกษาในด้านต่างๆ ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษา เป็นผู้รับมอบอำนาจโดยตรงเพื่อให้การบริหารจัดการการศึกษามีความอิสระและความคล่องตัว โดยจัดรูปแบบ และโครงสร้างการบริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้มีความเชื่อมโยงกับโครงสร้างของ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งพบว่า เมื่อพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ของเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้รับมอบอำนาจมานั้น เป็นการจำลองอำนาจหน้าที่หลักของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาให้แก่เขตพื้นที่การศึกษาเป็น ผู้ดำเนินการแทนเท่านั้น โดยในด้านวิชาการ กฎหมายว่าด้วยศึกษากำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นได้นอกเหนือไปจากหลักสูตร แกนกลางที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ในด้านงบประมาณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและ สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาต้องขอตั้งงบประมาณไว้ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ เมื่อจะขอรับงบประมาณสามารถขออนุมัติเงินประจำงวดจากสำนักงบประมาณได้โดยตรงโดยผลของกฎหมาย หรือโดยการมอบอำนาจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเมื่อจะเบิกจ่ายงบประมาณของ สถานศึกษาจะต้องได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยเบิกจ่ายได้จากสำนักงานคลังจังหวัดที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ได้ โดยตรง ในด้านการบริหารงานบุคคล บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะอยู่ในสังกัดขององค์กรกลาง คือคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมี คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) ของเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งโยกย้ายครูและบุคลากร ทางการศึกษาในเขตพื้นที่ที่ได้ตามความเหมาะสม ในด้านการบริหารงานทั่วไป คณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานสามารถแบ่งอำนาจให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปดำเนินการเองได้ เช่น การจัดซื้อจัดจ้างเกี่ยวกับ พัสดุ เป็นต้น ซึ่งภายใต้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาดังกล่าวส่งผลให้เขตพื้นที่ที่มีความเป็นอิสระคล่องตัวใน การบริหารจัดการการศึกษาตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมาภายใต้ “รูปแบบการบริหารจัดการ การศึกษาของส่วนราชการ ที่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและ

กระทรวงศึกษาธิการ” เพราะฉะนั้น บทบาทอำนาจหน้าที่ของเขตพื้นที่การศึกษา จึงไม่ได้มีลักษณะเป็นการกระจายอำนาจตามหลักการเจตนารมณ์ที่กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ แต่เป็นการบริหารจัดการการศึกษาโดยราชการส่วนกลางในลักษณะของการแบ่งอำนาจบางส่วนของราชการส่วนกลางคือ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังหน่วยงานในสังกัดของราชการส่วนกลางคือเขตพื้นที่การศึกษาเท่านั้น

5. ปัญหาในเชิงการบริหารจัดการที่ขาดการประสานความเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษา แม้จะอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน แต่อยู่ในเขตบริหารที่ต่างกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการศึกษา แม้กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งให้อำนาจการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (กรณีจังหวัดที่มีเขตพื้นที่การศึกษาเดียว) หรือให้อำนาจการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 เป็นผู้แทนกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือมติคณะรัฐมนตรี รวมทั้งหน้าที่ในการประสานการบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการด้วย แต่เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า กฎหมายทั้งสองฉบับมิได้กำหนดหลักเกณฑ์ในลักษณะของเขตพื้นที่ที่ให้ประสานงานการบริหารจัดการร่วมกับจังหวัด อีกทั้งยังไม่มีกฎหมายใดมารองรับการดำเนินการในการช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอในการปฏิบัติราชการอันเป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการภายในจังหวัด/อำเภอของให้อำนาจการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (กรณีจังหวัดที่มีเขตพื้นที่การศึกษาเดียว) หรือให้อำนาจการเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 ที่เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในระดับจังหวัด/อำเภอ จึงเป็นเพียงการแก้ไขปัญหาในเชิงบริหารโดยอาศัยอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งเป็นอำนาจทั่วไปของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการตามมาตรา 12 ของกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น

6. ปัญหาในเรื่องการพิจารณาความพร้อมและความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ที่จะสามารถรับผิดชอบดำเนินการตามขีดความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในการบริหารและจัดการการศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติได้ให้อำนาจแก่ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาให้แก่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาเป็นผู้รับมอบการกระจายอำนาจในลักษณะที่แตกต่างกันได้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละแห่ง ความพร้อมของเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนความเหมาะสมของเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละแห่งในการปฏิบัติหน้าที่ตามขีดความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพประกอบกัน หากกระทรวงศึกษาธิการหรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่า เขตพื้นที่การศึกษาใดมีความพร้อมและเหมาะสมที่

จะได้รับมอบการกระจายอำนาจให้ดำเนินการบริหารจัดการศึกษาในลักษณะอื่นเพิ่มเติมก็ย่อมเป็นอำนาจโดยสมบูรณ์ของปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะดำเนินการออกประกาศกำหนดการมอบการกระจายอำนาจเพิ่มเติมได้ หรือกรณีเขตพื้นที่ใดยังไม่มีความพร้อมและความเหมาะสม ก็สามารถกำหนดอำนาจหน้าที่ที่เขตพื้นที่ที่จะรับมอบการกระจายอำนาจให้เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ตามขีดความสามารถเขตพื้นที่นั้นๆ ได้เช่นกัน แต่เมื่อพิจารณาจากกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 พบว่า กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่อาจกำหนดให้ในระยะแรกมีการกระจายอำนาจเฉพาะบางเรื่อง หรือกำหนดการกระจายอำนาจให้เขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษาแตกต่างกันตามลักษณะหรือความพร้อมและความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งอาจกำหนดเงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติในการดำเนินการตามที่ได้รับมอบการกระจายอำนาจได้ แต่จะต้องปรับปรุงการกระจายอำนาจนั้นให้เพิ่มมากขึ้นตามช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้การมอบการกระจายอำนาจดังกล่าวมุ่งให้เกิดผลสำเร็จแก่สถานศึกษาโดยเน้นการกระจายอำนาจให้แก่สถานศึกษามากที่สุด เพื่อให้สถานศึกษานั้นมีความเข้มแข็งและคล่องตัว อันเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพให้แก่สถานศึกษา และให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ โดยตรง จึงจะส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษามีความเป็นเอกภาพด้านมาตรฐานและนโยบายด้านการศึกษา และบริหารจัดการศึกษาได้อย่างเต็มศักยภาพและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการศึกษา

7. ปัญหาการกำหนดรายละเอียดในการบริหารและจัดการศึกษาในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาที่ไม่ชัดเจนเพียงพอ โดยการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่ที่คุ้นชินกับระบบราชการเดิมที่ปฏิบัติและดำเนินการตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ส่งผลให้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารและจัดการศึกษา มาเป็นแบบรับมอบอำนาจจากส่วนกลาง ให้หน่วยงานสามารถปฏิบัติและดำเนินการเองภายใต้อำนาจที่ได้รับมอบการกระจายอำนาจ ตามที่กฎกระทรวงว่าด้วยเรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้อำนาจไว้ ซึ่งกฎกระทรวงฯ และประกาศฯ ดังกล่าวได้เขียนในลักษณะกว้างๆ โดยมีได้กำหนดรายละเอียดถึงขอบเขตอำนาจที่มีความชัดเจนเพียงพอต่อการปฏิบัติราชการ จึงส่งผลให้ผู้รับมอบอำนาจไม่กล้าที่จะตัดสินใจดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมายมา ส่งผลให้การบริหารและการจัดการศึกษาโดยเขตพื้นที่ขาดความคล่องตัวและไม่มีประสิทธิภาพ ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายการศึกษาที่มุ่งหวังให้เกิดการกระจายอำนาจในการบริหารและจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่และสถานศึกษา

2.2.3 เหตุผลความจำเป็นของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่สถานศึกษา

ความสามารถทางการแข่งขันระหว่างนานาชาติที่บ่งบอกถึงศักยภาพของชาติได้ดี คือ “การศึกษา” จะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ดังที่ McKinsey & Company รายงานวิจัยเรื่อง How the world’s most improved schools systems keep getting better (อ้างถึงใน สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2554) สรุปผลการวิเคราะห์ระบบการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จทั่วโลก พบว่า ระบบการศึกษาของประเทศในทวีปเอเชียที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด เช่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ฮองกง มีการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง โดยมีการจัดลำดับความสำคัญหรือจุดเน้นของการปฏิรูปและเลือกทำอย่างเป็นระบบขั้นตอน ตั้งแต่การปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอน การพัฒนาครู การกระจายอำนาจ การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนความรู้ ผลที่ปรากฏคือประเทศเหล่านี้ได้รับการยอมรับจากทั่วโลกว่าสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสูงกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วอื่นๆ ซึ่งการศึกษาที่มีคุณภาพสูงทำให้ผลผลิตด้านกำลังคนมีคุณภาพ นำไปสู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางการเมืองและสังคม ดังนั้นเมื่อมองจากรูปแบบของการบริหารส่วนราชการในลักษณะของการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา อาจกล่าวได้ว่าการกระจายอำนาจทางการศึกษา เป็นการมอบอำนาจในการตัดสินใจในด้านการบริหารจัดการศึกษาให้แก่สถานศึกษาโดยตรง โดยมีมุ่งหมายให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการด้วยตนเอง ย่อมสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากกว่าโรงเรียนที่รัฐควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับบทความเรื่อง “ปฏิรูปการศึกษาไทยต้องกระจายคุณภาพอย่างทั่วถึง” (ติลกะ ลัทธพิพัฒน์, 2555) กล่าวว่า การปฏิรูปทางการกระจายอำนาจการบริหารสู่โรงเรียน นั้นเป็นเพราะผู้บริหารของโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ย่อมจะเข้าใจในลักษณะเฉพาะของนักเรียนและโรงเรียนของตนมากกว่าองค์กรส่วนกลางของรัฐ ซึ่งความมีอิสระจะทำให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ การบริหารจัดการรองรับการกระจายอำนาจของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จเกิดจากศักยภาพและความสามารถในการบริหารจัดการตนเอง ความร่วมมือการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร การสนับสนุนขององค์กรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่และประชาชนเป็นสำคัญ และหากจะให้เกิดความสำเร็จในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในภาพรวม จำเป็นต้องมีกลไกการส่งเสริมการกระจายอำนาจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554)

โดยสรุป การกระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบและการตัดสินใจจากส่วนกลางหรือศูนย์รวมอำนาจไปสู่ส่วนต่าง ๆ ขององค์กรโดยให้ทุกส่วนขององค์กรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การบริหารและกระบวนการทางกฎหมายที่จะมอบอำนาจขั้นต้นและความรับผิดชอบให้แก่ท้องถิ่นในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาทั้ง 4 ด้านอันได้แก่ การบริหารงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ตามที่กฎหมายการศึกษาได้กำหนดไว้เพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ชุมชนมีความเป็นอิสระคล่องตัว รวดเร็วในการดำเนินงานในภายในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา การคิด ตัดสินใจได้อย่างอิสระและนำไปสู่การ

ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากที่สุด ซึ่งปรากฏเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กนักเรียน

2.2.4 แนวทางในการนำไปสู่ความพร้อมในการรองรับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่และสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 9 กำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง กระทรวงศึกษาธิการจึงออกประกาศกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ขึ้น ประกอบกับคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2552 กำหนดกรอบแนวทางการปฏิรูปด้านการบริหารจัดการใหม่ โดยกำหนดมาตรฐานการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้กับเขตพื้นที่การศึกษา 6 ข้อโดยมีประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องคือ ข้อ 1 ให้มีกลไกขับเคลื่อนการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาอย่างเป็นระบบตามศักยภาพและความพร้อม และข้อ 2 ให้มีแผนส่งเสริมเขตพื้นที่การศึกษาให้มีความเข้มแข็งและความพร้อม โดยมีเกณฑ์การประเมินเพื่อจัดกลุ่มตามศักยภาพความพร้อม ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาพร้อมทั้งกำหนดมาตรการหลักให้กลไกการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาอย่างเป็นระบบตามศักยภาพและความพร้อม ซึ่งในทางการศึกษาการจะมีความพร้อมได้นั้นต้องมีความสามารถหรือการมีศักยภาพให้ครบเสียก่อน ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษา ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความพร้อมของหน่วยงานระดับต่างๆได้แก่ หน่วยงานส่วนกลาง หน่วยงานระดับเขตพื้นที่ระดับสถานศึกษา และระดับของคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อรองรับการตรวจสอบผลการปฏิบัติ

เงื่อนไขความสำเร็จในการรองรับความพร้อมการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้นั้น มีหลายเงื่อนไขที่จะนำพาองค์กรที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาไปสู่เป้าหมายของการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ที่ต้องยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 ได้วางหลักให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ เรือไขความสำเร็จในการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย ได้แก่

1. ศักยภาพขององค์กร องค์กรที่มีศักยภาพจะเน้นที่ความสำเร็จของการปฏิบัติงาน โดย สุวิมล ว่องวานิช และคณะ (2554) กล่าวถึง ศักยภาพของสถานศึกษาเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ว่าหมายถึงระดับของศักยภาพโดยเฉลี่ยของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งมุ่งประเมินถึงคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของบุคคลได้แก่ ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา ครูอาจารย์ และชุมชนที่เกี่ยวข้อง ในเรื่อง ความรู้ในการปฏิบัติงาน ภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ ทักษะคนที่ดีต่อการกระจายอำนาจ ทักษะความสามารถในการปฏิบัติงาน การเป็นผู้รู้ข้อมูลสารสนเทศ การพึ่งพาตนเอง ความสามารถในการวางระบบ/โครงสร้างในการบริหารจัดการที่ทำให้สถานศึกษาดำเนินงานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล (คือได้ผล คล่องตัว) และความสามารถในการระดมความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และความสามารถของสถานศึกษา (ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา) ในการจัดหาทรัพยากร งบประมาณในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ ดังนั้นศักยภาพขององค์กรจะมีความเข้มแข็งมากน้อยเพียงใด จำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่เอื้อต่อการเป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมในการรองรับการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

รายงานการติดตามการดำเนินงานการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ปีงบประมาณ 2551 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) มีการนำเสนอผลการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนในฝัน ซึ่งประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยได้รับการยอมรับคุณภาพทางวิชาการและศักยภาพการบริหารจัดการ จึงควรนำบทเรียนจากการดำเนินโครงการโรงเรียนในฝันมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา ผลการศึกษาวิจัยการบริหารโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ซึ่งเป็นโรงเรียนนิติบุคคลในกำกับของรัฐ พบว่า การที่โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการทั้งในด้านงบประมาณ โดยมีอำนาจในการอนุมัติงบประมาณ และสามารถสรรหา โยกย้าย บรรจุ แต่งตั้งผู้บริหารและบุคลากรเองได้ ทำให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ สำหรับปัญหาอุปสรรคในการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาพบว่า โรงเรียนที่เป็นนิติบุคคลของไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังมีอำนาจหน้าที่ในทางปฏิบัติไม่สมบูรณ์ แม้ว่าการบริหารวิชาการจะมีอิสระในการจัดทำหลักสูตร แต่ในการบริหารด้านงบประมาณโรงเรียนยังไม่มีอำนาจในการอนุมัติงบประมาณ ซึ่งต้องขอไปยังหน่วยงานต้นสังกัดตามกฎหมายระเบียบที่กำหนดโดยส่วนกลาง การบริหารงานบุคลากรการสรรหา โยกย้าย บรรจุ แต่งตั้ง ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนเป็นอำนาจของผู้ที่อยู่เหนือระดับโรงเรียนขึ้นไป การบรรจุครูยังเป็นไปตามกรอบอัตรากำลังที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และสถานศึกษาขนาดเล็กยังขาดความพร้อมในการบริหารการเงินและบุคลากร เนื่องจากบุคลากรน้อยและยังมีความเข้าใจที่ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับระเบียบต่างๆ ด้านการเงิน พัสดุ การบัญชี และการดำเนินการตามกฎหมาย แม้ผู้บริหารจะได้รับการถ่ายทอดความรู้มาบ้าง แต่ผู้บริหารอีกจำนวนมากยังไม่

ทราบว่ามีอำนาจบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ เพียงใด กรรมการสถานศึกษายังไม่เข้าใจและยังไม่สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะการกำหนดทิศทางและนโยบาย รวมทั้งยังขาดศักยภาพและความพร้อม ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่เป็นผู้นำทางวิชาการ และสถานศึกษาส่วนใหญ่ขาดความพร้อมที่จะรองรับการเป็นนิติบุคคล โดยมีความรู้สึกยุ่งยากและเสี่ยงที่จะดำเนินการแบบใหม่ที่ต่างไปจากเดิม โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็ก นอกจากนี้ยังพบอีกว่า สถานศึกษายังมีความเข้มแข็งไม่เท่าเทียมกันและยังต้องการความช่วยเหลือเพื่อให้มีความพร้อมอีกมาก การส่งเสริม สนับสนุนและความช่วยเหลือจากหน่วยงานต้นสังกัดจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการดำเนินโครงการต่างๆ ซึ่งส่วนกลางได้ร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานของ สพท. และสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม ส่วนกลางมักจะกำหนดแนวทางการดำเนินงานสำหรับ สพท. และสถานศึกษาซึ่งแม้จะมีความจำเป็น แต่ก็ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ขาดความเป็นอิสระในการดำเนินงานได้ ทำให้ไม่มีโอกาสได้คิดแนวทางการดำเนินงานและแก้ปัญหาอุปสรรคด้วยตนเองได้มากนัก ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจ หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มุ่งเน้นการเพิ่มความเป็นอิสระให้กับสถานศึกษาในการบริหารจัดการโรงเรียนตามสภาพบริบทของโรงเรียน และสร้างความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะทำให้โรงเรียนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวรวมทั้งส่งผลให้การกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาในระยะยาวประสบความสำเร็จ

นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยหลักประการหนึ่งที่จะส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารและงานวิชาการ การวิเคราะห์นโยบายการคิดโครงการและการดำเนินงานตามโครงการให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนด ขณะที่ผลจากการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่เป็นผู้นำทางวิชาการ การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการ โดยพัฒนาและให้ความรู้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะความรู้ความสามารถที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารดังกล่าว รวมทั้งนำความรู้ความสามารถดังกล่าวเป็นเกณฑ์ประการหนึ่งในการคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษา

กรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและกรรมการสถานศึกษาบางแห่งยังมีบทบาทไม่มากนัก โดยมีบทบาทเป็นเสมือนที่ปรึกษา การตัดสินใจจึงอยู่ที่ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาและผู้อำนวยการสถานศึกษาที่จะเป็นผู้กำหนดการประชุม และกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาบางท่านยังไม่เข้าใจในบทบาทของตนเอง รวมทั้งอาจขาดศักยภาพและความพร้อม จึงไม่สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทที่กฎหมายกำหนดได้ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการบริหารจัดการโรงเรียน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาที่ต้องรับผิดชอบต่อการกำหนดทิศทางและนโยบายของโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องรับผิดชอบต่อการนำนโยบายของคณะกรรมการสถานศึกษาไปปฏิบัติ การคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์ในด้านต่างๆ ให้เข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งที่

ความสำคัญ ส่วนสถานศึกษาที่อาจมีข้อจำกัดในด้านผู้รู้ในชุมชนท้องถิ่นที่มีจำนวนไม่มากนัก จึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนาหรือให้ความรู้แก่กรรมการสถานศึกษาเป็นการเร่งด่วน

2. ความพร้อมขององค์กร องค์กรที่มีความพร้อมจะนำไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จของการปฏิบัติงาน โดย สุวิมล ว่องวานิช และคณะ (2554) กล่าวว่า ความพร้อมของสถานศึกษาเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ หมายถึง ระดับของการประกันความรับผิดชอบในการพัฒนาโรงเรียนตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งการกำหนดตัวบ่งชี้ถึงความพร้อมในการรองรับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ต้องพิจารณาจากศักยภาพของสถานศึกษาตามตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจ โดยสถานศึกษาที่มีศักยภาพมากจะเป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมมาก นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่สำคัญคือ วัฒนธรรมขององค์กรที่อาจส่งผลทั้งทางบวกและทางลบ อันประกอบด้วย การเรียนรู้ขององค์กร การมีการใช้นวัตกรรมใหม่ๆ การมีนโยบายและการทำงานที่ยืดหยุ่น บรรยากาศในการทำงานที่ดี ความยากง่ายของงาน การมีทรัพยากรและปัจจัยเชิงสถานการณ์อื่นๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้สึคนึกคิดของบุคลากรในองค์กรเป็นสำคัญ

3. คุณภาพขององค์กร องค์กรที่มีคุณภาพนำไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จของการปฏิบัติงานโดยสงบ ลักษณะ (2541) สามารถสรุปความดังนี้ว่า เป็นความคิดที่ตรงกับ คำว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) ที่สังคมมีสิทธิจะเรียกร้องให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่ดูแลและรับผิดชอบพยายามจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและดีที่สุด เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล สนองความสนใจ ความต้องการและความถนัดที่แตกต่างกัน และข้อสำคัญทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่สังคมต้องการโดยถือเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งปัจจัยที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงควมมีคุณภาพ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้มาตรฐานสม่ำเสมอ ภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารและจัดการเพื่อควบคุมคุณภาพการศึกษาและวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาทุกฝ่ายในพื้นที่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาและจูงใจให้วางแผนจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกระบวนการปฏิบัติเพื่อให้นำไปสู่การบรรลุมาตรฐานคุณภาพการเรียนรู้อย่างครบถ้วนให้ผู้เรียนทุกคนเรียนเต็มศักยภาพ โดยผู้บริหารและคณะกรรมการโรงเรียนติดตามตรวจสอบการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีระบบการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงมุ่งตรงต่อการบรรลุมาตรฐานคุณภาพ นำผลมาใช้เพื่อการพัฒนาและรายงานสู่ชุมชนสม่ำเสมอทำให้งังเกิดผลตามเป้าหมายคุณภาพการเรียนรู้ มีระบบการตรวจสอบจากภายนอก เช่นคณะกรรมการโรงเรียน หรือหน่วยงานในอำเภอ จังหวัด เพื่อกำกับการวางแผนการจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติของครูอาจารย์ และผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ใช้เป็นฐานของการพัฒนาและให้รางวัลหรือลงโทษ จึงเป็นกระบวนการจัดการของผู้ที่เกี่ยวข้องในองค์กรจัดการศึกษาที่จะรับประกันคุณภาพและแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม

นอกจากนี้ อัมมาร สยามวาลา ,ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์ และ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2554) กล่าวว่า การปฏิรูปคุณภาพการศึกษาต้องมีกลไกในการสร้าง “ความรับผิดชอบ (Accountability) ในการจัดการศึกษาที่ชัดเจน ถือเป็นปัจจัยลำดับต้นในการปฏิรูปที่จะทำให้การปฏิรูปในส่วนอื่นๆ สำเร็จหรือล้มเหลวตามไปด้วย เช่น แม้จะลงทุนฝึกอบรมครูให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น แต่หากระบบการศึกษายังขาดกลไกความรับผิดชอบต่อ ครูก็อาจไม่ตั้งใจสอนอย่างเต็มที่ เพราะไปสนใจในการเตรียมเอกสารหรือทำงานวิชาการเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะมากกว่าสนใจการเตรียมการสอน ซึ่งปัญหาคุณภาพการศึกษาไทยจึงไม่ใช่การขาดทรัพยากร แต่เป็นการขาด ประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร อันเนื่องมาจากการขาดความรับผิดชอบต่อระบบการศึกษา ต่อนักเรียนและผู้ปกครอง ดังนั้นการเริ่มการปฏิรูปคุณภาพการศึกษาจึงต้องมุ่งไปที่การสร้างความรับผิดชอบของภาครัฐ สถานศึกษา และบุคลากร แล้วจึงหนุนเสริมด้วยมาตรการอื่น เพราะความรับผิดชอบ หมายถึง พันธะผูกพันในหน้าที่การงานของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือองค์ใดองค์หนึ่งต่อเป้าหมายที่ได้รับมอบหมายจากบุคคลหรือองค์อื่น ๆ โดยมีระบบตรวจสอบที่ฝ่ายผู้มอบหมายสามารถประเมินผลงานเพื่อให้รางวัลและลงโทษฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ได้ ปัญหาคุณภาพการศึกษามีสาเหตุมาจากสายความรับผิดชอบต่อ “พ่อแม่-รัฐบาล-โรงเรียน-ครู” และ “สถานประกอบการ-รัฐบาล-โรงเรียน-ครู” ซึ่งเป็นสายความรับผิดชอบที่ยาวมากและอาจขาดลงในช่วงใดช่วงหนึ่งหรือทุกช่วง เช่น ระบบการเลือกตั้งอาจขาดประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลานานเกินกว่าที่นักการเมืองจะให้ความสนใจ ดังนั้น แนวทางการปฏิรูปที่น่าจะมีโอกาสสำเร็จมากกว่า คือ การสร้างสายความรับผิดชอบต่อ “พ่อแม่-โรงเรียน-ครู” และ “สถานประกอบการ-โรงเรียน-ครู” ซึ่งเป็นความรับผิดชอบต่อสายสั้น ที่รัฐยังคงมีบทบาทหลักในการอำนวยความสะดวกและสร้างกลไกให้ผู้ปกครอง สถานประกอบการและสังคม สามารถกำกับและตรวจสอบโรงเรียนได้ง่ายขึ้น ในทางปฏิบัติ การสร้างสายความรับผิดชอบต่อสายสั้นในระบบการศึกษา สามารถทำได้ 3 แนวทางควบคู่กัน คือ

1. การปฏิรูปข้อมูล (Information Reform) โดยการเปิดเผยข้อมูลต่างๆ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของหน่วยงานและผู้มีส่วนได้เสียแต่ละฝ่ายในระบบการศึกษา ทรัพยากรของโรงเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนและสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของนักเรียน

2. การปฏิรูปการบริหารของโรงเรียน (School-Based Management Reform: SBM) โดยการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้แก่โรงเรียนให้มีอิสระมากขึ้นภายใต้กรอบความรับผิดชอบ ทั้งมีความอิสระในด้านวิชาการรวมถึงความสามารถในการเลือกหลักสูตร ความมีอิสระในการดำเนินการ เช่นการบริหารงบประมาณ

3. การปฏิรูปแรงจูงใจของครู (Incentive Reform) โดยการสร้างความเชื่อมโยงในการจ้างงานและการเลื่อนเงินเดือนของครูเข้ากับผลสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

หลักการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ ไม่เพียงแต่การยึดมั่นในหลักของความมีอิสระ คล่องตัว และรวดเร็วในการบริหารจัดการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการ

บริหารทั่วไป ตามที่กฎหมายว่าด้วยการศึกษากำหนดแต่เพียงเท่านั้น หากแต่ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้อย่างไร เป็นรูปธรรมและยั่งยืน ก็ต่อเมื่อองค์กรที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาจำเป็นต้องมีเงื่อนไขความสำเร็จในเรื่อง ศักยภาพและความพร้อม และคุณภาพที่เป็นความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นที่ตั้งเสียก่อน โดยความร่วมมือของ สำนักงานเขตพื้นที่ สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นแรงพลังขับเคลื่อนให้หลักการกระจาย อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาดังกล่าวมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ อันส่งผลถึงอนาคตของ ประเทศชาติต่อไป

2.3 การวิจัยประเมินผลการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษา

2.3.1 ความก้าวหน้าในการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้เขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549)

การกระจายอำนาจเป็นหมัดเด็ดของการปฏิรูปการศึกษาที่สะท้อนในมาตราต่างๆ ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามกฎหมายการศึกษาดังกล่าวมี 2 รูปแบบ คือ 1) การแบ่งอำนาจ คือ เป็นการแบ่งอำนาจบริหารราชการส่วนกลางจากกระทรวงศึกษาธิการ ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง และ 2) การมอบอำนาจ กล่าวคือ เป็นการมอบอำนาจตัดสินใจจากกระทรวงศึกษาธิการไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา โดยมี คำสั่งมอบอำนาจด้านวิชาการ 11 เรื่อง ด้านงบประมาณ 52 เรื่อง ด้านการบริหารงานบุคคล 28 เรื่องและ ด้านการบริหารทั่วไป 13 เรื่อง รวม 104 เรื่อง เพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติควรที่จะมอบอำนาจในเขตพื้นที่การศึกษาอีก 6 เรื่อง คือ การรับบริจาค การอนุมัติให้เด็กที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับมาเรียน การศึกษานอกระบบได้ การอนุญาตให้ข้าราชการในเขตพื้นที่การศึกษาเดินทางไปต่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงชื่อสถานศึกษา การขยายห้องเรียนเพื่อลดชั้นเรียน การกำหนดจำนวนนักเรียนต่อห้อง และการบริหารการศึกษาเอกชนที่เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นที่น่าสังเกตว่าการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของไทยเป็นแบบการแบ่งอำนาจและการมอบอำนาจภายใต้ระบบราชการ จึงทำให้ผู้รับอำนาจ คือ เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขาดอิสระและความคล่องตัว ซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจของการบริหารและการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาที่ผอง

รูปแบบการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของไทยแตกต่างจากรูปแบบในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จมาแล้ว เช่น ประเทศนิวซีแลนด์ เป็นการกระจายอำนาจจาก กระทรวงศึกษาธิการ โดยตรงที่บริหารเบ็ดเสร็จโดยคณะกรรมการสถานศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป โดยไม่มีหน่วยงานกลางหรือเขตพื้นที่การศึกษามารองรับ

(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549) ในประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายกำหนดให้การจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของมลรัฐแต่ละมลรัฐที่มีเขตพื้นที่การศึกษารับผิดชอบที่มีความหลากหลายมีการบริหารการจัดการศึกษาในรูปของกรรมการ/สภาการศึกษาแล้วแต่กรณี ส่วนในประเทศอังกฤษ สาธารณรัฐเกาหลี และญี่ปุ่น มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เมืองค์การบริหารการศึกษาของท้องถิ่น ดำเนินการแบบเบ็ดเสร็จ โดยสรุป การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของไทยเป็นรูปแบบผสมจากทุกประเทศดังกล่าว แต่อำนาจความเบ็ดเสร็จของการบริหารจัดการศึกษายังอยู่ที่กระทรวงศึกษาธิการเพราะความเป็นระบบราชการซึ่งต่างจากประเทศที่ประสบความสำเร็จในการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาที่ความเบ็ดเสร็จอยู่ที่ผู้รับอำนาจไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ตาม

ปี พ.ศ. 2549 การดำเนินงานด้านกฎหมายมีความก้าวหน้ามาก แต่มีกฎกระทรวงประมาณ 20 ฉบับ อยู่ระหว่างการดำเนินการยังไม่ได้ประกาศใช้ การบริหารจัดการเขตพื้นที่การศึกษา (เริ่มแบ่ง 175 เขต เมื่อ 7 กรกฎาคม 2546) มีปัญหาเนื่องจากการออกกฎหมาย คือ กฎกระทรวงบางเรื่องยังไม่มาทำให้การดำเนินงานของเขตพื้นที่ทำได้ไม่เต็มที่ (กฎกระทรวงว่าด้วยการกระจายอำนาจมีผลปี 2550) และความไม่ชัดเจนในการตีความตามบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติ

ในด้านความเป็นอิสระและคล่องตัวในการบริหารหลังจากมีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้เขตพื้นที่การศึกษาได้ประมาณ 3 ปี โดยยังไม่มีกฎกระทรวงว่าด้วยการกระจายอำนาจประธานกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาส่วนใหญ่ประเมินว่าการบริหารงานด้านวิชาการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปมีความเป็นอิสระและคล่องตัวในระดับมาก แต่ผู้อำนวยการสถานศึกษาส่วนใหญ่ประเมินว่ามีความเป็นอิสระและความคล่องตัวในระดับปานกลาง ส่วนการบริหารงานด้านงบประมาณผู้ให้ข้อมูลทั้งสามกลุ่มประเมินตรงกันว่ามีความเป็นอิสระและความคล่องตัวในระดับปานกลาง

2.3.2 สถานภาพและความสำเร็จของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554)

ในปัจจุบันมีกฎหมาย กฎเกณฑ์และระเบียบการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในด้านงบประมาณ วิชาการ การบริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป อีกทั้งมีการจัดปัจจัยในการบริหารจัดการ เช่น การจัดโครงสร้างและการแบ่งส่วนงาน อัตราค่าจ้าง คู่มือ การปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากร การจัดสรรงบประมาณ การจัดและสนับสนุนเทคโนโลยี เพื่อการบริหารจัดการในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่สามารถบริหารและจัดการศึกษาสำหรับการ

กระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาได้ในระดับหนึ่ง จากการศึกษาพบว่า มีเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่จัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพในหลายพื้นที่ แต่เป็นการบริหารจัดการที่ประสบผลสำเร็จเป็นด้าน ๆ มากกว่าเป็นองค์รวม

จากการวิจัยพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาประสบความสำเร็จในการกระจายอำนาจการตัดสินใจระดับปานกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาประเมินว่าสามารถตัดสินใจบริหารจัดการภายในสำนักงานและสถานศึกษาได้ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สำนักงานเขตและสถานศึกษาเห็นว่า ตนเองมีอำนาจในการตัดสินใจทางวิชาการในระดับมาก รองลงไป คือ ด้านการบริหารทั่วไปและด้านการบริหารงบประมาณ ในด้านการบริหารงานบุคคลผู้บริหารและกรรมการในเขตพื้นที่เห็นว่าเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจตัดสินใจในระดับมาก ในเขตพื้นที่สถานศึกษาเห็นว่าตนเองมีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับบุคลากรในระดับปานกลาง

ปัจจัยที่เอื้อให้การกระจายอำนาจการตัดสินใจสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาประสบความสำเร็จ โดยเรียงจากมากไปหาน้อย มีดังนี้

- 1) การสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสำนักงานหรือสถานศึกษา
- 2) การสร้างความพร้อมให้แก่ผู้รับมอบอำนาจการตัดสินใจไปปฏิบัติ
- 3) การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล
- 4) การสร้างความเป็นมืออาชีพ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากร
- 5) การบริหารแบบมีส่วนร่วม
- 6) การกำหนดเป้าหมายความสำเร็จประจำปี
- 7) การประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจ ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจและได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสำนักงานหรือสถานศึกษา

ปัญหาและอุปสรรคต่อการกระจายอำนาจการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ปัญหาและอุปสรรคของการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549)	วารกรณ์ สามโกเศศ และคณะ (2553)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554ก)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554ข)*
<p>1. ความไม่พร้อมของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง</p> <p>2. ความไม่เพียงพอของทรัพยากรทางการศึกษา</p> <p>3. คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา มีบทบาทน้อยและไม่มีส่วนร่วมกำหนดทิศทางของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา</p> <p>4. มีอำนาจการเมืองเข้ามาแทรกในการสรรหาและคัดเลือกกรรมการ</p> <p>5. ขาดแนวปฏิบัติในการปฏิรูปการเรียนรู้</p> <p>6. ศูนย์เครือข่ายไม่มีกฎหมายรองรับและไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอ</p> <p>7. ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>8. ไม่มีแนวปฏิบัติในการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะผู้มีความสามารถพิเศษ</p>	<p>ยังไม่มีกระจายอำนาจอย่างแท้จริงทั้งด้านวิชาการ งานบุคคล งบประมาณ และบริหารทั่วไป ทั้งนี้เพราะมีอุปสรรคต่อการกระจายอำนาจ คือ</p> <p>1. ความไม่พร้อมของกฎหมาย กฎ ระเบียบ คู่มือการปฏิบัติงาน</p> <p>2. ความไม่พร้อมด้านงบประมาณ</p> <p>3. ความไม่พร้อมของผู้กระจายอำนาจแต่ละระดับ</p> <p>4. ความไม่พร้อมของผู้รับอำนาจไปปฏิบัติ</p> <p>5. พฤติกรรมการบริหาร</p> <p>6. บริบทสภาพแวดล้อม</p> <p>7. ความไม่ต่อเนื่องของผู้บริหาร</p> <p>8. วัฒนธรรมและค่านิยมองค์กร</p> <p>9. ความคุ้นชินกับการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์อำนาจ</p> <p>10. การขาดเอกภาพในการบริหาร</p> <p>11. ความด้อยประสิทธิภาพของระบบติดตามตรวจสอบ ประเมินผล</p>	<p>1. ความไม่พร้อมด้านกฎหมาย กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ คู่มือ</p> <p>2. ความไม่พร้อมของผู้กระจายอำนาจในแต่ละระดับ</p> <p>3. ความไม่พร้อมด้านงบประมาณ</p> <p>4. ความไม่พร้อมของบุคลากรผู้รับอำนาจไปปฏิบัติ</p> <p>5. พฤติกรรมการบริหารระดับต่าง ๆ</p> <p>6. สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา</p> <p>7. ความไม่ต่อเนื่องของผู้บริหาร</p> <p>8. วัฒนธรรมและค่านิยมองค์กร</p> <p>9. การคุ้นเคยกับการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์อำนาจ</p> <p>10. การขาดเอกภาพในการบริหารของผู้บริหารระดับต่าง ๆ</p> <p>11. ความด้อยประสิทธิภาพของระบบติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศ</p>	<p>1. กฎระเบียบไม่เอื้อต่อการดำเนินการ</p> <p>2. อำนาจหน้าที่ของกรรมการบางคณะไม่ชัดเจน</p> <p>3. โครงสร้างการแบ่งส่วนงานไม่สอดคล้องกับบริบทของสำนักงานหรือสถานศึกษา</p> <p>4. นโยบายส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงบ่อย</p> <p>5. การทำงานยังยึดติดกับวัฒนธรรมอำนาจ</p> <p>6. บุคคลและงบประมาณไม่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน</p> <p>7. การสรรหาและพัฒนาบุคลากรไม่สอดคล้องกับความต้องการของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา</p> <p>8. การจัดสรรงบประมาณไม่สอดคล้องกับสภาพจริง</p> <p>9. การกำกับ ติดตาม และ ประเมินผลที่ขาดประสิทธิภาพ</p>	<p>1. ด้านวิชาการ การที่มีการเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษา ซึ่งขาดการสร้างความเข้าใจแก่ครูก่อนนำไปใช้ อีกทั้งการทำวิทยฐานะครูจะทุ่มเวลาไปกับการทำเอกสาร มากกว่าการดูแลนักเรียน</p> <p>2. ด้านงบประมาณ การเบิกจ่ายเงินล่าช้า บางรายการไม่สามารถเบิกได้ และการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณไม่ถูกต้อง ทำให้บางครั้งครูต้องออกค่าใช้จ่ายเอง</p> <p>3. ด้านบุคคล การได้ครูไม่ตรงกับสาขาวิชาที่โรงเรียนต้องการ ทำให้ครูในตำแหน่งนั้นยังขาดอยู่ และครูสอนไม่ตรงสาขาวิชา ซึ่งเกิดขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษา โดยเฉพาะในภาคใต้มีปัญหาความไม่สงบทำให้ครูไม่ยอมรับตำแหน่ง</p> <p>4. ด้านบริหารทั่วไป นโยบายการปฏิบัติงานเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง</p>

ตารางที่ 2.1 ปัญหาและอุปสรรคของการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา (ต่อ)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549)	วรากรณ์ สามโกเศศ และคณะ (2553)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554ก)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554ข)*
9. การจัดสรรเงินอุดหนุนให้โรงเรียนขนาดเล็กไม่เพียงพอต่อการบริหาร 10. ขาดแนวทางการตรวจสอบติดตาม และประเมินค่าใช้จ่าย เนื่องจากกฎกระทรวงในเรื่องการตรวจสอบ ยังไม่ประกาศใช้	และนิเทศการศึกษา			ความไม่นิ่งของการเมือง ขาดการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

*ปัญหาและอุปสรรคต่อความพร้อมเพื่อรองรับการกระจายอำนาจเฉพาะสถานศึกษา

จากตารางที่ 2.1 จะเห็นได้ว่า งานวิจัยของ วรากรณ์ สามโกเศศ และคณะ (2553) และ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) มีการเสนอปัญหาอุปสรรคของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีความสอดคล้องกันสูงมาก และเป็นปัญหาอุปสรรคในเชิงโครงสร้าง ส่วนปัญหาเชิงปฏิบัติในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไปสะท้อนภาพความเป็นจริงจากพื้นที่จากงานของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) นอกจากนี้ปัญหาอุปสรรคของการกระจายอำนาจจากกระทรวงศึกษาธิการสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาซึ่งสะท้อนในงานวิจัยประเมินผลเมื่อปี 2549 ซึ่งยังคงเป็นปัญหาอุปสรรคอยู่ คือ ความไม่พร้อมทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการศึกษา ความไม่พร้อมทรัพยากร ความไม่พร้อมของผู้กระจายอำนาจ และความไม่พร้อมของผู้รับอำนาจการตัดสินใจสู่การปฏิบัติ เป็นต้น

2.3.3 กลไกหลักในการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ประกอบด้วยกลไกจำนวน 15 กลไก ซึ่งประกอบด้วยกลไกหลักจำนวน 9 กลไกและกลไกเสริม 6 กลไก ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554ก)

- 1) นโยบายที่แน่นอนชัดเจน
 - 2) กฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ที่ผ่อนคลาย
 - 3) โครงสร้างและการแบ่งส่วนงานที่เป็นอิสระของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
 - 4) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร
 - 5) ระบบคุณธรรมและการบริหารจัดการที่ดี
 - 6) ระบบการบริหารงานบุคคล เกี่ยวกับการสรรหาบุคลากร การพัฒนาบุคลากร และการบำรุงขวัญที่เป็นไปตามสภาพจริง
 - 7) ระบบบริหารงบประมาณที่สอดคล้องกับสภาพจริงตามความต้องการ
 - 8) การมีส่วนร่วมของครู บุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
 - 9) การกำกับ ติดตามและประเมินผลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- กลไกเสริมจำนวน 6 กลไก คือ 1) วัฒนธรรมการทำงาน 2) การวางแผนที่มีประสิทธิภาพ 3) การประสานงานทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 4) การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ 5) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่สมบูรณ์และทันสมัย และ 6) การวิจัยและพัฒนาที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

2.3.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ซึ่งสังเคราะห์สรุปจากงานวิจัยของ วรากรณ์ สามโกเศศ (2553) และงานวิจัย ประเมินผลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) โดย ดิเรก พรสีมา และคณะ และงานของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554ก) โดย พิณสุตา สิริธรรังสี และคณะ และงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554ข) โดย สุวิมล ว่องวานิช และคณะ ซึ่งสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายได้ดังนี้

1) ต้องกระจายอำนาจแบบมีทิศทาง กล่าวคือ สร้างเอกภาพการจัดการศึกษาเพื่อมาตรฐานของประเทศและมีความเป็นสากล กำกับ ควบคุมและประเมินคุณภาพได้ทุกระดับ ท้องถิ่นการศึกษาหรือชุมชนเดียวกันมีความเข้มแข็ง ความเป็นคนไทยมั่นคงและคุณภาพคนไทยดีขึ้นเป็นลำดับ นำไปสู่การกำหนดนโยบายที่แน่นอนชัดเจน เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง และไม่เปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหรือผู้บริหาร

2) พึงกำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง เช่น ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและมาตรฐาน ประสาน ส่งเสริมสนับสนุน กล่าวคือ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการกำหนดนโยบายการศึกษา และจัดสรรงบประมาณที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาของท้องถิ่นโดยการควบคุมมาตรฐานทางอ้อม เพื่อให้สถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามีความหลากหลายในการปฏิบัติได้อย่างอิสระและคล่องตัว

3) ต้องมีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่สถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาอย่างแท้จริงโดยต้องมีการเตรียมความพร้อมให้ผู้กระจายอำนาจในแต่ละระดับ และผู้รับอำนาจสู่การปฏิบัติ ให้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดความพร้อมแก่สถานศึกษา มีอิสระที่แท้จริงที่จะตอบสนองความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นรวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง โดยสามารถบริหารตนเองร่วมกับคณะกรรมการ/ภาคีที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง

4) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสอดคล้องของข้อกำหนด ประกาศ ระเบียบ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจ เพื่อให้แนวปฏิบัติมีเอกภาพ และเอื้อให้สถานศึกษามีอิสระในการจัดการศึกษาของตนเองได้อย่างแท้จริง รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การมีกฎหมายจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาโดยเฉพาะ

5) เร่งดำเนินการพัฒนาผู้บริหารและครูให้เป็นผู้ดำเนินการเรียนรู้และผู้นำการเปลี่ยนแปลงในหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ

6) ควรกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพจริงในบริบทของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษาที่มีคุณภาพและความพร้อมต่างกันควรได้รับการกระจายอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน

7) ควรพัฒนาระบบติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศงานให้เข้มแข็ง กำกับ ติดตามโดยมีผู้มีอำนาจตัดสินใจในแต่ละระดับ และแต่ละด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารการเงิน และด้านการบริหารทั่วไป เพื่อให้เกิดการตัดสินใจอย่างเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

8) จัดให้มีแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาของรัฐสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามประเภท และรูปแบบของสถานศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจและกำหนดระยะการกระจายอำนาจเต็มรูปแบบไว้อย่างชัดเจน

9) ควรให้มีแผน ขั้นตอนและจำแนกประเภทสถานศึกษา เพื่อการบริหารฐานโรงเรียน (SBM) ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงที่มีเป้าหมายให้สถานศึกษาบริหารจัดการตนเองได้ รวมถึงการปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือประเมินศักยภาพและความพร้อมเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ในกรณีนี้ นคร ตั้งคณะพิภพ (2553) ได้นำเสนอรูปแบบกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาเป็น 4 รูปแบบ โดยคำนึงถึงระดับความพร้อมรองรับการกระจายอำนาจเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพบริหารจัดการสถานศึกษาในพื้นที่ที่แตกต่างกันและพยายามปรับกลไกให้สถานศึกษาทุกประเภทมีความเข้มแข็งที่จะบริหารจัดการตนเองได้มากขึ้น ดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 สถานศึกษาในกำกับของรัฐ จัดเป็นรูปแบบพิเศษคล้ายองค์กรมหาชน หรือเป็นองค์กรมหาชน เช่น โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์

รูปแบบที่ 2 สถานศึกษาที่มีความพร้อมรองรับการเป็นนิติบุคคลเต็มรูปแบบ จัดรูปแบบกระจายอำนาจแบบ SBM เต็มที่ มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่เข้มแข็งในบทบาทคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา

รูปแบบที่ 3 สถานศึกษาที่เร่งสู่การเป็นนิติบุคคลที่เข้มแข็ง จัดเป็นรูปแบบขยายฐานการกระจายอำนาจ 4 ด้าน ให้เกิดสมดุลระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กับสถานศึกษาเพียงพอที่ทำให้สถานศึกษาเข้มแข็ง

รูปแบบที่ 4 สถานศึกษาที่ต้องกำกับกำกับ สนับสนุนส่งเสริมเป็นพิเศษ โดยสร้างนวัตกรรมการบริหารเชิงคุณภาพ กระจายอำนาจสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้สร้างนวัตกรรมการบริหารที่เสริมความเข้มแข็งให้สถานศึกษาเพียงพอต่อการยกระดับคุณภาพนักเรียน

10) สนับสนุนให้มีการวิจัย พัฒนา และการวิจัยสถาบันในการบริหารจัดการและการเรียนการสอน รวมทั้งการจัดการความรู้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพื่อให้มีการใช้ความรู้เป็นฐานของการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ครบวงจรและประกันคุณภาพ

2.3.5 การยกย่องยุทธศาสตร์การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ยกย่องยุทธศาสตร์การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ในร่างดังกล่าวมี 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การกระจายอำนาจตามศักยภาพและความพร้อม มาตรการที่ยกย่องได้แก่ ให้มีแผนขับเคลื่อนการกระจายอำนาจแบบขั้นบันได โดยคำนึงถึงศักยภาพและความพร้อมของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเป็นกรอบการปฏิบัติงาน ให้มีตัวบ่งชี้และเกณฑ์ประเมินเพื่อแบ่งกลุ่มเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามความพร้อมและศักยภาพ และมีการประเมินเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดกลุ่มเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้มีแผนส่งเสริมเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่มีความพร้อมน้อยให้มีความพร้อมรองรับการกระจายอำนาจได้ตามเกณฑ์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมพลังผู้บริหาร(การสร้างและพัฒนาผู้นำ) มาตรการที่ยกย่องได้แก่ ให้มีการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมการบริหารเชิงคุณภาพ ให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำตามช่องทางปกติและกลไกสนับสนุนด้วยช่องทางพิเศษตามกลุ่มศักยภาพด้วยวิธีการที่หลากหลาย จัดให้มีระบบจูงใจและความก้าวหน้าพิเศษสำหรับผู้บริหารที่ผ่านการประเมินตามระบบสัญญาที่บริหารสู่ความเป็นเลิศ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนากฎหมายและการบริหารโดยองค์คณะบุคคล มาตรการที่ยกย่องได้แก่ เร่งทบทวนและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับระบบการบริหารโดยองค์คณะบุคคล ปรับระบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูให้สามารถบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและสามารถส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาและวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพขั้นสูง เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งในการบริหารจัดการโดยองค์คณะบุคคลให้มีบทบาทในการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ทั้งภายในและภายนอกกระทรวงศึกษาธิการ มาตรการที่ยกย่องได้แก่ ให้มีแผนบูรณาการเพื่อสร้างเครือข่ายและความร่วมมือเพื่อการบริหารและการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ปรับและพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารูปแบบใหม่ที่เน้นยุทธศาสตร์เชิงวิชาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณโดยยึดทั้งพื้นที่(Area-based) และยึดวัตถุประสงค์เฉพาะ (Agenda-based) เป็นหลัก มาตรการที่ยกย่องได้แก่ ปรับระบบการจัดสรรงบประมาณ โดยคำนึงถึงลักษณะการทำงานและความต้องการจำเป็นของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา และให้มีระบบติดตามและประเมินผลด้านงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ยุทธศาสตร์การมีหน่วยงานกลาง หรือ คณะกรรมการระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนการกระจายอำนาจสู่การบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มาตรการที่ยกย่องได้แก่ ให้

มีหน่วยงานกลาง หรือ คณะกรรมการระดับชาติที่จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะเพื่อขับเคลื่อนการกระจายอำนาจ การบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษา และให้จัดสรรทรัพยากรและงบประมาณสนับสนุนการ ดำเนินการ

2.4 การติดตามและประเมินผลดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.4.1 การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ สพฐ.

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ สพฐ. ซึ่งสอบทานและประเมินโดยสำนัก ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใน ปีงบประมาณ 2555 ได้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ สพฐ. ของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาทั้ง 42 เขต ประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริม ความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มี 3 ประเด็นย่อย ได้แก่

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก 5กลุ่มสาระ ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานจากการประเมินระดับชาติเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5

2) ร้อยละ 75 ของนักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มี วิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ตามระดับการศึกษา

3) ร้อยละ 100 ของนักเรียนมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

กลยุทธ์ที่ 2 ปลูกฝังวัฒนธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง มี 3 ประเด็นย่อย ได้แก่

1) ร้อยละ 100 ของนักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

2) ร้อยละ 30 ของโรงเรียนผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาต้นแบบเศรษฐกิจ พอเพียง

3) ร้อยละ 100 ของโรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมความมีจิตสาธารณะ ความรับผิดชอบ ต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ 3 ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง ครอบคลุม ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาเด็ก ตามศักยภาพ มี 2 ประเด็นย่อย ได้แก่

1) ร้อยละ 100 ของผู้จบการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกำหนดเวลาของหลักสูตร

2) อัตราการออกกลางคันลดลง

กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาตามแนวทางการกระจายอำนาจ การศึกษา หลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา มี 6 ประเด็นย่อย ได้แก่

- 1) สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง ครบองค์ประกอบตาม กฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553
- 2) สถานศึกษาทุกแห่งที่เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอกครบสามได้รับการรับรอง คุณภาพ
- 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบริหารจัดการโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์และพัฒนาระบบการ จัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA)
- 4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการกำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และ พัฒนาสถานศึกษาให้เกิดความเข้มแข็ง
- 5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการศึกษาดูงานหรือศึกษาดูงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อการจัดการศึกษาพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นมืออาชีพ
- 6) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัด การศึกษา

2.4.2 การประเมินประสิทธิผลองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ญาณิศา บุญจิตร, 2552)

องค์ประกอบและตัวชี้วัดประสิทธิผลองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 31 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตารางที่ 2.2 ตัวชี้วัดประสิทธิผลองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ตัวชี้วัด
1.ด้านการเงิน	1.การปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมาย	1. ประชากรวัยเรียนในเขตบริการของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาได้เข้าเรียนตามเป้าหมายที่กำหนด
		2. นักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมายที่กำหนด
		3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถส่งเสริมให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด การศึกษา
	2.การปฏิบัติงานได้สูงกว่าเป้าหมาย	4. นักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามีทักษะอาชีพ

ตารางที่ 2.2 ตัวชี้วัดประสิทธิผลองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ต่อ)

องค์กรประกอบหลัก	องค์กรประกอบย่อย	ตัวชี้วัด
	3.การให้บริการใหม่ๆ	5.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถส่งเสริมให้สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายแก่ชุมชน
	4.การมีกลุ่มเป้าหมายใหม่ๆ	6.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน่วยงานต่างๆ เช่น สถาบันอุดมศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น มาศึกษาดูงานด้านบริหารจัดการ
	5.การบริหารจัดการให้อัตราส่วน ของนักเรียนต่อครูเป็นไปตามเกณฑ์	7.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถบริหารจัดการให้อัตราส่วนของนักเรียนต่อครูเป็นไปตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ.กำหนด
	6.มีเงินและทรัพยากรพร้อมใช้	8.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีเงินและทรัพยากรพร้อมใช้อยู่ตลอดเวลา
	7.ใช้สินทรัพย์อย่างคุ้มค่า	9.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถใช้จ่ายเงินและคนได้อย่างคุ้มค่า 10.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถใช้ อาคาร วัสดุ และครุภัณฑ์ได้อย่างคุ้มค่า
2.ด้านผู้รับบริการ	1.ความพึงพอใจของผู้ปกครอง	11.ผู้ปกครองพึงพอใจในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 12.ผู้ปกครองพึงพอใจในความเป็นคนดี มีคุณธรรมของนักเรียน
	2.ความภาคภูมิใจของผู้ปกครอง	13.ผู้ปกครองภาคภูมิใจที่ได้ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
	3.ความพึงพอใจของประชาชน	14.ประชาชนในเขตบริการพึงพอใจคุณภาพของนักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 15.ประชาชนในเขตบริการพึงพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
	4.ความพึงพอใจของภาครัฐและภาคเอกชนที่มารับบริการ	16.หน่วยงานภาครัฐและเอกชนพึงพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
3.ด้านกระบวนการภายใน	1.ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงาน และ ความผูกพันที่มีต่อหน่วยงานของ บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา	17.บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปฏิบัติงานอย่างมีความสุข 18.บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคภูมิใจที่ได้มาปฏิบัติงาน ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแห่งนี้ 19.บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารู้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน
	2.ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงาน และ ความผูกพันที่มีต่อหน่วยงานของ	20.ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเต็มใจในการปฏิบัติงาน 21.ครูและบุคลากรทางการศึกษาภาคภูมิใจผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ตารางที่ 2.2 ตัวชี้วัดประสิทธิผลองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ตัวชี้วัด
	บุคลากรในสถานศึกษา	22. ครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้สีกเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน
4. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา	1. ผลงานวิจัยและพัฒนา	23. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีผลงานวิจัยและพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการสถานศึกษา
		24. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีผลงานวิจัยและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
		25. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีผลงานวิจัยและพัฒนาระบบการบริหารจัดการ
		26. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีผลงานวิจัยและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
		27. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีผลงานวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
	2. นวัตกรรมทางการบริหาร	28. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีนวัตกรรมการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา
		3. ผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice)
30. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เชี่ยวชาญเป็นแบบอย่างได้		
		31. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) เป็นแบบอย่างได้

ผลการประเมินประสิทธิผลองค์กรตามแนวทางการประเมินองค์การแบบสมดุล (Balanced Scorecard) ของ Kaphan and Norton พบว่า ประสิทธิภาพองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มี 3 ด้าน อยู่ในระดับมากคือ ด้านกระบวนการภายในมีประสิทธิภาพสูงสุด รองลงมาคือด้านผู้รับบริการและด้านการเงินตามลำดับ ส่วนด้านการเรียนรู้และการพัฒนาประกอบด้วยผลงานวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการบริหาร และผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศอันเป็นองค์ประกอบแสดงความสามารถองค์กรที่จะพัฒนาในอนาคตหรือความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพบว่า มี 8 ปัจจัยที่มีนัยสำคัญได้แก่ สภาพแวดล้อมภายนอก นโยบายการบริหารและการปฏิบัติ โครงสร้างองค์กร

คุณภาพบุคลากร ลักษณะงาน ลักษณะผู้รับบริการ เทคโนโลยีและวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยทั้ง 8 ตัวดังกล่าว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ถึงร้อยละ 88

2.4.3 การคัดเลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีการบริหารจัดการดีเด่น (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2554)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำคู่มือการคัดเลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์ประกอบรองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาที่มีการบริหารจัดการดีเด่น ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น และเกณฑ์การคัดเลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีการบริหารจัดการดีเด่น ดังนี้

คุณสมบัติเบื้องต้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดีเด่น

- 1) เป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ สพฐ. ในปีการศึกษาที่ผ่านมาในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก
- 2) เป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีสถานศึกษาผ่านการประเมินภายนอก สมศ. รอบที่ 2 ระดับดีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 80

เกณฑ์การคัดเลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีการบริหารจัดการดีเด่น พิจารณาจากองค์ประกอบต่อไปนี้

- 1) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการตามขอบข่ายการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

เกณฑ์การประเมิน

1.1) ด้านวิชาการ มีการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น มีผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดระบบประกันคุณภาพภายในและการนิเทศการศึกษาที่ชัดเจน มีกิจกรรมจัดแสดงผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาและนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ และส่งเสริมการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีของครูผู้สอน

1.2) ด้านงบประมาณ มีการจัดทำแผนงบประมาณและแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน ตลอดจนการดำเนินงานด้านงบประมาณเป็นไปตามเป้าหมายและทันเวลาที่กำหนด มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มีการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างชัดเจน

1.3) ด้านการบริหารงานบุคคล มีแผนอัตรากำลังที่ชัดเจนและปฏิบัติได้ มีการจัดสรรอัตรากำลังการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งเป็นไปตามความต้องการของสถานศึกษา มีระบบการบริหารงานบุคคลที่ชัดเจน มีการส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะที่มีความโปร่งใส การส่งเสริมยกย่องเชิดชูเกียรติ และการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.4) ด้านการบริหารทั่วไป มีการพัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี มีการประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ขจัดปัญหาการจัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษา มีการส่งเสริม สนับสนุน และประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

2) ผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดตามมาตรฐานการศึกษา (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน)

เกณฑ์การประเมิน

2.1) ค่าเฉลี่ยระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ

2.2) ผลการประเมินภายในของสถานศึกษาในสังกัดตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับดีขึ้นไป จำนวนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80

3) ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาจากภายนอก เช่น ผลการประเมินภายนอกจาก สมศ. ค่าเฉลี่ยคะแนนสอบ O-NET เป็นต้น

เกณฑ์การประเมิน

3.1) สถานศึกษาในสังกัดผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สองจาก สมศ. ในระดับดีขึ้นไป จำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

3.2) ค่าเฉลี่ยผลการสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาในปีการศึกษาที่ผ่านมา 1 ปี เท่ากับ หรือมากกว่าค่าเฉลี่ยผลการสอบทั้งประเทศ

4) นวัตกรรมการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ประสบผลสำเร็จที่ดี

เกณฑ์การประเมิน

4.1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีนวัตกรรมและเทคโนโลยีการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จอย่างน้อย 1 นวัตกรรม

4.2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการส่งเสริมสถานศึกษาใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

5) การส่งเสริมบทบาทของคณาบุคคลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาให้เข้มแข็ง

เกณฑ์การประเมิน

5.1) มีการจัดประชุมคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา และ ก.ต.ป.น. เขตพื้นที่การศึกษาไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

5.2) มีการนำมติคณะกรรมการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของเขตพื้นที่การศึกษาไปดำเนินการได้มากกว่า ร้อยละ 60

5.3) มีการส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเข้มแข็ง

6) การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

เกณฑ์การประเมิน

6.1) ให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษา

6.2) ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้นำท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษาที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษาในสังกัดจัดขึ้น

6.3) มีการกำหนดแนวปฏิบัติตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและเป็นส่วนหนึ่งของคำรับรองการปฏิบัติราชการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.4.4 การวิจัยประเมินเพื่อจัดระดับคุณภาพเขตพื้นที่การศึกษา สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2555) ได้รับมอบหมายจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ให้ดำเนินการวิจัยประเมินเพื่อจัดระดับคุณภาพเขตพื้นที่การศึกษา 185 เขต ตามระบบประเมิน 4 มิติ 9 ตัวบ่งชี้ มีรายละเอียดดังนี้

มิติที่ 1 ด้านประสิทธิผลและผลกระทบของเขตพื้นที่การศึกษาต่อผลการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะต่อคุณภาพของสถานศึกษาและผู้เรียนในเขตพื้นที่การศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ (น้ำหนักร้อยละ 60)

1.1 ระดับความสำเร็จของการดำเนินงานตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของเขตพื้นที่การศึกษา (KRS) คือ (น้ำหนักร้อยละ 15)

1.2 ระดับความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของเขตพื้นที่การศึกษา (ARS) (น้ำหนักร้อยละ 15)

1.3 คุณภาพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ประเมินโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (EQA) (น้ำหนักร้อยละ 15)

1.4 คุณภาพของผู้เรียนในเขตพื้นที่การศึกษา โดยพิจารณาจากคะแนน O-NET ซึ่งทดสอบโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (น้ำหนักร้อยละ 10) และคะแนน NT ซึ่งทดสอบโดยสำนักงานทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (น้ำหนักร้อยละ 5)

มิติที่ 2 ด้านมาตรฐานและคุณภาพของเขตพื้นที่การศึกษา มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ (น้ำหนักร้อยละ 20)

2.1 ระดับความพึงพอใจของสถานศึกษาต่อการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่ (SAT) (น้ำหนักร้อยละ 10)

2.2 ระดับคุณภาพของเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (WQ) (น้ำหนักร้อยละ 10)

มิตินี้ 3 ด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเขตพื้นที่การศึกษา มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ (น้ำหนักร้อยละ

10)

3.1 ประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (EFF) (น้ำหนักร้อยละ 5)

3.2 ประสิทธิภาพการใช้งบประมาณของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (FEFF) (น้ำหนักร้อยละ 5)

มิตินี้ 4 ด้านการพัฒนาเขตพื้นที่การศึกษา มี 1 ตัวบ่งชี้ คือ ระดับความสำเร็จของการพัฒนา

คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA) ซึ่งเกี่ยวกับการนำองค์กร การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล การจัดการกระบวนการ และผลลัพธ์การดำเนินงาน (น้ำหนักร้อยละ 10)

วิธีการประเมินแบบอิงเกณฑ์และวิธีการประเมินแบบอิงกลุ่ม รวมทั้ง การวิเคราะห์กลุ่มเขตพื้นที่การศึกษาโดยวิธีการวิเคราะห์กลุ่ม (Cluster Analysis) โดยมีผลการจัดระดับคุณภาพเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

1. ผลการจัดระดับคุณภาพเขตพื้นที่การศึกษาแบบอิงเกณฑ์ สามารถจัดระดับคุณภาพเขตพื้นที่การศึกษาเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง (B) มีจำนวน 16 เขต ระดับปานกลาง (C) มีจำนวน 114 เขต และระดับต่ำ (D) มีจำนวน 55 เขต ไม่มีเขตพื้นที่การศึกษาใดอยู่ในระดับสูงมาก (A) เป็นที่สังเกตว่าการประเมินแบบอิงเกณฑ์อาจได้รับอิทธิพลจากผลประเมินสูงเกินจริงจากบางตัวบ่งชี้ เช่น ระดับความพึงพอใจของสถานศึกษา และผลการประเมินแผนปฏิบัติการประจำปี เป็นต้น

2. ผลการจัดระดับคุณภาพเขตพื้นที่การศึกษาแบบอิงกลุ่ม สามารถจัดระดับคุณภาพเขตพื้นที่การศึกษาเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง (B) มีจำนวน 14 เขต ระดับปานกลาง (C) มีจำนวน 73 เขต และส่วนใหญ่อยู่ระดับต่ำ (D) มีจำนวน 98 เขต ไม่มีเขตพื้นที่การศึกษาใดเลยที่อยู่ในระดับสูงมาก (A)

3. ผลการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มเขตพื้นที่การศึกษาสามารถจำแนกเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่ม 1 จำนวน 46 เขต กลุ่ม 2 จำนวน 64 เขต และกลุ่ม 3 จำนวน 75 เขต ผลการเปรียบเทียบระดับคุณภาพเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า เขตพื้นที่การศึกษากลุ่ม 1 และ 2 มีคะแนนเฉลี่ยผลประเมินถ่วงน้ำหนักไม่แตกต่างกัน แต่ทั้งกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2 มีคะแนนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักสูงกว่ากลุ่ม 3 อย่างมีนัยสำคัญ

จากข้อค้นพบทั้ง 3 วิธีตรงกันดังกล่าว แสดงว่า ไม่มีเขตพื้นที่การศึกษาใดมีคุณภาพสูงมาก ที่พร้อมรับการกระจายอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดได้อย่างประกันคุณภาพ จำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะของเขตพื้นที่การศึกษา โดยจำเป็นต้องแสวงหามาตรการที่เหมาะสมกับระดับคุณภาพของเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อดำเนินการพัฒนาเขตพื้นที่การศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษาสามารถปฏิบัติภารกิจที่รับ

มอบอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อนักเรียน สถานศึกษา และประชาชนในเขตพื้นที่การศึกษาให้สมกับการเป็นท้องถิ่นการศึกษาของประเทศไทย

2.4.5 การดำเนินการตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2555) ได้ศึกษาการดำเนินการตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเฉพาะกรณี (case study) โดยได้ศึกษาการดำเนินงานของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภูมิภาค ภาคเหนือ 1 เขตพื้นที่การศึกษา ภาคใต้ 1 เขตพื้นที่การศึกษา และภาคตะวันออก 1 เขตพื้นที่การศึกษา ผลการเปรียบเทียบกรณีศึกษาทั้ง 3 กรณีตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แสดงดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 เปรียบเทียบกรณีศึกษาทั้ง 3 กรณีตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตภาคเหนือ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตภาคใต้
1. ขอบเขตพื้นที่รับผิดชอบ	รับผิดชอบ 2 จังหวัด	รับผิดชอบ 3 จังหวัด	รับผิดชอบ 2 จังหวัด
2. ด้านการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่	ยึดนโยบาย กระทรวง สพฐ. จุดเน้นการพัฒนาของ สพฐ. ตอบสนองตัวชี้วัดตามที่ สพฐ. กำหนด การทำแผนกลยุทธ์ในรอบใหม่ จะมีการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการจำเป็นในพื้นที่ มาประกอบการจัดทำแผนด้วยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการจัดทำแผน	ยังไม่ปรากฏเด่นชัด อยู่ในระหว่างการดำเนินการจัดทำแผน โดยมีกลุ่มนโยบายและแผนดำเนินงาน	ให้ผอ.เขตและรองผอ.เขต หัวหน้ากลุ่มงาน และผู้อำนวยการสถานศึกษา 2-3 คน ร่วมกำหนดนโยบายโดยสนใจเรื่องนโยบายจังหวัดเพื่อของบเพิ่มเติม
3. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา	ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสถานศึกษา และนักเรียนตรวจสอบความถูกต้อง ส่งให้ สพฐ. พิจารณาจัดงบเงินอุดหนุน	ยังไม่ชัดเจน	ส่วนกลาง(สพฐ) กำหนด ไม่ชัดเจนเรื่องการติดตาม
4. ประสานส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่	สนับสนุนให้โรงเรียนรวมตัวกัน เป็นกลุ่มเครือข่ายจัดพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน ส่วนไหนที่ใช้	กลุ่มนิเทศดำเนินการ มีการพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานสากล	ไม่ให้ความสำคัญในการดำเนินการทำหลักสูตรสถานศึกษา เพราะการสอบ

ตารางที่ 2.3 เปรียบเทียบกรณีศึกษาทั้ง 3 กรณีตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ต่อ)

บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ในเขตภาคเหนือ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ในเขตภาค ตะวันออก	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ในเขตภาคใต้
	ร่วมกันได้ก็จะนำไปใช้ทุกโรงเรียน ส่วนที่เป็นความต้องการเฉพาะของแต่ละโรงเรียนก็ให้โรงเรียนจัดทำเพิ่มเติม		O-NET,GAT,PAT ไม่วัด
5. กำกับ ดูแล ติดตาม และ ประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	เป็นหน้าที่ของกลุ่มงานนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา (ศึกษานิเทศก์) มีคณะ ก.ต.ป.น. แต่ยังไม่ได้ดำเนินการในรอบปีที่ผ่านมา	มีคณะกตปน.ติดตามดำเนินการ	กำกับเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนด้อยโอกาสเนื่องจากบุคลากรน้อย
6. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และ รวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้าน การศึกษาในเขตพื้นที่	เป็นหน้าที่รับผิดชอบของกลุ่มงานนโยบายและแผนประสานงานกับกลุ่มงานอื่นๆ และสถานศึกษาให้ส่งข้อมูลนำมาวิเคราะห์ นำเสนอ ยังไม่มาถึงระดับวิจัย	ผู้วิจัยไม่พบสารสนเทศในด้านนี้จากการเก็บข้อมูล	ไม่ค่อยมีการเคลื่อนไหว
7. การประสานการระดมทรัพยากรต่างๆรวมทั้งทรัพยากรบุคคลเพื่อสนับสนุน การจัดและ พัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่	การระดมทรัพยากรในระดับสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยเฉพาะจากผู้ปกครอง ส่วนโรงเรียนทั่วไปขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนที่จะหาเครือข่ายหนุนเสริมจากหน่วยงานต่างๆ การระดมทรัพยากรในระดับเขตพื้นที่มีค่อนข้างน้อย	มีการระดมทรัพยากรในระดับโรงเรียน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ	การระดมทรัพยากรทำได้มาก โดยเฉพาะในระดับสถานศึกษา
8. จัดระบบประกันคุณภาพ การศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่	โรงเรียนพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในตามความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน มีกลุ่มศึกษานิเทศก์ช่วยแนะนำให้	โรงเรียนมีการตื่นตัวในการทำระบบประกันคุณภาพ และมีคณะทำงาน ก.ต.ป.น. ไปติดตามทำให้งานประกันคุณภาพดำเนิน	จำนวนสถานศึกษาเข้ารับการประเมินไม่มากสามารถเข้าไปติดตามระบบประกันได้อย่างทั่วถึง

ตารางที่ 2.3 เปรียบเทียบกรณีศึกษาทั้ง 3 กรณีตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ต่อ)

บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ในเขตภาคเหนือ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ในเขตภาค ตะวันออก	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ในเขตภาคใต้
	<p>เป็นไปตามกฎกระทรวงฯ มีการตั้งคณะกรรมการประเมินผลจากเขตพื้นที่ โดยกรรมการมาจากตัวแทนสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์สับเปลี่ยนกันประเมิน ก่อนที่จะรับการประเมินจาก สมศ. ตั้งใจจะให้มีการประเมินคุณภาพสถานศึกษาในทุกๆ ปี</p>	<p>ไปได้</p>	
<p>9. ประสานส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p>	<p>มีการเชิญสถานศึกษาเอกชน สถานศึกษาที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และที่สังกัด สพท. ที่จัดสอนระดับมัธยมมาร่วมพัฒนาวิชาการด้านการเรียนการสอนที่จัดขึ้น</p>	<p>องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามา มีบทบาทมากขึ้น ส่วนโรงเรียนเอกชนนั้นการสนับสนุนงบประมาณเป็นไปอย่างจำกัด</p>	<p>ดูแลการจัดตั้ง ยุบ เลิก ขยายชั้นเรียน การสนับสนุนด้านการพัฒนาบุคลากรน้อย</p>
<p>10. ดำเนินการ ประสาน ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา</p>	<p>สนับสนุนให้ศึกษานิเทศก์ได้ทำงานวิจัยโดยกำหนดให้มีความวิจัยปีละ 1 เรื่องเป็นอย่างน้อย แต่ยังไม่เกิดผลเพราะช่วงปีแรกศึกษานิเทศก์มีภาระงานอย่างอื่นมาก</p>	<p>หน่วยศึกษานิเทศน์ เป็นผู้อำนวยการตามขอบข่ายงานที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>มีการทำงานของแต่ละบุคคลตามความสนใจ แต่ยังไม่เป็นระบบ</p>
<p>11. การทำงานของเขตพื้นที่การศึกษาในด้านความเป็นระบบครบวงจร (PDCA)</p>	<p>ยังไม่ชัดเจน การทำงานช่วงปีแรกเป็นการใช้แผนที่ สพท. ทำไว้เดิมนำมาแยกงานที่เป็นส่วนของมัธยมมาทำต่อ มีความพยายามที่จะจัดทำงานให้ครบขั้นตอน PDCA ในปีงบประมาณใหม่</p>	<p>มีความพยายามในการทำงานให้ครบวงจร โดยคณะกรรมการของเขตพื้นที่ทั้ง 3 ชุดมีส่วนร่วมด้วย แต่ขาดความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ เช่นไม่มีการประชุมตามกำหนดที่วางไว้</p>	<p>-ทำงานไม่ครบวงจร PDCA เน้นเฉพาะ PDC การทำ c ยังไม่ครอบคลุม วัตถุประสงค์ -มีการทำงาน -ใช้ c เพื่อปรับปรุงระหว่างดำเนินการมากกว่า - ความต่อเนื่องมีแต่ยังไม่มาก</p>
<p>12. ประสานส่งเสริมการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ</p>	<p>ยังไม่เห็นชัดเจน ในช่วงเริ่มเป็นเขตพื้นที่ในปีแรก</p>	<p>แต่ละคณะทำงานมีการทำงานของตน ยังไม่มีการประสาน</p>	<p>คณะอนุกรรมการด้านการศึกษาประกอบด้วย 3</p>

ตารางที่ 2.3 เปรียบเทียบกรณีศึกษาทั้ง 3 กรณีตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ต่อ)

บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ในเขตภาคเหนือ	สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียง	สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ในเขตภาคใต้
ด้านการศึกษา ทั้ง การทำงาน และความสำเร็จของแผน	พยายามทำงานตามขั้นตอน กระบวนการ PDCA แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยเฉพาะการประเมินผลการทำงานแล้วนำมาปรับปรุงและพัฒนา มีแนวโน้มว่าน่าจะทำได้ดีขึ้นในรอบปี ถัดๆ ไป ความสำเร็จของแผนพัฒนายังไม่ได้มีการทำแผนอย่างจริงจัง การประเมินแผนก็ยังไม่สมบูรณ์ เป็นการประเมินตามโครงการต่างๆ และหาข้อมูลเพื่อตอบสนองตัวชี้วัดที่สำคัญๆ ที่ต้องรายงาน สพฐ. เป็นส่วนใหญ่	ความร่วมมือกัน ยังไม่มีมีการประเมินความสำเร็จของแผน	คณะ มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบแยกกัน อย่างชัดเจน คณะทำงานยังไม่เคยมีการประชุมร่วมกัน (ในปี 2555 ในแผนจะมีการประชุมร่วมกัน) ในด้านความสำเร็จของแผนยังไม่มีมีการประเมิน

สรุปได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเป็นหน่วยงานที่เพิ่งจัดตั้งไม่ถึง 2 ปี การทำงานยังไม่เป็นระบบครบวงจร งานส่วนใหญ่ทำเพื่อตอบโจทย์หรือสนองความต้องการของหน่วยเหนือในฐานะส่วนราชการ

2.5 ความเป็นมาของการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา (สพม.)

2.5.1 การยื่นข้อเสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการในการจัดตั้งเขตพื้นที่มัธยมศึกษา โดยสมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา (ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี, 67/2550)

เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2550 ณ บริเวณสนามหน้ากระทรวงศึกษาธิการ คณะผู้แทนสมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย นำโดยนายวิฑูรย์ บริบูรณ์ทรัพย์ พร้อมด้วย ผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ เดินทางเข้าร่วมชุมนุมเพื่อเข้ายื่นหนังสือร้องเรียนต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยมี นายวรากรณ์ สามโกเศศ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เข้าพบและเป็นตัวแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงฯ รับหนังสือร้องเรียนดังกล่าว

โดยสมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ เสนอให้มีการปรับโครงสร้างการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้วยการเพิ่มเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในทุกจังหวัดๆ ละ 1 เขต เพื่อบริหารการมัธยมศึกษาในแต่ละจังหวัด โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 33 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รวมทั้งเพื่อเพิ่มคุณภาพการมัธยมศึกษาให้สูงขึ้น จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. และผลการสอบ O-Net พบว่าคุณภาพการศึกษาของการมัธยมศึกษาลดต่ำลงในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ การปรับโครงสร้างจะช่วยสร้างแก้ปัญหาการบริหารงานที่ใช้ระบบองค์คณะบุคคล (อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา) พบว่ายังขาดความเป็นธรรมในหลายเรื่อง ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานทั่วไป และการบริหารงานบุคคล

รมช.ศธ.กล่าวว่า ศธ. รับทราบถึงปัญหาและกำลังดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยอยู่ระหว่างการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ซึ่งต้องใช้เวลาในการดำเนินการ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้การบริหารงานเกิดความเป็นธรรม โดย รมช.ศธ.ได้รับข้อเสนอในครั้งนี้นี้นำเรียนต่อ รมว.ศธ. ซึ่งกำลังปฏิบัติราชการที่ จ.อุดรธานี ต่อไป

2.5.2 การประชุมหารือระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและสมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย (ข่าวสำนักงานรัฐมนตรีที่ 139/2550)

นายวิจิตร ศรีสอ้าน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้เข้าร่วมประชุมหารือกับผู้แทนสมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย (สบมท.) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อเรียกร้องเรื่องการแยกมัธยมศึกษา เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2550 ณ หอประชุมคุรุสภา โดยฝ่าย สบมท. ยื่นข้อเสนอให้จัดตั้งเขตมัธยมศึกษาจังหวัดละเขต และแยกการบริหารมัธยมศึกษาให้เป็นอิสระและคล่องตัว โดย รมว.ศธ. แสดงความเห็นว่าเป็นเรื่องที่ดี แต่จะส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ โดยเฉพาะในส่วนของการแก้ไขกฎหมายระเบียบบริหารราชการของกระทรวงที่จะต้องใช้เวลา จึงเสนอให้แก้ปัญหาโดยใช้วิธีการปรับแต่งปรับปรุงมากกว่าที่จะเป็นการปรับรื้อ ขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการแก้ปัญหาให้การมัธยมศึกษาบ้างแล้ว เช่น ระบบการกระจายอำนาจที่จะนำร่องในเดือนพฤษภาคม ซึ่งมีโรงเรียนมัธยมทั้งขนาดกลางและขนาดใหญ่ส่วนหนึ่งที่เข้าเป็นโรงเรียนนำร่อง เมื่อเกิดการกระจายอำนาจเต็มที่ทั้ง 4 ด้าน โรงเรียนจะมีความเป็นอิสระ ความคล่องตัวและคุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้น

ส่วนประเด็นปัญหาการบริหารบุคคลอันเนื่องมาจากโครงสร้างของ ก.ค.ศ.ในระดับพื้นที่และระบบการบริหารงานที่ได้รับการร้องเรียนว่าไม่เป็นธรรมต่อการศึกษามัธยมนั้น ได้เสนอให้แก้ไข พ.ร.บ. เพื่อจะปรับให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในองค์ประกอบที่สมดุลกัน โดยจะมีการกำหนดระเบียบและคุณสมบัติบางประการที่จะทำให้หลักเกณฑ์การโยกย้ายครูและผู้บริหารมีความเป็นธรรม โดยแบ่งมาตราออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนดำเนินการได้ทันที โดยอำนาจของ ก.ค.ศ. เช่น การห้ามไม่ให้มีการโยกย้ายตำแหน่งในช่วงระหว่างการรอ

กฎหมาย และจะมีการประชุม ก.ค.ศ. ในวันที่ 12 เมษายน 2550 เพื่อให้เรื่องที่เห็นพ้องกันและไม่ต้องแก้กฎหมายออกมาก่อน ส่วนที่ 2 คือ เรื่องที่จะต้องแก้กฎหมายไปยังสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยจะเร่งดำเนินการ ซึ่งคาดว่าจะเสร็จภายใน 3-5 เดือน

ร.มว.ศธ. กล่าวว่า ผู้แทน สบมท. ยืนยันให้พิจารณาแนวทางของการตั้งกรรมการร่วมขึ้น อันประกอบด้วย สพฐ. ศธ. ผู้แทนคณะครูและผู้แทนผู้บริหาร เพื่อพิจารณาข้อเสนอในทางปฏิบัติ และประเด็นที่จะนำไปสู่การแก้ไข โดยจะมีการเลือกผู้แทนเป็นคณะกรรมการร่วมกับ ศธ.

ส่วนการประชุม ก.ค.ศ. จะเป็นการพิจารณามาตรการที่สามารถแก้ไขได้ ส่วนการแก้กฎหมาย ต้องปฏิบัติตามกลไก คือ เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สำหรับการแก้ไขในระยะยาว จำเป็นต้องรอผลหลังจากการพิจารณาร่วมกันของคณะกรรมการ

2.5.3 การประชุมคณะกรรมการเพื่อพัฒนาปรับปรุงแก้ไขกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมัธยมศึกษา (สยามรัฐ, หน้า 7)

จากการประชุมคณะกรรมการเพื่อพัฒนาปรับปรุงแก้ไขกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมัธยมศึกษา อันประกอบด้วย ตัวแทนจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) สมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย (ส.บ.ม.ท.) สำนักงานอัยการสูงสุดและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เข้าร่วม ที่ประชุมได้มีการพิจารณากรณีที่ ส.บ.ม.ท. ได้ยื่นเสนอขอจัดตั้งเขตพื้นที่การมัธยมศึกษา 76 เขตทั่วประเทศ เพื่อบริหารจัดการศึกษาระดับมัธยมเป็นการเฉพาะ และมีมติเป็นเอกฉันท์ ให้รับหลักการตั้งเขตพื้นที่การมัธยมศึกษาได้

นายวิฑูรย์ บริบูรณ์ทรัพย์ นายก ส.บ.ม.ท. กล่าวว่า ทั้งนี้ก่อนจะมีมติเป็นเอกฉันท์ ที่ประชุมได้มีการศึกษา พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับ และประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546 แล้ว ซึ่งระบุถึงการแบ่งระดับการศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาไว้ชัดเจน โดยลักษณะของการจัดการศึกษาที่ต่างกัน จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญรับผิดชอบจัดการศึกษา จากความเห็นของผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ระบุว่าสามารถทำได้ แต่เพื่อความรอบคอบ จึงได้ตั้งคณะทำงานขึ้นมาศึกษาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยให้พิจารณาแล้วเสร็จภายใน 1 สัปดาห์ แล้วจึงนำเสนอ ร.มว.ศธ.ศึกษาธิการต่อไป “แนวโน้มในการจัดตั้งเขตพื้นที่การมัธยมศึกษาใน 76 เขตทั่วประเทศนั้น มีความเป็นไปได้สูง เพราะก่อนหน้านี้ ร.มว.ศธ.ศึกษาธิการ ก็ได้รับปากแล้วว่า หากไม่ขัดต่อกฎหมายก็จะไม่ขัดข้อง และผมยืนยันว่า ถ้าจัดตั้งเขตพื้นที่แล้ว คุณภาพของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจะดีขึ้นอย่างแน่นอน” นายวิฑูรย์ กล่าว ในส่วนของงบประมาณนั้น การจัดตั้งเขตพื้นที่การมัธยมศึกษาจะไม่มีการใช้งบประมาณเพิ่มขึ้น เนื่องจากจะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิมนำมาปรับใช้ ทั้งในส่วนของสำนักงาน และบุคลากร ที่สามารถกระจายจากเขตพื้นที่ๆ อื่นโดยเฉพาะในเขต 1 ที่มีจำนวนเกินอยู่ สำหรับ

ผอ.สำนักงานเขตพื้นที่การมัธยมศึกษา สามารถแต่งตั้งจาก ผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับ 9 หรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้

2.5.4 การแต่งตั้งคณะกรรมการสภาการศึกษาด้านการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การมัธยมศึกษา

ในการประชุมสภาการศึกษาครั้งที่ 2/2551 เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เสนอต่อสภาการศึกษาเพื่อให้ความเห็นชอบการจัดตั้งเขตพื้นที่การมัธยมศึกษาจังหวัด จังหวัดละ 1 เขต จำนวน 76 เขต และให้มีสำนักงานฯ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองของทุกจังหวัด ยกเว้นกรุงเทพฯ ให้ตั้งชื่อสำนักงานฯ และจัดตั้งเขตตามความเหมาะสม และที่ประชุมสภาศึกษามีมติเห็นชอบให้มีการแก้ปัญหาการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการมัธยมศึกษา โดยเห็นควรแยกการบริหารจัดการการประถมศึกษาและการมัธยมศึกษาที่มีหลักประกันเงื่อนไขความสำเร็จ มีการแก้ไขปัญหาเป็นองค์รวม เป็นระบบเป็นขั้นตอน ระยะสั้น ระยะยาว ทั้งนี้ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสภาการศึกษาเพื่อวิเคราะห์สภาพและปัญหา การจัดทำยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาทั้งด้านโครงสร้าง การบริหารและการจัดการ ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมีศาสตราจารย์สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ เป็นประธาน และฝ่ายเลขานุการ คือ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ทั้งนี้ ประธานกรรมการสภาการศึกษา (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์) ได้ลงนามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสภาการศึกษาด้านการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การมัธยมศึกษา เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2551

2.5.5 คณะกรรมการสภาการศึกษาเห็นชอบให้จัดตั้งเขตพื้นที่การมัธยมศึกษาจังหวัด และแต่งตั้งคณะกรรมการสภาการศึกษา

ในการประชุมสภาการศึกษา ครั้งที่ 3/2551 เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 18 กันยายน 2551 ที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้ดำเนินการตามมาตรการระยะสั้นในประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การปรับปรุงการบริหารจัดการภายในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการเพิ่มความอิสระคล่องตัวของสถานศึกษาในฐานะเป็นนิติบุคคลเพื่อแก้ปัญหาการบริหารการมัธยมศึกษา ตามที่คณะกรรมการสภาการศึกษาฯ เสนอ และให้เพิ่มเติมมาตรการในเรื่องการบริหารจัดการระบบนิเทศการศึกษา รวมทั้งเห็นชอบให้จัดตั้งเขตพื้นที่การมัธยมศึกษาจังหวัด โดยให้แต่งตั้งคณะกรรมการสภาการศึกษา เพื่อดำเนินการศึกษาข้อมูลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งแนวทางการดำเนินงาน และพิจารณาจำนวนเขตพื้นที่การมัธยมศึกษาที่มีความเหมาะสม

2.5.6 การกำหนดรูปแบบการจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

จากการประชุมสภาการศึกษา ครั้งที่ 1/2552 เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2552 ที่ประชุมเห็นชอบข้อเสนอของคณะอนุกรรมการฯ ในหลักการเบื้องต้นของการแยกเขตพื้นที่มัธยมศึกษา โดยให้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องก่อนประกาศจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และมอบหมายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรการระยะสั้นในการดำเนินงานไปในระหว่างการประกาศจัดตั้งโดยต้องไม่ขัดกับกฎหมาย ในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบ จำนวนและขนาดของเขตพื้นที่การศึกษา (มัธยมศึกษา) นั้น ที่ประชุมเห็นชอบกับรูปแบบการจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษา (มัธยมศึกษา) ตามรูปแบบที่ 3 ที่ใช้วิธีการรวมจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกันและมีบริบทคล้ายคลึงกัน มีจำนวน 49 เขต ทั้งนี้ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาจำนวนเขตพื้นที่ตามความเหมาะสม โดยให้สอดคล้องกับระบบกลุ่มจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ในส่วนของการดำเนินการยกร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องตามมติที่ประชุม ได้ทำการยกร่างเป็นกฎหมาย 3 ฉบับ เป็นกฎหมายเรื่องการแยกเขตพื้นที่การศึกษาเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2553 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 กรกฎาคม 2553

2.5.7 การจัดตั้งศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา และเครือข่ายนิเทศการมัธยมศึกษา

เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2552 นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ลงนามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) เรื่อง กำหนดศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา เพื่อให้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา 41 ศูนย์ทั่วประเทศ เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยศูนย์ ประสานงานฯ จะทำหน้าที่ประสานการดำเนินงานการจัดการมัธยมศึกษา จัดเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา รวมทั้งเชื่อมประสานความร่วมมือการจัดการศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ให้ศูนย์ประสานงานฯ ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา โดยใช้ชื่อว่า คณะกรรมการศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา

ในวันเดียวกัน ได้มีประกาศจัดตั้งเครือข่ายนิเทศการมัธยมศึกษา ให้มีหน้าที่เป็นกลไกขับเคลื่อนนโยบาย ภารกิจ แผนงานพัฒนาคุณภาพการมัธยมศึกษา ทั้งในระดับจังหวัด/กลุ่มจังหวัด วิจัยพัฒนาและนิเทศ ติดตามการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งเสริม และประสานให้เกิดความร่วมมือในการแก้ปัญหาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นและความเป็นเลิศสู่สากล โดยดำเนินการในรูปของกรรมการซึ่งเป็นเครือข่ายศึกษานิเทศก์ในภาพรวมของกลุ่มจังหวัด จำนวน 18 กลุ่ม และกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดให้

เครือข่ายนิเทศการมัธยมศึกษา ดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการ โดยใช้ชื่อว่า คณะกรรมการเครือข่ายนิเทศการมัธยมศึกษา

2.5.8 การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต

จากการประชุมสภาการศึกษา ครั้งที่ 2/2553 เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2553 ที่ประชุมมีมติกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต โดยยุบรวมเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครจากจำนวน 3 เขต เป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 1 เขต และเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 182 เขต เป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 182 เขต คงตามพื้นที่เดิมโดยไม่กระทบกับการเปลี่ยนแปลงเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกประกาศ การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในวันที่ 18 สิงหาคม 2553 เพื่อกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต มีรายละเอียดดังนี้

สพม.	ครอบคลุมท้องที่	สถานที่ตั้ง
เขต 1	เขตพญาไท บางซื่อ ดุสิต สัมพันธวงศ์ ปทุมวัน ราชเทวี พระนคร ป้อมปราบศัตรูพ่าย บางแค บางขุนเทียน บางบอน ทุ่งครุ ราษฎร์บูรณะ จอมทอง คลองสาน ธนบุรี ภาษีเจริญ ตลิ่งชัน ทวีวัฒนา บางพลัด บางกอกน้อย บางกอกใหญ่และหนองแขม กรุงเทพมหานคร	เขตราชเทวี
เขต 2	เขตบางรัก วัฒนา สาทร พระโขนง บางนา คลองเตย บางคอแหลม ยานนาวา ดินแดง ห้วยขวาง จตุจักร ลาดพร้าว บางเขน สายไหม บึงกุ่ม บางกะปิ วังทองหลาง ดอนเมือง หลักสี่ ลาดกระบัง สะพานสูง คันนายาว มีนบุรี คลองสามวา หนองจอก ประเวศ และสวนหลวง กรุงเทพมหานคร	เขตห้วยขวาง
เขต 3	จังหวัดนนทบุรี และพระนครศรีอยุธยา	อำเภอเมืองนนทบุรี
เขต 4	จังหวัดปทุมธานี และสระบุรี	อำเภอเมืองปทุมธานี
เขต 5	จังหวัดสิงห์บุรี ลพบุรี ชัยนาท และอ่างทอง	อำเภอเมืองสิงห์บุรี
เขต 6	จังหวัดฉะเชิงเทรา และสมุทรปราการ	อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา
เขต 7	จังหวัดปราจีนบุรี นครนายก และสระแก้ว	อำเภอเมืองปราจีนบุรี
เขต 8	จังหวัดราชบุรี และกาญจนบุรี	อำเภอเมืองราชบุรี
เขต 9	จังหวัดสุพรรณบุรี และนครปฐม	อำเภอเมืองสุพรรณบุรี
เขต 10	จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร	อำเภอเมืองเพชรบุรี
เขต 11	จังหวัดสุราษฎร์ธานี และชุมพร	อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี
เขต 12	จังหวัดนครศรีธรรมราช และพัทลุง	อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
เขต 13	จังหวัดตรังและกระบี่	อำเภอเมืองตรัง
เขต 14	จังหวัดพังงา ภูเก็ต และระนอง	อำเภอเมืองพังงา

สพม.	ครอบคลุมท้องที่	สถานที่ตั้ง
เขต 15	จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา	อำเภอเมืองนราธิวาส
เขต 16	จังหวัดสงขลาและสตูล	อำเภอเมืองสงขลา
เขต 17	จังหวัดจันทบุรี และตราด	อำเภอเมืองจันทบุรี
เขต 18	จังหวัดชลบุรีและระยอง	อำเภอเมืองชลบุรี
เขต 19	จังหวัดเลย และหนองบัวลำภู	อำเภอเมืองเลย
เขต 20	จังหวัดอุดรธานี	อำเภอเมืองอุดรธานี
เขต 21	จังหวัดหนองคาย	อำเภอเมืองหนองคาย
เขต 22	จังหวัดนครพนม และมุกดาหาร	อำเภอเมืองนครพนม
เขต 23	จังหวัดสกลนคร	อำเภอเมืองสกลนคร
เขต 24	จังหวัดกาฬสินธุ์	อำเภอเมืองกาฬสินธุ์
เขต 25	จังหวัดขอนแก่น	อำเภอเมืองขอนแก่น
เขต 26	จังหวัดมหาสารคาม	อำเภอเมืองมหาสารคาม
เขต 27	จังหวัดร้อยเอ็ด	อำเภอเมืองร้อยเอ็ด
เขต 28	จังหวัดศรีสะเกษ และยโสธร	อำเภอเมืองศรีสะเกษ
เขต 29	จังหวัดอุบลราชธานี และอำนาจเจริญ	อำเภอเมืองอุบลราชธานี
เขต 30	จังหวัดชัยภูมิ	อำเภอเมืองชัยภูมิ
เขต 31	จังหวัดนครราชสีมา	จังหวัดนครราชสีมา
เขต 32	จังหวัดบุรีรัมย์	อำเภอเมืองบุรีรัมย์
เขต 33	จังหวัดสุรินทร์	อำเภอเมืองสุรินทร์
เขต 34	จังหวัดเชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน	อำเภอเมืองเชียงใหม่
เขต 35	จังหวัดลำปาง และลำพูน	อำเภอเมืองลำปาง
เขต 36	จังหวัดเชียงราย และพะเยา	อำเภอเมืองเชียงราย
เขต 37	จังหวัดแพร่ และน่าน	อำเภอเมืองแพร่
เขต 38	จังหวัดสุโขทัย และตาก	อำเภอเมืองสุโขทัย
เขต 39	จังหวัดพิษณุโลก และอุตรดิตถ์	อำเภอเมืองพิษณุโลก
เขต 40	จังหวัดเพชรบูรณ์	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
เขต 41	จังหวัดกำแพงเพชร และพิจิตร	อำเภอเมืองกำแพงเพชร
เขต 42	จังหวัดนครสวรรค์ และอุทัยธานี	อำเภอเมืองนครสวรรค์

2.5.9 การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พ.ศ. 2553

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศ เรื่องการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พ.ศ. 2553 เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2553 เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และแบ่งส่วนราชการสำนักงานเขตออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอำนวยการ กลุ่ม

บริหารงานบุคคล กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การจัดการศึกษา และกลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ รวมทั้งระบุนโยบายหน้าที่ของแต่ละกลุ่ม ต่อมาใน ประการศกฉบับที่ 2 (30 พฤศจิกายน 2553) ได้เพิ่มส่วนราชการอีก 1 กลุ่มคือ หน่วยตรวจสอบภายใน

2.5.10 ยุคนโยบายใหม่กำหนดเขตพื้นที่มัธยมศึกษาใหม่ : 42-77-82? (มติชน, หน้า 22)

เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2554 มีรายงานว่า จากกระทรวงศึกษาธิการ (นายวรวัจน์ เอื้ออภิญญกุล) ได้มีแนวคิดให้ปรับปรุงเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาใหม่ จากเดิมที่มี 42 เขต จะปรับให้ยึดเขตจังหวัดแทน เพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการในเขตพื้นที่การศึกษา

เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2554 เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ดร.ชินภัทร ภูมิรัตน) ได้แจกแจงถึงความจำเป็นว่า “เขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 2 ประเภท คือ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) 42 เขต และเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 183 เขต ไม่สะดวกต่อการบริหารจัดการและการประสานงาน ติดต่อระหว่างสถานศึกษา โดยเฉพาะเขตการศึกษามัธยมศึกษาบางแห่งมีขอบเขตการดูแลสถานศึกษาหลาย จังหวัด สถานศึกษาอยู่ไกลต้องใช้เวลาการเดินทาง ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีแนวคิดจะปรับเพิ่มจำนวนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเป็นจังหวัดละ 1 เขต พร้อมปรับลดเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลงในบางจังหวัดที่มีขนาดไม่ใหญ่มากนัก อาจจะเหลือเพียงเขตการศึกษาประถมศึกษา เขตเดียว ส่วนจังหวัดขนาดกลางและขนาดใหญ่ก็อาจมีมากกว่า 1 เขต ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานต้องการคงจำนวนเขตพื้นที่ทั้งหมดให้ใกล้เคียงจำนวนที่มีในปัจจุบัน 225 เขต ให้มากที่สุด เพื่อไม่ให้เกิดภาระเพิ่มบุคลากรและงบประมาณมากขึ้น จังหวัดนครราชสีมา 7 เขต มีเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามากที่สุด ในจังหวัดใหญ่อาจมีการตั้ง “หน่วยบริการย่อยระดับอำเภอ” ขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้สถานศึกษา โดยให้รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ”

นายวรวัจน์ เอื้ออภิญญกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศเขตพื้นที่ใหม่เป็น 268 เขต เปิดเผยว่า ที่ประชุมผู้บริหารองค์กรหลักได้เห็นชอบตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เสนอเพิ่มจำนวนเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศเป็น 268 เขต จากเดิม 225 เขต โดยเขตพื้นที่ การศึกษาใหม่นี้ จะแยกเป็นเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) 82 เขต (77 จังหวัด ๆ ละ 1 เขต ยกเว้น กรุงเทพฯ นครราชสีมา อุบลราชธานี เชียงใหม่ และนครศรีธรรมราช จังหวัดละ 2 เขต) และเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) 186 เขต ทั้งนี้ สพฐ.ได้นำข้อเสนอเพิ่มจำนวนเขตพื้นที่การศึกษาผ่านการรับ ฟังความคิดเห็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย วิเคราะห์ข้อดีข้อเสีย รูปแบบการบริหารจัดการเขตพื้นที่การศึกษาแล้ว หลังจากนั้นจะนำเสนอสภาการศึกษาเพื่อพิจารณาประกาศปรับปรุงการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาใหม่ในเดือน มกราคม 2555 นี้

นายชินภัทร ภูมิรัตน เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) (สยามรัฐ, ออนไลน์) เปิดเผย หลังจากที่ประชุมผู้บริหารองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) มีมติเห็นชอบให้ปรับเพิ่มจำนวนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) จังหวัดละ 1 เขต และคงจำนวน สพป.ไว้เท่าเดิมว่า ขณะนี้คงต้องรอคำตอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้ง สพม. และ สพป. ในเรื่องของการเกลี้ยบุคลากรว่าจะดำเนินการอย่างไร เพื่อที่จะให้จำนวนเขตพื้นที่ฯ ที่เพิ่มขึ้นมาสามารถทำงานได้ โดยมีพร้อมทั้งบุคลากร และสถานที่ ซึ่งหากเขตพื้นที่ฯ ใดมีคำตอบเหล่านี้ก็จะให้ดำเนินการในเขตพื้นที่ฯ ที่มีความพร้อมก่อน เพราะในหลักการนั้นจะมีการเพิ่มเขตพื้นที่ฯ ได้ แต่ต้องดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป ทั้งนี้ จะต้องเสนอนายสุชาติ ธาดาธำรงเวช รมว.ศึกษาธิการ ให้พิจารณาชี้ขาดอีกครั้งว่า จะมีการเพิ่มจำนวนเขตพื้นที่ฯ หรือไม่ เพราะถือเป็นประเด็นนโยบาย และเรื่องนี้ต้องผ่านความเห็นชอบจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ด้วย

ศ.ดร.สุชาติ ธาดาธำรงเวช รมว.ศึกษาธิการ (ไทยรัฐ, ออนไลน์) กล่าวว่า การขยายเขตพื้นที่ฯ ในปัจจุบันยังมีข้อจำกัด เพราะยังมีปัญหาที่เขตพื้นที่ฯ ถูกกล่าวถึงหรือร้องเรียนกันมา อาจเป็นเพราะการบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) เขตพื้นที่การศึกษาที่มีอำนาจมากและกรรมการหลายส่วนมาจากเลือกตั้งเป็นส่วนใหญ่ ส่วนนี้ก่อให้เกิดปัญหาที่มีการรื้อถอนจากครูในหลายรูปแบบ ทั้งนี้จะให้ปรับเพิ่มแต่ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าจะสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในเขตพื้นที่ฯ ได้มากขึ้น และได้มอบให้ ดร.ชินภัทร ภูมิรัตน เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) ไปคิดระบบให้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจของกรรมการใน อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา เพราะอยากให้เกิดระบบคุณธรรมในการบริหารจัดการระบบการศึกษา หากแก้เรื่องนี้ได้จะทำให้คุณภาพการเรียนการสอนดีขึ้นมหาศาล

นายอนันต์ ระงับทุกข์ รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) (มติชน, หน้า 22) เปิดเผยว่า กำลังพิจารณาจัดทำกรอบอัตรากำลังตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่นตาม มาตรา 38 ค (2) โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) จะแบ่งเป็นสองกลุ่ม ใช้เกณฑ์พิจารณาจากองค์ประกอบ ดังนี้ จำนวนจังหวัด จำนวนสถานศึกษา จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวนนักเรียน และสภาพพื้นที่ในการปฏิบัติงาน โดย สพม.กลุ่ม 1 มีจำนวน 19 เขต กลุ่ม 2 มีจำนวน 23 เขต ทั้งนี้ กรอบอัตรากำลังที่กำหนดใหม่นั้น จะประกอบด้วย ตำแหน่งเชี่ยวชาญ กลุ่มอำนวยการ กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมิน กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ หน่วยตรวจสอบภายใน กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน โดยอัตรา สพม.กลุ่ม 1 มี 50 อัตรา และ สพม.กลุ่ม 2 มี 45 อัตรา ซึ่งทั้งหมดนี้จะต้องเสนอพิจารณาร่วมกับคณะทำงานของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ก่อน จากนั้นนำเสนอคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) ระบบที่ดูแลเรื่องบุคลากร พิจารณาก่อนนำเสนอต่อที่ประชุม ก.ค.ศ. พิจารณาเห็นชอบต่อไป การกำหนดกรอบอัตรากำลังในเขตพื้นที่การศึกษาใหม่จะทำให้สามารถจัดเกลี้ยอัตรากำลังให้เหมาะสมกันในแต่ละเขต

จากแนวโน้มเชิงนโยบายดังกล่าวเป็นไปได้ที่จะเพิ่มเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตามเขตจังหวัด เขตพื้นที่การศึกษาทั้งหมดจะเพิ่มจาก 225 เขต เป็น 268 เขต ซึ่งยังอยู่ในกรอบตามข้อเสนอของสำนักงานปฏิรูปการศึกษา คือ 295 เขต อย่างไรก็ตามตลอด 10 ปี ที่ผ่านมาได้มีการทบทวนเขตพื้นที่การศึกษาหลายครั้งหลายหน ทำให้การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาที่เหมาะสมไม่บรรลุเป้าหมายเป็นที่ยอมรับร่วมกัน อันเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมพัฒนาการบริหารและการจัดการเขตพื้นที่การศึกษาให้มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน รวมทั้ง การยกระดับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อวิจัยประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) 42 เขต สำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะในการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานของ สพม. มี 4 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตามมติของสภาการศึกษา

1.1 การดำเนินการจัดตั้ง สพม.เป็นไปตามหลักเกณฑ์การจัดตั้งหรือไม่อย่างไร

2. ประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.1 สภาพการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของ สพม. ในปัจจุบันเป็นอย่างไร และมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานเป็นอย่างไร

2.2 การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของ สพม. นั้น สามารถลดปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนการจัดตั้ง สพม. หรือไม่ อย่างไร

2.3 การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของ สพม. ในปัจจุบันนั้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามีอะไรบ้าง

4. เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.1 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการบริหารจัดการของ สพม. ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นมีอะไรบ้าง

เพื่อสนองตอบวัตถุประสงค์เฉพาะและคำถามการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษาดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยประเมินด้วยวิธีการวิจัยผสมผสาน (Mixed Methods) แบบการสำรวจตามลำดับขั้น (An Exploratory Design) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 วิธีการวิจัยเอกสาร วิธีการสนทนากลุ่ม และวิธีการสำรวจโดยแบบสอบถาม

เพื่อศึกษาการดำเนินการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตามมติของสภาการศึกษาว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์การจัดตั้งหรือไม่อย่างไร

3.1.1 วิธีการวิจัยเอกสาร เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง เพื่อศึกษาความเป็นมาและมติสภาการศึกษาจากรายงานการประชุมสภาการศึกษาและรายงานการประชุมของคณะอนุกรรมการสภาการศึกษา ซึ่งหัวหน้าคณะวิจัย (ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์) ได้รับแต่งตั้งให้เป็นประธานคณะอนุกรรมการพิจารณาการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแยกออกจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเดิม

3.1.2 วิธีการสนทนากลุ่ม เป็นวิธีการแบบหนึ่งที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตามมติสภาการศึกษา โดยจัดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาคัดสรร จำนวน 9 สำนักงานเขต คือ สพม. เขต 1 กรุงเทพมหานคร, สพม. เขต 3 นนทบุรี และพระนครศรีอยุธยา, สพม. เขต 5 สิงห์บุรี ลพบุรี ชัยนาท และอ่างทอง, สพม. เขต 6 ฉะเชิงเทรา และสมุทรปราการ, สพม. เขต 7 ปราจีนบุรี นครนายก และสระแก้ว, สพม. เขต 10 เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร, สพม. เขต 16 สงขลา และสตูล, สพม. เขต 31 นครราชสีมา และ สพม. เขต 35 ลำปาง และลำพูน สำนักงานเขตละ 6-12 คน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์มาร่วมพูดคุยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยผู้วิจัยดำเนินการสนทนาโดยกระตุ้นให้ผู้ร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นและเปิดเผยข้อมูลรายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดตั้งและสถานที่ตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานั้นๆ

3.1.3 วิธีการสำรวจโดยแบบสอบถาม ซึ่งเป็นการตรวจสอบและรวบรวมข้อมูล ความเห็น ประสิทธิภาพ เกี่ยวกับการดำเนินงานจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในกรณีนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน ประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และประธานคณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (.ศ.ค.ก.อ)ในการสำรวจในหัวข้อนี้ เป็นส่วนหนึ่งของวิธีการวิจัยสำรวจเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งจะได้นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยสำรวจต่อไป

3.2 วิธีการวิจัยภาคสนาม

คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปทำการวิจัย ณ. สพม. จำนวน 9 เขต ดังที่ระบุในข้อ 3.1.2 เพื่อศึกษาจุดกำเนิดของ สพม. ซึ่งมีพัฒนาการมาจากศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษามัธยมศึกษา โครงสร้าง อัตรากำลังของ สพม. ความพร้อมของ สพม. แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี และรายงานผลดำเนินงานประจำปี ความพร้อมของส่วนงานที่พร้อมรับการกระจายอำนาจจากกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลแสดงสถานภาพการจัดการศึกษาของ สพม. ระดับสัมฤทธิ์ผลของ สพม. และระดับความพร้อมของ

สถานศึกษาในสังกัดที่พร้อมรับการกระจายอำนาจ และพร้อมที่จะเป็นโรงเรียนนิติบุคคล ประเด็น รายละเอียดในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม รวมทั้งการวิจัยเอกสารในการวิจัยภาคสนามมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) จุดกำเนิดของ สพม. : จากศูนย์ประสาน สู่ สพม. เมื่อใด อย่างไร โดยใคร
- 2) โครงสร้างอัตรากำลังของ สพม.
 - มีกี่คน มีจริงกี่คน แก้ปัญหาการขาดอัตรากำลังอย่างไร
 - จำแนกตามส่วนงานกรอบ และมีจริงกี่คน แก้ปัญหาอย่างไร
- 3) ความพร้อมของ สพม. ในด้านอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ งบประมาณ งบดำเนินการ งบพัฒนา เป็นอย่างไร
- 4) แผนกลยุทธ์ แผนประจำปี รายงานประจำปี และรายงานการประเมิน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ ภาวะคุกคามของ สพม. มีอะไรบ้าง
- 5) ส่วนงานไหนมีความพร้อมที่จะรองรับการกระจายอำนาจบ้าง พร้อม/ไม่พร้อม เพราะเหตุใด จะทำอย่างไรให้ สพม.พร้อมรับการกระจายอำนาจทั้ง 4 ด้าน
- 6) ข้อมูลตามตัวบ่งชี้ 9 ตัว ในการจัดระดับคุณภาพเขตพื้นที่การศึกษา
 - 6.1) การดำเนินงานตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของเขตพื้นที่การศึกษา (KRS)
 - 6.2) การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของเขตพื้นที่การศึกษา (ARS)
 - 6.3) คุณภาพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ประเมินโดย สมศ. (EQA)
 - 6.4) คุณภาพของผู้เรียนในเขตพื้นที่การศึกษาโดยพิจารณาจากคะแนน O-NET และคะแนน NT
 - 6.5) ระดับความพึงพอใจของสถานศึกษาต่อการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่ (SAT)
 - 6.6) ระดับคุณภาพของเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (WQ)
 - 6.7) ประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา (EFF)
 - 6.8) ประสิทธิภาพของการใช้งบประมาณของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (FEFF)
 - 6.9) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award: PMQA)
 - 6.10) อื่นๆ
- 7) ระดับสัมฤทธิ์ผลของ สพม. ต่อสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนมีแนวโน้มเป็นอย่างไร
- 8) โรงเรียนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ มีโรงเรียนใดบ้างที่พร้อมเป็นนิติบุคคล ท่านมีเกณฑ์พิจารณาอย่างไร

คณะผู้วิจัยได้ลงภาคสนาม สพม. จำนวน 9 เขต ดังนี้

- 1) สพม. เขต 1 วันที่ 24 กันยายน 2555
- 2) สพม. เขต 3 วันที่ 4 กันยายน 2555
- 3) สพม. เขต 5 วันที่ 1 พฤศจิกายน 2555

- 4) สพม. เขต 6 วันที่ 23 กรกฎาคม 2555
- 5) สพม. เขต 7 วันที่ 12 กันยายน 2555
- 6) สพม. เขต 10 วันที่ 19 กันยายน 2555
- 7) สพม. เขต 16 วันที่ 13 กันยายน 2555
- 8) สพม. เขต 31 วันที่ 7 สิงหาคม 2555
- 9) สพม. เขต 35 วันที่ 5 พฤศจิกายน 2555

ผลการศึกษาภาคสนาม สพม. จำนวน 9 เขต ได้แสดงถึง การดำเนินการจัดตั้ง สพม. ความก้าวหน้าในการบริหารจัดการ สพม. การปฏิบัติที่ดีของ สพม. ความพร้อมรับการกระจายอำนาจของ สพม. ส่วนงานของ สพม. และสถานศึกษาในสังกัดของ สพม. อันจะนำไปสู่การสร้างแบบสอบถามเพื่อสำรวจเจาะลึกประเด็นต่างๆในรายละเอียดต่อไป ในหัวข้อ 3.3

3.3 วิธีการวิจัยสำรวจ

โดยแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของ สพม. รวมทั้ง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของ สพม. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของ สพม. รวมทั้งการสำรวจ ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.3.1 ประชากรผู้ให้ข้อมูล

- 1) ประชากรผู้อำนวยการ สพม. จำนวน 42 คน
- 2) ประชากรผู้แทนรองผู้อำนวยการ สพม. เขตละ 1 คน จำนวน 42 คน
- 3) ประชากรประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 42 คน
- 4) ประชากรประธาน อ.ก.ค.ศ. สพม. จำนวน 42 คน
- 5) ประชากรผู้อำนวยการกองนโยบายและแผน สพม. จำนวน 42 คน
- 6) ประชากรผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัด สพม. จำนวน 2,362 คน

3.3.2 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลซึ่งประกอบด้วย

1) กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (30) หรือผู้แทน (2) จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 76.19 ซึ่งกระจายตามกลุ่ม สพม. ดังนี้

ตารางที่ 3.1 การกระจายของกลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการ สพม.

สพม.	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ
กลุ่ม 1. รับผิดชอบ 1 จังหวัด หรือน้อยกว่า	14	12	85.71
กลุ่ม 2. รับผิดชอบ 2 จังหวัด	23	17	73.91
กลุ่ม 3. รับผิดชอบ 3 หรือ 4 จังหวัด	5	3	60.00
รวม	42	32	76.19

2) กลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีทั้งหมด 2,362 คน ซึ่งสุ่มมาจำนวน 900 คน เป็นประชากรเป้าหมายที่ได้จัดส่งแบบสอบถามให้ตอบคิดเป็นร้อยละ 38.10 ของประชากรทั้งหมด ปรากฏว่ามีผู้อำนวยการสถานศึกษาได้ตอบแบบสอบถามและส่งกลับคืนมาจำนวน 509 คน คิดเป็นร้อยละ 56.56 ของประชากรแบบสุ่มที่เป็นเป้าหมาย ซึ่งมากกว่ากลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ (N = 384) การกระจายของกลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ได้มาแบบสุ่มจำนวนตามกลุ่ม สพม. และขนาดของสถานศึกษา มีรายละเอียดดังตารางที่ 3.2 และ 3.3

ตารางที่ 3.2 การกระจายของกลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการสถานศึกษา

สพม.	จำนวนประชากร สถานศึกษา	จำนวนประชากร สถานศึกษาเป้าหมาย	กลุ่มตัวอย่าง ผู้อำนวยการสถานศึกษา	ร้อยละ
กลุ่ม 1	794	293	146	49.83
กลุ่ม 2	1,327	502	296	58.96
กลุ่ม 3	241	105	67	63.81
รวม	2,362	900	509	56.56

ตารางที่ 3.3 การกระจายของกลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

สพม.	จำนวนสถานศึกษา ทั้งหมด	จำนวนสถานศึกษา เป้าหมาย	กลุ่มตัวอย่าง แบบสุ่ม	ร้อยละ
เล็ก (น้อยกว่า 499 คน)	916	301	146	48.50
กลาง (1000-1499 คน)	858	303	189	62.38
ใหญ่ (1500-2499 คน)	298	116	73	62.93
ใหญ่พิเศษ (ตั้งแต่ 2500 คน ขึ้นไป)	290	180	101	56.11
รวม	2362	900	509	56.56

- 3) กลุ่มตัวอย่างรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 13 คน
- 4) กลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบายและแผน จำนวน 16 คน
- 5) กลุ่มตัวอย่างประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 13 คน
- 6) กลุ่มตัวอย่างประธาน อ.ก.ค.ศ. สพม. จำนวน 13 คน

3.3.3 แบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลประกอบด้วย

1) แบบสอบถามสำหรับผู้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้แทนรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ และ ผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบายและแผน ซึ่งสอบถามสาระสำคัญเกี่ยวกับ

1.1) ความพร้อมและศักยภาพของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและวิธีการพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1.2) การจัดตั้ง สพม. ตามหลักเกณฑ์

1.3) ผลลัพธ์ของการมี สพม.

1.4) ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จและสาเหตุของปัญหาอุปสรรคของ สพม.

1.5) ความก้าวหน้าในการดำเนินงานของ สพม.

1.6) ประสิทธิภาพของ สพม.

1.7) ความพร้อมและศักยภาพในการรองรับการกระจายอำนาจของสถานศึกษาในสังกัด สพม.

1.8) สถานภาพของ สพม.

2) แบบสอบถามสำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษา ประกอบด้วย การสอบถามสาระสำคัญดังต่อไปนี้

2.1) ความพร้อมและศักยภาพของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และระดับความพร้อมในการรองรับการกระจายอำนาจของสถานศึกษา

2.2) กลยุทธ์ในการพัฒนาสถานศึกษา

2.3) ความพร้อมและศักยภาพของ สพม. ในการรองรับการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการศึกษา

2.4) ผลลัพธ์ของการมี สพม.

2.5) ประสิทธิภาพของ สพม.

2.6) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนา สพม.

2.7) ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา

3) แบบสอบถามสำหรับประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และประธาน อ.ก.ค.ศ. แบบสอบถามสำหรับผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

รายละเอียดของแบบสอบถามในแต่ละฉบับ ศึกษาได้จากภาคผนวกของรายงานการวิจัยประเมินฉบับนี้

คณะผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังประชากรเป้าหมายในแต่ละกลุ่มดังนี้

1) ส่งแบบสอบถามให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทั้ง 42 คน ตั้งแต่วันที่ 31 ตุลาคม 2555 พร้อมจดหมายการให้ความร่วมมือในการวิจัยจากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการติดตามแบบสอบถาม 2 ครั้ง พร้อมจัดงบประมาณสนับสนุนการรวบรวมข้อมูลและการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ปีได้รับแบบสอบถามวันที่ 25 ธันวาคม 2555 ซึ่งใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 2 เดือน ได้รับแบบสอบถามคืนมา 32 ฉบับ เป็นแบบสอบถามจากผู้อำนวยการ สพม. จำนวน 30 ฉบับ และจากผู้แทน 2 ฉบับ

2) ส่งแบบสอบถามให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งได้สุ่มเป็นตัวแทนของผู้อำนวยการสถานศึกษา 902 คน ในวันที่ 1 และ 8 พฤศจิกายน 2555 พร้อมจดหมายการให้ความร่วมมือจากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการติดตามแบบสอบถาม 2 ครั้ง ณ วันที่ 25 ธันวาคม 2555 ได้รับแบบสอบถามจากผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 509 ฉบับ ระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 2 เดือน

3) ส่งแบบสอบถามให้รองผู้อำนวยการ สพม. ผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบายและแผน ประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และประธาน อ.ก.ค.ศ. สพม. เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2555 พร้อมการติดตามแบบสอบถาม 2 ครั้ง มีระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 1 ½ เดือน ได้รับแบบสอบถามคืนจากรองผู้อำนวยการ สพม. จำนวน 13 ฉบับ จากผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบายและแผน 16 ฉบับ จากประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 13 ฉบับ และจำนวน 13 ฉบับ จากประธาน อ.ก.ค.ศ. สพม.

3.4 วิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 ในการศึกษาการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งข้อมูลเป็นสาระเรื่องราวและกระบวนการต่างๆ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

3.4.2 ในการศึกษาความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของ สพม. ในกรณีข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณใช้คำนวณค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมทั้งมีการศึกษาเปรียบเทียบทดสอบนัยสำคัญระหว่างกลุ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่รับผิดชอบท้องที่ต่างกัน (1 จังหวัดหรือน้อยกว่า 2 จังหวัด และมากกว่า 2 จังหวัด)

3.4.3 ในการศึกษาประสิทธิผลและผลลัพธ์ของการมีเขตพื้นที่การศึกษา ในกรณีข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนกรณีข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น ประสิทธิภาพการดำเนินงานตามกลยุทธ์ ปีการศึกษา 2554 ผลลัพธ์ของการมี สพม. ต่อคุณภาพการศึกษา (O-NET ม3, ม6 โดยรวมและเป็นรายกลุ่มสาระ) ต่อคุณภาพสถานศึกษาพิจารณาจากผลประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 และรอบที่ 3 จะพิจารณาจากค่าสถิติพื้นฐานและการเปรียบเทียบค่าสถิติต่างๆ ก่อนและหลังการมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา รวมทั้งการเปรียบเทียบผลที่เกิดจากกลุ่ม สพม. ต่างกัน (กลุ่ม 1, 2, 3) โดยการวิเคราะห์สถิติ t-test, Z-test, F-test ตามความเหมาะสมของการเปรียบเทียบ

3.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์เฉพาะทางการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาได้นำเสนอในบทที่ 4, 5 และ 6 ตามลำดับ

บทที่ 4

ผลการศึกษาระณีศึกษานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ในการศึกษาภาคสนามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) จำนวน 9 เขต นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความจำเป็นและความพร้อมในการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของ สพม. รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของ สพม. โดยศึกษาเป็นรายกรณี จำนวน 9 เขต คือ สพม. เขต 1 กรุงเทพมหานคร, สพม. เขต 3 นนทบุรี และพระนครศรีอยุธยา, สพม. เขต 5 สิงห์บุรี ลพบุรี ชัยนาท และอ่างทอง, สพม. เขต 6 ฉะเชิงเทรา และสมุทรปราการ, สพม. เขต 7 ปราจีนบุรี นครนายก และสระแก้ว, สพม. เขต 10 เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร, สพม. เขต 16 สงขลา และสตูล, สพม. เขต 31 นครราชสีมา และ สพม. เขต 35 ลำปาง และลำพูน เป้าหมายสำคัญของผลการศึกษาคือเป็นรายกรณีครั้งนี้ เพื่อนำผลไปจัดทำแบบสอบถามในการวิจัยประเมินผลทั้ง 42 เขต ต่อไป สำหรับวิธีการวิจัยในการศึกษาภาคสนามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นรายกรณี 9 เขต ได้แก่ วิธีการสนทนากลุ่ม และวิธีการวิจัยเอกสาร หลักฐาน และสถิติต่างๆ ผลการศึกษามีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้

4.1 สภาพปัญหาสำคัญของการมัธยมศึกษาก่อนการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพการศึกษามัธยมศึกษา การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยคณะอนุกรรมการสภาการศึกษาด้านการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน: มัธยมศึกษา ประกอบการสนทนากลุ่ม สรุปปัญหาสำคัญของการจัดการศึกษามัธยมศึกษาก่อนมีการจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีดังนี้

4.1.1 คุณภาพและมาตรฐานการศึกษามัธยมศึกษาต่ำลง

4.1.2 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างของช่วงชั้นที่ 1-2 (ประถมศึกษา) และช่วงชั้นที่ 3-4 (มัธยมศึกษา) ทำให้โรงเรียนมัธยมศึกษาดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาไม่เหมาะสม

4.1.3 มีปัญหาเรื่องการถ่วงดุลและตรวจสอบในการบริหารงานบุคคลในรูปคณะกรรมการ

4.1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาหลายระดับ ทำให้การดูแลเอาใจใส่คุณภาพการศึกษาทางด้านมัธยมศึกษา ซึ่งมีสถานศึกษาจำนวนน้อย ทำได้ไม่เต็มที่ เพราะต้องดำเนินการดูแลสถานศึกษาส่วนมากคือระดับประถมศึกษา

4.1.5 การจัดสรรงบประมาณโดยทั่วไปใช้หลักการพิจารณาความขาดแคลน ทำให้โอกาสของโรงเรียนมัศึกษามีโอกาสจำกัดที่จะได้รับการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4.1.6 กฎหมายและวิธีดำเนินงานที่เกี่ยวข้องไม่เอื้อต่อความเป็นอิสระ คล่องตัว และการเป็นนิติบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา

4.1.7 การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีความแตกต่างกันทั้งในด้านจิตวิทยา การเรียนรู้ หลักสูตรและการเรียนการสอนและการดูแล ซึ่งส่งผลต่อวัฒนธรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษาและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

4.2 การจัดตั้ง สพม.

หลังการประกาศการจัดตั้ง สพม. ในปี 2553 แต่ละเขตพื้นที่การศึกษาพบอุปสรรคในการปรับโครงสร้างจาก สพท. ไปสู่ สพม. ที่คล้ายคลึงกันคือการไม่พร้อมด้านบุคลากรสายสนับสนุน งบประมาณและอาคารสถานที่ แต่ได้รับการช่วยเหลือจากโรงเรียนในการประสานงานเป็นอย่างดีในช่วงต้น สำหรับรูปแบบการจัดตั้ง สพม. เขต 3 นนทบุรี เริ่มจากการตั้งเครือข่ายการจัดการมัธยมศึกษาของจังหวัดนนทบุรีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยาบริหารงานโดยคณะกรรมการที่แต่งตั้งจาก สพฐ. โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนบริหารด้านวิชาการ นำโดยศึกษานิเทศก์จาก 4 จังหวัดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเริ่มประสานงานได้ทันที ส่วนการบริหารด้านอื่นๆ ประสบปัญหาด้านบุคลากรไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องใช้งบประมาณเพื่อสรรหาและพัฒนาาระยะหนึ่งจึงจะดำเนินไปได้ดีขึ้น สพม. เขต 35 ลำปาง เริ่มตั้งเป็นศูนย์ประสานงานเช่นเดียวกัน รวมทั้งประสบปัญหาบุคลากรขาดแคลน มีการรับโอนมาจากเขตอื่นแบบโอนทั้งคนทั้งเงิน การประสานการจัดตั้ง สพม. ได้รับความช่วยเหลือจากสมาคมมัธยมและโรงเรียน ในด้านการแบ่งเขตไม่มีกฎหมายตัว คู่มือที่ความพร้อมของแต่ละจังหวัด ในส่วน สพม. เขต 31 นครราชสีมา กล่าวถึงการขับเคลื่อนในการจัดตั้ง สพม. โดยครูและผู้บริหารจากโรงเรียนมัธยมศึกษาเอง ในการเริ่มจัดตั้งประสบปัญหาความไม่พร้อมหลายด้าน แต่ได้รับความช่วยเหลือจากโรงเรียนที่เข้มแข็งกว่า เข้ามาร่วมบริหาร เนื่องจากในจังหวัดนครราชสีมา มีโรงเรียนจำนวนหนึ่งโอนย้ายเข้ากับ อบท. รวมทั้งบางโรงเรียนเปิดสอนระดับอนุบาลและประถมศึกษาด้วย จึงไม่สามารถย้ายเข้า สพม. ได้

4.3 สภาพและปัญหาในการบริหารงานของ สพม.

ในด้านการวางแผนและประเมินการทำงานโดยเฉพาะ PMQA สพม. เขต 1 กทม. มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าวซึ่งมีส่วนในการขับเคลื่อนการทำงาน แต่ขาดการประสานงานกันของแต่ละฝ่าย ทำให้งานยังขาดประสิทธิภาพ

ในด้านการบริหารงานทั่วไป ปัญหาที่ระบุในส่วนของ สพม. เขต 1, สพม. เขต 5 และ สพม. เขต 16 คือการขาดเสถียรภาพในการบริหารงาน เนื่องจากยังต้องรับคำสั่งการจากหน่วยงานส่วนกลางของ สพฐ. โดยเฉพาะงานเร่งด่วนที่ไม่เหมาะสมกับบริบทและกระทบต่อภาระงานอื่นๆ

เนื่องจากงาน สพม. จำเป็นต้องดูแลหลายจังหวัด จึงประสบปัญหาในการให้บริการทั้งด้านวิชาการและอื่นๆของโรงเรียนในพื้นที่บริการ เช่น สพม. เขต 3, สพม. เขต 5 และ สพม. เขต 6 โดย สพม. เขต 5 ระบุถึงระบบที่ยังไม่มีความพร้อม ทำให้เกิดงานซ้ำซ้อน เช่น แบบฟอร์มของแต่ละจังหวัดที่แตกต่าง

กัน การลงพื้นที่ของผู้ตรวจฯพร้อมๆ กัน เป็นต้น สพม. เขต 6 ระบุถึงปัญหาการขาดมาตรฐานของการทำงานในช่วงเริ่มต้น เช่นเดียวกับ สพม. เขต 16 ที่ระบุถึงปัญหาในการ “ออกแบบงาน” (จัดระบบงาน) โดยตั้งคณะกรรมการชุดต่างๆรับหน้าที่เพื่อทำงานต่างๆ ลุ่่วง ในส่วนของ สพม. เขต 3 ปรับปรุงการให้บริการด้วยการตั้งศูนย์ประสานงานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแบ่งเบาภาระการเดินทางให้ครูและโรงเรียนในท้องที่ สพม. เขต 6 ทางด้าน สพม. เขต 31 ใช้การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเครือข่ายกลุ่มสาระ โดยแบ่งเป็นศูนย์มัธยมต้นและมัธยมปลาย และให้โรงเรียนขนาดใหญ่ในท้องที่รับผิดชอบบริหาร โดยทางเขตจัดงบประมาณให้ สพม. เขต 35 มีการบูรณาการและประสานงานกับ สพม. อื่นๆในภาคเหนือในการจัดกิจกรรมต่างๆร่วมกัน

ความสำคัญของคณะกรรมการบริหาร เป็นประเด็นที่มีการกล่าวถึง โดย สพม. เขต 16 ที่ต้องการให้ กตปน. มีส่วนร่วมในการให้นโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากขึ้น

ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับโรงเรียนเพื่อใช้ในการประเมินผลการทำงานในด้านต่างๆ พบว่าเป็นปัญหาที่ระบุถึงใน สพม. เขต 31 และ สพม. เขต 35 เนื่องมาจากการขาดการประสานงานที่ตีระหว่าง สพม. กับโรงเรียน และความใหม่ในงานของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ

4.4 ความพร้อมด้านบุคลากร

ปัญหาบุคลากร ถือเป็นปัญหาใหญ่ที่สุด ได้รับการกล่าวถึงบ่อยครั้งจากฝ่ายบริหารและผู้ปฏิบัติราชการ โดยสรุป ปัญหาที่พบคือ อัตรากำลังไม่เพียงพอ ตั้งแต่เริ่มต้นการจัดตั้ง สพม. หรืออัตรากำลังอาจพอแต่บุคลากรไม่มีสมรรถนะตามที่เขตต้องการในการปฏิบัติหน้าที่ ในเขตที่ประสบปัญหาอัตรากำลัง เช่น สพม. เขต 1 และ สพม. เขต 6 ใน สพม. เขต 1 ปัญหาบานปลายมากขึ้นเนื่องจากการที่บุคคลย้ายออกในขณะที่ภาระงานมากขึ้น เกิดความกดดัน ขวัญและกำลังใจลดลง คุณภาพงานลดลง ใน สพม. เขต 6 และ 31 ระบุถึงปัญหาศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอต่อจำนวนครูและโรงเรียน ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ยังพบปัญหาการขัดแย้งระหว่างบุคคลใน สพม. เขต 10 เนื่องจากบุคลากรบางส่วนย้ายมาจากฝั่งประถมศึกษาและมัธยมศึกษา หรือต่างเขตกันบ้าง ประกอบกับความไม่ชัดเจนของขอบเขตงาน ทำให้เกิดปัญหาในการทำงานร่วมกัน ทางด้าน สพม. เขต 35 ระบุถึงปัญหาด้านบุคลากรเพิ่มเติมว่าการขาดอัตรากำลังเป็นปัญหามาตั้งแต่ตอนตั้งเขตสพม. โดยได้อัตราไม่ครบ นอกจากนี้ คนที่ขอย้ายเข้ามา ก็ไม่ตรงตามสมรรถนะที่ต้องการ ในส่วนโรงเรียน กำลังครูในช่วงแรกขาดมาก แต่ทางเขตมีความพยายามในการแก้ปัญหาจนดีขึ้นในระยະหนึ่ง แต่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากจากโครงการย้ายครูคืนถิ่นของ สพฐ. ทำให้บางโรงเรียนขาดครูตรงวิชาเอกที่สอนและบางโรงเรียนมีครูขอย้ายเข้ามาแต่ไม่ตรงกับวิชาเอกที่ต้องการ ซึ่งปัญหานี้เป็นผลกระทบต่อ สพม. เขต 5 ด้วย ทาง สพม. เขต 35 แก้ปัญหาด้วยการจ้างอัตราจ้างด้วยวิธีพิเศษ และใช้หลักเกณฑ์จาก ก.ค.ศ.ของเขตแก้ปัญหาเฉพาะหน้าทั้งในส่วนครูและบุคลากรสนับสนุน อย่างไรก็ตามก็ตีบุคลากรอัตราจ้างขาดขวัญกำลังใจ

4.5 ความพร้อมด้านอาคารสถานที่

ในด้านอาคารสถานที่ พบว่ามีความพร้อมแตกต่างกันออกไป ในกรณี สพม. เขต 1 มีความพร้อมในเชิงอาคารสถานที่ แต่ในด้านที่ตั้ง เนื่องจากเป็นสำนักฯที่มี 2 สาขา ผู้บริหารสูงสุดอยู่ที่สาขาหลัก ย่านพญาไท แต่พนักงานส่วนใหญ่ไม่ต้องการย้ายจากฝั่งธนบุรี รวมถึงโรงเรียนส่วนใหญ่ในสังกัด สะดวกในการเดินทางไปสำนักฯที่ฝั่งธนบุรีมากกว่า ปัญหาด้านที่ตั้ง เป็นปัญหาที่เชื่อมโยงไปยังปัญหาบุคลากร ส่วน สพม. เขต 3, สพม. เขต 6 และ สพม. เขต 10 พบปัญหาความคับแคบของสถานที่ เนื่องจากใช้สถานที่เดิมของโรงเรียนหรือสำนักฯ อื่น จำเป็นต้องแบ่งปันพื้นที่กับองค์กรอื่น แต่มีบุคลากรจำนวนมาก และไม่มีงบประมาณในการจัดหาสำนักงานใหม่ เช่นเดียวกับ สพม. เขต 35 มีความต้องการในการปรับปรุงสถานที่เนื่องจากความคับแคบ สำหรับแนวทางการแก้ปัญหา สพม. เขต 10 มีการจัดตั้งสาขาในทุกจังหวัดรวม 13 สาขา โดยแต่งตั้งรองฯไปประจำอยู่ที่สาขา เพื่อให้บริการกับโรงเรียนในด้านต่างๆ เช่น การรับรองเงินเดือน เป็นต้น สพม. เขต 31 ไม่มีปัญหาด้านสถานที่ มีความพร้อมค่อนข้างสูง แต่ยังไม่สามารถเทียบได้กับ สพป.

4.6 ความพร้อมด้านงบประมาณ

ในส่วนของความพร้อมด้านงบประมาณ พบว่า สพม. เขต 3 มีปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอในการจ้างครูอัตราจ้าง แต่ได้รับความช่วยเหลือจาก อบจ. สพม. เขต 1 และ 10 ระบุถึงปัญหาไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินการ สพม. เขต 1 ระบุว่า ใช้การบริหารจัดการงบประมาณโครงการพิเศษของ สพฐ. เพื่อให้สามารถนำส่วนที่เหลือมาใช้ในการจ้าง หรือใช้จ่ายด้านอื่นๆ ส่วน สพม. เขต 10 ได้รับความช่วยเหลืองบประมาณจากโรงเรียนในสังกัดบ้าง สพม. เขต 1 และ 16 ระบุถึงปัญหาทางงบประมาณโครงการพิเศษเข้ามาในช่วงปลายปีงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถใช้งบประมาณได้ทันตามกำหนดการ

4.7 ความพร้อมด้านวิชาการ

สพม. เขต 1 และ 6 ระบุถึงปัญหาความไม่พร้อมของตัวเขตพื้นที่ในการให้การสนับสนุนโรงเรียนในสังกัด สพม. เขต 1 มองว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนไม่ได้พัฒนาขึ้นจากการจัดตั้ง สพม. ในขณะที่ สพม. เขต 5 เห็นว่า ถึงแม้ผลสัมฤทธิ์ยังไม่ดีขึ้นนัก แต่มีการกำกับดูแลที่มีความใกล้ชิดขึ้นโดยเฉพาะศึกษานิเทศก์สามารถช่วยเหลือโรงเรียนมัธยมได้เต็มที่และโดยตรง และแม้ว่าจำนวนศึกษานิเทศก์จะไม่เพียงพอ แต่ผู้บริหารโรงเรียนก็ได้สัญญาในเรื่องผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นหลังการรวม สพม. ก็ได้ให้ความสำคัญในการผลักดันในด้านวิชาการมากขึ้น จึงคาดว่าจะเห็นผลที่เปลี่ยนแปลงขึ้นใน 1-2 ปีข้างหน้า สพม. เขต 6 และ 31 ระบุถึงการขาดศึกษานิเทศก์ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เนื่องจากไม่ตรงวิชาเอก และทางเขตเองไม่สามารถเลือก สน. เองได้ ทำให้เกิดปัญหาต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ โดยเฉพาะแผนการเพิ่มคะแนน O-NET จาก สพม. ที่เข้าศึกษาทั้งหมด สพม. เขต 3 และ 10 จะมีความพร้อมในเชิงวิชาการมากที่สุด โดยไม่มีการระบุถึงปัญหาด้านนี้มากนัก แต่จะมีการอ้างถึงแผนการหรือกลยุทธ์ที่ทาง สพม. ร่วมมือกับโรงเรียนและหน่วยงานต่างๆ ในการสนับสนุนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เช่น ทาง สพม. เขต 3 ใช้

การทำ MOU กับแต่ละโรงเรียน และเขตเป็นตัวกลางในการแบ่งปันประสบการณ์จากโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนอื่นๆ ในเขตเป็นผลสำเร็จ ในส่วนของ สพม. เขต 10 ใช้การสร้างคลังข้อสอบและการติว รวมทั้งเข้าช่วยเหลือโรงเรียนที่ต้องการการพัฒนาผลสัมฤทธิ์เป็นรายโรงเรียน ส่วนทางด้าน สพม. 35 ใช้ประสบการณ์ความร่วมมือในการพัฒนาด้านวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น มรภ. สอนดุสิต ลำปาง และเชิญผู้บริหาร ครู มาร่วมทำแผนพัฒนาที่ไม่ซ้ำกับ สพฐ.

4.8 การได้รับความช่วยเหลือจากโรงเรียนในด้านต่างๆ

ทุก สพม. ที่ได้เข้าศึกษาดูงาน กล่าวถึงความสำคัญและบทบาทของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัด ในการช่วยเหลือเขตพื้นที่ในด้านต่างๆ ตั้งแต่การสนับสนุนด้านงบประมาณ ทั้งในด้านการก่อสร้าง อุปกรณ์ต่างๆ (สพม. เขต 3) การจ้างครูอัตราจ้าง (สพม. เขต 6) การให้ลูกจ้างอัตราชั่วคราวมาช่วย สนับสนุนเขตฯเป็นบางเวลา (สพม. เขต 5) การอนุเคราะห์ด้านสถานที่และงบประมาณในการจัดงานต่างๆ (สพม. เขต 10) ในขณะที่ สพม. เขต 16 และ 31 กล่าวถึงการช่วยเหลือจากผู้บริหารโรงเรียนในด้าน กำลังคนในการดำเนินงานต่างๆ ตั้งแต่งานเอกสารและการจัดกิจกรรมสำคัญต่างๆ สพม. เขต 1 และ สพม. เขต 10 กล่าวถึงปัญหาบุคลากรในเขตไม่เพียงพอ และการพึ่งพาโรงเรียนในการขยายผลโครงการต่างๆ ทำให้อาจกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างเขตและโรงเรียน

4.9 ความพร้อมและความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและโรงเรียนนิติบุคคล

พบว่าถึงแม้ว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ของ สพม. ที่ได้เข้าศึกษาดูงาน จะให้การสนับสนุนการกระจายอำนาจ รวมทั้งความร่วมมือกับ อบจ. และท้องถิ่นในการส่งเสริมและจัดการศึกษา โดยเฉพาะ สพม. เขต 6 และ 31 ที่ได้รับการสนับสนุนจาก อบจ. ทาง สพม. เขต 5 มั่นใจว่าโรงเรียนประจำจังหวัดทุกจังหวัดใน ความดูแลของเขต สามารถรองรับการกระจายอำนาจได้เพราะความพร้อมและการสนับสนุนจากสมาคม ผู้ปกครองฯ แต่เน้นว่าการกระจายอำนาจจะไม่เกิดผลเชิงคุณภาพหากโรงเรียนไม่สามารถบริหารจัดการ บุคลากรและครูเองได้ เช่นเดียวกับ สพม. เขต 35 ที่เห็นว่าเป็นไปได้และให้การสนับสนุนโรงเรียนที่พร้อม ให้เป็นหน่วยเบี่ยงงบประมาณ แต่การกระจายอำนาจส่วนอื่นยังไม่เป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ดี ผู้บริหารและบุคลากรบางส่วนของ สพม. เขต 1 ละ 10 มีทัศนคติเชิงลบต่อแนวคิด โรงเรียนนิติบุคคล โดยอ้างถึงเหตุผลด้านการขาดความรู้ของโรงเรียน คุณธรรม จริยธรรมของผู้นำ และ ความเหลื่อมล้ำที่อาจเกิดขึ้น

4.10 ความสัมพันธ์ระหว่าง สพม. และ สพป.

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่าง สพม. และ สพป. หลังการแยกโครงสร้างออกจากกันนั้น พบว่า สพม. เขต 5 และ 35 ทั้งระดับเขตพื้นที่ และผู้บริหารโรงเรียนของทั้ง 2 กลุ่ม ยังมีความร่วมมือที่ดีต่อกัน ในขณะที่ สพม. เขต 16 ความสัมพันธ์ระดับเขตแยกจากกันแต่ระดับผู้บริหารยังมีความสัมพันธ์กันอยู่

ส่วน สพม. เขต 31 ซึ่งบุคคลทั้ง 2 ระดับ มีความขัดแย้งกันมาตั้งแต่ก่อนการแยกส่วน เกิดการแบ่งแยกมากขึ้น ขาดการประสานงานและช่วยเหลือกัน

4.11 ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาเอกชน

การให้การสนับสนุนการศึกษาเอกชนถือเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีการกล่าวถึง เนื่องจากปัญหาของโรงเรียนเอกชนที่มีการสอนในระดับมัธยมศึกษา แต่ต้องไปขึ้นกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา (สพป.) แทน ทำให้ขาดความช่วยเหลือในด้านวิชาการจาก สพม. ในบาง สพม. มีนโยบายให้ศึกษานิเทศก์ให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการแก่โรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาด้วย เช่น สพม. เขต 3 สพม. เขต 10 และ สพม. เขต 35 โดยเฉพาะ สพม. เขต 16 ที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนเอกชนค่อนข้างดี เนื่องจากทั้งเขตและภาคเอกชนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเขตให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ ส่วนภาคเอกชนซึ่งมีอิทธิพลและกำลังทรัพย์สูงก็เข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการบริหารของเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา

4.12 ผลประเมินเว็บไซต์ สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา

ผลการประเมินเว็บไซต์ สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 เขต มิติที่ประเมินมี 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงาน (50 คะแนน) ด้านที่ 2 การให้บริการแก่ผู้รับบริการทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน (25 คะแนน) และ ด้านที่ 3 การสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เยี่ยมชมเว็บไซต์ (25 คะแนน) ผลประเมินเว็บไซต์ของ สพม. จะแสดงถึงคุณภาพและมาตรฐานของ สพม. ทั้งนี้เพราะเว็บไซต์ของ สพม. เป็นหน้าต่างแสดง “คุณภาพและมาตรฐาน” ของ สพม. นั้นเอง ผลประเมินเว็บไซต์ของ สพม. 9 เขต แสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ผลประเมินเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 9 เขต จำแนกตาม
มิติที่มุ่งประเมินและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สพม.	ด้านที่ 1	ด้านที่ 2	ด้านที่ 3	รวม
	(50 คะแนน)	(25 คะแนน)	(25 คะแนน)	(100 คะแนน)
สพม. เขต 1 กรุงเทพมหานคร	34.00 (พอใช้)	17.50 (ดี)	8.50 (ปรับปรุง)	60.00 (พอใช้)
สพม. เขต 3 นนทบุรี พระนครศรีอยุธยา	30.50 (พอใช้)	15.50 (พอใช้)	10.00 (ปรับปรุง)	56.00 (พอใช้)
สพม. เขต 5 สิงห์บุรี ลพบุรี ชัยนาท อ่างทอง	28.00 (พอใช้)	10.00 (ปรับปรุง)	8.00 (ปรับปรุง)	46.00 (ปรับปรุง)
สพม. เขต 6 ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ	35.50 (ดี)	15.00 (พอใช้)	16.50 (พอใช้)	67.00 (พอใช้)
สพม. เขต 7 ปราจีนบุรี นครนายก สระแก้ว	28.50 (พอใช้)	14.50 (พอใช้)	11.00 (ปรับปรุง)	54.00 (ปรับปรุง)
สพม. เขต 10 เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร	33.00 (พอใช้)	11.00 (ปรับปรุง)	16.50 (พอใช้)	60.50 (พอใช้)
สพม. เขต 16 สงขลา สตูล	25.50 (ปรับปรุง)	20.50 (ดี)	16.00 (พอใช้)	62.00 (พอใช้)
สพม. เขต 31 นครราชสีมา	32.50 (พอใช้)	23.00 (ดีมาก)	25.00 (ดีมาก)	80.50 (ดี)
สพม. เขต 35 ลำปาง ลำพูน	26.50 (ปรับปรุง)	20.00 (ดี)	24.50 (ดีมาก)	71.00 (ดี)
ค่าเฉลี่ยโดยรวม 9 เขต	30.50 (พอใช้)	16.33 (พอใช้)	15.11 (พอใช้)	61.89 (พอใช้)
(ร้อยละ)	(60.89%)	(65.33%)	(60.44%)	(61.89%)

จากตารางที่ 4.1 สรุปได้ดังนี้

โดยรวมเฉลี่ยทั้ง 9 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า เว็บไซต์ของ สพม. โดยเฉลี่ยและในแต่ละด้านมีคุณภาพในระดับพอใช้ กล่าวคือ ผลประเมินเว็บไซต์โดยรวมและในแต่ละด้านมีคะแนนร้อยละ 61.89, 60.89, 65.33 และ 60.44 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาคุณภาพของเว็บไซต์ในแต่ละ สพม. พบว่า สพม. เขต 31 นครราชสีมา และ สพม. เขต 35 ลำปาง และ ลำพูน มีเว็บไซต์ที่มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดี สพม. เขต 1 กรุงเทพมหานคร สพม. เขต 3 นนทบุรี และ พระนครศรีอยุธยา สพม. เขต 6 ฉะเชิงเทราและสมุทรปราการ สพม. เขต 10 เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม และ สมุทรสาคร และ สพม. เขต

16 สงขลา และสตูล มีเว็บไซต์ที่มีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ ส่วน สพม. เขต 5 สิงห์บุรี ลพบุรี ชัยนาท และ อ่างทอง และ สพม. เขต 7 ปราจีนบุรี นครนายก และสระแก้ว มีเว็บไซต์ที่มีคุณภาพอยู่ในระดับปรับปรุง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สพม. เขต 31 นครราชสีมา และ สพม. เขต 35 ลำปาง และ ลำพูน มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้เยี่ยมชมเว็บไซต์ และ สพม. เขต 31 นครราชสีมา มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในด้านที่ 2 การให้บริการแก่ผู้รับบริการทั้งภายในและภายนอกสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา

4.13 ข้อสังเกตจากการศึกษาเอกสาร

การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติงานประจำปี รายงานผลการดำเนินงาน รายงานการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน รายงานการประชุมคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา รายงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษา และ รายงานการประชุมคณะกรรมการติดตามตรวจสอบประเมินผลและนิเทศการศึกษา (ก.ต.ป.น.) ของ สพม. จำนวน 22 เขต จาก 42 เขต

4.13.1 การสนองตอบความต้องการของบริบทและพื้นที่การศึกษา และการนำนโยบายของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภายใต้ระบบราชการส่วนกลางที่เข้มแข็ง ยังไม่สามารถเป็นภาพสะท้อนของท้องถิ่นทางการศึกษาตามเจตนารมณ์ได้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำเป็นต้องตอบสนองนโยบายส่วนกลางเป็นหลัก คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำหนดกลยุทธ์ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปฏิบัติ แม้จะมีการกระจายอำนาจสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แต่ส่วนกลางก็ยังควบคุมและบริหารการเงินและงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล ทำให้การกระจายอำนาจเฉพาะงานจึงยากที่จะสัมฤทธิ์ผล ส่งผลให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ไม่จำเป็นต้องแสดงความรับผิดชอบ (accountability) ต่อคุณภาพของ สถานศึกษาและผู้เรียน ดังนั้น สพม. จึงมิได้ตอบสนองความต้องการของพื้นที่เท่าที่ควร

4.13.2 การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ครบวงจร และประกันคุณภาพการศึกษา (PDCA) ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

จากการศึกษาแผนปฏิบัติการและรายงานผลการดำเนินงานของ สพม. รวมทั้งรายงาน การประชุมของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา คณะ อ.ก.ค.ศ. ประจำเขตพื้นที่และ ก. ต.ป.น. ไม่อาจยืนยันได้ว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามีการทำงานอย่างเป็นระบบครบวงจร และทำงานอย่างประกันคุณภาพ รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาส่วนใหญ่ยังปฏิบัติงานไม่ ครบถ้วนตามพันธกิจที่กฎหมายกำหนด

4.13.3 การรายงานความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมาย กลยุทธ์ แผนงาน และโครงการ

เป็นที่สังเกตว่า โครงการที่ดำเนินการในหลายโครงการไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์ ทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา แต่เกือบทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รายงานผลการดำเนินงาน ทำอะไร อย่างไร มีอะไรเกิดขึ้น มีการประเมินระดับโครงการ แต่ไม่มีการประเมินระดับแผนงาน กลยุทธ์ และระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจึงจัดทำรายงานผลการดำเนินงานในแต่ละปีงบประมาณในรูปแบบของรายงานการประเมินตนเองเชิงประจักษ์ตามมาตรา 48 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อสะท้อนผลสำเร็จและจุดที่ควรพัฒนาสำหรับปีงบประมาณต่อไป และเป็นแบบอย่างของการประเมินตนเองในการทำงานประกันคุณภาพ

4.13.4 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

ส่วนใหญ่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ส่วนน้อยที่มีการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยและวิธีการพัฒนาที่เหมาะสมในการยกคุณภาพผู้เรียน และคุณภาพสถานศึกษาในแต่ละแห่งที่มีบริบทและภูมิสังคมที่แตกต่างกัน

4.13.5 การใช้ผลการทดสอบ และการติดตามตรวจสอบประเมินผลและนิเทศการศึกษา ไปขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของผู้เรียนและสถานศึกษา

จากการวิจัยเอกสารแสดงว่า ทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีความพยายามในการนำผลการทดสอบและผลประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการบริหาร และการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน โดยการเปรียบเทียบผลการทดสอบที่ผ่านมาและผลการทดสอบระดับเขต ระดับชาติ รวมทั้งเกณฑ์ตามนโยบาย เช่น คะแนนเฉลี่ย 5 กลุ่มสาระหลักเพิ่มไม่น้อยกว่าร้อยละ 4 โดยไม่ได้วิเคราะห์วิจัยศึกษาสาเหตุที่ทำให้บางสถานศึกษาทำได้ในขณะที่สถานศึกษาเป็นจำนวนมากทำไม่ได้ตามเกณฑ์ ลำพังการเปรียบเทียบผลการทดสอบดังกล่าวไม่สามารถมีวิธีการที่จะพัฒนาการบริหารและการเรียนการสอนที่แตกต่างกันในแต่ละสถานศึกษาได้ รวมทั้งการแจ้งเพื่อทราบถึงผลการทดสอบ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ รวมทั้งผลการติดตามตรวจสอบประเมินผลและนิเทศการศึกษา ในคณะกรรมการเขตพื้นที่ศึกษา และคณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น เป็นความพยายามที่ไม่เพียงพอที่จะให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงในด้านการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือการบริหารโรงเรียนเพื่อขับเคลื่อนยกระดับคุณภาพ ซึ่งแสดงอย่างชัดเจนในผลประเมินตามกลยุทธ์ที่ 1 ที่ยังไม่บรรลุกลยุทธ์นี้ในทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ถ้าจะให้ส่งผลมากขึ้นต้องเสนอข้อมูลสำคัญเหล่านี้ในวาระพิจารณา เพื่อให้ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการองค์กรหลักของเขตพื้นที่การศึกษาได้ร่วมกันพิจารณากำหนดนโยบายและกลยุทธ์ รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมและให้ ก.ต.ป.น. ติดตามอย่างใกล้ชิด เมื่อทำเช่นนี้ก็หวังได้ว่าการทดสอบ และการประเมิน เพื่อพัฒนา (assessment-based development) จะเกิดผลเป็นรูปธรรมในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และสถานศึกษา ซึ่งน่าจะส่งผลให้ทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ สถานศึกษา มีความพร้อม รองรับภาระกระจายอำนาจการบริหารจัดการ จากกระทรวงศึกษาธิการ อย่างมีประสิทธิภาพ

4.13.6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทำงานตามตัวบ่งชี้หลักที่หลากหลายมากกว่า การปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายและกลยุทธ์

จากการศึกษาเอกสารแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ และรายงานผลการทำงานของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผวนกับการสนทนากลุ่ม ได้เห็นประจักษ์อย่างชัดเจนว่า การปฏิรูปการบริหารราชการโดยใช้ตัวบ่งชี้หลักเป็นตัวขับเคลื่อนการบริหารให้เกิดผลสัมฤทธิ์เพื่อประชาชนและผู้เรียน นั้น ยังไม่บรรลุตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูประบบราชการ โดยตัวบ่งชี้หลักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ถูกกำกับ ควบคุม โดยตัวบ่งชี้หลักที่หลากหลาย เช่น ตัวบ่งชี้หลักจากมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตัวบ่งชี้หลักจากคำรับรองการปฏิบัติราชการ ตัวบ่งชี้หลักจากแผนกลยุทธ์ ตัวบ่งชี้หลักจากแผนปฏิบัติการประจำปี รวมทั้งตัวบ่งชี้หลักตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ อีกทั้งตัวบ่งชี้หลักเหล่านี้มีความแตกต่างหลากหลาย ยากที่จะบูรณาการเชื่อมโยงให้เกิดเอกภาพ และมุ่งสู่คุณภาพ และมาตรฐานของการศึกษา สถานศึกษา และผู้เรียนได้ ทำให้วิธีการ “ตัวบ่งชี้หลัก” เป็น “ภาระ” ในการบริหารการเปลี่ยนแปลง ทำให้ไม่เกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นต้นสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจำเป็นต้องทบทวนลดตัวบ่งชี้จากส่วนกลางที่ไม่จำเป็น ประชุม ประสาน เชื่อมโยงตัวบ่งชี้หลัก เช่น การใช้มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงตัวบ่งชี้หลักอื่นๆ และมีคู่มือในการใช้ตัวบ่งชี้หลักในการบริหารจัดการศึกษาสู่ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และคุณภาพการศึกษา มิเช่นนั้น ตัวบ่งชี้จะเป็นเพียงเครื่องมือติดตาม และประเมินผล มิใช่เครื่องมือในการบริหารจัดการศึกษาสู่ความสำเร็จตามความมุ่งหมายของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4.13.7 การประชุมคณะกรรมการเขตพื้นที่ศึกษา คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ประจำเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และคณะกรรมการติดตามตรวจสอบประเมินผลและนิเทศการศึกษา เพื่อขับเคลื่อนนโยบายและคุณภาพมาตรฐานผู้เรียนและการศึกษา

จากการวิเคราะห์รายงานการประชุมขององค์คณะบุคคลหลัก 3 ชุด ในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ได้รับรายงานการประชุมจำนวน 15 เขต จาก 42 เขต ได้เห็นความแตกต่างจำนวนครั้งของการประชุมผ่นแปรตั้งแต่ ประชุมปีละ 2-12 ครั้ง ขึ้นอยู่กับงบประมาณเบี้ยประชุมคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีความจำเป็นมาก ต้องประชุมหลายครั้งกลับมึงงบประมาณเบี้ยประชุมจำกัด จึงต้องประชุมน้อยกว่าที่ควร กระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาว่าในระยะแรกเห็นควรให้ประชุมอย่างน้อย 2 เดือนต่อครั้ง ในทุก เขตพื้นที่การศึกษา โดยจัดงบประมาณเบี้ยประชุมและการเดินทางของคณะกรรมการให้โดยไม่ต้องเป็นภาระของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากนี้การติดต่อหารือ แบบทางไกลก็น่าจะลดค่าใช้จ่ายโดยให้มีการประชุมองค์คณะบุคคลทั้ง 3 ชุด อย่างต่อเนื่อง

ในด้านวาระและสาระการประชุม จากการศึกษารายงานการประชุม พบว่าวาระและเวลาการประชุมส่วนใหญ่ใช้ในการพิจารณาเรื่องที่ต้องพิจารณาตามที่กฎหมายกำหนด เกือบไม่พบเรื่องการพิจารณากำหนดนโยบายและวิธีการขับเคลื่อนให้เกิดคุณภาพและมาตรฐานในการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในฐานะและบทบาทของท้องถิ่นทางการศึกษา ไม่พบการ

พิจารณากำหนดนโยบายเกี่ยวกับการสร้างความพร้อม และศักยภาพในการรองรับการกระจายอำนาจจากกระทรวงศึกษาธิการ มาสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาให้สถานศึกษาเป็นโรงเรียนนิติบุคคลอย่างแท้จริงตามที่กฎหมายกำหนด ไม่พบวาระการพิจารณาเกี่ยวกับผลการประเมิน ผลการติดตามตรวจสอบ ผลการทดสอบต่างๆ มีเพียงเป็นวาระเพื่อทราบ แล้วคณะกรรมการก็มีมติรับทราบ แม้ผลการทดสอบที่ว่าผู้เรียนไม่ได้พัฒนาตามกลยุทธ์ก็ตาม จากหลักฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า องค์คณะบุคคลสำคัญของเขตพื้นที่การศึกษาได้ดำเนินการพิจารณาเรื่องต่างๆตามหน้าที่พื้นฐาน แต่ยังมีได้ช่วยทำให้สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาและสถานศึกษามีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบครบวงจร โดยเฉพาะการทำให้สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเป็นท้องถิ่นทางการศึกษาที่ดำเนินตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและต้องสนองความต้องการของพื้นที่เป็นสำคัญ ยิ่งไปกว่านั้น จากรายงานการประชุม 1 ปีที่ผ่านมาของการเป็นเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ไม่ปรากฏวาระการพิจารณาในการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายของการกำเนิดเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา แม้กระทั่งในบาง เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษายังเป็น “ภาวะ” ของสถานศึกษา แทนที่จะเป็นองค์กรผู้นำทางวิชาการและการส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศทางสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นรูปธรรมคือ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนมีเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา และทำให้สถานศึกษาในสังกัดได้รับยกฐานะให้เป็นโรงเรียนนิติบุคคลอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาและทำให้สถานศึกษามีความรับผิดชอบต่อผู้เรียน

4.13.8 จากการขอความอนุเคราะห์เอกสารและข้อมูลต่างๆ เพื่อใช้ในการวิจัยการประเมินการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาในครั้งนี้ โดยให้เวลามากกว่า 2 เดือน และงบประมาณดำเนินการรวบรวมข้อมูล เอกสารเกี่ยวกับแผนและการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตละ 3,000 บาท ปรากฏว่าได้รับข้อมูลสารสนเทศและเอกสารจากสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา มาจำนวน 22 เขต จาก 42 เขต ซึ่งแสดงว่า สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษามีความต้องการจำเป็นในการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และบริการสารสนเทศแก่บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการประเมินเว็บไซต์ก็ยืนยันปัญหาอย่างชัดเจน ข้อมูลและสารสนเทศมีความสำคัญต่อการจัดทำแผน การบริหารแผน และการติดตามประเมินผลในวงจรการบริหารจัดการอย่างประกันคุณภาพ

ผลการศึกษาภาคสนามสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 9 เขต ทั่วทุกภูมิภาคโดยการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ การศึกษาเอกสารต่างๆ ได้สารสนเทศในแง่มุมต่างๆอย่างกว้างขวาง ประกอบผลการประเมินคุณภาพเว็บไซต์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และสาระตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประการซึ่งกระจายเป็นโจทย์วิจัย 6 คำถาม นับว่ามีข้อมูลและสารสนเทศเพียงพอที่จะสร้างแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงสำรวจกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ต่อไป

บทที่ 5

ความก้าวหน้าในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ในบทนี้เป็นผลการสำรวจความก้าวหน้าในการดำเนินงานจัดตั้งและผลงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการ สพม.ผู้แทนรองผู้อำนวยการ สพม. ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน สพม.ประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประธานอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำ สพม.และผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสังกัดของ สพม.

5.1 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล

5.1.1 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลระดับ สพม. จำนวน 87 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการ สพม. 32 คน ผู้แทนรองผู้อำนวยการ สพม. 13 คน ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน สพม. 16 คน ประธาน ก.พ.ท. 13 คน และประธาน อ.ก.ค.ศ. ประจำ สพม. 13 คน รายละเอียดจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลแสดงในตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 กลุ่มตัวอย่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

กลุ่ม สพม.	ผอ. สพม.		รอง ผอ. สพม.		ผอ.กลุ่มแผนฯ		ประธาน ก.พ.ท.		ประธาน อ.ก.ค.ศ.		รวม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
กลุ่ม 1.	12	37.50	1	7.69	4	25.00	3	23.08	2	15.38	22	25.29
กลุ่ม 2.	17	53.13	9	69.23	9	56.25	8	61.54	9	69.23	52	59.77
กลุ่ม 3.	3	9.38	3	23.08	3	18.75	2	15.38	2	15.38	13	14.94
รวม	32	100	13	100	16	100	13	100	13	100	87	100

5.1.2 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลระดับสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสังกัด สพม. จำนวน 509 คน รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการสถานศึกษา จำแนกตามกลุ่ม สพม. และขนาดสถานศึกษาแสดงในตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 กลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการสถานศึกษาจำแนกตามกลุ่ม สพม. และขนาดสถานศึกษา

กลุ่ม สพม.	เล็ก		ปานกลาง		ใหญ่		ใหญ่พิเศษ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่ม 1.	41	28.08	51	26.98	23	31.51	31	30.69	146	28.68
กลุ่ม 2.	89	60.96	109	57.67	39	53.42	59	58.42	296	58.15
กลุ่ม 3.	16	10.96	29	15.34	11	15.07	11	10.89	67	13.16
รวม	146	100	189	100	73	100	101	100	509	100

5.2 หลักการและการดำเนินการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตารางที่ 5.3 ร้อยละของ สพม. ที่ได้ดำเนินการจัดตั้งตามหลักการและไม่เป็นไปตามหลักการ

การจัดตั้ง สพม.เป็นไปตาม หลักการ	กลุ่ม สพม.							
	กลุ่ม 1 (n=22)		กลุ่ม 2 (n=47)		กลุ่ม 3 (n=11)		รวม (n=80)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
เป็นไปตามหลักการทุกประการ	11	50.00	25	53.19	5	45.45	41	51.25
เป็นไปตามหลักการบางประการ	11	50.00	22	46.81	6	54.55	39	48.75
รวม	22	100	47	100	11	100	80	100

การจัดตั้ง สพม.ไม่ เป็นไปตามหลักการ	กลุ่ม สพม.								สาเหตุ
	กลุ่ม 1 (n=11)		กลุ่ม 2 (n=22)		กลุ่ม 3 (n=6)		รวม (n=39)		
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	
1. มุ่งเพิ่มคุณภาพการศึกษา	3	27.27	4	19.05	1	16.67	8	21.05	1. ยังขาดความพร้อม ของบุคลากรและวัสดุ อุปกรณ์
2. ยึดกลุ่มจังหวัดบูรณาการ ของพระราชบัญญัติระเบียบ บริหารราชการแผ่นดินและ ส่วนกลาง	4	36.36	8	36.36	4	66.67	16	41.26	1. กลุ่ม สพม. 1 ไม่ได้เป็น กลุ่มจังหวัดบูรณาการ เนื่องจากดูแลสถานศึกษา เพียงจังหวัดเดียว 2. สำหรับกลุ่ม สพม. 2 และ 3 ต้องการให้แยก จังหวัดละเขต เนื่องจาก มีจำนวนจังหวัดที่ต้อง ดูแลมากเกินไป สถานศึกษาอยู่ห่างไกล การประสานงานไม่ สะดวก ไม่ทั่วถึง
3. การบริหารจัดการมุ่งเน้น การประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษา และ กระจายอำนาจให้สถานศึกษา เพิ่มความเป็นอิสระและความ คล่องตัวของความเป็นนิติ บุคคลของสถานศึกษา	2	18.18	3	14.29	1	16.67	6	15.79	การกระจายอำนาจยังไม่ เป็นไปตามหลักการ เกิด จากการแทรกแซง และ ต้นสังกัดยังไม่มีการ กระจายอำนาจอย่าง แท้จริง
4. ไม่เพิ่มอัตราค่าจ้างและ งบประมาณ โดยใช้วิธีการ เกลี่ยทั้งบุคลากรในเขตพื้นที่ การศึกษาเดิม	3	27.27	11	50.00	1	16.67	15	38.46	การเกลี่ยอัตราค่าจ้างจาก เขตพื้นที่การศึกษาเดิม ทำได้ยากและล่าช้า และ บุคลากรที่เกลี่ยมาต้องมี การพัฒนา/พัฒนาได้ยาก

ตารางที่ 5.3 ร้อยละของ สพม.ที่ได้ดำเนินการจัดตั้งตามหลักการและไม่เป็นไปตามหลักการ (ต่อ)

การจัดตั้ง สพม.ไม่ เป็นไปตามหลักการ	กลุ่ม สพม.								สาเหตุ
	กลุ่ม 1 (n=11)		กลุ่ม 2 (n=22)		กลุ่ม 3 (n=6)		รวม (n=39)		
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	
5. เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการดีขึ้น	3	27.27	1	4.76	0	0	4	10.53	-
6. มีเขตพื้นที่การศึกษาที่ รับผิดชอบการจัดการศึกษา ทั้ง ประถมศึกษา และ มัธยมศึกษา	3	27.27	1	4.76	0	0	4	10.53	-

จากตารางที่ 5.3 ประมาณครึ่งหนึ่งของ สพม. ได้ดำเนินการจัดตั้งตามหลักการทุกประการ ส่วนอีกประมาณครึ่งหนึ่งดำเนินการจัดตั้งตามหลักการบางประการ เนื่องจากขาดความพร้อมด้านบุคลากร สพม. กลุ่มหนึ่งไม่เป็นกลุ่มจังหวัดบูรณาการ เนื่องจากรับผิดชอบพื้นที่จังหวัดเดียว ส่วนกลุ่ม สพม. 2 และ 3 ต้องรับผิดชอบพื้นที่หลายจังหวัด จึงต้องการให้แยกเป็นแบบกลุ่ม สพม. 1 คือ เป็น สพม. ประจำจังหวัด การกระจายอำนาจจึงไม่เป็นไปตามหลักการ มีการแทรกแซง และต้นสังกัดยังไม่ได้กระจายอำนาจอย่างแท้จริง โดยเฉพาะ

5.3 ความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตารางที่ 5.4 ความก้าวหน้าในการดำเนินงานของ สพม.จำแนกตามกลุ่ม สพม.

กลุ่ม สพม.	ร้อยละ		เหตุผลประกอบ								
	ความก้าวหน้า										
กลุ่ม 1 (n=18)	76.08		เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งใหม่ ยังขาดความพร้อมทั้งบุคลากรที่ไม่ครบ								
กลุ่ม 2 (n=40)	78.68		ตามกรอบอัตรากำลังและขาดความเชี่ยวชาญในงาน ขาดงบประมาณ								
กลุ่ม 3 (n=6)	77.50		สนับสนุน อาคารสถานที่ และเทคโนโลยีสารสนเทศ บาง สพม. มีเขตพื้นที่								
ร้อยละเฉลี่ย (n=54)	77.42		ในความรับผิดชอบมากกว่า 1 จังหวัด ทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง								
กลุ่ม สพม.	การมีแผน		ระดับความสำเร็จของการดำเนินการ						ไม่ได้ดำเนินการ		เหตุผลประกอบ
	ความถี่	ร้อยละ	ดี		ปานกลาง		ไม่สำเร็จ		ความถี่	ร้อยละ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	
1. กำกับดูแล จัดตั้ง ยุบรวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา											
กลุ่ม 1	6	30.0	1	6.7	2	13.3	0	0	12	80.0	ไม่มีความจำเป็นที่ จะต้องจัดตั้งหรือยุบ รวมสถานศึกษา
กลุ่ม 2	25	53.2	10	23.3	10	23.3	1	2.3	22	51.2	
กลุ่ม 3	6	66.7	0	0	3	30.0	3	30.0	4	40.0	
รวม	37	48.7	11	16.2	15	22.1	4	5.9	38	55.9	

ตารางที่ 5.4 ความก้าวหน้าในการดำเนินงานของ สพม.จำแนกตามกลุ่ม สพม. (ต่อ)

กลุ่ม สพม.	การมีแผน		ระดับความสำเร็จของการดำเนินการ						ไม่ได้ดำเนินการ		เหตุผลประกอบ
			ดี		ปานกลาง		ไม่สำเร็จ				
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	
2. ประสานส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา											
กลุ่ม 1	10	52.6	1	5.6	8	44.4	0	0	9	50.0	การดูแลสถานศึกษา เอกชนเป็นหน้าที่ของ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา
กลุ่ม 2	28	60.9	13	28.9	21	46.7	0	0	11	24.4	
กลุ่ม 3	6	50.0	2	20.0	4	40.0	0	0	4	40.0	
รวม	44	57.1	16	21.9	33	45.2	0	0	24	32.9	
3. ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา											
กลุ่ม 1	15	78.9	5	27.8	10	55.6	0	0	3	16.7	ไม่มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบ สถานศึกษาในสังกัด องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น
กลุ่ม 2	30	63.8	13	27.7	25	53.2	0	0	9	19.2	
กลุ่ม 3	6	54.5	5	45.5	2	18.2	0	0	4	36.4	
รวม	51	66.2	23	30.7	37	48.7	0	0	16	21.1	
4. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย											
กลุ่ม 1	14	73.7	2	10.0	10	50.0	0	0	8	40.0	ไม่มีการร้องขอรับ บริการจากหน่วยงาน ดังกล่าว
กลุ่ม 2	32	66.7	8	18.2	27	61.4	1	2.3	8	18.2	
กลุ่ม 3	3	33.3	1	11.1	3	33.3	0	0.0	5	55.6	
รวม	49	64.5	11	15.1	40	54.8	1	1.4	21	28.8	
5. วิเคราะห์ วิจัย และเผยแพร่นวัตกรรมเกี่ยวกับรูปแบบและเทคนิควิธีการประกันคุณภาพการศึกษากายในอย่างต่อเนื่อง											
กลุ่ม 1	20	95.2	4	20.0	15	75.0	1	5.0	0	0	การดำเนินการขาด ความต่อเนื่อง ขาด บุคลากรและความ ตระหนักของการวิจัย
กลุ่ม 2	43	89.6	19	40.4	24	51.1	1	2.1	3	6.4	
กลุ่ม 3	11	91.7	4	36.4	5	45.5	1	9.1	1	9.1	
รวม	74	91.4	27	34.6	44	56.4	3	3.8	4	5.1	
6. ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา											
กลุ่ม 1	21	100	10	47.6	11	52.4	0	0.0	0	0	-
กลุ่ม 2	49	100	28	57.1	21	42.9	0	0.0	0	0	
กลุ่ม 3	12	100	7	63.6	4	36.4	0	0.0	0	0	
รวม	82	100	45	55.6	36	44.4	0	0.0	0	0	
7. ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างน้อย 1 ครั้งทุก 3 ปี และแจ้งผลให้สถานศึกษาทราบ รวมทั้ง เปิดเผยแพร่ผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาต่อสาธารณชน											
กลุ่ม 1	21	100	9	42.9	12	57.1	0	0	0	0	-
กลุ่ม 2	49	100	33	67.3	16	32.7	0	0	0	0	
กลุ่ม 3	11	91.7	6	54.5	4	36.4	1	9.1	0	0	
รวม	81	98.8	48	59.3	32	39.5	1	1.2	0	0	

ตารางที่ 5.4 ร้อยละของความก้าวหน้าในการดำเนินงานของ สพม.จำแนกตามกลุ่ม สพม. (ต่อ)

ผลงานที่สำคัญ ที่ได้ดำเนินการเป็นผลสำเร็จ	กลุ่ม สพม.							
	กลุ่ม 1 (n=56)		กลุ่ม 2 (n=111)		กลุ่ม 3 (n=18)		รวม (n=185)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. การพัฒนางานด้านวิชาการ การยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น	13	23.21	26	23.42	6	33.33	45	24.32
2. บริหารอัตรากำลังเป็นไปตามระเบียบหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนด	5	8.93	11	9.91	0	0.00	16	8.65
3. การบริหารงบประมาณ เงินเดือน เงินวิทยฐานะ	3	5.36	7	6.31	1	5.56	11	5.95
4. ระบบประกันคุณภาพภายใน มีมาตรฐานสถานศึกษา	4	7.14	6	5.41	0	0.00	10	5.41
5. การพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา	4	7.14	4	3.60	1	5.56	9	4.86
6. การสร้างเครือข่ายทางวิชาการ และความร่วมมือ กับสถานศึกษาที่เพิ่มขึ้น	4	7.14	4	3.60	1	5.56	9	4.86
7. การปรับปรุงอาคารสำนักงานและจัดหาครุภัณฑ์	3	5.36	5	4.50	1	5.56	9	4.86
8. การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี	2	3.57	6	5.41	0	0.00	8	4.32
9. การพัฒนาระบบการสื่อสารประสานงานกับ สถานศึกษา การให้บริการมีความสะดวกขึ้น	2	3.57	4	3.60	2	11.11	8	4.32
10. การจัดตั้งศูนย์ประสานงานนอกที่ตั้งเขต	0	0.00	6	5.41	0	0.00	6	3.24
11. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ กีฬา และยาเสพติด	3	5.36	3	2.70	0	0.00	6	3.24
12. สร้างเสริมขวัญกำลังใจ และการส่งเสริมวิทยฐานะ	1	1.79	4	3.60	1	5.56	6	3.24
13. เจ้าภาพจัดงานต่างๆ	5	8.93	0	0.00	0	0.00	5	2.70
14. การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ	1	1.79	3	2.70	1	5.56	5	2.70
15. ผู้บริหาร ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจ ในการดำเนินการของ สพม. มากขึ้น	0	0.00	5	4.50	0	0.00	5	2.70
16. การกระจายอำนาจให้กับสถานศึกษาในสังกัด	1	1.79	3	2.70	0	0.00	4	2.16
17. การจัดระบบการบริหารจัดการที่ดีของ สพม.	0	0.00	3	2.70	0	0.00	3	1.62
18. ผลการติดตามประเมินผลตามกลยุทธ์ของ สพม. ดีขึ้น	0	0.00	1	0.90	2	11.11	3	1.62
19. การจัดทำคลังข้อสอบมาตรฐาน	1	1.79	1	0.90	1	5.56	3	1.62
20. โรงเรียนในสังกัดได้รับรางวัลต่างๆ	1	1.79	2	1.80	0	0.00	3	1.62
21. การจัดสรรงบประมาณตรงตามความขาดแคลน ของโรงเรียน	0	0.00	2	1.80	0	0.00	2	1.08
22. อื่นๆ	3	5.36	5	4.50	1	5.56	9	4.86
รวม	56	100	111	100	18	100	185	100

ตารางที่ 5.4 ร้อยละของความก้าวหน้าในการดำเนินงานของ สพม. จำแนกตามกลุ่ม สพม. (ต่อ)

ผลงานที่สำคัญ ที่กำลังดำเนินการอยู่และจะดำเนินการต่อไป	กลุ่ม สพม.							
	กลุ่ม 1 (n=39)		กลุ่ม 2 (n=79)		กลุ่ม 3 (n=12)		รวม (n=130)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. การพัฒนางานด้านวิชาการ การยกระดับผลสัมฤทธิ์	9	23.08	16	20.25	1	8.33	26	20.00
2. การพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา	4	10.26	10	12.66	2	16.67	16	12.31
3. การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แผนกลยุทธ์ รายงานผลการดำเนินงาน	2	5.13	12	15.19	0	0.00	14	10.77
4. การพัฒนาสถานศึกษาสู่มาตรฐานสากล	3	7.69	7	8.86	3	25.00	13	10.00
5. การเตรียมตัวนักเรียน ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	1	2.56	5	6.33	2	16.67	8	6.15
6. การพัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ	1	2.56	6	7.59	0	0.00	7	5.38
7. การสร้างเครือข่ายทางวิชาการ แลงบประมาณ ทรัพยากร	1	2.56	5	6.33	0	0.00	6	4.62
8. การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ	2	5.13	3	3.80	1	8.33	6	4.62
พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง	2	5.13	1	1.27	1	8.33	4	3.08
9. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกีฬา	3	7.69	1	1.27	0	0.00	4	3.08
10. การปรับปรุงอาคารสำนักงาน	1	2.56	1	1.27	1	8.33	3	2.31
11. การจัดตั้งศูนย์ประสานงานนอกที่ตั้งเขต	0	0.00	3	3.80	0	0.00	3	2.31
12. การจัดทำคลังข้อมูลมาตรฐาน	1	2.56	2	2.53	0	0.00	3	2.31
13. การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ	2	5.13	1	1.27	0	0.00	3	2.31
14. บริหารอัตรากำลังเพียงพอต่อความต้องการใน ระยะสั้นและระยะยาว	1	2.56	1	1.27	0	0.00	2	1.54
15. สร้างเสริมขวัญกำลังใจ และการส่งเสริมวิทยฐานะ	1	2.56	1	1.27	0	0.00	2	1.54
16. การพัฒนาโรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก	1	2.56	1	1.27	0	0.00	2	1.54
17. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	2	5.13	0	0.00	0	0.00	2	1.54
18. อื่นๆ	2	5.13	3	3.80	1	8.33	6	4.62
รวม	39	100	79	100	12	100	130	100

จากตารางที่ 5.4 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล สพม. โดยรวม และในแต่ละกลุ่ม สพม. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สพม. มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของ สพม. ประมาณร้อยละ 76-78 ทั้งนี้เนื่องจากเป็นหน่วยงานจัดตั้งใหม่ที่ยังขาดความพร้อมของจำนวนบุคลากรและความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะ ขาดงบประมาณ อาคารสถานที่ และเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่ม สพม. 2 และ 3 มีพื้นที่ที่ต้องดูแลรับผิดชอบมากกว่า 1 จังหวัด ทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง และการเร่งรัดคุณภาพและมาตรฐานเป็นไปอย่างจำกัด

เมื่อพิจารณาการดำเนินงานการมีแผนดำเนินการและระดับความสำเร็จการดำเนินการที่ผ่านมาของ สพม. พบว่า ร้อยละ 100 มีแผนและได้ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และร่วมพัฒนาระบบประกัน

คุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยประมาณครึ่งหนึ่งสามารถดำเนินการได้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้พบว่า ประมาณร้อยละ 62 ของ สพม. ที่ไม่ได้ดำเนินการ/ไม่ประสบความสำเร็จในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบรวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา เนื่องจากไม่มีความจำเป็นที่จะต้อง จัดตั้งหรือยุบรวมสถานศึกษา

อย่างไรก็ดี สพม. ได้ระบุผลงานที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนางานด้านวิชาการ การยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น สนองตอบ ความต้องการของพื้นที่ สำหรับผลงานที่สำคัญที่กำลังดำเนินงานอยู่ของ สพม. ต่างๆ เช่น การพัฒนางาน ด้านวิชาการ การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 การพัฒนา ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา การจัดทำแผนและรายงานผลการดำเนินงาน พัฒนาสถานศึกษา ผู้สากล รายละเอียดต่างๆ แสดงในตารางที่ 5.4

5.4 ผลดีของการมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตารางที่ 5.5 การมีเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาก่อให้เกิดผลดีต่อการจัดการศึกษามัธยมศึกษาและการปฏิรูป การศึกษา

การมีเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาก่อให้เกิดผลดี	กลุ่ม สพม.	สพม. ร้อยละ	สถานศึกษา				รวม
			เล็ก	ปานกลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ	
1. สามารถกำกับดูแล ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนให้บริการ สถานศึกษาได้อย่าง ทั่วถึงมากขึ้น	กลุ่ม 1	ร้อยละ 95.45	82.05	87.50	69.57	90.32	83.69
		n (ความถี่) 22 (21)	39 (32)	48 (42)	23 (16)	31 (28)	141 (118)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ 94.12	92.05	89.72	87.18	87.50	89.66
		n (ความถี่) 51 (48)	88 (81)	107 (96)	39 (34)	56 (49)	290 (260)
กลุ่ม 3	ร้อยละ 72.73	80.00	86.21	81.82	80.00	83.08	
	n (ความถี่) 11 (8)	15 (12)	29 (25)	11 (9)	10 (8)	65 (54)	
รวม	ร้อยละ 91.67	88.03	88.59	80.82	87.63	87.10	
	n (ความถี่) 84 (77)	142(125)	184(163)	73(59)	97(85)	496 (432)	
2. สามารถแก้ไขปัญหา การบริหารและการจัด การศึกษาได้อย่าง รวดเร็วคล่องตัว	กลุ่ม 1	ร้อยละ 90.91	84.62	77.08	65.22	53.33	72.14
		n (ความถี่) 22 (20)	39 (33)	48 (37)	23 (15)	30 (16)	140 (101)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ 92.16	83.91	78.50	89.74	85.71	83.04
		n (ความถี่) 51 (47)	87 (73)	107 (84)	39 (35)	56 (48)	289 (240)
กลุ่ม 3	ร้อยละ 72.73	80.00	75.86	63.64	80.00	75.38	
	n (ความถี่) 11 (8)	15 (12)	29 (22)	11 (7)	10 (8)	65 (49)	
รวม	ร้อยละ 89.29	83.69	77.72	78.08	75.00	78.95	
	n (ความถี่) 84 (75)	141(118)	184(143)	73 (57)	96 (72)	494 (390)	

ตารางที่ 5.5 การมีเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาก่อให้เกิดผลดีต่อการจัดการศึกษามัธยมศึกษาและการปฏิรูปการศึกษา (ต่อ)

การมีเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาก่อให้เกิดผลดี	กลุ่ม สพม.	สพม. ร้อยละ	สถานศึกษา				รวม	
			เล็ก	ปานกลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ		
3. เป็นหน่วยงานที่ รับผิดชอบประสานและ เป็นกลไกในการ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์	กลุ่ม 1	ร้อยละ	100.00	89.74	97.92	78.26	83.87	89.36
		n (ความถี่)	22 (22)	39 (35)	48 (47)	23 (18)	31 (26)	141 (126)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	100.00	93.26	87.85	97.44	98.21	92.78
		n (ความถี่)	51 (51)	89 (83)	107 (94)	39 (38)	56 (55)	291 (270)
กลุ่ม 3	ร้อยละ	81.82	86.67	82.76	90.91	100.00	87.69	
n (ความถี่)	11 (9)	15 (13)	29 (24)	11 (10)	10 (10)	65 (57)		
รวม	ร้อยละ	97.62	91.61	89.67	90.41	93.81	91.15	
n (ความถี่)	84 (82)	143(131)	184(165)	73 (66)	97 (91)	497 (453)		
4. เป็นศูนย์กลางในการ เชื่อมโยงองค์ความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ	กลุ่ม 1	ร้อยละ	100.00	79.49	89.58	78.26	<u>74.19</u>	81.56
		n (ความถี่)	22 (22)	39 (31)	48 (43)	23 (18)	31 (23)	141 (115)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	98.00	89.89	88.79	89.74	83.93	88.32
		n (ความถี่)	50 (49)	89 (80)	107 (95)	39 (35)	56 (47)	291 (257)
กลุ่ม 3	ร้อยละ	83.33	93.33	75.86	81.82	<u>100.00</u>	84.62	
n (ความถี่)	12 (10)	15 (14)	29 (22)	11 (9)	10 (10)	65 (55)		
รวม	ร้อยละ	96.43	87.41	86.96	84.93	82.47	85.92	
n (ความถี่)	84 (81)	143(125)	184(160)	73 (62)	97 (80)	497 (427)		
5. เป็นศูนย์กลางในการ เชื่อมโยงองค์ความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ	กลุ่ม 1	ร้อยละ	95.45	74.36	83.33	73.91	58.06	73.76
		n (ความถี่)	22 (21)	39 (29)	48 (40)	23 (17)	31 (18)	141 (104)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	86.27	82.95	80.56	84.62	85.71	82.82
		n (ความถี่)	51 (44)	88 (73)	108 (87)	39 (33)	56 (48)	291 (241)
กลุ่ม 3	ร้อยละ	54.55	86.67	82.76	45.45	80.00	76.92	
n (ความถี่)	11 (6)	15 (13)	29 (24)	11 (5)	10 (8)	65 (50)		
รวม	ร้อยละ	84.52	80.99	81.62	75.34	76.29	79.48	
n (ความถี่)	84 (71)	142(115)	185(151)	73 (55)	97 (74)	497 (365)		
6.สามารถเชื่อมโยงกับ องค์กรอื่นเพื่อแก้ไข ปัญหาและพัฒนาพื้นที่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	กลุ่ม 1	ร้อยละ	100	79.49	87.23	65.22	<u>61.29</u>	75.71
		n (ความถี่)	22 (22)	39 (31)	47 (41)	23 (15)	31 (19)	140 (106)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	90	85.23	81.48	82.05	85.71	83.51
		n (ความถี่)	50 (4 5)	88 (75)	108 (88)	39 (32)	56 (48)	291 (243)
กลุ่ม 3	ร้อยละ	80	85.71	89.66	72.73	77.78	84.13	
n (ความถี่)	10 (8)	14 (12)	29 (26)	11 (8)	9 (7)	63 (53)		

ตารางที่ 5.5 การมีเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาก่อให้เกิดผลดีต่อการจัดการศึกษามัธยมศึกษาและการปฏิรูปการศึกษา (ต่อ)

การมีเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาก่อให้เกิดผลดี	กลุ่ม สพม.	สพม. ร้อยละ	สถานศึกษา				รวม
			เล็ก	ปานกลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ	
รวม	ร้อยละ	91.46	83.69	84.24	75.34	77.08	81.38
	n (ความถี่)	82 (75)	141(118)	184(155)	73 (55)	96 (74)	494 (402)
7. สนองนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการ และ สพฐ. ในการ กระจายอำนาจและ ส่งเสริมความเข้มแข็งให้ สพม. และสถานศึกษา	กลุ่ม 1	ร้อยละ	92.31	87.50	78.26	83.87	86.52
		n (ความถี่)	39 (36)	48 (42)	23 (18)	31 (26)	141 (122)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	89.89	88.89	94.87	89.29	90.07
		n (ความถี่)	89 (80)	108 (96)	39 (37)	56 (50)	292 (263)
	กลุ่ม 3	ร้อยละ	93.33	86.21	81.82	100.00	89.23
		n (ความถี่)	15 (14)	29 (25)	11 (9)	10 (10)	65 (58)
รวม	ร้อยละ	96.47	90.91	88.11	87.67	88.66	88.96
	n (ความถี่)	85 (82)	143(130)	185(163)	73 (64)	97 (86)	498 (443)
8. ครู บุคลากรทาง การศึกษา และผู้มีส่วน เกี่ยวข้องมีความสามัคคี มีคุณธรรม และมีความ สมานฉันท์ในการจัด การศึกษา	กลุ่ม 1	ร้อยละ	86.84	83.33	82.61	77.42	82.86
		n (ความถี่)	22 (21)	38 (33)	48 (40)	23 (19)	31 (24)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	85.39	81.48	89.74	92.86	85.96
		n (ความถี่)	50 (48)	89 (76)	108 (88)	39 (35)	56 (52)
	กลุ่ม 3	ร้อยละ	93.33	82.76	81.82	100.00	87.69
		n (ความถี่)	12 (9)	15 (14)	29 (24)	11 (9)	10 (10)
รวม	ร้อยละ	92.86	86.62	82.16	86.30	88.66	85.31
	n (ความถี่)	84 (78)	142(123)	185(152)	73 (63)	97 (86)	497
9. สามารถเร่งรัดพัฒนา คุณภาพการศึกษาให้ สามารถยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้มาตรฐานสอดคล้อง กับ พรบ. การศึกษา แห่งชาติ	กลุ่ม 1	ร้อยละ	79.49	81.25	82.61	70.00	78.57
		n (ความถี่)	22 (20)	39 (31)	48 (39)	23 (19)	30 (21)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	86.36	86.11	87.18	87.50	86.60
		n (ความถี่)	50 (46)	88 (76)	108 (93)	39 (34)	56 (49)
	กลุ่ม 3	ร้อยละ	86.67	86.21	63.64	90.00	83.08
		n (ความถี่)	12 (11)	15 (13)	29 (25)	11 (7)	10 (9)
รวม	ร้อยละ	91.67	84.51	84.86	82.19	82.29	83.87
	n (ความถี่)	84 (77)	142(120)	185(157)	73 (60)	96 (79)	496 (416)

จากตารางที่ 5.5 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 เห็นว่าการมี สพม. ก่อให้เกิดผลดีคือสามารถกำกับ ดูแล ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน ให้บริการสถานศึกษาได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหการบริหารและการจัดการศึกษาได้อย่างรวดเร็วคล่องตัว เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบประสานและ

เป็นกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารต่างๆ สามารถเชื่อมโยงกับองค์กรอื่นๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการกระจายอำนาจและส่งเสริมความเข้มแข็งให้ สพม. และสถานศึกษา รวมทั้งสร้างความสามัคคีของคณะครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนการเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

ตารางที่ 5.6 ปัญหาการจัดการศึกษาของมัธยมศึกษาที่ได้รับการแก้ไขภายหลังจากมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ปัญหาก่อนการตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	กลุ่มสพม.	สพม. ร้อยละ	สถานศึกษา				รวม	
			เล็ก	ปานกลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ		
1. สพท. เป็นหน่วยงานที่รวมหน่วยงานอื่นๆ กลายเป็นองค์กรขนาดใหญ่ ทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมภายในองค์กร	กลุ่ม 1	ร้อยละ	81.82	63.16	68.09	65.22	64.52	65.47
		n (ความถี่)	22 (18)	38 (24)	47 (32)	23 (15)	31 (20)	139
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	76.47	68.18	68.52	78.95	80.36	72.07
		n (ความถี่)	51 (39)	88 (60)	108 (74)	38 (30)	56 (45)	290
กลุ่ม 3	ร้อยละ	83.33	53.33	75.86	45.45	100.00	69.23	
	n (ความถี่)	12 (10)	15 (8)	29 (22)	11 (5)	10 (10)	65 (45)	
รวม	ร้อยละ	78.82	65.25	69.57	69.44	77.32	69.84	
	n (ความถี่)	85 (67)	141 (92)	184(128)	72 (50)	97 (75)	494 (345)	
2. ปัญหาเชิงประสิทธิภาพในการนำนโยบายจากส่วนกลางมาสู่การปฏิบัติ เนื่องจากระดับความพร้อมในการรับนโยบายมาปฏิบัติที่แตกต่างกันของโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา	กลุ่ม 1	ร้อยละ	95.45	71.79	63.83	65.22	58.06	65.00
		n (ความถี่)	22 (21)	39 (28)	47 (30)	23 (15)	31 (18)	140 (91)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	80.39	74.16	71.30	84.21	75.00	74.57
		n (ความถี่)	51 (41)	89 (66)	108 (77)	38 (32)	56 (42)	291 (217)
กลุ่ม 3	ร้อยละ	63.64	46.67	68.97	54.55	80.00	63.08	
	n (ความถี่)	11 (7)	15 (7)	29(20)	11 (6)	10(8)	65 (41)	
รวม	ร้อยละ	82.14	70.63	69.02	73.61	70.10	70.36	
	n (ความถี่)	84 (69)	143(101)	184(127)	72 (53)	97 (68)	496 (349)	
3. คณะกรรมการบริหารเขตพื้นที่บางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจ และทักษะการบริหารจัดการ ไม่มีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ และไม่มีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา ศูนย์รวมอำนาจยังคงอยู่ที่ ผอ.สพท.	กลุ่ม 1	ร้อยละ	81.82	61.54	54.17	56.52	67.74	59.57
		n (ความถี่)	22 (18)	39 (24)	48 (26)	23 (13)	31 (21)	141 (84)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	82.35	55.06	61.11	81.58	71.93	64.04
		n (ความถี่)	51 (18)	89 (49)	108 (66)	38 (31)	57 (41)	292 (187)
กลุ่ม 3	ร้อยละ	63.64	40.00	57.14	45.45	80.00	54.69	
	n (ความถี่)	11 (7)	15 (6)	28 (16)	11 (5)	10 (8)	64 (35)	
รวม	ร้อยละ	79.76	55.24	58.70	68.06	71.43	61.57	
	n (ความถี่)	84 (67)	143(79)	184(108)	72 (49)	98 (70)	497 (306)	

ตารางที่ 5.6 ปัญหาการจัดการศึกษาของมัธยมศึกษาที่ได้รับการแก้ไขภายหลังจากมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ต่อ)

ปัญหาก่อนการตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	กลุ่มสพม.	ร้อยละ	สพม. ร้อยละ	สถานศึกษา				รวม
				เล็ก	ปานกลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ	
4. การบริหารบุคคลของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษามี ปัญหาและอุปสรรคมาก บาง เขตไม่มีตัวแทนครูระดับ มัธยมศึกษา	กลุ่ม 1	ร้อยละ	86.36	79.49	70.83	60.87	77.42	73.05
		n (ความถี่)	22 (19)	39 (31)	48 (34)	23 (14)	31 (24)	141 (103)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	92.00	74.16	83.33	92.11	80.70	81.16
		n (ความถี่)	50 (46)	89 (66)	108 (90)	38 (35)	57 (46)	292 (237)
กลุ่ม 3	ร้อยละ	83.33	<u>53.33</u>	75.00	72.73	70.00	68.75	
n (ความถี่)	12 (10)	15 (8)	28 (21)	11 (8)	10 (7)	64 (44)		
รวม	ร้อยละ	89.29	73.43	78.80	79.17	78.57	77.26	
n (ความถี่)	84 (75)	143(105)	184(145)	72 (57)	98 (77)	497 (384)		
5. ด้านการบริหารบุคคล การ ดำเนินการบรรจุโยกย้าย ผู้บริหารและบุคลากรทางการ ศึกษาไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และความต้องการของ โรงเรียน ค่าเช่า การย้ายข้าม เขตพื้นที่การศึกษาทำได้ยาก	กลุ่ม 1	ร้อยละ	72.73	43.59	39.58	<u>26.09</u>	32.26	36.88
		n (ความถี่)	22 (16)	39 (17)	48 (19)	23 (6)	31 (10)	141 (52)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	78.43	51.69	51.85	68.42	64.91	56.51
		n (ความถี่)	51 (40)	89 (46)	108 (56)	38 (26)	57 (37)	292 (165)
กลุ่ม 3	ร้อยละ	54.55	33.33	53.57	27.27	70.00	46.88	
n (ความถี่)	11 (6)	15 (5)	28 (15)	11 (3)	10 (7)	64 (30)		
รวม	ร้อยละ	73.81	47.55	48.91	48.61	55.10	49.70	
n (ความถี่)	84 (62)	143 (68)	184 (90)	72 (35)	98 (54)	497 (247)		
6. ปัญหาการขาดบุคลากรที่ เชี่ยวชาญระดับมัธยม ขาด กลไกการส่งเสริม สนับสนุน นิเทศติดตามงานวิชาการใน โรงเรียนมัธยมฯ	กลุ่ม 1	ร้อยละ	59.09	43.59	43.75	34.78	41.94	41.84
		n (ความถี่)	22 (13)	39 (17)	48 (21)	23 (8)	31 (13)	141 (59)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	68.63	49.44	43.52	57.89	50.88	48.63
		n (ความถี่)	51 (35)	89 (44)	108 (47)	38 (22)	57 (29)	292 (142)
กลุ่ม 3	ร้อยละ	36.36	33.33	<u>60.71</u>	<u>9.09</u>	60.00	45.31	
n (ความถี่)	11 (4)	15 (5)	28 (17)	11 (1)	10 (6)	64 (29)		
รวม	ร้อยละ	61.90	46.15	46.20	43.06	48.98	46.28	
n (ความถี่)	84 (52)	143 (66)	184 (85)	72 (31)	98 (48)	497 (230)		
7. ด้านการบริหารงบประมาณ ที่มีการจัดสรรงบประมาณโดย ไม่คำนึงถึงบริบทโรงเรียน ไม่ เหมาะสมและสอดคล้องกับ ภารกิจ โรงเรียนมัธยมศึกษา ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ไม่เพียงพอ	กลุ่ม 1	ร้อยละ	50.00	38.46	37.50	34.78	54.84	41.13
		n (ความถี่)	22 (11)	39 (15)	48 (18)	23 (8)	31 (17)	141 (58)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	72.55	47.19	50.93	68.42	70.18	55.82
		n (ความถี่)	51 (37)	89 (42)	108 (55)	38 (26)	57 (40)	292 (163)
กลุ่ม 3	ร้อยละ	66.67	<u>26.67</u>	62.07	45.45	80.00	53.85	
n (ความถี่)	12 (8)	15 (4)	29 (18)	11 (5)	10 (8)	65 (35)		

ตารางที่ 5.6 ปัญหาการจัดการศึกษาของมัธยมศึกษาที่ได้รับการแก้ไขภายหลังจากมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ต่อ)

ปัญหาก่อนการตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	กลุ่มสพม.	สพม. ร้อยละ	สถานศึกษา				รวม	
			เล็ก	ปานกลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ		
รวม	ร้อยละ	65.88	42.66	49.19	54.17	66.33	51.41	
	n (ความถี่)	85 (56)	143 (61)	185 (91)	72 (39)	98 (65)	498 (256)	
8. ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากการทดสอบ O-NET, PISA อยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก รวมทั้งผลการประเมินภายนอกจาก สมศ. ในด้านคุณภาพของผู้เรียน ด้านทักษะการทำงาน การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ทักษะที่จำเป็น	กลุ่ม 1	ร้อยละ	27.27	20.51	25.00	34.78	33.33	27.14
		n (ความถี่)	22 (6)	39 (8)	48 (12)	23 (8)	30 (10)	140 (38)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	56.86	34.83	40.74	60.53	50.88	43.49
		n (ความถี่)	51 (29)	89 (31)	108 (44)	38 (23)	57 (29)	292 (127)
	กลุ่ม 3	ร้อยละ	83.33	20.00	42.86	18.18	80.00	39.06
		n (ความถี่)	12 (10)	15 (3)	28 (12)	11 (2)	10 (8)	64 (25)
รวม	ร้อยละ	52.94	29.37	36.96	45.83	48.45	38.31	
	n (ความถี่)	85 (45)	143 (42)	184 (68)	72 (33)	97 (47)	496 (190)	

จากตารางที่ 5.6 เกี่ยวกับการแก้ปัญหาของการจัดการศึกษามัธยมศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจาก สพม. และจากสถานศึกษามีความเห็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ว่าปัญหาการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ได้รับการแก้ไขคือ ปัญหาการบริหารงานบุคคลของเขตพื้นที่การศึกษาเดิม ซึ่งบางเขตไม่มีตัวแทนครูมัธยมศึกษา ส่วนปัญหาที่ยังต้องดำเนินการแก้ไขต่อไปคือ การบรรจุโยกย้ายผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และความต้องการของโรงเรียน การดำเนินการล่าช้า และการย้ายข้ามเขตพื้นที่ทำได้ยาก ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่เชี่ยวชาญทางมัธยมศึกษา และขาดกลไกในการนิเทศติดตามงานวิชาการในโรงเรียน ปัญหาด้านการจัดสรรและบริหารงบประมาณ และปัญหาการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และมาตรฐานของสถานศึกษา

5.5 ประสิทธิภาพในการจัดตั้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตารางที่ 5.7 การบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานของ สพม.ตามการรับรู้ของ ผอ. สพม. และผู้เกี่ยวข้อง

การบรรลุวัตถุประสงค์ของ การดำเนินงานของ สพม.	กลุ่ม สพม.							
	กลุ่ม 1 (n=22)		กลุ่ม 2 (n=52)		กลุ่ม 3 (n=13)		รวม (n=87)	
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1	3.73	0.77	3.92	0.62	3.99	0.82	3.88	0.69
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2	4.36	0.85	4.29	0.67	4.41	0.49	4.33	0.69
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3	4.18	0.85	4.18	0.76	4.25	0.83	4.19	0.78
วัตถุประสงค์ข้อที่ 4	4.18	0.66	4.31	0.64	4.02	0.82	4.24	0.68

ตารางที่ 5.8 การบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานของ สพม.ตามการรับรู้ของ ผอ. สถานศึกษา

การดำเนินงาน	กลุ่ม สพม.	สถานศึกษา												รวม		
		เล็ก			ปานกลาง			ใหญ่			ใหญ่พิเศษ					
		n	\bar{x}	SD	n	\bar{x}	SD	n	\bar{x}	SD	n	\bar{x}	SD	n	\bar{x}	SD
วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1	กลุ่ม 1	41	3.50	0.95	51	3.81	0.74	23	3.57	0.90	31	3.61	0.72	146	3.64	0.82
	กลุ่ม 2	89	3.63	0.97	109	3.80	0.98	39	3.89	1.21	59	3.96	0.67	296	3.79	0.96
	กลุ่ม 3	16	3.36	1.14	29	3.83	0.71	11	3.55	0.93	11	4.25	0.80	67	3.74	0.91
	รวม	146	3.56	0.98	189	3.81	0.88	73	3.74	1.08	101	3.88	0.72	509	3.74	0.92
วัตถุประสงค์ ข้อที่ 2	กลุ่ม 1	41	4.05	0.89	51	4.17	0.70	23	3.87	1.29	31	4.03	0.75	146	4.06	0.88
	กลุ่ม 2	89	4.22	0.69	109	4.06	0.92	39	4.16	1.06	59	4.31	0.70	296	4.17	0.84
	กลุ่ม 3	16	4.01	1.10	29	4.07	0.88	11	3.82	0.87	11	4.19	0.75	67	4.03	0.90
	รวม	146	4.15	0.80	189	4.09	0.86	73	4.02	1.11	101	4.21	0.72	509	4.12	0.86
วัตถุประสงค์ ข้อที่ 3	กลุ่ม 1	41	3.80	0.87	51	3.82	0.84	23	3.74	1.18	31	3.68	0.94	146	3.77	0.92
	กลุ่ม 2	89	4.01	1.06	109	3.95	1.05	39	4.15	0.90	59	4.12	0.93	296	4.03	1.01
	กลุ่ม 3	16	3.87	0.88	29	4.03	0.87	11	3.55	1.29	11	4.18	0.60	67	3.94	0.92
	รวม	146	3.94	0.99	189	3.93	0.97	73	3.93	1.07	101	3.99	0.92	509	3.94	0.98
วัตถุประสงค์ ข้อที่ 4	กลุ่ม 1	41	3.82	0.89	51	3.77	1.00	23	3.57	1.16	31	3.58	0.85	146	3.71	0.97
	กลุ่ม 2	89	3.94	1.05	109	3.84	1.08	39	4.05	1.19	59	4.18	0.66	296	3.97	1.02
	กลุ่ม 3	16	3.81	0.91	29	3.93	0.92	11	3.45	1.13	11	4.17	0.88	67	3.86	0.95
	รวม	146	3.89	0.99	189	3.84	1.03	73	3.81	1.19	101	4.00	0.79	509	3.88	1.00

จากตารางที่ 5.7 และ 5.8 พบว่า ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง และผู้อำนวยการสถานศึกษา มีความเห็นตรงกันว่า สพม. บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ประการ

5.6 ปัจจัยต่อความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และปัญหาอุปสรรคของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตารางที่ 5.9 การกระจายร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยต่อความสำเร็จของ สพม.

ปัจจัยสนับสนุน	กลุ่ม สพม.							
	กลุ่ม 1 (n=78)		กลุ่ม 2 (n=123)		กลุ่ม 3 (n=29)		รวม (n=230)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ มีความตระหนักในหน้าที่ของตนเอง	13	16.67	28	22.76	3	10.34	44	19.13
2. มีการบริหารงานที่เป็นระบบ ใช้หลักธรรมาภิบาลโปร่งใส ตรวจสอบได้	7	8.97	11	8.94	11	37.93	29	12.61
3. งบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอ	5	6.41	11	8.94	1	3.45	17	7.39
4. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ	3	3.85	10	8.13	1	3.45	14	6.09
5. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ	4	5.13	7	5.69	2	6.90	13	5.65
6. มีนโยบาย แผน กลยุทธ์ และแนวทางในการดำเนินการ	4	5.13	6	4.88	2	6.90	12	5.22
7. การมีส่วนร่วมของบุคลากรในทำงาน	9	11.54	3	2.44	0	0	12	5.22
8. ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความสามารถ และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	2	2.56	5	4.07	3	10.34	10	4.35
9. ความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับใช้ในการบริหารจัดการ	3	3.85	6	4.88	1	3.45	10	4.35
10. การมีส่วนร่วมระหว่าง สพม.กับสถานศึกษา	5	6.41	5	4.07	0	0	10	4.35
11. สถานศึกษามีความพร้อมมีความเข้มแข็ง	2	2.56	5	4.07	2	6.90	9	3.91
12. การมีระบบการประกันคุณภาพติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ	5	6.41	4	3.25	0	0	9	3.91
13. การบริหารงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์คุณภาพนักเรียน	4	5.13	3	2.44	0	0	7	3.04
14. การกระจายอำนาจ	0	0.00	4	3.25	2	6.90	6	2.61
15. การมีเครือข่ายที่เข้มแข็ง	2	2.56	3	2.44	0	0.00	5	2.17
16. สพม.มีความเข้มแข็งทางวิชาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	0	0.00	5	4.07	0	0	5	2.17
17. การส่งเสริมขวัญและกำลังใจ	3	3.85	1	0.81	0	0	4	1.74

ตารางที่ 5.9 การกระจายร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยต่อความสำเร็จของ สพม. (ต่อ)

ปัจจัยสนับสนุน	กลุ่ม สพม.							
	กลุ่ม 1		กลุ่ม 2		กลุ่ม 3		รวม	
	(n=78)		(n=123)		(n=29)		(n=230)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
18. การบริหารโดยองค์คณะบุคคลชุดต่างๆ	4	5.13	0	0.00	0	0	4	1.74
19. การมีโครงสร้างขององค์กรที่ชัดเจน	0	0.00	2	1.63	1	3.45	3	1.30
20. ความพร้อมของอาคาร สถานที่ตั้งของ สห.ม.	2	2.56	1	0.81	0	0	3	1.30
21. อื่นๆ	1	1.28	3	2.44	0	0	4	1.74
รวม	78	100	123	100	29	100	230	100

จากตารางที่ 5.9 พบว่าปัจจัยต่อความสำเร็จของ สพม. ใน 5 อันดับแรกคือ 1) บุคลากรมีความรู้ความสามารถ และมีความตระหนักในหน้าที่ของตนเอง 2) มีการบริหารงานที่เป็นระบบใช้หลักธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ 3) มีงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอ 4) ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ และ 5) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ

5.7 ปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตารางที่ 5.10 ร้อยละของปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุของปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานของ สพม.

ปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุของปัญหา อุปสรรค	กลุ่ม สพม.							
	กลุ่ม 1		กลุ่ม 2		กลุ่ม 3		รวม	
	(n=67)		(n=118)		(n=20)		(n=205)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. งบประมาณไม่เพียงพอ และล่าช้า น้อยกว่า สพป.	10	14.93	21	17.80	3	15	34	16.59
2. การขาดแคลนบุคลากร/ไม่สามารถ เกลี่ยบุคลากรได้ตามหลักการ/จำนวน บุคลากรไม่สัมพันธ์กับปริมาณงาน	11	16.42	18	15.25	4	20	33	16.10
3. บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญ ปฏิบัติงานล่าช้า	7	10.45	17	14.41	2	10	26	12.68
4. สพม. มีพื้นที่บริการใหญ่เกินไปดูแล หลายจังหวัด การประสานงานยุ่งยาก และไม่สะดวก	5	7.46	10	8.47	6	30	21	10.24

ตารางที่ 5.10 ร้อยละของปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุของปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานของ สพม. (ต่อ)

ปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุของปัญหา อุปสรรค	กลุ่ม สพม.							
	กลุ่ม 1		กลุ่ม 2		กลุ่ม 3		รวม	
	(n=67)		(n=118)		(n=20)		(n=205)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
5. ขาดประสิทธิภาพและความชัดเจนใน การบริหาร ทิศทางในการพัฒนา การ ปฏิบัติงานที่ไม่เป็นระบบ	4	5.97	5	4.24	0	0	9	4.39
6. ผู้บริหารที่ยึดติดกับวิธีการทำงาน แบบเดิมๆ	3	4.48	4	3.39	1	5	8	3.90
7. ครูขาดแคลนและครูสอนไม่ตรง วิชาเอก การทดแทนครูเกษียณล่าช้า	1	1.49	6	5.08	0	0	7	3.41
8. เจ้าหน้าที่ขาดจิตบริการ ขาดความ ตระหนัก	1	1.49	3	2.54	2	10	6	2.93
9. นโยบายขาดความต่อเนื่อง เปลี่ยน นโยบาย เปลี่ยนรัฐมนตรีบ่อย	1	1.49	5	4.24	0	0	6	2.93
10. การกระจายอำนาจยังไม่แท้จริง ยังคงรวมศูนย์กลางอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง	2	2.99	3	2.54	1	5	6	2.93
11. ความไม่เป็นธรรมการแต่งตั้ง โยกย้าย พิจารณาความดีความชอบ	4	5.97	2	1.69	0	0	6	2.93
12. ขาดแคลนอุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ	1	1.49	2	1.69	1	5	4	1.95
13. ขาดเทคโนโลยีสารสนเทศ	1	1.49	3	2.54	0	0	4	1.95
14. ขวัญและกำลังใจ คามก้าวหน้าของ บุคลากร	2	2.99	2	1.69	0	0	4	1.95
15. อาคารที่ตั้งของ สพม. ไม่ เหมาะสม/ ไม่มีอาคารเป็นของตนเอง	1	1.49	2	1.69	0	0	3	1.46
16. การติดตามประเมินผลยังไม่จริงจัง	2	2.99	1	0.85	0	0	3	1.46
17. ขาด ผอ.สพม. การแต่งตั้ง ผอ. และ รอง ผอ. สพม.ล่าช้า	1	1.49	2	1.69	0	0	3	1.46
18. ขาดการมีส่วนร่วม การกำหนด เป้าหมายร่วมกัน	2	2.99	1	0.85	0	0	3	1.46
19. การรักษาผลประโยชน์ของ ตนเอง/มีการเมืองมาแทรกแซง	2	2.99	0	0.00	0	0	2	0.98
20. ขาดการสร้างวัฒนธรรมองค์กร	1	1.49	1	0.85	0	0	2	0.98
21. อื่นๆ	5	7.46	10	8.47	0	0	15	7.32
รวม	67	100	118	100	20	100	205	100

จากตารางที่ 5.10 พบว่า ปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุของปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของ สพม. ตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ใน 4 ลำดับแรกคือ 1) งบประมาณไม่เพียงพอและล่าช้า 2) ขาดแคลนบุคลากร จำนวนบุคลากรไม่สัมพันธ์กับปริมาณงาน และไม่สามารถเกลี้ยบุคลากรได้ตามหลักการในการจัดตั้ง สพม. 3) บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญ และ 4) กลุ่ม สพม. 2 และ 3 มีพื้นที่ในการบริการใหญ่เกินไป ดูแลสถานศึกษาในหลายจังหวัด การประสานงานยุ่งยากและไม่สะดวก ส่วนรายละเอียดปัจจัยอื่นๆ จำแนกตามกลุ่ม สพม. และโดยรวม แสดงในตารางที่ 5.10

5.8 ความพร้อมและศักยภาพในการรองรับการกระจายอำนาจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา

ตารางที่ 5.11 ค่าสถิติพื้นฐานและผลการเปรียบเทียบความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจของ สพม. ตามการรับรู้ของผอ. สพม. และผู้เกี่ยวข้อง

ความพร้อมและศักยภาพรองรับ การกระจายอำนาจของ สพม.	กลุ่ม สพม.							
	กลุ่ม 1		กลุ่ม 2		กลุ่ม 3		รวม	
	(n=22)		(n=52)		(n=13)		(n=87)	
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD
ด้านการบริหารวิชาการ	4.08	0.48	4.06	0.50	3.70	0.89	4.01	0.58
ด้านการบริหารงบประมาณ	4.36	0.43	4.24	0.52	3.72	0.98	4.19	0.62
ด้านการบริหารงานบุคคล	4.28	0.38	4.32	0.58	3.81	0.83	4.23	0.60
ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.12	0.43	4.18	0.57	3.54	1.00	4.07	0.66
ความพร้อมรองรับการกระจาย อำนาจ	แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	P	
ด้านการบริหารวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม		1.460	2	0.730	2.268	0.110	
	ภายในกลุ่ม		27.034	84	0.322			
	ทั้งหมด		28.494	86				
	test of homogeneity of variances (F = 9.699**)							
ด้านการบริหารงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม		3.664	2	1.832	5.286	0.007	
	ภายในกลุ่ม		29.114	84	0.347			
	ทั้งหมด		32.778	86				
	test of homogeneity of variances (F = 13.651**)							
ด้านการบริหารงานบุคคล	ระหว่างกลุ่ม		2.741	2	1.371	4.079	0.020	
	ภายในกลุ่ม		28.228	84	0.336			
	ทั้งหมด		30.969	86				
	test of homogeneity of variances (F = 7.042**)							

ตารางที่ 5.11 ค่าสถิติพื้นฐานและผลการเปรียบเทียบความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจ ของ สพม. ตามการรับรู้ของผอ.สปม. และผู้เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ความพร้อมรองรับการกระจายอำนาจ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ด้านการบริหารงานทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	4.331	2	2.166	5.575	0.005
	ภายในกลุ่ม	32.631	84	0.388		
	ทั้งหมด	36.962	86			
test of homogeneity of variances (F = 8.404**)						

ความพร้อมรองรับการกระจายอำนาจ	กลุ่มที่ (I)	กลุ่มที่ (J)	ผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (I-J)	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	Sig.	ช่วงความเชื่อมั่น 95%	
						ขีดจำกัดล่าง	ขีดจำกัดล่าง
ด้านการบริหารวิชาการ	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	0.02	0.12	1.00	-0.29	0.33
		กลุ่ม 3	0.38	0.27	0.43	-0.33	1.08
		กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	0.36	0.26	0.44	-0.33
ด้านการบริหารงบประมาณ	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	0.11	0.12	0.70	-0.17	0.40
		กลุ่ม 3	0.64	0.29	0.12	-0.13	1.41
		กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	0.53	0.28	0.22	-0.23
ด้านการบริหารงานบุคคล	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	-0.05	0.11	0.97	-0.32	0.23
		กลุ่ม 3	0.46	0.24	0.21	-0.19	1.12
		กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	0.51	0.24	0.15	-0.14
ด้านการบริหารงานทั่วไป	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	-0.06	0.12	0.94	-0.36	0.24
		กลุ่ม 3	0.58	0.29	0.18	-0.20	1.36
		กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	0.64	0.29	0.12	-0.14

จากตารางที่ 5.11 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ผู้อำนวยการ สปม. และผู้เกี่ยวข้อง โดยรวม และจำแนกตามกลุ่ม สปม. มีความเห็นว่า สปม. มีความพร้อมและศักยภาพในการรองรับการกระจายอำนาจอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป โดยที่กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลในแต่ละกลุ่ม สปม. มีความเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

5.9 ความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ตามการรับรู้ของผู้อำนวยการสถานศึกษา

ตารางที่ 5.12 ค่าสถิติพื้นฐานและผลการเปรียบเทียบความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจ
ของ สพม. ตามการรับรู้ของผู้อำนวยการสถานศึกษา

ความพร้อม	กลุ่ม สพม.	สถานศึกษา												รวม		
		เล็ก			ปานกลาง			ใหญ่			ใหญ่พิเศษ					
		n	\bar{x}	SD	n	\bar{x}	SD	n	\bar{x}	SD	n	\bar{x}	SD	n	\bar{x}	SD
วิชาการ	กลุ่ม 1	41	3.50	0.89	51	3.77	0.67	23	4.08	0.85	31	3.41	0.96	146	3.67	0.85
	กลุ่ม 2	89	3.98	0.73	109	3.86	0.81	39	4.05	0.83	59	3.97	0.86	296	3.94	0.80
	กลุ่ม 3	16	3.42	1.08	29	3.69	0.93	11	3.55	1.04	11	3.79	0.60	67	3.62	0.93
	รวม	146	3.79	0.85	189	3.81	0.79	73	3.98	0.87	101	3.78	0.90	509	3.82	0.84
งบประมาณ	กลุ่ม 1	41	3.67	0.85	51	3.63	0.89	23	3.90	1.00	31	3.38	1.02	146	3.63	0.93
	กลุ่ม 2	89	3.90	0.82	109	3.68	0.90	39	3.99	0.83	59	3.99	0.80	296	3.85	0.85
	กลุ่ม 3	16	3.53	0.71	29	3.48	0.83	11	3.45	1.04	11	3.52	0.51	67	3.50	0.78
	รวม	146	3.80	0.82	189	3.64	0.88	73	3.88	0.92	101	3.75	0.89	509	3.74	0.88
งานบุคคล	กลุ่ม 1	41	3.62	0.86	51	3.79	1.00	23	3.86	1.18	31	3.28	1.16	146	3.65	1.04
	กลุ่ม 2	89	4.03	0.85	109	3.76	0.90	39	3.94	0.95	59	4.00	0.86	296	3.91	0.89
	กลุ่ม 3	16	3.47	0.80	29	3.72	1.00	11	3.64	0.92	11	3.42	0.80	67	3.60	0.90
	รวม	146	3.85	0.87	189	3.76	0.94	73	3.87	1.01	101	3.71	1.01	509	3.79	0.94
งานทั่วไป	กลุ่ม 1	41	3.75	0.73	51	3.87	0.91	23	4.04	0.88	31	3.45	1.06	146	3.77	0.90
	กลุ่ม 2	89	4.12	0.67	109	3.92	0.77	39	3.99	0.89	59	4.07	0.70	296	4.02	0.75
	กลุ่ม 3	16	3.42	0.96	29	3.62	0.98	11	3.55	1.04	11	3.63	0.67	67	3.56	0.92
	รวม	146	3.94	0.76	189	3.86	0.85	73	3.94	0.91	101	3.83	0.87	509	3.89	0.83
การดำเนินงาน		แหล่งความแปรปรวน			SS	df	MS	F	P							
ด้านการบริหารวิชาการ		กลุ่ม สพม.			9.911	2	4.955	7.228	0.001							
		ขนาดโรงเรียน			2.468	3	0.823	1.200	0.309							
		กลุ่ม สพม.* ขนาดโรงเรียน			7.348	6	1.225	1.786	0.100							
		ความคลาดเคลื่อน (e)			340.751	497	0.686									
		ทั้งหมด			7792.799	509										
test of homogeneity of variances (F = 1.700)																
ด้านการบริหาร งบประมาณ		กลุ่ม สพม.			10.056	2	5.028	6.736	0.001							
		ขนาดโรงเรียน			1.585	3	0.528	0.708	0.548							
		กลุ่ม สพม.* ขนาดโรงเรียน			5.055	6	0.843	1.129	0.344							
		ความคลาดเคลื่อน (e)			370.976	497	0.746									
		ทั้งหมด			7509.739	509										
test of homogeneity of variances (F = 0.324)																

ตารางที่ 5.12 ค่าสถิติพื้นฐานและผลการเปรียบเทียบความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจของ สพม. ตามการรับรู้ของผู้อำนวยการสถานศึกษา (ต่อ)

การดำเนินงาน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P	
ด้านการบริหารงานบุคคล	กลุ่ม สพม.	10.945	2	5.473	6.323	0.002	
	ขนาดโรงเรียน	2.207	3	0.736	0.850	0.467	
	กลุ่ม สพม.* ขนาดโรงเรียน	9.677	6	1.613	1.863	0.085	
	ความคลาดเคลื่อน (e)	430.181	497	0.866			
	ทั้งหมด	7775.745	509				
test of homogeneity of variances (F = 1.815*)							
ด้านการบริหารงานทั่วไป	กลุ่ม สพม.	12.793	2	6.397	9.582	0.000	
	ขนาดโรงเรียน	0.695	3	0.232	0.347	0.791	
	กลุ่ม สพม.* ขนาดโรงเรียน	7.131	6	1.188	1.780	0.101	
	ความคลาดเคลื่อน (e)	331.790	497	0.668			
	ทั้งหมด	8049.997	509				
test of homogeneity of variances (F = 1.816*)							
ความพร้อมรองรับการกระจายอำนาจ	กลุ่มที่ (I)	กลุ่มที่ (J)	ผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (I-J)	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	Sig.	ช่วงความเชื่อมั่น 95%	
						ขีดจำกัดล่าง	ขีดจำกัดบน
ด้านการบริหารวิชาการ	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	-0.27	0.08	0.00	-0.48	-0.07
		กลุ่ม 3	0.05	0.12	1.00	-0.24	0.35
	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	0.33	0.11	0.01	0.06	0.60
ด้านการบริหารงบประมาณ	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	-0.22	0.09	0.04	-0.43	-0.01
		กลุ่ม 3	0.13	0.13	0.88	-0.17	0.44
	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	0.35	0.12	0.01	0.07	0.64
ด้านการบริหารงานบุคคล	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	-0.26	0.10	0.03	-0.50	-0.02
		กลุ่ม 3	0.05	0.14	0.98	-0.29	0.38
	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	0.31	0.12	0.04	0.02	0.61
ด้านการบริหารงานทั่วไป	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	-0.24	0.09	0.02	-0.45	-0.04
		กลุ่ม 3	0.21	0.14	0.31	-0.11	0.54
	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	0.46	0.12	0.00	0.16	0.75

จากตารางที่ 5.12 แสดงว่าโดยรวมผู้อำนวยการสถานศึกษาเห็นว่า สพม.มีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจในแต่ละด้านทั้งด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการรับรู้ของผู้อำนวยการสถานศึกษาจำแนกตามกลุ่ม สพม. ที่สังกัด และขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดกลุ่ม สพม. ต่างกันรับรู้เกี่ยวกับความพร้อม และศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจของ สพม. แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดกลุ่ม สพม. 2 ที่ดูแลเขตพื้นที่ 2 จังหวัด มีความเห็นว่า สพม. มีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจทั้ง 4 ด้านสูงกว่าความเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดกลุ่ม สพม. 1 และ กลุ่ม สพม. 3 ทั้งนี้ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความเห็นต่อความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจของ สพม. ทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

5.10 ความพร้อมและศักยภาพในการรองรับการกระจายอำนาจของสถานศึกษา

ตารางที่ 5.13 รูปแบบของสถานศึกษา ค่าสถิติพื้นฐานและผลการเปรียบเทียบ ความพร้อมรองรับการกระจายอำนาจของสถานศึกษา ตามการรับรู้ของผู้อำนวยการสถานศึกษา

รูปแบบ สถานศึกษา	สถานศึกษา								รวม	
	เล็ก		ปานกลาง		ใหญ่		ใหญ่พิเศษ		ความถี่	ร้อยละ
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ		
รูปแบบที่ 1	45	33.83	77	45.83	41	67.21	64	71.11	227	50.22
รูปแบบที่ 2	35	26.32	74	44.05	16	26.23	25	27.78	150	33.19
รูปแบบที่ 3	39	29.32	14	8.33	4	6.56	0	0	57	12.61
รูปแบบที่ 4	14	10.53	3	1.79	0	0	1	1.11	18	3.98
รวม	133	100	168	100	61	100	90	100	452	100

ความพร้อม	กลุ่ม สพม.	สถานศึกษา												รวม		
		เล็ก			ปานกลาง			ใหญ่			ใหญ่พิเศษ			n	\bar{x}	SD
		n	\bar{x}	SD	n	\bar{x}	SD	n	\bar{x}	SD	n	\bar{x}	SD			
วิชาการ	กลุ่ม 1	41	3.79	0.53	51	4.11	0.51	23	4.14	0.60	31	4.27	0.41	146	4.06	0.53
	กลุ่ม 2	89	3.95	0.59	109	4.05	0.53	39	4.26	0.48	59	4.41	0.57	296	4.12	0.58
	กลุ่ม 3	16	3.84	0.77	29	4.06	0.43	11	4.40	0.34	11	4.17	0.44	67	4.08	0.54
	รวม	146	3.89	0.60	189	4.07	0.51	73	4.25	0.50	101	4.34	0.52	509	4.10	0.56
งบประมาณ	กลุ่ม 1	41	3.80	0.58	51	4.11	0.59	23	4.32	0.63	31	4.21	0.59	146	4.08	0.62
	กลุ่ม 2	89	3.94	0.58	109	4.12	0.61	39	4.31	0.59	59	4.44	0.62	296	4.15	0.63
	กลุ่ม 3	16	3.95	0.57	29	4.17	0.51	11	4.21	0.55	11	4.22	0.46	67	4.13	0.52
	รวม	146	3.90	0.58	189	4.13	0.59	73	4.30	0.59	101	4.35	0.60	509	4.13	0.61
งานบุคคล	กลุ่ม 1	41	3.87	0.70	51	4.29	0.49	23	4.38	0.72	31	4.12	0.78	146	4.15	0.68
	กลุ่ม 2	89	4.09	0.69	109	4.17	0.63	39	4.42	0.63	59	4.42	0.68	296	4.23	0.67
	กลุ่ม 3	16	3.78	0.83	29	4.25	0.52	11	4.21	0.59	11	4.05	0.56	67	4.10	0.64
	รวม	146	3.99	0.71	189	4.22	0.58	73	4.37	0.65	101	4.29	0.71	509	4.19	0.67
งานทั่วไป	กลุ่ม 1	41	3.87	0.62	51	4.23	0.54	23	4.33	0.53	31	4.16	0.67	146	4.13	0.61
	กลุ่ม 2	89	4.05	0.58	109	4.13	0.60	39	4.39	0.47	59	4.45	0.64	296	4.20	0.61
	กลุ่ม 3	16	3.87	0.69	29	4.17	0.55	11	4.13	0.31	11	4.13	0.42	67	4.09	0.54
	รวม	146	3.98	0.61	189	4.16	0.58	73	4.33	0.47	101	4.32	0.64	509	4.17	0.60

ตารางที่ 5.13 ค่าสถิติพื้นฐานและผลการเปรียบเทียบ ความพร้อมรองรับการกระจายอำนาจของ
สถานศึกษา ตามการรับรู้ของผู้อำนวยการสถานศึกษา (ต่อ)

การดำเนินงาน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P	
ด้านการบริหารวิชาการ	กลุ่ม สพม.	0.731	2	0.365	1.266	0.283	
	ขนาดโรงเรียน	9.070	3	3.023	10.470	0.000	
	กลุ่ม สพม.* ขนาดโรงเรียน	1.611	6	0.269	0.930	0.473	
	ความคลาดเคลื่อน (e)	143.503	497	0.289			
	ทั้งหมด	8700.854	509				
	test of homogeneity of variances (F = 1.257)						
ด้านการบริหาร งบประมาณ	กลุ่ม สพม.	0.757	2	0.378	1.088	0.338	
	ขนาดโรงเรียน	7.867	3	2.622	7.543	0.000	
	กลุ่ม สพม.* ขนาดโรงเรียน	1.308	6	0.218	0.627	0.709	
	ความคลาดเคลื่อน (e)	172.786	497	0.348			
	ทั้งหมด	8874.037	509				
	test of homogeneity of variances (F =0.324)						
ด้านการบริหารงาน บุคคล	กลุ่ม สพม.	2.402	2	1.201	2.812	0.061	
	ขนาดโรงเรียน	8.358	3	2.786	6.522	0.000	
	กลุ่ม สพม.* ขนาดโรงเรียน	3.959	6	0.660	1.545	0.162	
	ความคลาดเคลื่อน (e)	212.294	497	0.427			
	ทั้งหมด	9154.851	509				
	test of homogeneity of variances (F = 1.028)						
ด้านการบริหารงานทั่วไป	กลุ่ม สพม.	1.978	2	0.989	2.908	0.056	
	ขนาดโรงเรียน	5.932	3	1.977	5.814	0.001	
	กลุ่ม สพม.* ขนาดโรงเรียน	2.957	6	0.493	1.449	0.194	
	ความคลาดเคลื่อน (e)	169.030	497	0.340			
	ทั้งหมด	9018.484	509				
	test of homogeneity of variances (F = 0.917)						
ความพร้อมรองรับการ กระจายอำนาจ	กลุ่มที่ (I)	กลุ่มที่ (J)	ผลต่างระหว่าง ค่าเฉลี่ย (I-J)	ความ คลาดเคลื่อน มาตรฐาน	Sig.	ช่วงความเชื่อมั่น 95%	
						ขีดจำกัด ล่าง	ขีดจำกัด บน
ด้านการบริหาร วิชาการ	เล็ก	ปานกลาง	-0.17	0.06	0.02	-0.33	-0.02
		ใหญ่	-0.36	0.08	0.00	-0.56	-0.15
		ใหญ่พิเศษ	-0.45	0.07	0.00	-0.63	-0.26
	ปานกลาง	ใหญ่	-0.18	0.07	0.09	-0.38	0.02
		ใหญ่พิเศษ	-0.27	0.07	0.00	-0.45	-0.10
ใหญ่	ใหญ่พิเศษ	-0.09	0.08	1.00	-0.31	0.13	

ตารางที่ 5.13 ค่าสถิติพื้นฐานและผลการเปรียบเทียบ ความพร้อมรองรับการกระจายอำนาจของ
สถานศึกษา ตามการรับรู้ของผู้อำนวยการสถานศึกษา (ต่อ)

ความพร้อมรองรับการ กระจายอำนาจ	กลุ่มที่ (I)	กลุ่มที่ (J)	ผลต่างระหว่าง ค่าเฉลี่ย (I-J)	ความ คลาดเคลื่อน มาตรฐาน	Sig.	ช่วงความเชื่อมั่น 95%	
						ขีดจำกัด ล่าง	ขีดจำกัด บน
ด้านการบริหาร งบประมาณ	เล็ก	ปานกลาง	-0.22	0.06	0.00	-0.40	-0.05
		ใหญ่	-0.40	0.08	0.00	-0.62	-0.17
		ใหญ่พิเศษ	-0.45	0.08	0.00	-0.65	-0.24
	ปานกลาง	ใหญ่	-0.17	0.08	0.22	-0.39	0.04
		ใหญ่พิเศษ	-0.22	0.07	0.01	-0.42	-0.03
		ใหญ่	ใหญ่พิเศษ	-0.05	0.09	1.00	-0.29
ด้านการบริหาร งานบุคคล	เล็ก	ปานกลาง	-0.23	0.07	0.01	-0.42	-0.03
		ใหญ่	-0.38	0.09	0.00	-0.63	-0.13
		ใหญ่พิเศษ	-0.29	0.09	0.00	-0.52	-0.07
	ปานกลาง	ใหญ่	-0.16	0.09	0.49	-0.40	0.08
		ใหญ่พิเศษ	-0.07	0.08	1.00	-0.28	0.14
		ใหญ่	ใหญ่พิเศษ	0.09	0.10	1.00	-0.18
ด้านการ บริหารงานทั่วไป	เล็ก	ปานกลาง	-0.18	0.06	0.03	-0.35	-0.01
		ใหญ่	-0.35	0.08	0.00	-0.57	-0.12
		ใหญ่พิเศษ	-0.34	0.08	0.00	-0.54	-0.14
	ปานกลาง	ใหญ่	-0.17	0.08	0.23	-0.38	0.05
		ใหญ่พิเศษ	-0.16	0.07	0.14	-0.35	0.03
		ใหญ่	ใหญ่พิเศษ	0.00	0.09	1.00	-0.23

จากตารางที่ 5.13 พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษร้อยละ 71.11 เห็นว่า
สถานศึกษามีศักยภาพเป็นสถานศึกษารูปแบบที่ 1 กล่าวคือ เป็นสถานศึกษาที่พร้อมเป็นนิติบุคคลเต็ม
รูปแบบได้ทันที สามารถตัดสินใจอย่างเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นไปเพื่อประโยชน์ของ
ผู้เรียน ในขณะที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาโดยรวมเห็นว่า สถานศึกษามีความพร้อมและศักยภาพรองรับ
การกระจายอำนาจในแต่ละด้านทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการรับรู้ของผู้อำนวยการสถานศึกษาจำแนกตามขนาดสถานศึกษาและ
กลุ่ม สพม. ที่สังกัดต่อความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจทั้ง 4 ด้าน ของสถานศึกษา
พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดกลุ่ม สพม.ต่างกันรับรู้ความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจาย
อำนาจของสถานศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนผู้อำนวยการสถานศึกษาที่สถานศึกษาขนาด

ต่างกันรับรู้ความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ

1) ผู้อำนวยการสถานศึกษาขนาดเล็กรับรู้ที่สถานศึกษามีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจในด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป น้อยกว่าสถานศึกษาขนาดปานกลาง สถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ

2) ผู้อำนวยการสถานศึกษาขนาดปานกลางรับรู้ที่สถานศึกษามีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจในด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจากการรับรู้ของผู้อำนวยการ สถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ

3) ผู้อำนวยการสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษรับรู้ที่สถานศึกษามีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจในด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

5.11 ความพึงพอใจของสถานศึกษาต่อการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตารางที่ 5.14 ค่าสถิติพื้นฐานและผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของสถานศึกษาต่อการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ความพึงพอใจ	สพม.	สถานศึกษา												รวม		
		เล็ก			ปานกลาง			ใหญ่			ใหญ่พิเศษ			n	\bar{x}	SD
		n	\bar{x}	SD	n	\bar{x}	SD	n	\bar{x}	SD	n	\bar{x}	SD			
การดำเนินงาน	กลุ่ม 1	41	3.6	0.8	51	3.6	0.7	23	3.6	0.8	31	3.5	0.9	146	3.6	0.8
	กลุ่ม 2	89	3.7	0.8	109	3.8	0.7	39	3.9	0.8	59	3.7	0.8	296	3.7	0.8
	กลุ่ม 3	16	3.7	0.6	29	3.5	0.7	11	3.3	0.8	11	3.2	0.6	67	3.5	0.7
	รวม	146	3.7	0.8	189	3.7	0.7	73	3.7	0.8	101	3.6	0.8	509	3.6	0.8
ความพึงพอใจ		แหล่งความแปรปรวน						SS	df	MS	F	P				
		กลุ่ม สพม.						6.366	2	3.183	5.634	0.004				
		ขนาดโรงเรียน						1.332	3	0.444	0.786	0.502				
ความพึงพอใจการดำเนินงานของ สพม.		กลุ่ม สพม.* ขนาดโรงเรียน						1.808	6	0.301	0.533	0.783				
		ความคลาดเคลื่อน (e)						280.767	497	0.565						
		ทั้งหมด						7041.072	509							
test of homogeneity of variances (F = 0.397)																

ตารางที่ 5.14 ค่าสถิติพื้นฐานและผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของสถานศึกษาต่อการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ต่อ)

ความพึงพอใจ	กลุ่มที่ (I)	กลุ่มที่ (J)	ผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (I-J)	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	Sig.	ช่วงความเชื่อมั่น 95%	
						ขีดจำกัดล่าง	ขีดจำกัดบน
ความพึงพอใจของผู้อำนวยการสถานศึกษา	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	-0.18	0.08	0.06	-0.36	0.01
		กลุ่ม 3	0.11	0.11	1.00	-0.16	0.37
	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	0.28	0.10	0.02	0.04	0.53

จากตารางที่ 5.14 แสดงว่าผู้อำนวยการสถานศึกษาโดยรวม มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของสพม. โดยรวม ต่อกลุ่ม สพม. 1 และต่อกลุ่ม สพม. 2 อยู่ในระดับมาก ส่วนการดำเนินงานของกลุ่ม สพม. 3 ซึ่งต้องรับผิดชอบสถานศึกษาในพื้นที่ 3 หรือ 4 จังหวัด เป็นที่พึงพอใจของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น และผู้อำนวยการของสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ สพม. ในระดับมากเหมือนกัน

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ สพม. จำแนกตามกลุ่ม สพม. และขนาดของสถานศึกษาพบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของกลุ่ม สพม. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดกลุ่ม สพม. 2 มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ สพม. มากกว่าผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดกลุ่ม สพม. 3 อย่างมีนัยสำคัญ และผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดกลุ่ม สพม. 1 มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ สพม. ไม่แตกต่างจากความเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดกลุ่ม สพม. 2 และผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดกลุ่ม สพม. 3 ส่วนผู้อำนวยการของสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ สพม. ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

5.12 บทบาทและการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตารางที่ 5.15 ร้อยละของการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

การมีส่วนร่วมของสถานศึกษา	กลุ่ม สพม.	ร้อยละ	สถานศึกษา				รวม
			เล็ก	ปานกลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ	
1. ร่วมวางแผนในการขอให้มีการแบ่ง สพม. โดยเฉพาะ	กลุ่ม 1	ร้อยละ	48.72	43.75	45.45	58.06	48.57
		n (ความถี่)	39 (19)	48 (21)	22 (10)	31 (18)	140 (68)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	37.93	51.92	62.16	69.64	52.46
		n (ความถี่)	87 (33)	104 (54)	37 (23)	56 (56)	284 (149)
กลุ่ม 3	ร้อยละ	40.00	50.00	36.36	50.00	45.31	
	n (ความถี่)	15 (6)	28 (14)	11 (4)	10 (5)	64 (29)	
รวม	ร้อยละ	41.13	49.44	52.86	63.92	50.41	
	n (ความถี่)	141 (58)	180 (89)	70 (37)	97 (62)	488 (246)	
2. ได้ร่วมจัดตั้ง สพม.	กลุ่ม 1	ร้อยละ	61.54	52.08	63.64	70.97	60.71
		n (ความถี่)	39 (24)	48 (25)	22 (14)	31 (22)	140 (85)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	41.38	49.04	64.86	64.29	51.76
		n (ความถี่)	87 (36)	104 (51)	37 (24)	56 (36)	284 (147)
กลุ่ม 3	ร้อยละ	40.00	50.00	45.45	70.00	50.00	
	n (ความถี่)	15 (6)	28 (14)	11 (5)	10 (7)	64 (32)	
รวม	ร้อยละ	46.81	50.00	61.43	67.01	54.10	
	n (ความถี่)	141 (66)	180 (90)	70 (43)	97 (65)	488 (264)	
3. ได้ร่วมเป็นกรรมการดำเนินการของ สพม.	กลุ่ม 1	ร้อยละ	35.90	52.08	63.64	67.74	52.86
		n (ความถี่)	39 (14)	48 (25)	22 (14)	31 (21)	140 (74)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	32.18	37.50	67.57	76.79	47.54
		n (ความถี่)	87 (28)	104 (39)	37 (25)	56 (43)	284 (135)
กลุ่ม 3	ร้อยละ	46.67	50.00	72.73	90.00	59.38	
	n (ความถี่)	15 (7)	28 (14)	11 (8)	10 (9)	64 (35)	
รวม	ร้อยละ	34.75	43.33	67.14	75.26	50.61	
	n (ความถี่)	141 (49)	180 (78)	70 (47)	97 (73)	488 (141)	
4. เป็นศูนย์เบิกงบประมาณในนามของ สพม.	กลุ่ม 1	ร้อยละ	15.38	14.58	22.73	12.90	15.71
		n (ความถี่)	39 (6)	48 (7)	22 (5)	31 (4)	140 (22)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	11.49	17.31	16.22	32.14	18.31
		n (ความถี่)	87 (10)	104 (18)	37 (6)	56 (18)	284 (52)
กลุ่ม 3	ร้อยละ	6.67	21.43	9.09	20.00	15.63	
	n (ความถี่)	15 (1)	28 (6)	11 (1)	10 (2)	64 (10)	
รวม	ร้อยละ	12.06	17.22	17.14	24.74	17.21	
	n (ความถี่)	141 (17)	180 (31)	70 (12)	97 (24)	488 (84)	

ตารางที่ 5.15 ร้อยละของการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของสถานศึกษา	กลุ่ม สพม.	ร้อยละ	สถานศึกษา				รวม	
			เล็ก	ปานกลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ		
5. สนับสนุนงบประมาณให้ สพม.	กลุ่ม 1	ร้อยละ	53.85	43.75	45.45	48.39	47.86	
		n (ความถี่)	39 (21)	48 (21)	22 (10)	31 (15)	140 (67)	
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	42.53	48.08	62.16	48.21	48.24	
		n (ความถี่)	87 (37)	104 (50)	37 (23)	56 (27)	284 (137)	
	กลุ่ม 3	ร้อยละ	20.00	21.43	27.27	60.00	28.13	
		n (ความถี่)	15 (3)	28 (6)	11 (3)	10 (6)	64 (18)	
	รวม	ร้อยละ	43.26	42.78	51.43	49.48	45.49	
		n (ความถี่)	141 (61)	180 (77)	70 (36)	97 (48)	488 (222)	
	6. สนับสนุนบุคลากรไปช่วยงานที่ สพม.	กลุ่ม 1	ร้อยละ	30.77	33.33	27.27	48.39	35.00
			n (ความถี่)	39 (12)	48 (16)	22 (6)	31 (15)	140 (49)
		กลุ่ม 2	ร้อยละ	21.84	33.65	48.65	50.00	35.21
			n (ความถี่)	87 (19)	104 (35)	37 (18)	56 (28)	284 (100)
กลุ่ม 3		ร้อยละ	13.33	32.14	27.27	60.00	31.25	
		n (ความถี่)	15 (2)	28 (9)	11 (3)	10 (6)	64 (20)	
รวม		ร้อยละ	23.40	33.33	38.57	50.52	34.63	
		n (ความถี่)	141 (33)	180 (60)	70 (27)	97 (49)	488 (169)	
7. สนับสนุนสถานที่ในการ ดำเนินงานของ สพม. ที่ท่านสังกัด		กลุ่ม 1	ร้อยละ	30.77	29.17	36.36	64.52	38.57
			n (ความถี่)	39 (12)	48 (14)	22 (8)	31 (20)	140 (54)
		กลุ่ม 2	ร้อยละ	21.84	29.81	32.43	57.14	33.10
			n (ความถี่)	87 (19)	104 (31)	37 (12)	56 (32)	284 (94)
	กลุ่ม 3	ร้อยละ	13.33	17.86	27.27	50.00	23.44	
		n (ความถี่)	15 (2)	28 (5)	11 (3)	10 (5)	64 (15)	
	รวม	ร้อยละ	23.40	27.78	32.86	58.76	33.40	
		n (ความถี่)	141 (33)	180 (50)	70 (23)	97 (57)	488 (163)	
	8. ได้ร่วมวางแผนและพัฒนา ที่ท่านสังกัด	กลุ่ม 1	ร้อยละ	56.41	58.33	50.00	74.19	60.00
			n (ความถี่)	39 (22)	48 (28)	22 (11)	31 (23)	140 (84)
		กลุ่ม 2	ร้อยละ	52.87	55.77	64.86	67.86	58.45
			n (ความถี่)	87 (46)	104 (58)	37 (24)	56 (38)	284 (166)
กลุ่ม 3		ร้อยละ	33.33	60.71	45.45	70.00	53.13	
		n (ความถี่)	15 (5)	28 (17)	11 (5)	10 (7)	64 (34)	
รวม		ร้อยละ	51.77	57.22	57.14	70.10	58.20	
		n (ความถี่)	141 (73)	180(103)	70 (40)	97 (68)	488 (284)	

ตารางที่ 5.15 ร้อยละของการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของสถานศึกษา	กลุ่ม สพม.	ร้อยละ	สถานศึกษา				รวม	
			เล็ก	ปานกลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ		
9. ได้ร่วมให้ความเห็นและ ประเมินผลการดำเนินงาน สพม. ที่ท่านสังกัด	กลุ่ม 1	ร้อยละ	48.72	64.58	68.18	74.19	62.86	
		n (ความถี่)	39 (19)	48 (31)	22 (15)	31 (23)	140 (88)	
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	67.82	60.58	59.46	66.07	63.73	
		n (ความถี่)	87 (59)	104 (63)	37 (22)	56 (37)	284 (181)	
	กลุ่ม 3	ร้อยละ	53.33	60.71	27.27	50.00	51.56	
		n (ความถี่)	15 (8)	28 (17)	11 (3)	10 (5)	64 (33)	
	รวม	ร้อยละ	60.99	61.67	57.14	67.01	61.89	
		n (ความถี่)	141 (86)	180(111)	70 (40)	97 (65)	488 (302)	
	10. สถานศึกษาได้รับผลประโยชน์ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนและ คุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น	กลุ่ม 1	ร้อยละ	69.23	62.50	68.18	61.29	65.00
			n (ความถี่)	39 (27)	48 (30)	22 (15)	31 (19)	140 (91)
กลุ่ม 2		ร้อยละ	74.71	75.96	75.68	71.43	74.65	
		n (ความถี่)	87 (65)	104 (79)	37 (28)	56 (40)	284 (212)	
กลุ่ม 3		ร้อยละ	73.33	71.43	54.55	70.00	68.75	
		n (ความถี่)	15 (11)	28 (20)	11 (6)	10 (7)	64 (44)	
รวม		ร้อยละ	73.05	71.67	70.00	68.04	71.11	
		n (ความถี่)	141(103)	180(129)	70 (49)	97 (66)	488 (347)	
11. ปัญหาของการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาได้รับการแก้ไข จากการมี สพม.		กลุ่ม 1	ร้อยละ	66.67	54.17	68.18	54.84	60.00
			n (ความถี่)	39 (26)	48 (26)	22 (15)	31 (17)	140 (84)
	กลุ่ม 2	ร้อยละ	62.07	61.54	70.27	67.86	64.08	
		n (ความถี่)	87 (54)	104 (64)	37 (26)	56 (182)	284 (182)	
	กลุ่ม 3	ร้อยละ	60.00	39.29	45.45	60.00	48.44	
		n (ความถี่)	15 (9)	28 (11)	11 (5)	10 (6)	64 (31)	
	รวม	ร้อยละ	63.12	56.11	65.71	62.89	60.86	
		n (ความถี่)	141 (89)	180(101)	70 (46)	97 (61)	488 (297)	

จากตารางที่ 5.15 แสดงบทบาทและการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในการดำเนินงานของ สพม. จำแนกตามกลุ่ม สพม. และขนาดสถานศึกษาซึ่งสรุปได้ดังนี้

1) เมื่อพิจารณาโดยรวมสถานศึกษามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ สพม. ใน 5 อันดับแรกคือ สถานศึกษาได้รับผลประโยชน์การพัฒนาคุณภาพนักเรียนและคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น (71.11%) ได้ร่วมให้ความเห็นและประเมินผลการดำเนินงานของ สพม. ที่สังกัด (61.89%) ปัญหาของการจัดการศึกษาได้รับการแก้ไขจากการมี สพม. (60.86%) ได้ร่วมวางแผนและพัฒนา สพม. ที่สังกัด (58.20%) และได้ร่วมจัดตั้ง สพม. (54.10%)

2) เมื่อพิจารณาตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ สพม. ในฐานะผู้ให้ ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง มักจะมีบทบาทสูงในฐานะผู้รับ เช่น สถานศึกษาได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น สถานศึกษาขนาดใหญ่หรือขนาดใหญ่พิเศษ มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ สพม. ใน 5 อันดับแรกคือ ได้ร่วมเป็นกรรมการดำเนินงานของ สพม. (75.26%) ได้ร่วมวางแผนและพัฒนา สพม. ที่สังกัด (70.10%) สถานศึกษาได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น (70.00%) ได้ร่วมให้ความเห็นและประเมินผลการดำเนินงาน สพม. ที่สังกัด (67.01%) และได้ร่วมจัดตั้ง สพม. (67.01%)

3) เมื่อพิจารณาตามกลุ่ม สพม. ที่สังกัดของสถานศึกษา ปรากฏว่าสถานศึกษาในแต่ละกลุ่ม สพม. มีบทบาทและมีส่วนร่วมใกล้เคียงกัน สถานศึกษาในแต่ละกลุ่ม สพม. ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดตั้ง สพม. ได้ร่วมวางแผนและพัฒนา สพม. ที่สังกัด ได้ร่วมให้ความเห็น และประเมินผลการดำเนินงาน สพม. ที่สังกัด ได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น และปัญหาของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้รับการแก้ไข

สำหรับรายละเอียดอื่นๆ แสดงไว้ในตารางที่ 5.15

5.1.3 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในมุมมองของผู้อำนวยการสถานศึกษา

ตารางที่ 15.6 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในมุมมองของผู้อำนวยการสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ	กลุ่ม สพม.							
	กลุ่ม 1		กลุ่ม 2		กลุ่ม 3		รวม	
	(n=174)		(n=326)		(n=76)		(n=576)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. ควรจัดตั้ง สพม. เป็นรายจังหวัด	9	5.17	56	17.18	17	22.37	82	14.24
2. จัดหาบุคลากรของเขตพื้นที่ให้เพียงพอเหมาะสมกับปริมาณงาน	19	10.92	40	12.27	14	18.42	73	12.67
3. การดำเนินงานยังมีความล่าช้า ทั้งด้านการบริหารบุคคล งบประมาณ การรับส่งหนังสือ เป็นต้น	24	13.79	24	7.36	10	13.16	58	10.07
4. บุคลากรยังขาดประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ควรมีการจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่ตรงกับงาน/พัฒนาบุคลากรอย่างเร่งด่วน	15	8.62	28	8.59	13	17.11	56	9.72
5. คุณภาพ และประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของ สพม.	13	7.47	33	10.12	1	1.32	47	8.16
6. เป็นผู้นำทางวิชาการในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในเขต/คุณภาพการศึกษา/งานวิชาการ	14	8.05	21	6.44	0	0.00	35	6.08

ตารางที่ 15.6 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ในมุมมองของผู้อำนวยการสถานศึกษา (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	กลุ่ม สพม.							
	กลุ่ม 1 (n=174)		กลุ่ม 2 (n=326)		กลุ่ม 3 (n=76)		รวม (n=576)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
7. คน. มีน้อย และควรเป็นผู้มีคุณภาพทางวิชาการ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดการศึกษาได้อย่างมืออาชีพ	15	8.62	15	4.60	2	2.63	32	5.56
8. ความไม่พร้อมของอาคารสถานที่ อุปกรณ์ และอยู่ห่างไกล	3	1.72	14	4.29	3	3.95	20	3.47
9. การประสานงานขอความร่วมมือระหว่างโรงเรียน และ สพม. ต้องมีประสิทธิภาพ ไม่ล่าช้า/กระชั้นชิด การรับส่งหนังสือล่าช้า	7	4.02	10	3.07	2	2.63	19	3.30
10. เจ้าหน้าที่ขาดจิตบริการ มนุษย์สัมพันธ์ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการทำงาน	5	2.87	9	2.76	1	1.32	15	2.60
11. ขาดงบประมาณสนับสนุน	3	1.72	8	2.45	1	1.32	12	2.08
12. การกระจายอำนาจยังไม่ชัดเจน	5	2.87	7	2.15	0	0.00	12	2.08
13. อ.ก.ค.ศ. ควรคัดเลือกจากบุคคลที่มีความรู้และคุณธรรมโดยการเลือกตั้งจากครู ปัจจุบันใช้เชิญพรรคพวกมาคัดเลือกเป็นตัวแทนสามารถซ่อนเส้นวิธีการได้	6	3.45	5	1.53	0	0	11	1.91
14. การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา	2	1.15	5	1.53	3	3.95	10	1.74
15. ดูแลช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็กให้มากขึ้น	5	2.87	4	1.23	0	0.00	9	1.56
16. การจัดสรรอัตราค่าจ้างให้แก่สถานศึกษาอย่างเพียงพอ	4	2.30	3	0.92	1	1.32	8	1.39
17. ความเป็นธรรม ความโปร่งใสในการดำเนินการของ สพม.	3	1.72	5	1.53	0	0.00	8	1.39
18. ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อการสื่อสาร (ICT)	3	1.72	5	1.53	0	0.00	8	1.39
19. ระบบข้อมูลสารสนเทศที่ขาดประสิทธิภาพ ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน	1	0.57	5	1.53	1	1.32	7	1.22
20. จัดตั้งศูนย์ประสานงานประจำจังหวัด	2	1.15	4	1.23	0	0.00	6	1.04
21. ความต่อเนื่องของ ผอ. สพม. กรณีย้าย เกษียณ/ความเหมาะสมของการเข้าสู่ตำแหน่ง	1	0.57	4	1.23	1	1.32	6	1.04
22. สพม. อยู่ไกล การประสานงานไม่สะดวก	0	0.00	3	0.92	2	2.63	5	0.87
23. ควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมและหลักธรรมาภิบาลให้มากขึ้น/การแบ่งพรรคแบ่งพวก	3	1.72	2	0.61	0	0	5	0.87
24. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา	2	1.15	3	0.92	0	0	5	0.87
25. การบรรจุบุคลากรไม่ตรงกับความต้องการของโรงเรียน/ไม่ตรงวิชาเอก	3	1.72	0	0	0	0	3	0.52
26. ลดเวลา/เปลี่ยนการอบรมครูเป็นช่วงปิดภาคเรียน เพื่อไม่ให้กระทบกับงานสอน	1	0.57	2	0.61	0	0	3	0.52
27. อื่นๆ	6	3.45	11	3.37	4	5.26	21	3.65
รวม	174	100	326	100	76	100	576	100

จากตารางที่ 15.6 พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่สังกัดกลุ่ม สพม. 2 และกลุ่ม สพม. 3 ซึ่งอยู่ใน สพม. ที่ต้องรับผิดชอบพื้นที่หลายจังหวัด เห็นพ้องว่าควรมีการจัดตั้ง สพม. เป็นรายจังหวัดมากที่สุด รวมถึงควรมีการจัดบุคลากรของเขตพื้นที่ให้เพียงพอเหมาะสมกับปริมาณงาน เนื่องจากการดำเนินงานในด้านต่างๆ ยังมีความล่าช้า นอกจากนี้ บุคลากรยังขาดประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญในงานที่ทำ ดังนั้น ควรมีการจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่ตรงกับงาน หรือพัฒนาบุคลากรอย่างเร่งด่วน

บทที่ 6

ประสิทธิผล และผลลัพธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

6.1 ประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

6.1.1 ประสิทธิภาพการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายตามกลยุทธ์ ประจำปีงบประมาณ 2554/2

1) ค่าสถิติพื้นฐานของผลการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายตามกลยุทธ์ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2554/2 แสดงในตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1 ค่าสถิติพื้นฐานของผลการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายตามกลยุทธ์ ประจำปีงบประมาณ 2554/2 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (42 เขต)

กลยุทธ์ประเมินโดย สตพ.	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	สัมประสิทธิ์การกระจาย
1	1.00	1.00	1.00	พอใช้	0.00	0.00
2	2.00	3.67	2.94	ดีมาก	0.35	11.82
3	2.33	4.00	3.02	ดีมาก	0.32	10.63
เฉลี่ย 1-3	1.89	2.67	2.32	ดี	0.17	7.45
5.1	2.00	4.00	3.12	ดี	0.47	14.94
5.2	2.00	3.00	2.43	พอใช้	0.50	20.62
5.3	2.00	3.00	2.35	พอใช้	0.33	14.03
5.4	2.00	3.00	2.52	พอใช้	0.31	12.34
5	1.88	3.13	2.67	พอใช้	0.25	9.25

จากตารางที่ 6.1 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีผลการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายตามกลยุทธ์ ซึ่งสอบถามและประเมินโดยสำนักติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคูณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตร และส่งเสริมความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ กลยุทธ์ที่ 2 ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์ที่ 3 ขยายโอกาสให้ทั่วถึง คอบคลุมผู้เรียนให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มศักยภาพ และกลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร จัดการศึกษาตามแนวการกระจายอำนาจทางการศึกษาและตามหลักธรรมาภิบาล โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ผลปรากฏว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยเฉลี่ยมีผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ 2 และ ที่ 3 อยู่ในระดับดีมาก ซึ่งคะแนนในแต่ละ สพม. ไม่แตกต่างกันมากนัก ส่วนผลการดำเนินงานในกลยุทธ์ที่ 1 และ 5 โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้ และคะแนนในแต่ละ สพม.

ใกล้เคียงกัน คะแนนเฉลี่ยของผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ 1-3 อยู่ในระดับดี ซึ่งคะแนนความแตกต่างในแต่ละ สพม. ใกล้เคียงกัน

สำหรับประเด็นย่อยในกลยุทธ์ที่ 5 พบว่า ผลการดำเนินงานในประเด็นย่อย 5.2 คือ การกำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดความเข้มแข็ง ประเด็นย่อยที่ 5.3 บริหารอัตรากำลังให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษา และประเด็นย่อย 5.4 สร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา พบว่า โดยเฉลี่ย สพม. มีผลการดำเนินงานอยู่ระดับพอใช้ ความแตกต่างคะแนนในประเด็นย่อย 5.3 และ 5.4 ใกล้เคียงกัน แต่คะแนนในประเด็นย่อย 5.2 มีความแตกต่างกันพอสมควร สพม. มีผลการดำเนินงานโดยเฉลี่ยในประเด็นย่อย 5.1 บริหารจัดการโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ และพัฒนาระบบการจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) อยู่ในระดับดี โดยที่คะแนนในแต่ละ สพม. ไม่แตกต่างกันมากนัก

2) ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ระหว่างกลุ่ม สพม. 3 กลุ่ม คือ กลุ่ม สพม. 1 ประกอบด้วย สพม. ที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา 1 จังหวัด หรือน้อยกว่า มีจำนวน 14 เขต กลุ่ม สพม. 2 รับผิดชอบการจัดการศึกษา 2 จังหวัด มีจำนวน 23 เขต และกลุ่ม สพม. 3 รับผิดชอบการจัดการศึกษา 3 หรือ 4 จังหวัด ซึ่งมีจำนวน 5 เขต ผลการเปรียบเทียบปรากฏว่า

2.1) กลุ่ม สพม. 1, 2 และ 3 มีผลดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ 1 ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ทุก สพม. มีผลดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ 1 คือ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาต่ำกว่าเป้าหมาย

2.2) กลุ่ม สพม. 1 มีผลดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ 2 มากกว่ากลุ่ม สพม. 2 อย่างมีนัยสำคัญ และกลุ่ม สพม. 1 มีผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ 2 มากกว่ากลุ่ม สพม. 3 อย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ส่วนกลุ่ม สพม. 2 และ กลุ่ม สพม. 3 มีผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ 2 ไม่แตกต่างกัน

2.3) กลุ่ม สพม. 1, 2 และ 3 มีผลดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ 3 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2.4) กลุ่ม สพม. 1 มีผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์เฉลี่ย 1-3 มากกว่ากลุ่ม สพม. 2 อย่างมีนัยสำคัญ และกลุ่ม สพม. 2 มีผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์เฉลี่ย 1-3 มากกว่า สพม. 3 อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนกลุ่ม สพม. 1 และกลุ่ม สพม. 2 มีผลการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

2.5) กลุ่ม สพม. 1, 2 และ 3 มีผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ 5 และในแต่ละประเด็นย่อยของกลยุทธ์ที่ 5 (5.1-5.4) ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

3) ประสิทธิภาพการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายตามกลยุทธ์ ประจำปีงบประมาณ 2554/2

3.1) ผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคูณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถด้านเทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ผลประเมินพบว่า ทุก สพม. ได้คะแนนเฉลี่ย 1.00 มีผลการดำเนินงานต่ำกว่าเป้าหมาย ผลประเมินระดับพอใช้

3.2) ผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ 2 ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการประเมินพบว่า เกือบทุก สพม. มีผลการดำเนินงาน

สูงกว่าเป้าหมาย ผลประเมินอยู่ในระดับดีมากขึ้นไป โดยจำแนกได้ดังนี้คือ ระดับดีเยี่ยมมี 6 เขต ได้แก่ สพม. เขต 20, สพม. เขต 27, สพม. เขต 30, สพม. เขต 31, สพม. เขต 33 และ สพม. เขต 35 อยู่ในระดับดีมี 3 เขต คือ สพม. เขต 7, สพม. เขต 8 และ สพม. เขต 15 ส่วนที่เหลือ 33 เขต มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก จะเห็นได้ว่าทุก สพม. บรรลุวัตถุประสงค์ในการขับเคลื่อนนโยบายตามกลยุทธ์ที่ 2 อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อสังเกตว่า การประเมินประสิทธิผลตามกลยุทธ์นี้มิได้ประเมินผลผลิตและผลลัพธ์ แต่เป็นการประเมินปัจจัยและกระบวนการเป็นสำคัญ

3.3) ผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ 3 ขยายโอกาสให้ทั่วถึง ครอบคลุมผู้เรียนให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ผลปรากฏว่า สพม. ทุกเขตมีผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายในระดับดีขึ้นไป กล่าวคือ มี สพม. จำนวน 3 เขต มีผลประเมินในระดับดี มี สพม. จำนวน 10 เขต มีผลประเมินในระดับดีมาก และ สพม. จำนวน 29 เขต ที่มีผลประเมินในระดับดีเยี่ยม อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อสังเกตว่า ในการประเมินตามกลยุทธ์นี้ สพม. ใช้ข้อมูลรายงานจากสถานศึกษา ซึ่งอาจจำเป็นต้องมีการตรวจสอบรวมทั้งการประเมินโดยตรงจากระบบฐานข้อมูลการขยายโอกาสทางการศึกษาของ สพม.

3.4) ผลการดำเนินงานโดยเฉลี่ย 3 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1-3 พบว่า ทุก สพม. บรรลุเป้าหมายในระดับดีขึ้นไป กล่าวคือ มี สพม. ที่มีคุณภาพในระดับดี จำนวน 36 เขต และอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 6 เขต

3.5) ผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาตามแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยเน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน และร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา พบว่า สพม. ทุกเขตมีประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาตามกลยุทธ์ที่ 5 อยู่ในระดับพอใช้ขึ้นไป กล่าวคือ มี สพม. อยู่ในระดับพอใช้จำนวน 24 เขต และอยู่ในระดับดี จำนวน 18 เขต ทั้งนี้ไม่มี สพม. ใดมีประสิทธิภาพบริหารจัดการศึกษาในระดับปรับปรุงหรือระดับดีมาก

เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาของ สพม. ในแต่ละประเด็นย่อย 5.1-5.4 สรุปผลประเมินตามมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้ผลโดยสรุปดังนี้

3.5.1) ประเด็นย่อยที่ 5.1 สพม. บริหารจัดการโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์และพัฒนาระบบการจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ผลประเมินพบว่า มี สพม. บริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐอยู่ในระดับพอใช้จำนวน 7 เขต อยู่ในระดับดีจำนวน 22 เขต และอยู่ในระดับดีมากจำนวน 13 เขต

3.5.2) ประเด็นย่อยที่ 5.2 สพม. มีการกำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดความเข้มแข็ง ผลการประเมินพบว่า มี สพม. ที่ได้ดำเนินการตามประเด็นย่อยที่ 5.2 อยู่ในระดับปรับปรุงจำนวน 1 เขต อยู่ในระดับพอใช้จำนวน 25 เขต อยู่ในระดับดีจำนวน 10 เขต และอยู่ในระดับดีมากจำนวน 6 เขต

3.5.3) ประเด็นย่อยที่ 5.3 สพม. บริหารอัตรากำลังให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นมืออาชีพ ผลการประเมินพบว่า มี สพม. ได้ดำเนินการตามประเด็นย่อยที่ 5.3 อยู่ในระดับพอใช้จำนวน 38 เขต และอยู่ในระดับดีจำนวน 4 เขต

3.5.4) ประเด็นย่อยที่ 5.4 สพม. สร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา ผลการประเมินพบว่า มี สพม. ได้ดำเนินการตามประเด็นย่อยที่ 5.4 อยู่ในระดับพอใช้จำนวน 33 เขต และอยู่ในระดับดีจำนวน 9 เขต

โดยสรุปประสิทธิผลการขับเคลื่อนนโยบายตามกลยุทธ์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554/2 ของ สพม. ทั้ง 42 เขต แสดงในตารางที่ 6.2

ตารางที่ 6.2 ร้อยละของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่บรรลุเป้าหมายในระดับดีขึ้นไปแต่ ละกลยุทธ์

กลยุทธ์ที่	จำนวน สพม.	จำนวน สพม. ที่มี ผลประเมินระดับดีขึ้นไป	ร้อยละ
1	42	0	0.00
2	42	42	100.00
3	42	42	100.00
เฉลี่ย 1-3	42	42	100.00
5	42	18	42.86

6.1.2 ประสิทธิภาพตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

ผลการดำเนินงานตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 4 มิติ คือ มิติที่ 1 ประสิทธิภาพ มิติที่ 2 ความพึงพอใจ มิติที่ 3 ประสิทธิภาพ และมิติที่ 4 PMQA ผลการประเมินแสดงในตารางที่ 6.3

ตารางที่ 6.3 ผลการประเมินตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

ผลประเมิน	มิติที่ 1	มิติที่ 2	มิติที่ 3	มิติที่ 4	รวม
	ประสิทธิผล	ความพึงพอใจ	ประสิทธิภาพ	PMQA	
	จำนวนเขต (%)	จำนวนเขต (%)	จำนวนเขต (%)	จำนวนเขต (%)	
ระดับดีมาก	12 (28.57)	25 (59.52)	10 (23.81)	15 (35.71)	10 (23.81)
ระดับดี	27 (64.29)	8 (19.05)	7 (16.67)	8 (19.05)	15 (35.71)
พอใช้	3 (7.14)	1 (2.38)	12 (28.57)	4 (9.52)	16 (38.10)
ปรับปรุง	0 (0.00)	8 (19.05)	13 (30.95)	15 (35.71)	1 (2.38)

จากตารางที่ 6.3 เมื่อพิจารณาผลประเมินตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในแต่ละมิติ และโดยรวมสรุปได้ดังนี้

- 1) มี สพม. จำนวน 39 เขต คิดเป็นร้อยละ 92.86 บรรลุประสิทธิผลในมิติที่ 1 อยู่ในระดับดีขึ้นไป
- 2) มี สพม. จำนวน 33 เขต คิดเป็นร้อยละ 78.57 บรรลุประสิทธิผลในมิติที่ 2 คือ เป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการในระดับดีขึ้นไป
- 3) มี สพม. จำนวน 17 เขต คิดเป็นร้อยละ 40.48 บรรลุประสิทธิผลตามมิติที่ 3 คือมีประสิทธิภาพในระดับดีขึ้นไป
- 4) มี สพม. จำนวน 33 เขต คิดเป็นร้อยละ 78.57 บรรลุประสิทธิผลตามมิติที่ 4 คือมีคุณภาพตามมาตรฐาน PMQA ในระดับดีขึ้นไป
- 5) มี สพม. จำนวน 25 เขต คิดเป็นร้อยละ 59.52 บรรลุประสิทธิผลตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 ในระดับดีขึ้นไป

6.1.3 ประสิทธิภาพตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต แสดงในตารางที่ 6.4

ตารางที่ 6.4 ผลประเมินตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต

ผลประเมิน	จำนวนเขตพื้นที่การศึกษา	ร้อยละ
ดีมาก	33	78.57
ดี	8	19.05
พอใช้	1	2.38
ปรับปรุง	0	0.00

จากตารางที่ 6.4 พบว่า สพม. 41 เขต ใน 42 เขต หรือคิดเป็นร้อยละ 97.62 มีผลประเมินตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 อยู่ในระดับดีขึ้นไป กล่าวคือ มี สพม. เพียงเขตเดียวที่ไม่บรรลุประสิทธิผลตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

6.1.4 ประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของผู้อำนวยการสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง สพม. มี 4 ประการคือ ข้อที่ 1 เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปให้เป็นเอกภาพและมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานของชาติ ข้อที่ 2 เพื่อให้มีหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา รับผิดชอบการจัดการมัธยมศึกษาเป็นการเฉพาะ ข้อที่ 3 เพื่อสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในการกระจายอำนาจและการส่งเสริมความเข้มแข็งใน สพม. และสถานศึกษา และข้อที่ 4 เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ความมั่นคง ความสามัคคี และความสมานฉันท์ ในการจัดการศึกษาของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องตามนโยบายการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทยของกระทรวงศึกษาธิการ

จากการสอบถามผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 509 คน เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 146 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 189 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 73 คน และผู้อำนวยการสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 101 คน ในกรณีจำแนกตามกลุ่ม สพม. 1, 2 และ 3 พบว่าเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดกลุ่ม สพม. 1, 2 และ 3 จำนวน 146 คน, 296 คน และ 67 คน ตามลำดับ ตามการรับรู้ของผู้อำนวยการสถานศึกษาโดยรวมและจำแนกตามขนาดสถานศึกษาและกลุ่ม สพม. พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาโดยรวมและจำแนกตามขนาดสถานศึกษา และกลุ่ม สพม. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สพม. ที่สถานศึกษาสังกัดอยู่ได้ดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง สพม. ข้อที่ 1, 2, 3 และ 4 โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าพิสัยของค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง สพม. ระหว่าง 3.64-4.17 จากมาตราส่วนประมาณค่าระบบ 5 แต้ม

6.2 ผลลัพธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

6.2.1 ผลลัพธ์ของการมี สพม. ต่อคะแนน O-NET ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6

พบว่า คะแนนเฉลี่ย O-NET ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในแต่ละวิชา 8 วิชา และรวมเฉลี่ย 5 วิชาหลัก และรวมเฉลี่ย 8 วิชา ก่อนมี สพม. (ปีการศึกษา 2551-2553) สูงกว่าหลังมี สพม. (ปีการศึกษา 2554) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าการมี สพม. มาปีเศษยังไม่สามารถยับยั้งความตกต่ำของคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งแสดงโดยคะแนน O-NET ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนน O-NET และการเปรียบเทียบคะแนน O-NET ก่อน และ หลังมี สพม. แสดงรายละเอียดในตารางที่ 6.5 - 6.14 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6.5 ค่าสถิติพื้นฐานคะแนน O-NET ม.6 รวม 8 วิชา ก่อนและหลังมี สพม.

สพม.	จำนวน โรงเรียน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	สัมประสิทธิ์ การกระจาย
เฉลี่ยรวม 8 วิชา หลังมี สพม.						
เขต 1	66	25.42	60.69	36.91	5.73	15.53
เขต 2	51	27.19	46.36	37.39	3.91	10.47
เขต 3	47	26.50	43.42	32.52	3.95	12.13
เขต 4	42	29.35	44.20	33.91	3.32	9.79
เขต 5	64	25.73	40.08	32.03	2.63	8.20
เขต 6	50	29.54	41.88	33.74	3.04	9.01
เขต 7	43	27.36	38.54	31.86	2.29	7.18
เขต 8	55	28.89	42.73	33.08	2.79	8.42
เขต 9	61	28.07	43.26	33.50	2.97	8.86
เขต 10	60	27.79	45.15	33.42	3.24	9.68
เขต 11	65	26.60	42.00	32.58	2.51	7.72
เขต 12	94	28.33	44.02	32.75	2.92	8.91
เขต 13	44	28.90	54.43	33.27	4.05	12.18
เขต 14	27	28.46	44.71	33.50	3.66	10.93
เขต 15	45	24.68	37.09	29.39	2.93	9.97
เขต 16	53	28.43	45.89	33.38	3.70	11.09
เขต 17	38	28.63	39.75	32.42	2.35	7.25
เขต 18	50	28.92	42.39	34.51	2.96	8.58
เขต 19	52	27.22	39.04	30.55	2.06	6.73
เขต 20	63	26.02	41.92	31.22	2.34	7.50
เขต 21	56	27.06	36.65	30.39	1.68	5.53
เขต 22	81	25.92	44.13	30.74	2.35	7.65
เขต 23	45	28.18	38.80	31.48	2.07	6.59
เขต 24	55	25.41	36.15	30.02	2.02	6.72
เขต 25	82	26.74	40.52	30.94	2.32	7.50
เขต 26	35	27.07	36.95	30.24	2.15	7.12
เขต 27	60	24.30	38.46	30.70	2.13	6.95
เขต 28	83	24.81	39.56	31.29	2.03	6.48
เขต 29	81	27.64	41.74	31.37	1.79	5.70
เขต 30	37	26.89	36.51	30.72	2.10	6.82
เขต 31	50	29.47	42.12	32.65	2.42	7.42
เขต 32	67	27.58	40.67	31.26	2.19	7.01
เขต 33	85	26.07	40.66	30.99	2.08	6.71

ตารางที่ 6.5 ค่าสถิติพื้นฐานคะแนน O-NET ม.6 รวม 8 วิชา ก่อนและหลังมี สพม. (ต่อ)

สพม.	จำนวน โรงเรียน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	สัมประสิทธิ์ การกระจาย
เขต 34	41	27.71	43.57	33.02	2.96	8.97
เขต 35	46	27.60	44.55	33.36	3.00	8.98
เขต 36	59	29.56	45.24	33.14	2.80	8.46
เขต 37	45	28.17	43.26	33.40	2.89	8.67
เขต 38	47	28.11	36.99	31.61	2.18	6.90
เขต 39	58	29.18	43.70	32.41	3.02	9.32
เขต 40	39	28.49	36.36	31.69	1.72	5.44
เขต 41	62	27.13	38.40	31.76	2.06	6.49
เขต 42	59	28.41	44.86	32.24	2.62	8.13
รวม 42 เขต	2,343	24.30	60.69	32.32	2.71	8.39
เฉลี่ยรวม 8 วิชา ก่อนมี สพม.						
เขต 1	66	34.66	62.05	40.38	4.98	12.33
เขต 2	51	35.46	48.44	40.36	3.52	8.72
เขต 3	47	30.64	46.24	36.37	3.61	9.92
เขต 4	42	31.99	46.29	36.12	3.25	8.99
เขต 5	64	30.39	42.33	34.30	2.35	6.85
เขต 6	51	29.58	44.47	35.81	3.25	9.07
เขต 7	43	30.92	41.24	34.27	2.14	6.23
เขต 8	55	30.79	45.69	35.51	2.90	8.17
เขต 9	61	31.02	45.04	35.84	2.95	8.22
เขต 10	60	31.45	44.31	35.88	2.85	7.95
เขต 11	65	31.20	47.18	34.63	2.62	7.55
เขต 12	93	26.18	47.60	34.81	3.16	9.07
เขต 13	43	31.22	55.07	35.16	3.99	11.34
เขต 14	26	31.06	45.64	35.68	3.39	9.50
เขต 15	45	28.17	39.51	31.99	2.75	8.59
เขต 16	53	30.40	47.96	35.39	3.76	10.64
เขต 17	38	31.16	43.05	35.58	2.47	6.94
เขต 18	50	32.61	44.76	37.22	2.82	7.56
เขต 19	52	30.56	41.47	33.09	1.86	5.61
เขต 20	63	29.04	43.98	33.52	2.29	6.84
เขต 21	55	30.95	40.35	33.09	1.53	4.63

ตารางที่ 6.5 ค่าสถิติพื้นฐานคะแนน O-NET ม.6 รวม 8 วิชา ก่อนและหลังมี สพม. (ต่อ)

สพม.	จำนวน โรงเรียน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	สัมประสิทธิ์ การกระจาย
เขต 22	81	30.05	47.35	33.04	2.42	7.32
เขต 23	45	30.42	40.79	33.24	2.05	6.17
เขต 24	55	28.21	38.32	32.02	1.93	6.03
เขต 25	83	29.67	43.82	33.01	2.41	7.29
เขต 26	35	29.41	39.68	32.61	2.21	6.77
เขต 27	60	30.89	40.72	33.10	1.73	5.24
เขต 28	83	30.31	40.55	33.63	1.80	5.37
เขต 29	82	30.76	45.05	33.34	1.86	5.59
เขต 30	37	29.39	38.34	32.95	2.05	6.23
เขต 31	50	31.39	44.80	34.64	2.50	7.23
เขต 32	67	30.92	42.39	33.49	1.97	5.88
เขต 33	85	30.26	42.04	33.32	1.82	5.45
เขต 34	41	31.04	45.50	35.75	2.76	7.73
เขต 35	46	30.99	46.37	35.46	2.96	8.36
เขต 36	59	31.72	47.01	35.67	2.84	7.97
เขต 37	45	31.83	44.38	35.72	2.76	7.72
เขต 38	47	31.09	39.55	34.14	2.08	6.08
เขต 39	58	30.87	46.19	34.63	3.22	9.29
เขต 40	39	31.35	38.64	34.25	1.62	4.73
เขต 41	62	30.32	41.81	34.06	2.05	6.02
เขต 42	59	29.85	47.37	34.57	2.70	7.81
รวม 42 เขต	2,342	26.18	62.05	34.71	2.62	7.56

paired t-test_{หลัง-ก่อนมีสพม.} = -90.87, p=.00**, df=2,337

สรุป คะแนนรวมเฉลี่ย O-NET ม.6 รวม 8 วิชา ก่อนมี สพม.อย่างมี .สูงกว่า หลังมี สพม .นัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6.6 ค่าสถิติพื้นฐานคะแนน O-NET ม.6 รวม 5 วิชาหลัก ก่อนและหลังมี สพม.

สพม.	จำนวน โรงเรียน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	สัมประสิทธิ์ การกระจาย
เฉลี่ย 5 รายวิชา หลังมี สพม.						
เขต 1	66	23.80	63.43	32.13	6.78	21.11
เขต 2	51	26.06	43.82	32.17	4.70	14.62
เขต 3	47	21.71	40.00	27.72	4.10	14.78
เขต 4	42	23.54	39.36	28.00	3.64	13.01
เขต 5	64	21.70	34.94	26.06	2.51	9.64
เขต 6	50	23.29	37.60	27.71	3.26	11.78
เขต 7	43	22.82	33.01	26.04	2.03	7.80
เขต 8	55	23.40	38.28	26.77	3.04	11.37
เขต 9	61	23.38	38.45	27.39	3.23	11.78
เขต 10	60	19.91	41.36	27.29	3.63	13.29
เขต 11	65	22.88	40.63	26.60	2.77	10.40
เขต 12	94	23.05	40.00	26.80	2.99	11.17
เขต 13	44	23.59	54.56	27.62	4.91	17.76
เขต 14	27	23.00	41.60	27.87	4.16	14.93
เขต 15	45	21.73	31.83	24.72	2.45	9.90
เขต 16	53	21.10	42.74	27.73	4.17	15.03
เขต 17	38	23.06	34.85	26.54	2.48	9.35
เขต 18	50	23.47	38.52	28.60	3.43	12.01
เขต 19	52	22.51	33.75	25.13	1.87	7.44
เขต 20	63	21.13	37.99	25.68	2.34	9.13
เขต 21	56	23.06	31.19	25.06	1.38	5.52
เขต 22	81	22.08	40.47	25.39	2.33	9.17
เขต 23	45	23.01	33.88	25.76	2.00	7.77
เขต 24	55	21.52	30.51	24.78	1.64	6.64
เขต 25	82	22.82	36.30	25.52	2.25	8.81
เขต 26	35	22.36	31.60	24.80	1.91	7.72
เขต 27	59	22.42	33.78	25.40	1.87	7.35
เขต 28	83	22.59	34.29	25.61	1.86	7.26
เขต 29	81	23.12	37.81	25.75	1.81	7.04
เขต 30	37	22.78	30.72	25.13	1.83	7.28
เขต 31	50	23.30	37.28	26.57	2.60	9.77
เขต 32	67	22.60	35.78	25.53	2.13	8.35
เขต 33	85	21.25	35.67	25.32	1.89	7.45

ตารางที่ 6.6 ค่าสถิติพื้นฐานคะแนน O-NET ม.6 รวม 5 วิชาหลัก ก่อนและหลังมี สพม. (ต่อ)

สพม.	จำนวน โรงเรียน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	สัมประสิทธิ์ การกระจาย
เขต 34	41	24.07	39.28	27.57	2.96	10.75
เขต 35	46	22.52	40.92	27.55	3.27	11.86
เขต 36	59	23.77	41.63	27.44	3.14	11.44
เขต 37	45	22.63	38.42	27.65	3.07	11.11
เขต 38	47	21.69	31.09	25.75	2.11	8.20
เขต 39	58	23.61	39.19	26.57	3.24	12.19
เขต 40	39	23.48	30.73	25.90	1.59	6.12
เขต 41	62	23.14	32.84	25.73	2.01	7.82
เขต 42	59	22.23	41.59	26.14	2.86	10.96
รวม 42 เขต	2,342	19.91	63.43	26.65	2.82	10.56
เฉลี่ย 5 รายวิชาก่อนมี สพม.						
เขต 1	66	29.51	67.05	36.89	6.77	18.35
เขต 2	51	30.77	48.14	36.76	4.81	13.07
เขต 3	47	25.62	44.95	31.73	4.38	13.82
เขต 4	42	26.97	43.94	31.49	3.95	12.55
เขต 5	64	26.17	39.47	29.50	2.58	8.76
เขต 6	51	26.09	41.88	31.18	3.66	11.74
เขต 7	43	25.80	37.61	29.43	2.35	7.97
เขต 8	55	26.30	43.52	30.71	3.40	11.06
เขต 9	61	26.99	42.75	31.09	3.57	11.48
เขต 10	60	26.25	41.66	31.18	3.39	10.88
เขต 11	65	26.34	45.96	29.88	3.08	10.31
เขต 12	93	24.12	46.53	30.34	3.60	11.85
เขต 13	43	26.33	56.57	30.96	4.94	15.96
เขต 14	26	26.46	43.98	31.37	4.09	13.04
เขต 15	45	24.20	36.17	27.85	2.71	9.75
เขต 16	53	26.31	47.43	31.16	4.57	14.67
เขต 17	38	26.31	40.17	30.70	2.98	9.71
เขต 18	50	27.34	42.49	32.68	3.49	10.69
เขต 19	52	26.17	37.74	28.42	1.91	6.73
เขต 20	63	25.00	41.68	28.87	2.51	8.68
เขต 21	55	26.21	36.59	28.30	1.65	5.83
เขต 22	81	25.88	45.70	28.46	2.67	9.37

ตารางที่ 6.6 ค่าสถิติพื้นฐานคะแนน O-NET ม.6 รวม 5 วิชาหลัก ก่อนและหลังมี สพม. (ต่อ)

สพม.	จำนวน โรงเรียน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	สัมประสิทธิ์ การกระจาย
เขต 23	45	26.16	37.45	28.61	2.19	7.64
เขต 24	55	24.61	34.28	27.50	1.80	6.54
เขต 25	83	25.19	41.39	28.48	2.63	9.22
เขต 26	35	25.27	35.79	28.11	2.26	8.03
เขต 27	60	24.48	37.35	28.56	1.89	6.62
เขต 28	83	26.02	37.28	29.04	1.95	6.72
เขต 29	82	26.31	43.15	28.73	2.14	7.43
เขต 30	37	25.40	34.39	28.30	2.17	7.65
เขต 31	50	26.83	42.64	29.98	2.88	9.61
เขต 32	67	26.56	39.58	28.84	2.20	7.62
เขต 33	85	26.12	39.15	28.74	1.91	6.66
เขต 34	41	26.91	43.32	31.47	3.18	10.09
เขต 35	46	26.31	45.12	31.00	3.59	11.56
เขต 36	59	27.28	44.77	31.17	3.41	10.93
เขต 37	45	27.62	42.42	31.43	3.33	10.59
เขต 38	47	26.20	35.50	29.32	2.29	7.80
เขต 39	58	26.62	44.00	29.91	3.79	12.67
เขต 40	39	26.63	34.71	29.51	1.81	6.13
เขต 41	62	25.94	38.31	29.26	2.22	7.60
เขต 42	59	26.18	46.27	29.75	3.21	10.80
รวม 42 เขต	2,342	24.12	67.05	30.16	3.04	10.10

paired t-test_{หลัง,ก่อนมีสพม.} = -155.02, p=.00**, df=2,336

สรุป คะแนนเฉลี่ย O-NET ม.6 วิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ก่อนมี สพม .สูงกว่า หลังมี สพม .
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

โดยสรุป คะแนนเฉลี่ย O-NET ม.6 แต่ละวิชา 8 วิชา และรวมเฉลี่ย 5 วิชาหลัก และรวมเฉลี่ย 8
วิชา ก่อนมี สพมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.สูงกว่า หลังมี สพม.

6.2.2 ผลลัพธ์ของการมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ต่อคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสอง และรอบสาม ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่า สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สอง (ก่อนมี สพม.) ได้รับการรับรองมาตรฐานร้อยละ 85.22 (N = 2584) ในขณะที่ผลการประเมินรอบสาม ซึ่งเป็นระยะที่มี สพม. แล้ว ปรากฏว่า สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาได้รับการรับรองมาตรฐานร้อยละ 61.90 (ในขณะนี้ ประเมินแล้ว 463 โรงเรียน) แสดงแนวโน้มว่า ร้อยละของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากการประเมินคุณภาพภายนอกลดลงถึงร้อยละ 23.32 หลังจากมี สพม. มาแล้วประมาณปีเศษ จากผลประเมินดังกล่าวอาจบ่งชี้ว่า การมี สพม. มาแล้วมากกว่า 1 ปี ยังไม่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นราย สพม. พบว่าเกือบทุก สพม. ค่าร้อยละของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสังกัด ได้รับการรับรองมาตรฐานจากการประเมินคุณภาพภายนอกที่สามลดลงจากผลประเมินคุณภาพภายนอกกรอบที่สอง

6.2.3 การมีเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ก่อให้เกิดผลดีต่อการจัดการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาตามการรับรู้ของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และผู้เกี่ยวข้องผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมี สพม. ต่อการจัดการศึกษามัธยมศึกษา และการปฏิรูปการศึกษา จากผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง และผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งปรากฏผลการสำรวจความคิดเห็นดังกล่าวโดยสรุปดังนี้

- 1) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 91.67 และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 87.10 เห็นว่าการมี สพม. ก่อให้เกิดผลดี สามารถกำกับดูแล ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน ให้บริการสถานศึกษาได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น
- 2) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 89.29 และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 78.95 เห็นว่าการมี สพม. ก่อให้เกิดผลดี สามารถแก้ไขปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาได้อย่างรวดเร็วและคล่องตัว
- 3) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 97.62 และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 91.15 เห็นว่าการมี สพม. เป็นผลดีในการเป็นหน่วยที่รับผิดชอบ ประสาน และเป็นกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์
- 4) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 96.43 และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 85.92 เห็นว่าการมี สพม. เป็นผลดีในการเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารต่างๆ

5) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 84.52 และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 79.48 เห็นว่าการมี สพม. เป็นผลดีในการประสานระหว่าง สพม. และสถานศึกษาในสังกัด มีความสะดวก รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า

6) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 91.46 และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 81.38 เห็นว่าการมี สพม. เป็นผลดี ที่สามารถเชื่อมโยงกับองค์กรอื่นเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการศึกษา ในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 96.47 และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 88.96 เห็นว่าการมี สพม. เป็นผลดีในการสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการกระจายอำนาจ และส่งเสริมความเข้มแข็งให้ สพม. และ สถานศึกษา

8) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 92.86 และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 85.31 เห็นว่าการมี สพม. เป็นผลดีในการที่จะทำให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องมีความสามัคคี มีคุณธรรม และมีความสมานฉันท์ ในการจัดการศึกษา

9) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 91.61 และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 83.87 เห็นว่าการมี สพม. เป็นผลดีในการเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

6.2.4 ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาของการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ภายหลังการมี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร สพม. และผู้เกี่ยวข้อง และ ผู้อำนวยการสถานศึกษา

1) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 78.82 และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 69.84 เห็นว่า ปัญหาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเดิม เป็นหน่วยงานที่รวมหน่วยงานอื่นๆ กลายเป็น องค์กรขนาดใหญ่ ทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมในองค์กร ได้รับการแก้ไขแล้วโดย สพม.

2) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 82.14 และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 70.30 เห็นว่า ปัญหาเชิงประสิทธิภาพในการนำนโยบายจากส่วนกลางมาสู่การปฏิบัติ เนื่องจากระดับ ความพร้อมในการรับนโยบายมาปฏิบัติที่แตกต่างกันของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ได้รับการแก้ไขแล้วโดย สพม. และ สพป.

3) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 79.76 และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 61.57 เห็นว่า ปัญหาที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะการ บริหารจัดการ ไม่มีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ และไม่มีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา ศูนย์ รวมอำนาจยังอยู่ที่ผู้อำนวยการ สพท. เดิม ได้รับการแก้ไขแล้วโดย สพม.

4) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 89.29 และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 77.26 เห็นว่า การบริหารงานบุคคลของเขตพื้นที่การศึกษาเดิมมีปัญหาและอุปสรรคมาก บางเขตพื้นที่การศึกษาไม่มีตัวแทนครูมัธยมศึกษา ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขโดย สพม. แล้ว

5) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 73.81 และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 49.70 เห็นว่า ด้านการบริหารบุคคล การดำเนินงานบรรจุ โยกย้ายผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และความต้องการของโรงเรียน ดำเนินการล่าช้า การย้ายข้ามเขตพื้นที่การศึกษาทำได้ยาก ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขโดย สพม. แล้ว

6) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 61.90 และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 46.28 เห็นว่า ปัญหาการขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญทางมัธยมศึกษา ขาดกลไกส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ และติดตามงานวิชาการในสถานศึกษามัธยมศึกษา ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขแล้วโดย สพม.

7) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 65.88 และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 51.41 เห็นว่า การบริหารงบประมาณที่มีการจัดสรรงบประมาณโดยไม่คำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา จัดสรรงบประมาณไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับภารกิจ สถานศึกษามัธยมศึกษาได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขแล้วโดย สพม.

8) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 52.94 และผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 38.31 เท่านั้นที่เห็นว่า ผลประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการทดสอบ O-NET, PISA อยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก รวมทั้งผลประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในด้านคุณภาพของผู้เรียน ด้านทักษะการทำงาน การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และทักษะอื่นที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ปัญหาเหล่านี้ได้รับการแก้ไขแล้วโดย สพม. และสถานศึกษาในสังกัด

บทที่ 7

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

โครงการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) มีวัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ 4 ประการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตามมติของสภาการศึกษา
2. ประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
4. เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ในการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยผสมผสาน (Mixed Methods Research) รูปแบบการวิจัยสำรวจตามลำดับขั้น (An Exploratory Sequential Design) ประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ วิธีการวิจัยเอกสาร วิธีการวิจัยภาคสนาม วิธีการสนทนากลุ่ม และกรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 9 เขต เพื่อนำไปสู่วิธีการวิจัยเชิงปริมาณโดยการสำรวจและการใช้สถิติ ผลประเมินและข้อมูลไร้แรงสะท้อน (Unobtrusive Measures) ประชากรเป้าหมายคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 42 เขต กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 32 เขต กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 32 คน ผู้แทนรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 13 คน ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 16 คน ประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 13 คน ประธานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) จำนวน 13 คน และผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 509 คน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัยประเมินผลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาใช้วิธีการสังเกต การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และแบบสอบถามสำหรับผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบบสอบถามสำหรับผู้แทนรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบบสอบถามสำหรับผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน แบบสอบถามสำหรับประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบบสอบถามสำหรับประธาน อ.ก.ค.ศ. ประจำเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และแบบสอบถามสำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษา

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทั้ง 4 ประการ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อเรื่องสำหรับข้อมูลเชิงเอกสาร หรือข้อมูลเชิงคุณภาพ ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณคำนวณค่าสถิติพื้นฐาน และเปรียบเทียบทดสอบนัยสำคัญโดยใช้สถิติ t-test และ F-test

7.1 ผลการวิจัยประเมินผล

7.1.1 การดำเนินงานการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

หลักการในการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามี 6 ประการคือ (1มุ่งเพิ่มคุณภาพการศึกษา (2ยึดกลุ่มจังหวัดบูรณาการของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและส่วนกลาง (3การบริหารจัดการมุ่งเน้นการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษา และกระจายอำนาจให้สถานศึกษาเพิ่มความเป็นอิสระและความคล่องตัวของความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา (4ไม่เพิ่มอัตรากำลังและงบประมาณ โดยใช้วิธีการเกลี้ยทั้งบุคลากรในเขตพื้นที่การศึกษาเดิม (5เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการดีขึ้น และ (6มีเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จากการสนทนากลุ่มและการสำรวจ พบว่า ครั้งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเป็นไปตามหลักการทุกประการ ส่วนอีกครึ่งหนึ่งเห็นว่า การจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเป็นไปตามหลักการบางประการ ทั้งนี้เป็นเพราะขาดความพร้อมด้านบุคลากรการเกลี้ยอัตรากำลังทำได้ยากและล่าช้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่รับผิดชอบพื้นที่ 1 จังหวัดหรือน้อยกว่า (กลุ่ม สพม.1) ไม่เป็นไปตามหลักการกลุ่มจังหวัดบูรณาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ต้องดูแลหลายจังหวัดต้องการให้ดูแลพื้นที่จังหวัดเดียว คือ เป็น สพม.ประจำจังหวัดแบบกลุ่ม สพม.1 และต้นสังกัดยังไม่ได้กระจายอำนาจอย่างแท้จริงมาสู่เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและสถานศึกษา กล่าวคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและสถานศึกษายังขาดภาวะอิสระ (Autonomy) โดยเฉพาะด้านการบริหารงบประมาณและด้านการบริหารบุคคลที่จำเป็นต่อการแสดงความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ (Accountability) ต่อผู้เรียน ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และคุณภาพ มาตรฐานของการศึกษาตามนโยบายและความต้องการของพื้นที่ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานสู่สากล

7.1.2 สภาพและความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พ.ศ. 2553 กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) จัดทำ นโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่น
- 2) วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ รวมทั้งกำกับตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
- 3) ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
- 4) กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา
- 5) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา
- 6) ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
- 7) จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
- 8) ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษารูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
- 9) ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
- 10) ประสาน ส่งเสริม การดำเนินการของคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานด้านการศึกษา
- 11) ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตพื้นที่การศึกษา
- 12) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดโดยเฉพาะ หรือปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

จากการศึกษาเอกสาร การสนทนากลุ่ม และการวิจัยสำรวจ พบว่า

- 1) กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาโดยรวม เห็นว่า สพม. มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานโดยเฉลี่ยร้อยละ 77.42 เมื่อจำแนกตามกลุ่ม สพม. มีความเห็นใกล้เคียงกันมากคือความก้าวหน้าในการดำเนินงานของ สพม. โดยเฉลี่ยตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่ม สพม. 1, 2 และ 3 คิดเป็นร้อยละ 76.08, 78.68 และ 77.50 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นหน่วยจัดตั้งใหม่ประจำปี เศษ ยังขาดความพร้อมทั้งปริมาณและคุณภาพของบุคลากร ขาดงบประมาณสนับสนุน อาคารสถานที่

และเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่ม สพม. 2 และ 3 ต้องรับผิดชอบพื้นที่มากกว่า 1 จังหวัด ทำให้การดูแลสถานศึกษาไม่ทั่วถึง

2) ผลงานที่สำคัญของ สพม. คือ การพัฒนางานด้านวิชาการ การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

3) จากผลการประเมินการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายตามกลยุทธ์ที่ 5 ประสิทธิภาพการบริหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 พบว่า มี สพม. จำนวน 24 เขตอยู่ในระดับพอใช้ และจำนวน 18 เขต อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาในระดับตัวบ่งชี้ 5.1 ถึง 5.4 พบว่า (1) สพม.บริหารจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ อยู่ในระดับพอใช้จำนวน 7 เขต ระดับดีจำนวน 22 เขต และระดับดีมากจำนวน 13 เขต (2) สพม. มีการกำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือและพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดความเข้มแข็ง พบว่า มีผลประเมินอยู่ในระดับปรับปรุงจำนวน 1 เขต ระดับพอใช้จำนวน 25 เขต ระดับดีจำนวน 10 เขต ระดับดีมากจำนวน 6 เขต (3) สพม. บริหารอัตรากำลังให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นมืออาชีพ พบว่ามี สพม. ถึง 38 เขต มีผลประเมินอยู่ในระดับพอใช้ และมีเพียงจำนวน 4 เขตอยู่ในระดับดี และ (4) สพม. สร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา พบว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้จำนวน 33 เขต และระดับดีจำนวน 9 เขต โดยสรุป

ร้อยละ 42.86 ของ สพม. มีประสิทธิภาพการบริหารระดับดีขึ้นไป (โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้)

ร้อยละ 83.33 ของ สพม. มีการบริหารจัดการมุ่งผลสัมฤทธิ์และพัฒนาระบบการจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐระดับดีขึ้นไป (โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดี)

ร้อยละ 38.10 ของ สพม. มีการกำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดความเข้มแข็งระดับดีขึ้นไป (โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้)

ร้อยละ 9.52 ของ สพม. บริหารอัตรากำลังให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา ระดับดีขึ้นไป (โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้)

ร้อยละ 21.43 ของ สพม. สร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา ระดับดีขึ้นไป (โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้)

4) ผู้อำนวยการ สพม. และผู้เกี่ยวข้อง และผู้อำนวยการสถานศึกษา ระบุว่า สพม. มีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจอยู่ในระดับมากทั้งด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

5) ผู้อำนวยการสถานศึกษา ระบุว่า สถานศึกษามีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจอยู่ในระดับมากทั้งด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

6) บทบาทและการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในการดำเนินงานของ สพม. พบว่าโดยรวมสถานศึกษามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ สพม. ใน 5 อันดับแรกคือ (1) สถานศึกษาได้รับ

ผลประโยชน์การพัฒนาคุณภาพนักเรียนและคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น (71.11%) (2) ได้ร่วมให้ความเห็นและประเมินผลการดำเนินงานของ สพม. ที่สังกัด (61.89%) (3) ปัญหาการจัดการศึกษาได้รับการแก้ไขจากการมี สพม. (60.86%) (4) ได้ร่วมวางแผนและพัฒนา สพม. ที่สังกัด (58.20%) และ (5) ได้ร่วมจัดตั้ง สพม. (54.10%)

7.1.3 การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี มาลดปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนการจัดตั้ง สพม. โดยสรุปคือ (1) ปัญหาคุณภาพการศึกษาต่ำลง (2) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างช่วงชั้น 1-2 และ 3-4 (3) ปัญหาด้านการบริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาทำให้การดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่เหมาะสมและคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร (4) มีปัญหาด้านการถ่วงดุลและตรวจสอบในการบริหารงานบุคคลในรูปคณะกรรมการ (5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีภารกิจในการส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาหลายระดับ ทำให้การดูแลเอาใจใส่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ทำได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร (6) การจัดสรรงบประมาณตามหลักความขาดแคลนทำให้โรงเรียนระดับมัศึกษามีโอกาสได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาน้อย (7) กฎหมายและวิธีดำเนินงานที่เกี่ยวข้องไม่เอื้อต่อความคล่องตัวของการบริหารสถานศึกษาและการเป็นนิติบุคคล และ (8) การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีความแตกต่างกันทั้งในด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ หลักสูตร การเรียนการสอนและการดูแล ซึ่งส่งผลต่อวัฒนธรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษาและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจพบว่า การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของ สพม. สามารถลดปัญหาได้หลายประการ โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 เห็นว่าปัญหาการบริหารงานบุคคลของ อ.ก.ค.ส. เขตพื้นที่การศึกษาเดิมมีปัญหาและอุปสรรคมาก บางเขตไม่มีตัวแทนครูระดับมัธยมศึกษา ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขแล้ว ส่วนปัญหาอื่นๆก็ต้องดำเนินการแก้ไขต่อไป โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษาต่ำลง นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 เห็นว่าการมี สพม. ก่อให้เกิดผลดีคือ (1) สามารถกำกับ ดูแล ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน ให้บริการสถานศึกษาได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น (2) สามารถแก้ไขปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาได้อย่างรวดเร็วคล่องตัวขึ้น (3) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบประสานและเป็นกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (4) เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารต่างๆ (5) สามารถเชื่อมโยงกับองค์กรอื่นๆเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ (6) สนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการกระจายอำนาจและส่งเสริมความเข้มแข็งให้ สพม. และสถานศึกษา (7) สร้างความสามัคคีของคณะครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง และ (8) เร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้

7.1.4 ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษามัธยมศึกษาอันเนื่องจากการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า

1) สพม. มีประสิทธิผลในการขับเคลื่อนนโยบายตามกลยุทธ์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 กล่าวคือ อยู่ในระดับพอใช้ในกลยุทธ์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับหลักสูตร และส่งเสริมความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ อยู่ในระดับดีมากในกลยุทธ์ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึก ความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับดีมากในกลยุทธ์ขยายโอกาสให้ทั่วถึง ครอบคลุมผู้เรียนให้ได้รับโอกาสพัฒนาตามศักยภาพและอยู่ในระดับพอใช้ในกลยุทธ์พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาตามแนวกระจายอำนาจของการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการศึกษา

2) สพม. ร้อยละ 59.52 มีประสิทธิผลตามคำรับรองการปฏิบัติราชการอยู่ในระดับดีขึ้นไป

3) สพม. ร้อยละ 97.62 มีประสิทธิผลตามแผนปฏิบัติการประจำปีอยู่ในระดับดีขึ้นไป

4) ผู้อำนวยการสถานศึกษาประเมินว่า สพม. บรรลุตามวัตถุประสงค์ในระดั้มากทั้ง 4 ประการ

5) ผู้อำนวยการสถานศึกษามีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ สพม. อยู่ในระดับมาก

6) คะแนนเฉลี่ย O-NET ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่ละวิชา 8 วิชา และรวมเฉลี่ย 5 วิชาหลัก และรวมเฉลี่ย 8 วิชา ก่อนมี สพม. สูงกว่าหลังมี สพม. อย่างมีนัยสำคัญ

7) ก่อนมี สพม. สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาได้รับการรับรองมาตรฐานจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 2 ร้อยละ 85.22 ในขณะที่หลังมี สพม. สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาได้รับการรับรองมาตรฐานจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 3 ร้อยละ 61.90

7.1.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของ สพม. พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ สพม. คือ บุคลากรมีความรู้ความสามารถ และมีความตระหนักในหน้าที่ของตน มีการบริหารงานที่เป็นระบบตามหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส และตรวจสอบได้ มีงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ และผู้บริหารมีภาวะผู้นำ ส่วนปัจจัยที่เป็นสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของ สพม. คือ งบประมาณไม่เพียงพอและล่าช้า ขาดแคลนบุคลากร บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญ และกลุ่ม สพม. 2 และ 3 มีพื้นที่บริการหลายจังหวัด การประสานงานยุ่งยากและไม่สะดวก

7.1.6 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการบริหารจัดการของ สพม. ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ในมุมมองของผู้อำนวยการสถานศึกษา (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5) ได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนา สพม. 7 ประการคือ

1) ควรจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเป็นรายจังหวัด (14.24%, n = 82)

- 2) จัดหาบุคลากรของ สพม. ให้เพียงพอเหมาะสม (12.67%, n =73)
- 3) เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของ สพม. ทั้งด้านการบริหารงานบุคคล งบประมาณ และธุรการ เป็นต้น (10.07%, n =58)
- 4) บุคลากรยังขาดประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ ควรจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่ตรงกับงาน และพัฒนาบุคลากรอย่างเร่งด่วน (9.72%, n =56)
- 5) พัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการของ สพม. (8.16%, n =47)
- 6) เป็นผู้นำทางวิชาการในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในเขตพื้นที่ พัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนางานวิชาการ (6.08%, n = 35)
- 7) ศึกษานิตเทศก์มีไม่เพียงพอและควรเป็นผู้มีคุณภาพทางวิชาการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดการศึกษาได้อย่างมืออาชีพ (5.56%, n = 32)

7.2 ข้อเสนอแนะ

7.2.1 จากการวิจัยประเมินผลครั้งนี้แสดงอย่างชัดเจนว่า การมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษายังไม่สามารถยกคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตามนโยบายได้ อีกทั้งผลประเมินแสดงแนวโน้มว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษายังไม่สามารถยกคุณภาพของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาได้ ดังนั้นจึงเห็นสมควรให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษากำหนดกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพของสถานศึกษาเป็นรายสถานศึกษา ซึ่งในแต่ละสถานศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน อยู่ในบริบทที่แตกต่างกัน รวมทั้งมีคุณภาพที่ต่างกัน ย่อมต้องการวิธีการและกลยุทธ์การพัฒนาที่ต่างกัน

7.2.2 จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนน O-NET เป็นรายสถานศึกษาโดยการเปรียบเทียบกับตนเอง คะแนนเฉลี่ยของเขตหรือระดับชาติที่นิยมปฏิบัติกันในหลาย สพม. ไม่สามารถนำไปสู่วิธีการและกลยุทธ์ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนและหรือคุณภาพของสถานศึกษาได้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาโดยศึกษานิตเทศก์พึงใช้วิธีวิจัย 4 เป็นกรอบในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการยกระดับคุณภาพผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนและการยกคุณภาพของสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยจัดให้มีการพัฒนาผู้บริหารและครูในแต่ละสถานศึกษา ให้สามารถวิเคราะห์ วิจัย เพื่อหาแนวทางและกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการยกคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและคุณภาพของสถานศึกษาของตนได้

7.2.3 จากการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาครั้งนี้พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจำนวนมากยังขาดความพร้อมในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบครบวงจร และอย่างประกันคุณภาพ อันเนื่องมาจากการขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพ มีหลาย สพม. ต้องพึ่งสถานศึกษาแทนที่ สพม. จะส่งเสริมความเข้มแข็งให้สถานศึกษาตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้ง สพม. ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพึงทบทวนและ

กำหนดจำนวนบุคลากรที่พึงมีในแต่ละ สพม. และจัดสรร รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

7.2.4 จากการศึกษาวิจัยประเมินผล พึงยกฐานะสถานศึกษามัธยมศึกษาประจำจังหวัดให้เป็นโรงเรียนนิติบุคคลอย่างแท้จริง โดยสามารถบริหารงบประมาณและการบริหารงานบุคคลได้อย่างอิสระ トラบใดที่ไม่ให้ภาวะอิสระในการบริหารการเงินและการบริหารงานบุคคลแก่สถานศึกษาแล้ว การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจะไม่เกิดขึ้นในระดับที่จะส่งผลต่อคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษา

7.2.5 เพื่อให้เกิดเอกภาพของการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาอย่างแท้จริงที่จะนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานและคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของประเทศ เห็นสมควรให้มีการทบทวนกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำจังหวัด ซึ่งจะมีหน้าที่กำกับดูแลและพัฒนาสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทุกสังกัด มิใช่เป็นเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น

7.2.6 จากการศึกษาวิจัยประเมินผลครั้งนี้ บ่งชี้ว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาได้รับการควบคุมกำกับจากส่วนกลางทั้งทางตรงและทางอ้อมในฐานะที่เป็นส่วนราชการจนไม่สามารถมีอิสระที่จะสะท้อนและตอบสนองความต้องการการศึกษาของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพึงแสวงหาจุดสมดุลของการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในการปฏิบัติตามนโยบายของส่วนกลางและสนองตอบความต้องการของพื้นที่ให้สมกับเป็นท้องที่ทางการศึกษาเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

7.2.7 จากการศึกษารายงานการประชุมขององค์คณะหลักพบว่า คณะกรรมการได้ปฏิบัติหน้าที่เฉพาะตามที่กฎหมายกำหนด เป็นที่สังเกตว่าขาดการระดมสติปัญญาและความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการกำหนดแนวทางและกลยุทธ์ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นไปในทิศทางนี้ จึงเห็นสมควรให้จัดวาระเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับคะแนนผลการทดสอบระดับชาติ ผลประเมินคุณภาพภายในและภายนอก ผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ ผลการดำเนินงานตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ ผลการปฏิบัติการประจำปี และอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่กลยุทธ์การพัฒนาผู้เรียนและการพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดสัมฤทธิ์ผล มิใช่การเสนอในวาระเพื่อทราบซึ่งนิยมปฏิบัติกันโดยทั่วไป

7.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยประเมินผลต่อไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจรับผิดชอบด้านนโยบายและแผน วิจัยและประสานส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษา รวมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะนโยบายการบริหารและการจัดการศึกษา ประกอบกับข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ได้กำหนดกรอบแนวทางการปฏิรูปการบริหารจัดการใหม่ โดยให้มีกลไกขับเคลื่อนการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาอย่างเป็นระบบ ตามศักยภาพและความพร้อมของเขตพื้นที่การศึกษา และให้มีแผนส่งเสริมเขต

พื้นที่การศึกษาให้มีความเข้มแข็งและมีความพร้อมโดยมีเกณฑ์ประเมินเพื่อจัดกลุ่มตามศักยภาพความพร้อมของเขตพื้นที่การศึกษา

สำหรับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาได้ดำเนินการจัดระดับคุณภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 และได้มีการดำเนินการวิจัยและพัฒนานำร่องสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 เพื่อให้มีการดำเนินการอย่างครบถ้วนและส่งผลต่อการพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา จึงเห็นสมควรให้มีการดำเนินการวิจัยประเมินผลเพื่อจัดระดับคุณภาพสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา และมีการดำเนินการวิจัยและพัฒนานำร่องสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

- “การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา”. (2553, 18 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 127 ตอนพิเศษ 98 ง.
- “การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา”. (2553, 14 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 127 ตอนพิเศษ 109 ง.
- “กำหนดเครือข่ายการนิเทศการมัธยมศึกษา”. (2552 ,31 มีนาคม). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ*.
- “กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550” (2550, 16 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 ตอนที่ 24 ก.
- “กำหนดศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา”. (2552 ,31 มีนาคม). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ*.
- ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี. (2550). *สมาคมผู้บริหาร ร.ร.มัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย ผู้บริหารและครู ร.ร.มัธยมศึกษายื่นข้อเสนอด่วน* ศธ. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2555, จาก http://www.moe.go.th/websm/news_feb07/news_feb067.htm
- ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี. (2550). *สมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทยเข้าพบ รมว.ศธ.* สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2555, จาก http://www.moe.go.th/websm/news_apr07/news_apr139.html
- “ชะลอเพิ่มเขตพื้นที่มัธยม”. (2555, 22 เมษายน). *สยามรัฐ*, สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2555, <http://www.siamrath.co.th>
- ญาณิศา บุญจิตร. (2552). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุขฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์. (2555). *ทีดีอาร์ไอ.ชี้ ปฏิรูปการศึกษาไทยต้องกระจายคุณภาพอย่างทั่วถึง*. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2555, จาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1329109925&grpid=03&catid=03
- นคร ตั้งคะพิภพ. *ปฏิรูปการศึกษาเพื่อสุขภาวะคนไทย ทำอย่างไรให้สำเร็จ*. (บรรยาย). วันที่ 17 มีนาคม 2553.
- “เบรกเพิ่มเขตพื้นที่ศึกษาให้พิสูจน์ตัวเอง” . (2555, 23 เมษายน). *ไทยรัฐ*, สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.thairath.co.th/content/edu/257183>
- ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน. (2545). *การบริหารเขตพื้นที่การศึกษา: เพื่อคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

- ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน. (2545). *ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. กรุงเทพมหานคร: บุญศิริการพิมพ์.
- ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน. (2545). *แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี จำกัด.
- ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน. (2545). *รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินคุณภาพการบริหารและการจัดการเขตพื้นที่การศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ธารอักษร.
- พรชัย กาพันธ์. (2547). เมื่อโรงเรียนเป็นนิติบุคคล ทุกคนต้องพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง. *วารสารวิชาการ*, 7(1), 39-45
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา*. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553. (2553, 22 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 127 ตอนที่ 45 ก.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2545. (2545, 19 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก.
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546. (2546, 6 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 ตอนที่ 62 ก
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (2550, 24 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2549). *รายงานการวิจัยประเมินผลการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้เขตพื้นที่การศึกษา: ฉบับสมบูรณ์. (วรรณดี แสงประทีปทอง, กานดา พูนลาภทวี และสุทธีวรรณ ตันติรจนาวงศ์)*. กรุงเทพมหานคร: วี. ที. ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2553). *รายงานการวิจัยการกระจายอำนาจสู่การบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา. (ดิเรก พรสีมา และคณะ)*. (เอกสารอัดสำเนา)
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2553). *รายงานการติดตามการดำเนินงานการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาปีงบประมาณ 2551*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เพลิน สตูดิโอ จำกัด.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2554ก). *การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา. (พิณสุดา สิริธังสี และคณะ)*. (เอกสารอัดสำเนา)

- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2554ข). รายงานการวิจัยการประเมินศักยภาพและความพร้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา. (สุวิมล ว่องวานิช และคณะ). (เอกสารอัดสำเนา).
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2554). รายงานโครงการวิจัยและพัฒนากฎหมายเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษานิติบุคคล ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ. (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2555). รายงานการวิจัยประเมินเพื่อจัดระดับคุณภาพเขตพื้นที่การศึกษา. (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ). (เอกสารอัดสำเนา).
- วารกรณ์ สามโกเศศ และคณะ. (2553). รายงานข้อเสนอทางเลือกระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับสุขภาวะคนไทย. โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาข้อเสนอทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับการปฏิรูปการศึกษาเพื่อสุขภาวะคนไทย (ปศท.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- “วรวิจน์ ไพเชียว 268 เขตพื้นที่”. (2555, 11 มกราคม). *มติชน*, 22.
- สงบ ลักษณะ. (2541). แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา. *วารสารข้าราชการครู*, 10 (7), 2-7
- “สพฐ.ชงปรับอัตรากำลังเขตพื้นที่ แบ่ง'สพป. - สพม.'ออกสองกลุ่ม จัดกรอบ 45 - 50 - 56 อัตราต่อเขต”. (2555, 11 กรกฎาคม). *มติชน*, 22.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2554). *ภาพอนาคตการศึกษาไทย: วิเคราะห์พื้นฐานการวิจัย*. ในการสัมมนาเข้มครั้งที่ 1 ชุดวิชาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศึกษาศาสตร์ (20904) ระดับ ปริญญาเอก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- อัมมาร สยามวาลา, ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์ และ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (2554). *การปฏิรูปการศึกษารอบใหม่ :สู่การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง*. ใน การสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ยกเครื่องการศึกษาไทย :สู่การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง.
- เอกสารรายงานการประชุมสภาการศึกษา ครั้งที่ 2/2551 วันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2551
- เอกสารรายงานการประชุมสภาการศึกษา ครั้งที่ 3/2551 วันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551
- เอกสารรายงานการประชุมสภาการศึกษา ครั้งที่ 1/2552 วันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552
- เอกสารรายงานการประชุมสภาการศึกษา ครั้งที่ 2/2553 วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2553
- “เฮลั่น! ตั้งเขตพื้นที่มัธยม'สพท.ยืนยันคุณภาพดีขึ้นทันตา”. (2550, 1 มิถุนายน). *สยามรัฐ*, 7.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม
ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. ความพร้อมและศักยภาพของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขอให้ท่านพิจารณาว่าเขตพื้นที่การศึกษาของท่านมีความพร้อมรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาในเรื่องต่างๆ มากน้อยเพียงใด โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับระดับความพร้อมตามสภาพที่เป็นจริง

รายการเรื่อง	ระดับความพร้อม				ไม่พร้อม	หลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย		
ด้านการบริหารวิชาการ						
1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น	5	4	3	2	1	
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ	5	4	3	2	1	
3. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	5	4	3	2	1	
4. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	5	4	3	2	1	
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	5	4	3	2	1	
6. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	5	4	3	2	1	
7. การนิเทศการศึกษา	5	4	3	2	1	
8. การแนะแนว	5	4	3	2	1	
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	5	4	3	2	1	
10. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	5	4	3	2	1	
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา	5	4	3	2	1	
12. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรอื่น	5	4	3	2	1	
13. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุวชน องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	5	4	3	2	1	
14. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา	5	4	3	2	1	
15. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	5	4	3	2	1	

รายการเรื่อง	ระดับความพร้อม				ไม่พร้อม	หลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย		
ด้านการบริหารงบประมาณ						
1. การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี	5	4	3	2	1	
2. การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง	5	4	3	2	1	
3. การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	5	4	3	2	1	
4. การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ	5	4	3	2	1	
5. การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ	5	4	3	2	1	
6. การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ	5	4	3	2	1	
7. การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ	5	4	3	2	1	
8. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา	5	4	3	2	1	
9. การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา	5	4	3	2	1	
10. การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา	5	4	3	2	1	
11. การวางแผนพัสดุ	5	4	3	2	1	
12. การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี	5	4	3	2	1	
13. การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ	5	4	3	2	1	
14. การจัดหาพัสดุ	5	4	3	2	1	
15. การควบคุมดูแลบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ	5	4	3	2	1	
16. การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน	5	4	3	2	1	
17. การเบิกเงินจากคลัง	5	4	3	2	1	
18. การรับเงิน/การเก็บรักษาเงิน/และการจ่ายเงิน	5	4	3	2	1	
19. การนำเงินส่งคลัง	5	4	3	2	1	

รายการเรื่อง	ระดับความพร้อม				ไม่พร้อม	หลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย		
20. การจัดทำบัญชีการเงิน	5	4	3	2	1	
21. การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน	5	4	3	2	1	
22. การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี/ทะเบียน/และรายงาน	5	4	3	2	1	
ด้านการบริหารงานบุคคล						
1. การวางแผนอัตรากำลัง	5	4	3	2	1	
2. การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	5	4	3	2	1	
3. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง	5	4	3	2	1	
4. การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น/การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	5	4	3	2	1	
5. การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน	5	4	3	2	1	
6. การลาทุกประเภท	5	4	3	2	1	
7. การประเมินผลการปฏิบัติงาน	5	4	3	2	1	
8. การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ	5	4	3	2	1	
9. การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน	5	4	3	2	1	
10. การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ	5	4	3	2	1	
11. การอุทธรณ์และการร้องทุกข์	5	4	3	2	1	
12. การออกจากราชการ	5	4	3	2	1	
13. การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ	5	4	3	2	1	
14. การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์	5	4	3	2	1	
15. การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	5	4	3	2	1	
16. การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ	5	4	3	2	1	
17. การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ	5	4	3	2	1	
18. การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	5	4	3	2	1	
19. การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต	5	4	3	2	1	

รายการเรื่อง	ระดับความพร้อม				ไม่พร้อม	หลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย		
20. การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	5	4	3	2	1	
ด้านการบริหารงานทั่วไป						
1. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ	5	4	3	2	1	
2. การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา	5	4	3	2	1	
3. การวางแผนการบริหารงานการศึกษา	5	4	3	2	1	
4. งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน	5	4	3	2	1	
5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร	5	4	3	2	1	
6. การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน	5	4	3	2	1	
7. งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	5	4	3	2	1	
8. การดำเนินงานธุรการ	5	4	3	2	1	
9. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม	5	4	3	2	1	
10. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน	5	4	3	2	1	
11. การรับนักเรียน	5	4	3	2	1	
12. การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา	5	4	3	2	1	
13. การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอก ระบบและตามอัธยาศัย	5	4	3	2	1	
14. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา	5	4	3	2	1	
15. งานกิจการนักเรียน	5	4	3	2	1	
16. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของ บุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงานและสถาบัน สังคมอื่นที่จัดการศึกษา	5	4	3	2	1	
17. งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วน ท้องถิ่น	5	4	3	2	1	
18. การรายงานผลการปฏิบัติงาน	5	4	3	2	1	
19. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน	5	4	3	2	1	
20. แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยน พฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน	5	4	3	2	1	

2. ท่านคิดว่าจะทำอย่างไร จะทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของท่านมีความพร้อมและศักยภาพเต็มที่ในการดำเนินการตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาคือ ยกกระดับคุณภาพผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาให้สูงขึ้น

กลยุทธ์การดำเนินงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

3. การจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีหลักการการจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังนี้

- (1) มุ่งเพิ่มคุณภาพการศึกษา
 - (2) ยึดกลุ่มจังหวัดบูรณาการของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและส่วนกลาง
 - (3) การบริหารจัดการมุ่งเน้นการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษา และกระจายอำนาจให้สถานศึกษาเพิ่มความเป็นอิสระและความคล่องตัวของความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา
 - (4) ไม่เพิ่มอัตรากำลังและงบประมาณ โดยใช้วิธีการเกลี่ยทั้งบุคลากรในเขตพื้นที่การศึกษาเดิม
 - (5) เขตพื้นที่การศึกษาระดมศึกษามีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการดีขึ้น
 - (6) มีเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

การจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาของท่านเป็นไปตามหลักการการจัดตั้งหรือไม่เพียงใด

เป็นไปตามหลักการทุกประการ

เป็นไปตามหลักการบางประการ โปรดระบุข้อที่ไม่สามารถดำเนินการตามหลักเกณฑ์ได้พร้อมสาเหตุที่ไม่สามารถดำเนินการได้.....

ไม่เป็นไปตามหลักการเลยทั้งนี้ เพราะ

4. การมีเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาก่อให้เกิดผลดีต่อการจัดการศึกษามัธยมศึกษาและการปฏิรูปการศึกษา
อย่างไรบ้าง

เกิด	ไม่เกิด	ผลดี
☐	☐	4.1 สามารถกำกับดูแล ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนให้บริการสถานศึกษาได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น
☐	☐	4.2 สามารถแก้ไขปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาได้อย่างรวดเร็วคล่องตัว
☐	☐	4.3 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบประสานและเป็นกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์
☐	☐	4.4 เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงองค์ความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ
☐	☐	4.5 การประสานงานระหว่าง สพม. และสถานศึกษาในสังกัดมีความสะดวก รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า
☐	☐	4.6 สามารถเชื่อมโยงกับองค์กรอื่นเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
☐	☐	4.7 สนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและ สพฐ. ในการกระจายอำนาจและส่งเสริมความเข้มแข็งให้ สพม. และสถานศึกษา
☐	☐	4.8 ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความสามัคคี มีคุณธรรม และมีความสมานฉันท์ ในการจัดการศึกษา
☐	☐	4.9 สามารถเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้มาตรฐาน สอดคล้องกับ พรบ. การศึกษาแห่งชาติ
		4.10 อื่นๆ โปรดระบุ

5. เมื่อพิจารณาปัญหาก่อนการตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา การมีเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาช่วย
แก้ปัญหาของการจัดการศึกษาของมัธยมศึกษาอะไรบ้าง ปัญหาใดที่ยังดำรงอยู่

แก้ไขได้แล้ว	ปัญหายังดำรงอยู่	ปัญหาก่อนการตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
☐	☐	5.1 สพท. เป็นหน่วยงานที่รวมหน่วยงานอื่นๆ กลายเป็นองค์กรขนาดใหญ่ ทำให้เกิด ความหลากหลายทางวัฒนธรรมภายในองค์กร
☐	☐	5.2 ปัญหาเชิงประสิทธิภาพในการนำนโยบายจากส่วนกลางมาสู่การปฏิบัติ เนื่องจาก ระดับความพร้อมในการรับนโยบายมาปฏิบัติที่แตกต่างกันของโรงเรียน ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
☐	☐	5.3 คณะกรรมการบริหารเขตพื้นที่บางส่วนขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการ บริหารจัดการ ไม่มีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ และไม่มีส่วนร่วมในการบริหาร และจัดการศึกษา ศูนย์รวมอำนาจยังคงอยู่ที่ ผอ.สพท.
☐	☐	5.4 การบริหารบุคคลของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษามีปัญหาและอุปสรรคมาก บาง เขตไม่มีตัวแทนครูระดับมัธยมศึกษา
☐	☐	5.5 ด้านการบริหารบุคคล การดำเนินการบรรจุโยกย้ายผู้บริหารและบุคลากรทางการ ศึกษาไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และความต้องการของโรงเรียน ลำช้า การย้ายข้าม เขตพื้นที่การศึกษาทำได้ยาก
☐	☐	5.6 ปัญหาการขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญระดับมัธยม ขาดกลไกการส่งเสริม สนับสนุน นิเทศติดตามงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมฯ

แก้ไขได้แล้ว	ปัญหายังดำรงอยู่	ปัญหาก่อนการตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
☐	☐	5.7 ด้านการบริหารงบประมาณ ที่มีการจัดสรรงบประมาณโดยไม่คำนึงถึงบริบทโรงเรียน ไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจ โรงเรียนมัธยมศึกษาได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ
☐	☐	5.8 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากการทดสอบ O-Net, PISA อยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก รวมทั้งผลการประเมินภายนอกจาก สมศ. ในด้านคุณภาพของผู้เรียน ด้านทักษะการทำงาน การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ทักษะที่จำเป็น
		5.9 อื่นๆ โปรดระบุ

6. ท่านคิดว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุของปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามีอะไรบ้าง

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ	ปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุของปัญหาอุปสรรค
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

7. ความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ประมาณ ร้อยละ..... ทั้งนี้เพราะ

โปรดระบุผลงานที่สำคัญๆ ที่ได้ดำเนินการเป็นผลสำเร็จ

1.
2.
3.
4.
5.

โปรดระบุงานสำคัญที่กำลังดำเนินการอยู่และจะดำเนินการต่อไป

1.
2.
3.
4.
5.

8. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาได้ดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ หรือไม่ ถ้าดำเนินการประสบผลสำเร็จเพียงใด

8.1 กำกับดูแล จัดตั้ง ยุบรวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา

8.1.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.1.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสบผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร

1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.2 ประสานส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา

8.2.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.2.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสบผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร

1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.3 ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

8.3.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.3.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสบผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร

1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.4 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย

8.4.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.4.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสบผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร

1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.5 วิเคราะห์ วิจัย และเผยแพร่นวัตกรรมเกี่ยวกับรูปแบบและเทคนิควิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
อย่างต่อเนือง

8.5.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.5.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสพผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร
 1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.6 ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

8.6.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.6.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสพผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร
 1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.7 ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างน้อย 1 ครั้งทุก 3 ปี และแจ้งผลให้สถานศึกษาทราบ รวมทั้ง
เปิดเผยผลการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาต่อสาธารณชน

8.7.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.7.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสพผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร
 1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.8 พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ให้เป็นเอกภาพและ
มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาของชาติ

8.8.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.8.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสพผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร
 1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.9 มีหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษารับผิดชอบการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปเป็น
การเฉพาะ

8.9.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.9.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสพผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร
 1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.10 สนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการกระจายอำนาจและส่งเสริมความเข้มแข็งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

8.10.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.10.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสบผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร
 1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.11 เสริมสร้างคุณธรรม ความมั่นคง สามัคคี และสมานฉันท์ในการจัดการศึกษาของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องตามนโยบายการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

8.11.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.11.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสบผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร
 1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

9. ท่านคิดว่าจากการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาของท่านบรรลุวัตถุประสงค์ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ให้เป็นเอกภาพ และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาของชาติ

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ยังไม่บรรลุเลย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. เพื่อให้มีหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา รับผิดชอบการจัดการมัธยมศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปเป็นการเฉพาะ

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ยังไม่บรรลุเลย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3. เพื่อสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และ สพฐ. ในการกระจายอำนาจและการส่งเสริมความเข้มแข็งในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ยังไม่บรรลุเลย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4. เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมความมั่นคง สามัคคี และสมานฉันท์ในการจัดการศึกษาของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องตามนโยบายการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทยของกระทรวงศึกษาธิการ

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ยังไม่บรรลุเลย

10. เมื่อใช้เกณฑ์ความพร้อมและศักยภาพในการรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาสามารถจำแนกสถานศึกษาออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป กล่าวคือ เป็นสถานศึกษาที่พร้อมเป็นนิติบุคคลเต็มรูปแบบได้ทันที สามารถตัดสินใจอย่างเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้เรียน

รูปแบบที่ 2 เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ (3 ใน 4 ด้าน) เป็นสถานศึกษาที่สมควรได้รับการเร่งพัฒนาสู่การเป็นนิติบุคคลที่เข้มแข็งต่อไปในอนาคตอันใกล้

รูปแบบที่ 3 เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาพอสมควร (2 ใน 4 ด้าน) เป็นสถานศึกษาที่จำเป็นต้องกำกับดูแลโดยเขตพื้นที่การศึกษาอย่างใกล้ชิดและต้องใช้เวลาในการส่งเสริมพัฒนาให้มีความพร้อมที่จะเป็นโรงเรียนนิติบุคคลต่อไปในอนาคต

รูปแบบที่ 4 เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาค่อนข้างน้อย (ไม่เกิน 1 ใน 4 ด้าน) เป็นสถานศึกษาที่เขตพื้นที่การศึกษาต้องควบคุมดูแลสถานศึกษาในฐานะเป็นส่วนราชการให้มีการบริหารการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานในระดับหนึ่งจึงส่งเสริมพัฒนาให้มีความพร้อมเป็นโรงเรียนนิติบุคคลต่อไปในอนาคต

สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาของท่านที่มีความพร้อมและศักยภาพในแต่ละรูปแบบมีจำนวนเท่าใด โปรดกรอกจำนวนสถานศึกษาในแต่ละรูปแบบ

จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	รูปแบบที่ 1	รูปแบบที่ 2	รูปแบบที่ 3	รูปแบบที่ 4	รวม

ขอให้ท่านเขียนรายชื่อสถานศึกษาในสังกัดของท่านที่อยู่ในรูปแบบที่ 1 พร้อมแสดงหลักฐานและเหตุผลสนับสนุนด้วย

ลำดับที่	ชื่อสถานศึกษา	หลักฐานและเหตุผลสนับสนุนในกรณีเป็นสถานศึกษารูปแบบที่ 1
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		

7. สพม. ได้รับงบประมาณ รวม.....บาท

7.1 งบประมาณสำหรับบริหารจัดการบาท

7.2 งบประมาณเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตบาท

7.3 อื่นๆ..... บาท

7.4 งบประมาณที่ได้รับเพียงพอหรือไม่ เพียงพอ ไม่เพียงพอ

8. การขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น

8.1 การระดมทุนจากสถานศึกษาในสังกัด เพื่อ.....

8.2 การขอสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น จาก.....
เพื่อ.....

9. เครือข่ายความร่วมมือกับ สพม.

9.1

9.2

9.3

9.4

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เพื่อพัฒนาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะผู้วิจัย

แบบสอบถาม

(รอง ผอ.สพม./ผอ.กลุ่มแผนฯ/ประธาน ก.พ.ท./ประธาน อ.ก.ค.ศ)

1. ความพร้อมและศักยภาพของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขอให้ท่านพิจารณาว่าเขตพื้นที่การศึกษาของท่านมีความพร้อมรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาในเรื่องต่างๆ มากน้อยเพียงใด โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับระดับความพร้อมตามสภาพที่เป็นจริง

รายการเรื่อง	ระดับความพร้อม				ไม่พร้อม	หลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย		
ด้านการบริหารวิชาการ						
1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น	5	4	3	2	1	
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ	5	4	3	2	1	
3. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	5	4	3	2	1	
4. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	5	4	3	2	1	
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	5	4	3	2	1	
6. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	5	4	3	2	1	
7. การนิเทศการศึกษา	5	4	3	2	1	
8. การแนะแนว	5	4	3	2	1	
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	5	4	3	2	1	
10. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	5	4	3	2	1	
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา	5	4	3	2	1	
12. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรอื่น	5	4	3	2	1	
13. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	5	4	3	2	1	
14. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา	5	4	3	2	1	
15. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	5	4	3	2	1	

รายการเรื่อง	ระดับความพร้อม				ไม่พร้อม	หลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย		
ด้านการบริหารงบประมาณ						
1. การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี	5	4	3	2	1	
2. การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง	5	4	3	2	1	
3. การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	5	4	3	2	1	
4. การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ	5	4	3	2	1	
5. การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ	5	4	3	2	1	
6. การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ	5	4	3	2	1	
7. การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ	5	4	3	2	1	
8. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา	5	4	3	2	1	
9. การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา	5	4	3	2	1	
10. การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา	5	4	3	2	1	
11. การวางแผนพัสดุ	5	4	3	2	1	
12. การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี	5	4	3	2	1	
13. การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ	5	4	3	2	1	
14. การจัดหาพัสดุ	5	4	3	2	1	
15. การควบคุมดูแลบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ	5	4	3	2	1	
16. การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน	5	4	3	2	1	
17. การเบิกเงินจากคลัง	5	4	3	2	1	
18. การรับเงิน/การเก็บรักษาเงิน/และการจ่ายเงิน	5	4	3	2	1	
19. การนำเงินส่งคลัง	5	4	3	2	1	

รายการเรื่อง	ระดับความพร้อม				ไม่พร้อม	หลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย		
20. การจัดทำบัญชีการเงิน	5	4	3	2	1	
21. การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน	5	4	3	2	1	
22. การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี/ทะเบียน/และรายงาน	5	4	3	2	1	
ด้านการบริหารงานบุคคล						
1. การวางแผนอัตรากำลัง	5	4	3	2	1	
2. การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	5	4	3	2	1	
3. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง	5	4	3	2	1	
4. การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น/การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	5	4	3	2	1	
5. การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน	5	4	3	2	1	
6. การลาทุกประเภท	5	4	3	2	1	
7. การประเมินผลการปฏิบัติงาน	5	4	3	2	1	
8. การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ	5	4	3	2	1	
9. การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน	5	4	3	2	1	
10. การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ	5	4	3	2	1	
11. การอุทธรณ์และการร้องทุกข์	5	4	3	2	1	
12. การออกจากราชการ	5	4	3	2	1	
13. การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ	5	4	3	2	1	
14. การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์	5	4	3	2	1	
15. การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	5	4	3	2	1	
16. การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ	5	4	3	2	1	
17. การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ	5	4	3	2	1	
18. การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	5	4	3	2	1	
19. การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต	5	4	3	2	1	

รายการเรื่อง	ระดับความพร้อม				ไม่พร้อม	หลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย		
20. การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	5	4	3	2	1	
ด้านการบริหารงานทั่วไป						
1. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ	5	4	3	2	1	
2. การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา	5	4	3	2	1	
3. การวางแผนการบริหารงานการศึกษา	5	4	3	2	1	
4. งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน	5	4	3	2	1	
5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร	5	4	3	2	1	
6. การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน	5	4	3	2	1	
7. งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	5	4	3	2	1	
8. การดำเนินงานธุรการ	5	4	3	2	1	
9. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม	5	4	3	2	1	
10. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน	5	4	3	2	1	
11. การรับนักเรียน	5	4	3	2	1	
12. การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา	5	4	3	2	1	
13. การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอก ระบบและตามอัธยาศัย	5	4	3	2	1	
14. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา	5	4	3	2	1	
15. งานกิจการนักเรียน	5	4	3	2	1	
16. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของ บุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงานและสถาบัน สังคมอื่นที่จัดการศึกษา	5	4	3	2	1	
17. งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วน ท้องถิ่น	5	4	3	2	1	
18. การรายงานผลการปฏิบัติงาน	5	4	3	2	1	
19. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน	5	4	3	2	1	
20. แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยน พฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน	5	4	3	2	1	

2. ท่านคิดว่าจะทำอย่างไร จะทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของท่านมีความพร้อมและศักยภาพเต็มที่ในการดำเนินการตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาคือ ยกกระดับคุณภาพผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาให้สูงขึ้น

กลยุทธ์การดำเนินงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

3. การจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีหลักการการจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังนี้

- (1) มุ่งเพิ่มคุณภาพการศึกษา
 - (2) ยึดกลุ่มจังหวัดบูรณาการของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและส่วนกลาง
 - (3) การบริหารจัดการมุ่งเน้นการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษา และกระจายอำนาจให้สถานศึกษาเพิ่มความเป็นอิสระและความคล่องตัวของความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา
 - (4) ไม่เพิ่มอัตรากำลังและงบประมาณ โดยใช้วิธีการเกลี่ยทั้งบุคลากรในเขตพื้นที่การศึกษาเดิม
 - (5) เขตพื้นที่การศึกษาระดมศึกษามีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการดีขึ้น
 - (6) มีเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

การจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาของท่านเป็นไปตามหลักการการจัดตั้งหรือไม่เพียงใด

เป็นไปตามหลักการทุกประการ

เป็นไปตามหลักการบางประการ โปรดระบุข้อที่ไม่สามารถดำเนินการตามหลักเกณฑ์ได้พร้อมสาเหตุที่ไม่สามารถดำเนินการได้.....

ไม่เป็นไปตามหลักการเลยทั้งนี้ เพราะ

4. การมีเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาก่อให้เกิดผลดีต่อการจัดการศึกษามัธยมศึกษาและการปฏิรูปการศึกษา
อย่างไรบ้าง

เกิด	ไม่เกิด	ผลดี
☐	☐	4.1 สามารถกำกับดูแล ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนให้บริการสถานศึกษาได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น
☐	☐	4.2 สามารถแก้ไขปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาได้อย่างรวดเร็วคล่องตัว
☐	☐	4.3 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบประสานและเป็นกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์
☐	☐	4.4 เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงองค์ความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ
☐	☐	4.5 การประสานงานระหว่าง สพม. และสถานศึกษาในสังกัดมีความสะดวก รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า
☐	☐	4.6 สามารถเชื่อมโยงกับองค์กรอื่นเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
☐	☐	4.7 สนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและ สพฐ. ในการกระจายอำนาจและส่งเสริมความเข้มแข็งให้ สพม. และสถานศึกษา
☐	☐	4.8 ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความสามัคคี มีคุณธรรม และมีความสมานฉันท์ ในการจัดการศึกษา
☐	☐	4.9 สามารถเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้มาตรฐาน สอดคล้องกับ พรบ. การศึกษาแห่งชาติ
		4.10 อื่นๆ โปรดระบุ

5. เมื่อพิจารณาปัญหาก่อนการตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา การมีเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาช่วย
แก้ปัญหาของการจัดการศึกษาของมัธยมศึกษาอะไรบ้าง ปัญหาใดที่ยังดำรงอยู่

แก้ไขได้แล้ว	ปัญหายังดำรงอยู่	ปัญหาก่อนการตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
☐	☐	5.1 สพท. เป็นหน่วยงานที่รวมหน่วยงานอื่นๆ กลายเป็นองค์กรขนาดใหญ่ ทำให้เกิด ความหลากหลายทางวัฒนธรรมภายในองค์กร
☐	☐	5.2 ปัญหาเชิงประสิทธิภาพในการนำนโยบายจากส่วนกลางมาสู่การปฏิบัติ เนื่องจาก ระดับความพร้อมในการรับนโยบายมาปฏิบัติที่แตกต่างกันของโรงเรียน ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
☐	☐	5.3 คณะกรรมการบริหารเขตพื้นที่บางส่วนขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการ บริหารจัดการ ไม่มีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ และไม่มีส่วนร่วมในการบริหาร และจัดการศึกษา ศูนย์รวมอำนาจยังคงอยู่ที่ ผอ.สพท.
☐	☐	5.4 การบริหารบุคคลของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษามีปัญหาและอุปสรรคมาก บาง เขตไม่มีตัวแทนครูระดับมัธยมศึกษา
☐	☐	5.5 ด้านการบริหารบุคคล การดำเนินการบรรจุโยกย้ายผู้บริหารและบุคลากรทางการ ศึกษาไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และความต้องการของโรงเรียน ลำช้า การย้ายข้าม เขตพื้นที่การศึกษาทำได้ยาก
☐	☐	5.6 ปัญหาการขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญระดับมัธยม ขาดกลไกการส่งเสริม สนับสนุน นิเทศติดตามงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมฯ

แก้ไขได้แล้ว	ปัญหายังดำรงอยู่	ปัญหาก่อนการตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
☐	☐	5.7 ด้านการบริหารงบประมาณ ที่มีการจัดสรรงบประมาณโดยไม่คำนึงถึงบริบทโรงเรียน ไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจ โรงเรียนมัธยมศึกษาได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ
☐	☐	5.8 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากการทดสอบ O-Net, PISA อยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก รวมทั้งผลการประเมินภายนอกจาก สมศ. ในด้านคุณภาพของผู้เรียน ด้านทักษะการทำงาน การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ทักษะที่จำเป็น
		5.9 อื่นๆ โปรดระบุ

6. ท่านคิดว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุของปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามีอะไรบ้าง

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ	ปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุของปัญหาอุปสรรค
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

7. ความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ประมาณ ร้อยละ..... ทั้งนี้เพราะ

โปรดระบุผลงานที่สำคัญๆ ที่ได้ดำเนินการเป็นผลสำเร็จ

1.
2.
3.
4.
5.

โปรดระบุงานสำคัญที่กำลังดำเนินการอยู่และจะดำเนินการต่อไป

1.
2.
3.
4.
5.

8. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาได้ดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ หรือไม่ ถ้าดำเนินการประสบผลสำเร็จเพียงใด

8.1 กำกับดูแล จัดตั้ง ยุบรวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา

8.1.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.1.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสบผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร

1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.2 ประสานส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา

8.2.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.2.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสบผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร

1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.3 ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

8.3.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.3.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสบผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร

1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.4 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย

8.4.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.4.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสบผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร

1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.5 วิเคราะห์ วิจัย และเผยแพร่นวัตกรรมเกี่ยวกับรูปแบบและเทคนิควิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
อย่างต่อเนือง

8.5.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.5.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสพผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร
 1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.6 ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

8.6.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.6.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสพผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร
 1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.7 ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างน้อย 1 ครั้งทุก 3 ปี และแจ้งผลให้สถานศึกษาทราบ รวมทั้ง
เปิดเผยผลการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาต่อสาธารณชน

8.7.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.7.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสพผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร
 1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.8 พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ให้เป็นเอกภาพและ
มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาของชาติ

8.8.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.8.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสพผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร
 1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.9 มีหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษารับผิดชอบการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปเป็น
การเฉพาะ

8.9.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.9.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสพผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร
 1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.10 สนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการกระจายอำนาจและส่งเสริมความเข้มแข็งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

8.10.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.10.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสบผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร
 1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

8.11 เสริมสร้างคุณธรรม ความมั่นคง สามัคคี และสมานฉันท์ในการจัดการศึกษาของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องตามนโยบายการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

8.11.1 แผน 1. มีแผนดำเนินการ 2. ไม่มีแผนดำเนินการ

8.11.2 การดำเนินการ

1. ได้ดำเนินการ ประสบผล 1.1 สำเร็จอย่างดี 1.2 สำเร็จพอสมควร
 1.3 ไม่สำเร็จ เพราะ.....

2. ไม่ได้ดำเนินการ เพราะ

9. ท่านคิดว่าจากการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาของท่านบรรลุวัตถุประสงค์ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ให้เป็นเอกภาพ และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาของชาติ

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ยังไม่บรรลุเลย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. เพื่อให้มีหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา รับผิดชอบการจัดการมัธยมศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปเป็นการเฉพาะ

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ยังไม่บรรลุเลย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3. เพื่อสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และ สพฐ. ในการกระจายอำนาจและการส่งเสริมความเข้มแข็งในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ยังไม่บรรลุเลย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4. เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมความมั่นคง สามัคคี และสมานฉันท์ในการจัดการศึกษาของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องตามนโยบายการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทยของกระทรวงศึกษาธิการ

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ยังไม่บรรลุเลย

10. เมื่อใช้เกณฑ์ความพร้อมและศักยภาพในการรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาสามารถจำแนกสถานศึกษาออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป กล่าวคือ เป็นสถานศึกษาที่พร้อมเป็นนิติบุคคลเต็มรูปแบบได้ทันที สามารถตัดสินใจอย่างเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้เรียน

รูปแบบที่ 2 เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ (3 ใน 4 ด้าน) เป็นสถานศึกษาที่สมควรได้รับการเร่งพัฒนาสู่การเป็นนิติบุคคลที่เข้มแข็งต่อไปในอนาคตอันใกล้

รูปแบบที่ 3 เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาพอสมควร (2 ใน 4 ด้าน) เป็นสถานศึกษาที่จำเป็นต้องกำกับดูแลโดยเขตพื้นที่การศึกษาอย่างใกล้ชิดและต้องใช้เวลาในการส่งเสริมพัฒนาให้มีความพร้อมที่จะเป็นโรงเรียนนิติบุคคลต่อไปในอนาคต

รูปแบบที่ 4 เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาค่อนข้างน้อย (ไม่เกิน 1 ใน 4 ด้าน) เป็นสถานศึกษาที่เขตพื้นที่การศึกษาต้องควบคุมดูแลสถานศึกษาในฐานะเป็นส่วนราชการให้มีการบริหารการศึกษามีคุณภาพและได้มาตรฐานในระดับหนึ่งจึงส่งเสริมพัฒนาให้มีความพร้อมเป็นโรงเรียนนิติบุคคลต่อไปในอนาคต

สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาของท่านที่มีความพร้อมและศักยภาพในแต่ละรูปแบบมีจำนวนเท่าใด โปรดกรอกจำนวนสถานศึกษาในแต่ละรูปแบบ

จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	รูปแบบที่ 1	รูปแบบที่ 2	รูปแบบที่ 3	รูปแบบที่ 4	รวม

ขอให้ท่านเขียนรายชื่อสถานศึกษาในสังกัดของท่านที่อยู่ในรูปแบบที่ 1 พร้อมแสดงหลักฐานและเหตุผลสนับสนุนด้วย

ลำดับที่	ชื่อสถานศึกษา	หลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุนในกรณีเป็นสถานศึกษารูปแบบที่ 1
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
เพื่อพัฒนาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ศ. กิตติคุณ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะผู้วิจัย

แบบสอบถาม

ผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1. ความพร้อมและศักยภาพของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ขอให้ท่านพิจารณาว่าสถานศึกษาของท่านมีความพร้อมรองรับการกระจายอำนาจในเรื่องต่างๆมากน้อยเพียงใด โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับระดับความพร้อมในแต่ละรายการ

รายการเรื่อง	ระดับความพร้อม				ไม่พร้อม	หลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย		
ด้านการบริหารวิชาการ						
1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น	5	4	3	2	1	
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ	5	4	3	2	1	
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	5	4	3	2	1	
4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	5	4	3	2	1	
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	5	4	3	2	1	
6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	5	4	3	2	1	
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	5	4	3	2	1	
8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	5	4	3	2	1	
9. การนิเทศการศึกษา	5	4	3	2	1	
10. การแนะแนว	5	4	3	2	1	
11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	5	4	3	2	1	
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	5	4	3	2	1	
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	5	4	3	2	1	
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	5	4	3	2	1	
15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา	5	4	3	2	1	
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา	5	4	3	2	1	
17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	5	4	3	2	1	

รายการเรื่อง	ระดับความพร้อม				ไม่พร้อม	หลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย		
ด้านการบริหารงบประมาณ						
1 การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี	5	4	3	2	1	
2 การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง	5	4	3	2	1	
3 การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	5	4	3	2	1	
4 การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ	5	4	3	2	1	
5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ	5	4	3	2	1	
6 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ	5	4	3	2	1	
7 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ	5	4	3	2	1	
8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา	5	4	3	2	1	
9 การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา	5	4	3	2	1	
10 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา	5	4	3	2	1	
11 การวางแผนจัดการเรื่องพัสดุ	5	4	3	2	1	
12 การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี	5	4	3	2	1	
13 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ	5	4	3	2	1	
14 การจัดหาพัสดุ	5	4	3	2	1	
15 การควบคุมดูแลบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ	5	4	3	2	1	
16 การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน	5	4	3	2	1	
17 การเบิกเงินจากคลัง	5	4	3	2	1	
18 การรับเงิน/การเก็บรักษาเงิน/และการจ่ายเงิน	5	4	3	2	1	
19 การนำเงินส่งคลัง	5	4	3	2	1	
20 การจัดทำบัญชีการเงิน	5	4	3	2	1	
21 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน	5	4	3	2	1	

รายการเรื่อง	ระดับความพร้อม				ไม่พร้อม	หลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย		
22 การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี/ทะเบียน/และรายงาน	5	4	3	2	1	
ด้านการบริหารงานบุคคล						
1 การวางแผนอัตรากำลัง	5	4	3	2	1	
2 การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	5	4	3	2	1	
3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง	5	4	3	2	1	
4 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น/การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	5	4	3	2	1	
5 การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน	5	4	3	2	1	
6 การลาทุกประเภท	5	4	3	2	1	
7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน	5	4	3	2	1	
8 การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ	5	4	3	2	1	
9 การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน	5	4	3	2	1	
10 การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ	5	4	3	2	1	
11 การอุทธรณ์และการร้องทุกข์	5	4	3	2	1	
12 การออกจากราชการ	5	4	3	2	1	
13 การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ	5	4	3	2	1	
14 การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์	5	4	3	2	1	
15 การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	5	4	3	2	1	
16 การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ	5	4	3	2	1	
17 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ	5	4	3	2	1	
18 การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	5	4	3	2	1	
19 การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต	5	4	3	2	1	
20 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	5	4	3	2	1	
ด้านการบริหารงานทั่วไป						
1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ	5	4	3	2	1	
2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา	5	4	3	2	1	

รายการเรื่อง	ระดับความพร้อม				ไม่พร้อม	หลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย		
3 การวางแผนการบริหารงานการศึกษา	5	4	3	2	1	
4 งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน	5	4	3	2	1	
5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร	5	4	3	2	1	
6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน	5	4	3	2	1	
7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	5	4	3	2	1	
8 การดำเนินงานธุรการ	5	4	3	2	1	
9 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม	5	4	3	2	1	
10 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน	5	4	3	2	1	
11 การรับนักเรียน	5	4	3	2	1	
12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบรวมหรือเลิกสถานศึกษา	5	4	3	2	1	
13 การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอก ระบบและตามอัธยาศัย	5	4	3	2	1	
14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา	5	4	3	2	1	
15 การทัศนศึกษา	5	4	3	2	1	
16 งานกิจการนักเรียน	5	4	3	2	1	
17 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของ บุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงานและสถาบัน สังคมอื่นที่จัดการศึกษา	5	4	3	2	1	
18 งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วน ท้องถิ่น	5	4	3	2	1	
19 การรายงานผลการปฏิบัติงาน	5	4	3	2	1	
20 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน	5	4	3	2	1	
21 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยน พฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน	5	4	3	2	1	

2. รูปแบบของสถานศึกษา

ขอให้ท่านพิจารณาความพร้อมและศักยภาพพร้อมรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาโดยรวมของสถานศึกษาของท่าน แล้วท่านคิดว่าสถานศึกษาของท่านเป็นสถานศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งใน 4 รูปแบบ ดังต่อไปนี้ โดยเขียน ✓ ลงใน หน้ารูปแบบนั้น

รูปแบบที่ 1 เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพพร้อมรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป กล่าวคือ เป็นสถานศึกษาที่พร้อมเป็นนิติบุคคลเต็มรูปแบบได้ทันที สามารถตัดสินใจอย่างเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้เรียน

รูปแบบที่ 2 เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพพร้อมรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ (3 ใน 4 ด้าน) เป็นสถานศึกษาที่สมควรได้รับการเร่งพัฒนาสู่การเป็นนิติบุคคลที่เข้มแข็งต่อไปในอนาคตอันใกล้

รูปแบบที่ 3 เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพพร้อมรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาพอสมควร (2 ใน 4 ด้าน) เป็นสถานศึกษาที่จำเป็นต้องกำกับดูแลโดยเขตพื้นที่การศึกษาอย่างใกล้ชิด และต้องใช้เวลาในการส่งเสริมพัฒนาให้มีความพร้อมที่จะเป็นโรงเรียนนิติบุคคลต่อไปในอนาคต

รูปแบบที่ 4 เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพพร้อมรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาค่อนข้างน้อย (ไม่เกิน 1 ใน 4 ด้าน) เป็นสถานศึกษาที่เขตพื้นที่การศึกษาต้องควบคุมดูแลสถานศึกษาในฐานะเป็นส่วนราชการ ให้มีการบริหารการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานในระดับหนึ่ง จึงจะส่งเสริมพัฒนาให้มีความพร้อมเป็นโรงเรียนนิติบุคคลต่อไปในอนาคต

3. ท่านคิดว่าควรใช้กลยุทธ์ใดในการพัฒนาสถานศึกษาของท่าน ให้ผู้เรียนมีคุณภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษามีการบริหารการศึกษาอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน สมควรเป็นนิติบุคคลโดยเป็นสถานศึกษาในกำกับของรัฐได้ทันที

กลยุทธ์การดำเนินงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

4. ท่านคิดว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่สถานศึกษาของท่านสังกัดอยู่ มีความพร้อมและศักยภาพในการรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาในด้านต่างๆ มากน้อยเพียงใด โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับระดับความพร้อมในแต่ละรายการ

ความพร้อมและศักยภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	ระดับความพร้อมและศักยภาพ					หลักฐาน / เหตุผลสนับสนุน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่พร้อม	
ด้านการบริหารวิชาการ	5	4	3	2	1	
ด้านการบริหารงบประมาณ	5	4	3	2	1	
ด้านการบริหารงานบุคคล	5	4	3	2	1	
ด้านการบริหารงานทั่วไป	5	4	3	2	1	

5. การมีเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาก่อให้เกิดผลดีต่อการจัดการศึกษามัธยมศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาอย่างไรบ้าง

เกิด ไม่เกิด

ผลดี

- 5.1 สามารถกำกับดูแล ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนให้บริการสถานศึกษาได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น
- 5.2 สามารถแก้ไขปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาได้อย่างรวดเร็วคล่องตัว
- 5.3 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบประสานและเป็นกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์
- 5.4 เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงองค์ความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ
- 5.5 การประสานงานระหว่าง สพม. และสถานศึกษาในสังกัดมีความสะดวก รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า
- 5.6 สามารถเชื่อมโยงกับองค์กรอื่นเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 5.7 สนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและ สพฐ. ในการกระจายอำนาจและส่งเสริมความเข้มแข็งให้ สพม. และสถานศึกษา
- 5.8 ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความสามัคคี มีคุณธรรม และมีความสมานฉันท์ในการจัดการศึกษา
- 5.9 สามารถเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้มาตรฐานสอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ
- 5.10 อื่นๆ โปรดระบุ

6. เมื่อพิจารณาปัญหาก่อนการตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา การมีเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาช่วยแก้ปัญหาของการจัดการศึกษาของมัธยมศึกษาอะไรบ้าง ปัญหาใดที่ยังดำรงอยู่

แก้ไขได้แล้ว ปัญหาที่ยังดำรงอยู่

ปัญหาก่อนการตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

- 6.1 สพท. เป็นหน่วยงานที่รวมหน่วยงานอื่นๆ กลายเป็นองค์กรขนาดใหญ่ ทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมภายในองค์กร
- 6.2 ปัญหาเชิงประสิทธิภาพในการนำนโยบายจากส่วนกลางมาสู่การปฏิบัติ เนื่องจากระดับความพร้อมในการรับนโยบายมาปฏิบัติที่แตกต่างกันของโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

แก้ไขได้แล้ว	ปัญหายังดำรงอยู่	ปัญหาก่อนการตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
☐	☐	6.3 คณะกรรมการบริหารเขตพื้นที่บางส่วนขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการบริหารจัดการ ไม่มีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ และไม่มีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา ศูนย์รวมอำนาจยังคงอยู่ที่ ผอ.สพท.
☐	☐	6.4 การบริหารบุคคลของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษามีปัญหาและอุปสรรคมาก บางเขตไม่มีตัวแทนครูระดับมัธยมศึกษา
☐	☐	6.5 ด้านการบริหารบุคคล การดำเนินการบรรจุโยกย้ายผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และความต้องการของโรงเรียน ล่าช้า การย้ายข้ามเขตพื้นที่การศึกษาทำได้ยาก
☐	☐	6.6 ปัญหาการขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญระดับมัธยม ขาดกลไกการส่งเสริม สนับสนุน นิเทศติดตามงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมฯ
☐	☐	6.7 ด้านการบริหารงบประมาณ ที่มีการจัดสรรงบประมาณโดยไม่คำนึงถึงบริบทโรงเรียน ไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจ โรงเรียนมัธยมศึกษาได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ
☐	☐	6.8 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากการทดสอบ O-NET, PISA อยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก รวมทั้งผลการประเมินภายนอกจาก สมศ. ในด้านคุณภาพของผู้เรียน ด้านทักษะการทำงาน การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ทักษะที่จำเป็น
		6.9 อื่นๆ โปรดระบุ

7. ท่านคิดว่าจากการทำงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ท่านสังกัดอยู่บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ให้เป็นเอกภาพ และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาของชาติ

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ยังไม่บรรลุเลย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. เพื่อให้มีหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา รับผิดชอบการจัดการมัธยมศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปเป็นการเฉพาะ

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ยังไม่บรรลุเลย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3. เพื่อสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และ สพฐ. ในการกระจายอำนาจและการส่งเสริมความเข้มแข็งในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ยังไม่บรรลุเลย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4. เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมความมั่นคง สามัคคี และสมานฉันท์ในการจัดการศึกษาของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องตามนโยบายการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทยของกระทรวงศึกษาธิการ

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ยังไม่บรรลุเลย

8.2 การคมนาคมติดต่อกับชุมชนอื่น

1. สะดวก 2. ค่อนข้างสะดวก 3. ไม่สะดวก

8.3 สาธารณูปโภคชุมชน

1. มีแหล่งน้ำเพียงพอ 2. มีไฟฟ้าเพียงพอ 3. มีถนนในชุมชนเพียงพอ 4. มีสถานพยาบาล

8.4 อาชีพส่วนใหญ่ของผู้ปกครอง

1. ไม่ได้ประกอบอาชีพ 2. รับราชการ 3. พนักงานรัฐวิสาหกิจ 4. เกษตรกร
 5. รับจ้าง 6. ค้าขาย 7. พนักงานบริษัท 8. ธุรกิจส่วนตัว
 9. อื่นๆ (โปรดระบุ)

8.5 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ของผู้ปกครอง

1. ไม่ได้ศึกษา 2. ประถมศึกษา 3. มัธยมต้น 4. มัธยมปลาย / เทียบเท่า
 5. อนุปริญญา / เทียบเท่า 6. ปริญญาตรี 7. สูงกว่าปริญญาตรี

8.6 ฐานะทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของผู้ปกครอง

1. ดี 2. มีพอกินพอใช้ 3. ค่อนข้างยากจน 4. ยากจน

8.7 ความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน

1. มากที่สุด 2. มาก 3. พอมีบ้าง 4. ไม่มีใครให้ความร่วมมือ

9. ท่านมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ สพม. ที่ท่านสังกัดอยู่มากน้อยแค่ไหน

1. มากที่สุด 2. มาก 3. ปานกลาง 4. น้อย 5. น้อยที่สุด

ทั้งนี้เพราะ.....

10. โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้ารายการที่ท่านหรือสถานศึกษาของท่านมีส่วนร่วม กับ สพม. ที่ท่านสังกัดอยู่

1. ร่วมวางแผนในการขอให้มีการแบ่ง สพม. โดยเฉพาะ
 2. ได้ร่วมจัดตั้ง สพม. ที่ท่านสังกัด
 3. ได้ร่วมเป็นกรรมการดำเนินการของ สพม.
 4. เป็นศูนย์เบิกงบประมาณในนามของ สพม.
 5. สนับสนุนงบประมาณให้ สพม.
 6. สนับสนุนบุคลากรไปช่วยงานที่ สพม.
 7. สนับสนุนสถานที่ในการดำเนินงานของ สพม. ที่ท่านสังกัด
 8. ได้ร่วมวางแผนและพัฒนา สพม. ที่ท่านสังกัด
 9. ได้ร่วมให้ความเห็นและประเมินผลการดำเนินงาน สพม. ที่ท่านสังกัด
 10. สถานศึกษาได้รับผลประโยชน์การพัฒนาคุณภาพนักเรียนและคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น
 11. ปัญหาของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้รับการแก้ไขจากการมี สพม.
 12. อื่นๆ โปรดระบุ.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือนี้อย่างสูง
 ศ. กิตติคุณ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะผู้วิจัย